

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20017
2500 EA DEN HAAG

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtsbestel

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Datum 11 december 2025
Betreft Aanbieding brief Voortgang aanpak versterking toegang tot
het recht

Onze referentie
6998028

Bijlage(n)
5

Hierbij zend ik u een afschrift van mijn met brief met bijlagen aan de Tweede Kamer inzake de aanpak versterking toegang tot het recht.

De Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,

mr. A.C.L. Rutte

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtsbestel
Toegang Rechtsbestel

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Datum 11 december 2025
Betreft Voortgang aanpak versterking toegang tot het recht

Onze referentie

6905289

Bijlage(n)

4

Een sterke democratische rechtsstaat vormt de basis van onze samenleving en biedt veiligheid en bescherming aan burgers en bedrijven. Toegang tot het recht is essentieel voor een goed functionerende rechtsstaat.

(Juridische) problemen kunnen zich in ieders leven voordoen. Soms lukt het niet om tot een goede oplossing te komen tussen partijen. In zulke gevallen moet de deur naar het recht openstaan, ongeacht iemands achtergrond of financiële situatie, zodat het (juridisch) probleem op een eerlijke en rechtvaardige manier kan worden opgelost. Het is daarom van belang dat iedereen in Nederland een passende en duurzame uitkomst kan vinden voor een juridisch probleem.

Een goede toegang tot het recht stelt burgers, zzp'ers, bedrijven en organisaties (hierna: burgers en bedrijven) in staat om hun rechten te verwezenlijken, goede rechtsbescherming te verkrijgen en een uitkomst te vinden voor een juridisch probleem. Als personen hun rechten niet kunnen verwezenlijken of (juridische) problemen niet kunnen oplossen, kan dit leiden tot onzekerheid, onvrede en onrecht. Deze situaties kunnen mensen belemmeren in hun dagelijkse leven en kunnen leiden tot schade voor de maatschappij. Door de toegang tot het recht te waarborgen en te versterken wordt het rechtssysteem versterkt. Dit kan ook bijdragen aan het vertrouwen van burgers in de overheid.

Missie en visie toegang tot het recht

Een goed functionerende democratische rechtsstaat vraagt om een rechtsbestel dat betrouwbaar, toekomstbestendig en toegankelijk is voor iedereen. De missie en visie voor de versterking van de toegang tot het recht is op 13 december 2024 door de toenmalig staatssecretaris Rechtsbescherming met uw Kamer gedeeld.¹ Als Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid heb ik mij deze missie en visie eigen gemaakt.

Deze missie luidt: "Samen de toegang tot het recht borgen en versterken. De rechtzoekende staat hierbij centraal." Voor mij betekent dit dat de deur van het recht voor iedereen moet openstaan. Met deze mensgerichte benadering stellen we het rechtsbestel daadwerkelijk ten dienste van de rechtzoekende. Mensen moeten hun (juridische) problemen op een zo eenvoudig, begrijpelijk en duurzaam mogelijke manier kunnen oplossen. Ik heb vanuit mijn rol de verantwoordelijkheid om een juridische infrastructuur te bieden die dit mogelijk maakt. Hierbij werk ik,

¹ *Kamerstukken II 2024/25, 29279 nr. 920.*

samen met alle betrokken beroepsgroepen, (lokale) overheden en organisaties die een essentiële en eigen rol spelen in het rechtsbestel.

Deze missie stoelt op de visie dat "iedereen in Nederland een passende en duurzame uitkomst kan vinden voor een (juridisch) probleem." Waar mogelijk worden problemen voorkomen of in een vroeg stadium opgelost. Veel mensen zijn al geholpen met begrijpelijke informatie, deskundig advies of bemiddeling. Het is daarbij van belang dat er begrijpelijke en betrouwbare informatie beschikbaar is en dat deskundig advies of ondersteuning, van bijvoorbeeld het Juridisch Loket, Rechtswinkels, (sociale) advocaten, Sociaal Raadslieden, mediators, rechtsbijstandsverzekeraars of consumentenorganisaties, toegankelijk is. Wanneer partijen er onderling niet uitkomen, dan moeten zij kunnen rekenen op een beslissing door een onafhankelijke, neutrale instantie. Dit kan een gang naar de rechter zijn of alternatieve vormen van geschiloplossing. Bij voorkeur op een laagdrempelige en snelle manier. Ook moeten er voldoende mogelijkheden zijn tot vertegenwoordiging, mede om evenwicht te kunnen bieden tegen een sterkere of machtige tegenpartij. Essentieel daarbij is dat oplossingen zoveel mogelijk definitief en duurzaam zijn, zodat mensen weten waar ze aan toe zijn en weer verder kunnen.

De kernwaarden die hierbij horen, zijn toegankelijkheid en kwaliteit. Toegankelijkheid betekent voor mij dat het recht betaalbaar, zichtbaar, beschikbaar, nabij en begrijpelijk is. Tegelijkertijd moeten de kwaliteit van de geboden dienstverlening en de beschikbare oplossingsrichtingen op orde zijn. Dit vraagt om deskundige, vakbekwame dienstverleners die het juridisch vraagstuk of de problematiek snel en integraal adresseren ten behoeve van een bestendige uitkomst.

Deze missie en visie vormen mijn vertrekpunt bij de toelichting op alle relevante ontwikkelingen voor de toegang tot het recht. De diverse elementen waar ik in de voortgangsbijlage bij deze brief uitgebreid op inga, stip ik hieronder kort aan.

Opgave versterking toegang tot het recht

Een versterking van de toegang tot het recht draagt, naast aan de versterking van het rechtssysteem en het vertrouwen van burgers in de overheid, bij aan rechtszekerheid en betrokkenheid van burgers bij de samenleving. Burgers en bedrijven moeten erop kunnen vertrouwen dat hun rechten beschermd worden en dat zij hun problemen op een eerlijke en effectieve manier kunnen oplossen. Om dit te realiseren werken we nauw samen met beroepsgroepen, (lokale) overheden en maatschappelijke organisaties. De rechtzoekende staat daarbij steeds centraal. De inzet voor de versterking van de toegang tot het recht is georganiseerd langs drie pijlers:

- 1) objectieve (betrouwbare) informatie over rechten en plichten;
- 2) advies en ondersteuning – waaronder rechtshulp en gesubsidieerde rechtsbijstand – bij het uitoefenen van rechten en het oplossen van geschillen;
- 3) de mogelijkheid om een beslissing te verkrijgen van een neutrale instantie.

Pijler 1: Informatie

Toegang tot het recht begint bij begrijpelijke en betrouwbare informatie. Burgers en bedrijven moeten in geval van geschillen en problemen kunnen nagaan wat er precies is gebeurd, welke regels van toepassing zijn, welke oplossingen denkbaar zijn en waar zij terecht kunnen voor advies of ondersteuning. Op basis van deze informatie kunnen zij bepalen welke route het beste past bij hun situatie. Daarom wordt onder andere geïnvesteerd in goede overheidsinformatie en het publiceren van rechterlijke uitspraken.

Pijler 2: Advies en ondersteuning

Burgers en bedrijven moeten de ondersteuning kunnen krijgen die nodig is om hun rechten te verwezenlijken en geschillen op te lossen. Dit kan variëren van praktische handvatten om zelf met de andere partij in gesprek te gaan (zoals onderzocht wordt in de pilot voorRecht) tot gespecialiseerde ondersteuning bij specifieke situaties of voor mensen met een beperking (zoals bij Schulden, Curatele, Bewindvoering en Mentorschap).

Pijler 3: Beslissing van een neutrale instantie

Wanneer partijen er onderling niet uitkomen, moet een neutrale en deskundige instantie tijdig kunnen oordelen in een eenvoudige en laagdrempelige procedure. De Rechtspraak vervult hierin een belangrijke rol. Binnen de Rechtspraak wordt gewerkt aan verschillende verbeteringen, zoals in de familie- en jeugdrechtspraak, maatschappelijk effectieve rechtspraak, tolken en vertalers, vereenvoudiging van het burgerlijk procesrecht en videoconferentie. Daarnaast worden alternatieve vormen van geschilbeslechting versterkt. De Kamer wordt hierover nader geïnformeerd in de voortgangsbrief buitengerechtelijke geschilbeslechting die begin volgend jaar wordt verzonden. Tot slot bied ik uw Kamer de tussenevaluatie aan van de wet Netherlands Commercial Court, vergezeld van een beleidsreactie. Beide documenten treft u aan bij de voortgangsbijlage bij deze brief.

Incidentele middelen

In de voortgangsbrief van 13 december 2024 is aangekondigd dat er eenmalig extra middelen voor de versterking van de toegang tot het recht zijn gereserveerd.² Voor 2025 gaat het om € 3,4 mln. en voor 2026 om € 2,1 mln. Met deze middelen wil ik initiatieven ondersteunen die bijdragen aan een beter functionerend en toegankelijk rechtsbestel.

De afgelopen periode is met professionals en partijen die een rol hebben in de aanpak versterking toegang tot het recht gezien hoe deze middelen het beste kunnen worden ingezet om de toegang tot het recht met dit beschikbare budget zo optimaal mogelijk te kunnen versterken. In 2025 is voor een aantal projecten inmiddels subsidies verleend. Deze worden in de voortgangsbijlage bij deze brief kort toegelicht langs de eerdergenoemde pijlers en kernwaarden. In 2026 zullen, binnen het kader van de incidentele middelen, tevens subsidies worden verleend. De voorstellen die hiervoor zijn ontvangen, worden momenteel beoordeeld.

² Kamerstukken II 2024/25, 29279, nr. 920.

Programma vernieuwing stelsel van rechtsbijstand

Een belangrijk onderdeel van de versterking van de toegang tot het recht is de vernieuwing van het stelsel van gesubsidieerde rechtsbijstand. Het hiervoor opgerichte programma is in 2018 van start gegaan en eindigt eind dit jaar. Onder de vlag van het programma is er in de afgelopen jaren veel bereikt.

Ik noem onder andere de verbetering van de website van het Juridisch Loket door het begrijpelijker maken qua taal en de uitbreiding met bijvoorbeeld voorbeeldbrieven. Deze website is voor iedereen in Nederland toegankelijk. Daarnaast is de eerstelijns rechtshulp versterkt en verbeterd en meer gericht op het oplossen van het probleem. Het Juridisch Loket heeft zijn dienstverlening verbreed en helpt meer rechtzoekenden dan ooit met advies, hulp en ondersteuning. Sinds 2023 kunnen rechtzoekenden gratis bellen naar het Juridisch Loket. Arbeidsmigranten kunnen nu ook voor hulp op maat terecht bij het Juridisch Loket.

Ook op Caribisch Nederland is ingezet op de verbetering van de toegang tot het recht met de oprichting van een stichting die rechtzoekenden daar gaat helpen bij juridische problemen en problemen met gelijke behandeling.

Verder is het besef dat we rechtzoekenden alleen goed kunnen helpen als er ook aansluiting is met het sociaal domein inmiddels gemeengoed. De verbindingen die zijn gelegd met de VNG, Divosa, gemeenten, sociaal raadslieden, sociale wijkteams, bibliotheken en nog veel meer organisaties en initiatieven op lokaal niveau hebben daaraan bijgedragen.

Ook is, mede ingegeven door de toeslagenaffaire, de kijk op zelfredzaamheid van burgers veranderd. De Raad voor Rechtsbijstand heeft daarom in 2021 de Regeling Adviestoevoeging Zelfredzaamheid in het leven geroepen, op grond waarvan minder zelfredzame rechtzoekenden meer in aanmerking komen voor gesubsidieerde rechtsbijstand.

Wat de vergoedingen voor rechtsbijstandverleners betreft is per 1 januari 2022 €154 miljoen aan extra middelen vrijgemaakt om deze conform de aanbevelingen van de commissie-Van der Meer I te verbeteren.³ Daarop volgend is door het kabinet in het afgelopen jaar besloten om ter opvolging van de aanbevelingen van de commissie-Van der Meer II de vergoedingen in 2026 verder te verbeteren.⁴

Tot slot is het is niet vanzelfsprekend gebleken dat er voldoende sociaal advocaten zijn om de vraag naar hulp in te vullen. In samenwerking met de NOvA, de VSAN en de Raad voor Rechtsbijstand zijn er daarom concrete plannen gemaakt, voor de korte én de lange termijn, om iets te doen aan het dalende aanbod van sociaal advocaten.

Als sluitstuk van het programma wordt een wetsvoorstel, tot aanpassing van de Wet op de rechtsbijstand, in consultatie gebracht. Hierin worden onder andere de

³ Kamerstukken II 2021/22, 31753, nr. 248.

⁴ In de voorjaarsnota 2026 is hiervoor vanaf 2027 structureel € 30 miljoen aan extra middelen uitgetrokken. De aanbevelingen worden met inzet van incidentele middelen vanaf 2026 al ingevoerd.

aparte positionering, verzelfstandiging en taken van het Juridisch Loket, de inning van de eigen bijdrage door de Raad voor Rechtsbijstand en de aanpassing van het zelfredzaamheidscriterium geregeld. Momenteel wordt samen met de betrokken partijen aan dit wetsvoorstel gewerkt.

Het einde van het programma betekent niet dat het werk af is. De inzet op belangrijke onderdelen zoals de versterking van de sociale advocatuur, de vormgeving van het landelijk dekkend netwerk sociaaljuridische dienstverlening, de versterking van de samenwerking tussen het sociaal en juridisch domein en het meer oplossen in de eerste lijn, gaat ook na dit jaar onverkort door. In de voortgangsbijlage bij deze brief wordt u meegenomen in de voortgang op deze en andere onderdelen van het programma.

Onderzoeken en internationale ontwikkelingen

Onderzoeken

Onderzoek is essentieel om inzicht te krijgen in de werking van maatregelen, wat de werking van maatregelen op langere termijn is en in welke mate ze bijdragen aan de daadwerkelijke versterking van de toegang tot het recht. Voorbeelden hiervan zijn:

- Het Kenniscentrum stelsel Gesubsidieerde Rechtsbijstand onderzoekt samen met het Centraal Bureau voor de Statistiek mogelijke kwetsbaarheid van mensen met lagere middeninkomens in de toegang tot rechtsbijstand.
- Het WODC rondt momenteel de periodieke Geschilbeslechtingsdelta over de periode 2019 - 2024 af.
- Het WODC heeft een verdiepende studie gestart naar aanleiding van de Geschilbeslechtingsdelta 2019 naar de overwegingen en afwegingen van burgers bij het aanpakken van hun juridische problemen. Hierbij wordt ook gekeken naar de positie van kleine ondernemers en zzp'ers.

Internationale trajecten

Op Europees en internationaal niveau lopen er ook diverse trajecten die bijdragen aan de versterking van toegang tot het recht. Binnen de EU zijn diverse verordeningen vastgesteld die zien op de digitalisering van de grensoverschrijdende justitiële samenwerking en de toegang tot de rechter. In 2025 is een programma ingericht met de benodigde samenwerkingsstructuur voor een succesvolle nationale implementatie. Daarnaast neemt Nederland deel aan een meerlandenproject van de OESO gericht op het verbeteren van de toegang tot het recht en het bevorderen van een mensgerichte benadering binnen rechtssystemen.

Slot

De stappen die we zetten om informatievoorziening te verbeteren, advies en ondersteuning te versterken en de toegang tot een onafhankelijke beslissing te waarborgen, brengen ons dichterbij een rechtsbestel dat beter werkt voor alle burgers en bedrijven. Tegelijkertijd blijft het noodzakelijk om verder te werken aan een toekomstbestendig en lerend stelsel van rechtsbijstand, zowel in Europees Nederland als in Caribisch Nederland (BES). Zo staat de komende periode in het teken van het wetsvoorstel tot aanpassing van de Wet op de rechtsbijstand.

Door de toegang tot het recht te versterken beogen we mensen meer bij de samenleving te betrekken. Dit moet bijdragen aan meer vertrouwen in de rechtsstaat en een beter ondernemings- en investeringsklimaat. Daar wil ik samen met alle betrokken beroepsgroepen, overheden en organisaties hard aan blijven werken.

De Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,

mr. A.C.L. Rutte

Bijlage:

1. Voortgang maatregelen versterking toegang tot het recht

Kwartiermaker sociaaljuridische hulp:

Lilian Marijnissen

Als mensen hun recht niet kunnen halen, blijft onrecht bestaan

Onze missie

Het dagelijks leven is voor veel mensen erg ingewikkeld geworden. Te veel mensen in Nederland krijgen niet de hulp die ze nodig hebben bij sociaaljuridische problemen met geld, werk of wonen. Uit de parlementaire enquête naar aanleiding van het toeslagenschandaal bleek dat wanneer dit niet verbetert, zo'n schandaal morgen opnieuw kan gebeuren. Want op sommige plekken in Nederland is de hulp te ver weg of helemaal niet beschikbaar. De hulp is versnipperd en soms moeilijk vindbaar. Een deel van de mensen heeft weinig vertrouwen in de overheid en daarom is de drempel om hulp te zoeken te hoog. Daarom werken wij aan voorstellen voor een landelijk dekkend netwerk voor sociaaljuridische en financiële hulp. Die hulp moet op tijd, passend, dichtbij en toegankelijk zijn voor iedereen. Dat doen we samen met gemeenten, maatschappelijke organisaties en de Rijksoverheid.

Hoe pakken we het aan?

We zetten de mensen om wie het gaat voorop. De mensen die hulp nodig hebben en de mensen die hulp verlenen. We gaan veel het land in en gaan op zoek naar de goede voorbeelden in de praktijk om te zien wat werkt. Ook gaan we naar de plekken waar op dit moment niet of nauwelijks sociaaljuridische en financiële hulp beschikbaar is om te kijken wat hier op de korte termijn de mogelijkheden zijn. Het is niet de bedoeling om nieuwe instanties te creëren: er is al heel veel wat versterkt, uitgebreid, slimmer georganiseerd en verbonden kan worden. Ook kijken we naar mogelijke verbindingen, zoals met informatiepunten digitale overheid, hulp voor mensen met geldzorgen, overheidsbrede loketten en de focuswijken van het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid. Onze voorstellen zullen we presenteren in een eindrapport.

We werken in een aantal fasen:

Fase 1: Voorbereiden, oriënteren en strategiebepaling (september – januari 2026): Oriëntatie op het onderwerp door middel van bezoeken aan de praktijk, gesprekken en document- en regioanalyse. Ophalen inzichten van wetenschappers, denkers en zeker ook nog steeds volop met mensen uit de praktijk. In deze periode brengen we het belang van een goede toegang tot sociaaljuridische hulp onder de aandacht.

Fase 2: Beweging in regio's, ideeënvorming en uitwerking voorstellen (januari – december 2026): In regio's aan de slag om het aanbod aan sociaaljuridische hulp te versterken. Ook starten met het verkennen en formuleren van oplossingsrichtingen. Onze activiteiten om het aanbod aan sociaaljuridische hulp in de regio's te versterken, lopen door. De uitwerking van voorstellen vindt in deze fase plaats.

Fase 3: Oplevering eindrapport en 'nazorg' (januari – februari 2027): We presenteren onze voorstellen in een helder en leesbaar rapport, met voorbeelden uit de praktijk en antwoorden op de vragen die aan ons gesteld zijn. De besluitvorming en opvolging ervan is aan de opdrachtgevers, wij jagen wel het gesprek hierover aan.

Opdrachtgevers

Het ministerie van Justitie en Veiligheid, het ministerie van Binnenlandse Zaken, het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten hebben de opdracht gegeven.

Tijdpad

We zijn gestart in september 2025. De opdracht wordt afgerond in februari 2027.

Contact

Het team van de kwartiermaker is te bereiken via info@kwartiermakersjd.nl.

BIJLAGE 1.2

Kabinetsreactie

De Netherlands Commercial Court, een tussenbalans in de opstartfase

Op 1 januari 2019 is de wet Netherlands Commercial Court in werking getreden.¹ Er zijn op die datum twee internationale handelskamers opgericht en in gebruik genomen. Eén kamer bij de rechtbank Amsterdam voor de behandeling van zaken in eerste instantie (Netherlands Commercial Court: NCC) en een kamer bij het gerechtshof Amsterdam voor de behandeling van zaken in hoger beroep (Netherlands Commercial Court of Appeal: NCCA). Beide internationale handelskamers zijn organisatorisch en fysiek ondergebracht in het gebouw van het gerechtshof Amsterdam.²

Op basis van deze wet is het mogelijk dat partijen in de meeste internationale handelsgeschillen, niet-zijnde kantonzaken, in de Engelse taal procederen en een Engelstalige uitspraak verkrijgen, mits dit uitdrukkelijk tussen partijen is overeengekomen.³ Om deze voorziening budgetneutraal aan te bieden is voorzien in een hoger griffierecht. De rechtspraak ging er op basis van onderzoek vanuit dat partijen met name bij complexe zaken die bij andere handelskamers veel tijd en inzet vergen zouden kiezen voor de NCC. Deze nieuwe voorziening zou daarmee de reguliere handelskamers binnen de rechtspraak kunnen ontlasten. Er is een periode van tien jaar uitgetrokken om deze handelskamers volledig te laten ontwikkelen en hun beoogde rol binnen het rechtsbestel te vervullen. De toenmalige minister voor Rechtsbescherming heeft tijdens de behandeling in de Eerste Kamer toegezegd aan het lid Duthler (VVD) om vijf jaar na inwerkingtreding van de wet NCC een tussenevaluatie te doen. De differentiatie van griffierechten maakt deel uit van deze tussenevaluatie.

Tevens is indertijd toegezegd aan de leden Andriessen (D66), Duthler (VVD) en Lokin-Sassen (CDA) dat financiële meevallers bij de rechtspraak door het NCC(A) zullen worden besteed aan een eventuele verlaging van de griffierechten of aan de rechtspraak en niet ten bate komen aan de Justiebegroting. Aan de leden Andriessen (D66), Bikker (ChristenUnie) en Wezel (SP) is toegezegd te zullen verkennen welke behoefte er bestaat bij andere gerechten, zoals de maritieme kamer bij de rechtbank Rotterdam en het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van Aruba, Curaçao, Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba (hierna: het Gemeenschappelijk Hof) om volledig Engelstalige procedures te hanteren.

De tussenevaluatie is uitbesteed aan het Wetenschappelijk Onderzoeks- en Datacentrum (WODC) van het ministerie van Justitie en Veiligheid. Op 9 september 2025 heeft het WODC de tussenevaluatie van de Wet NCC afgerond en het rapport aangeboden aan het ministerie als opdrachtgever. Dit onderzoek biedt, halverwege de periode van tien jaar die is afgesproken om het NCC tot volledige ontwikkeling te laten komen, een blik op de ontwikkeling van de Netherlands Commercial Court in de eerste jaren. De evaluatie 'De Netherlands Commercial Court, een tussenbalans in de opstartfase' richt zich op de instroom in de periode van 2019 tot en met 31 december 2024. De tussenevaluatie wordt als bijlage meegestuurd.

Gelet op het feit dat het een tussenevaluatie betreft geven de onderzoekers geen eendoordeel over de effectiviteit of impact van de nieuwe voorziening. Zij beogen met deze tussenevaluatie slechts inzicht te bieden in de mate waarin de beoogde werking van de wet zich tot dusverre in de praktijk begint af te tekenen, en er is vooruitgeblikt op mogelijke ontwikkelingen in de volgende vijf jaar. De tussenstand laat zien dat de voorzieningen in eerste aanleg (NCC) en in hoger beroep (NCCA) operationeel zijn en hun (digitale) basisstructuur op orde hebben. Tegelijkertijd constateren de

¹ Wet van 12 december 2018 tot wijziging van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en de Wet griffierechten burgerlijke zaken in verband met het mogelijk maken van Engelstalige rechtspraak bij de internationale handelskamers van de rechtbank Amsterdam en het gerechtshof Amsterdam (hierna wet NCC); Bekendmakingswet 20-12-2018, Stb. 2018, 474 en inwerkingtredingswet 01-01-2019, Stb. 2018, 475.

² De NCC valt onder het bestuur van de rechtbank Amsterdam en de NCCA onder het bestuur van het gerechtshof.

³ Zie artikel 32a, eerste lid, Rv.

onderzoekers mede op basis van het aantal en soort zaken dat zowel de verwachte maatschappelijke meerwaarde als de budgettaire rechtvaardiging onder druk staan: het aantal aangebrachte zaken loopt achter op de verwachtingen. De onderzoekers suggereren dat dit verklaard kan worden door wijzigingen die zijn aangebracht ten aanzien van de oorspronkelijke uitgangspunten.

De tussenevaluatie laat zien dat in de onderzoeksperiode in eerste aanleg in totaal 37 procedures bij de NCC zijn gestart.⁴ Het eerste jaar na de ingebruikname op 1 januari 2019 gingen vier procedures van start. In 2020 werden ook vier zaken aangebracht. In 2021 daalde de instroom tot twee procedures. In de laatste twee jaren van de onderzoeksperiode nam het aantal toe: in 2023 werden twaalf zaken gestart en in 2024 tien.⁵

Binnen de onderzoeksperiode zijn er 23 procedures waar de zaak een inhoudelijke behandeling heeft gekregen en in eerste instantie is afgedaan met een uitspraak. In 17 van de 23 inhoudelijk afgedane procedures (74%) is de zaak in behandeling genomen door een enkelvoudige kamer. In de periode 1 januari 2019 tot en met 31 december 2024 zijn er in totaal zes procedures in hoger beroep van start gegaan bij de NCCA, waarvan één in 2020, één in 2022, drie in 2023 en één in 2024. Dat is beduidend minder dan de aanvankelijke schatting in de memorie van toelichting.⁶

Uit de tussenevaluatie blijkt op pagina 7 dat de eerste fase van de aanlooperperiode wordt gekenmerkt door lagere ontvangsten (aan griffierechten) dan uitgaven aan de NCC(A). De totale ontvangsten op jaarbasis variëren in deze periode van 70 duizend euro (2021) tot 110 duizend euro (2020) en de totale uitgaven van 487 duizend euro (2021) tot 615 duizend euro (2022) per jaar. In 2022 is het verschil tussen de ontvangsten en uitgaven het grootst. In de twee jaren erna neemt dit verschil echter af, vooral in het jaar 2023, en de afname zet door in 2024. De ontvangsten uit nieuwe zaken en de uitgaven aan ICT springen het meest in het oog. Het aantal zaken nam in deze jaren toe (van 5 zaken in 2022 naar 10 en 12 zaken in respectievelijk 2023 en 2024), en door wijziging van dienstverlener namen de uitgaven aan ICT aanzienlijk af. Vooral de verminderde uitgaven aan ICT heeft bijgedragen aan het verminderen van het verschil tussen de ontvangsten en uitgaven. De balans was in 2024 echter nog wel negatief. Er zijn vooralsnog geen financiële meevallers om toe te wijzen, hetzij aan verlaging van de griffierechten, hetzij ten goede te laten komen aan de rechtspraak. In de periode voor de start van de NCC zijn investeringen gedaan zoals bijvoorbeeld de aanschaf van een digitaal systeem. Ook hier geldt dat de kosten voor de baat uitgaan. De kosten om de NCC(A) vervolgens in stand te houden zijn relatief laag, omdat de rechters en medewerkers hun hoofdwerkzaamheden bij een ander gerecht hebben en op afroep beschikbaar zijn om een zaak bij de NCC(A) te behandelen.

De griffierechten voor behandeling van een zaak bij de NCC zijn hoger dan voor behandeling bij de reguliere handelskamer van een rechtbank. Uit interviews die de onderzoekers hebben afgenomen blijkt niet dat deze differentiatie in griffierechten in de praktijk als hindernis wordt ervaren. Voor het aanbrengen van een zaak bij de NCC is volgens de onderzoekers de hoogte van het griffierecht geen belemmering in vergelijking met de hoogte van de advocaatkosten.

Voor wat betreft de behoefte aan Engelstalige rechtspraak bij andere gerechtelijke instanties heeft het Gemeenschappelijk Hof een modus gevonden door naar gelang de behoefte van rechtszoekenden het Papiaments, de Engelse -en/of de Nederlandse taal te benutten. De maritieme kamer van de rechtbank Rotterdam biedt de mogelijkheid om -op verzoek van partijen- in scheepvaartzaken in het Engels te procederen. Het vonnis is weliswaar in het Nederlands, maar van de uitspraken worden Engelstalige samenvattingen gepubliceerd.

⁴ Zie onder andere op pag. 40.

⁵ Van alle gestarte procedures in eerste aanleg waren er 25 een dagvaardingsprocedure en 12 een verzoekschriftprocedure. De dagvaardingsprocedures zijn onder te verdelen in 12 bodemprocedures en 13 kortgedingen. In 34 van de 37 procedures (92%) was ten minste één deelnemer in de procedure afkomstig uit het buitenland. In drie zaken waren alle deelnemers Nederlands (8%). In vier van de 37 procedures is een regiezitting geweest (11%).

⁶ In de memorie van toelichting is een periode van tien jaar gekozen om de NCC zich te laten ontwikkelen. De schatting was dat er na 10 jaar 100 zaken zouden zijn aangebracht bij de NCC en 25 bij de NCCA.

Volgens de onderzoekers wijst het verschil tussen de oorspronkelijke aannames en het feitelijke gebruik op een mogelijke behoefte aan bijstelling van de verwachtingen en/of bijsturing op het gebied van positionering, informatievoorziening en eventueel de bevoegdheidsomvang. De onderzoekers zijn van mening dat zonder gerichte aanpassingen het realiseren van de oorspronkelijke ambities binnen de gestelde randvoorwaarde en aanlooptermijn onzeker is.

Appreciatie

De tussenevaluatie laat zien waar de NCC(A) nu halverwege de looptijd van tien jaar staat. Het verschil tussen de oorspronkelijke aannames en het feitelijke gebruik van de NCC(A) laat zich lastig verklaren door de materiele reikwijdte van de wet. In het oorspronkelijk plan is expliciet opgenomen dat de schatting van het aantal zaken indicatief is, gezien het groot aantal onzekerheden.⁷ Dat neemt niet weg dat er in het onderzoek aanknopingspunten zijn voor de Rechtspraak om bij te sturen op het gebied van positionering van en informatievoorziening bij de NCC(A). Voor wat betreft voorstellen tot wetswijziging past halverwege de toegezegde looptijd terughoudendheid. Het staat de Raad voor de rechtspraak vrij om -in samenspraak met het ministerie van Justitie en Veiligheid- eventuele aanpassingen te verkennen, die kunnen resulteren in een experiment op basis van de Tijdelijke Experimentenwet Rechtspleging. Eventuele ervaringen van de NCC met een experiment kunnen dan worden meegenomen in de wetsevaluatie over vijf jaar.

⁷ <https://www.rechtspraak.nl/SiteCollectionDocuments/plan-netherlands-commercial-court.pdf>, met name pagina 9.

Wetenschappelijk Onderzoek- en
Datacentrum

De Netherlands Commercial Court

Een tussenbalans in de opstartfase

Cahier 2025-6

T. Geurts

Y.N. Overvelde

M.P.C. Scheepmaker

De Netherlands Commercial Court

Een tussenbalans in de opstartfase

Cahier 2025-6

T. Geurts
Y.N. Overvelde
M.P.C. Scheepmaker

Cahier

De reeks Cahier omvat de rapporten van onderzoek dat door en in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum is verricht. Opname in de reeks betekent niet dat de inhoud van de rapporten het standpunt van de Minister van Justitie en Veiligheid weergeeft.

Voorwoord

Het Nederlandse rechtsbestel kent sinds 1 januari 2019 twee internationale handelskamers met als voertaal Engels voor de behandeling van internationale handelsgeschillen. De Netherlands Commercial Court (NCC) en de Netherlands Commercial Court of Appeal (NCCA) zijn opgericht om te voorzien in een toegankelijke en efficiënte rechterlijke voorziening voor internationale handelsgeschillen. Verwacht wordt dat dit de positie van Nederland als handelsland zal ondersteunen en bevorderen. Door de NCC kunnen internationaal opererende bedrijven bij gespecialiseerde Nederlandse rechters terecht zonder taalbarrière. Bij de oprichting van de NCC werd verwacht dat de NCC een aanloopperiode van circa tien jaar nodig zou hebben om zich een plek te verwerven in de wereld van internationale geschilbeslechting. Om die reden zal de Wet NCC na tien jaar worden geëvalueerd. Op verzoek van de Eerste Kamer heeft de minister destijds een tussentijdse evaluatie toegezegd na vijf jaar om te bezien of de gestelde doelen in zicht komen. Het onderhavige onderzoeksrapport geeft invulling aan deze toezegging.

Een uitdrukkelijke randvoorwaarde die gesteld is aan de oprichting en het functioneren van de nieuwe handelskamers is dat NCC en NCCA niet op het budget voor de rechtspraak zullen drukken. Om die reden is een verhoogd griffierecht vastgesteld, dat in samenhang met de verwachting van een gestaag groeiende instroom van zaken op termijn zou moeten resulteren in budgetneutraliteit. Dit onderzoek laat zien hoe het aantal en soort zaken bij de NCC en de NCCA over de periode 1 januari 2019 tot en met 31 december 2024 zich heeft ontwikkeld. Tevens wordt een overzicht gegeven van uitgaven en ontvangsten (griffierechten). Om de gevonden resultaten nader te duiden schetsen de onderzoekers tevens een beeld van de redenen van bedrijven om al dan niet gebruik te maken van de NCC. Ook is het functioneren van de NCC in internationaal perspectief geplaatst door te kijken naar de ontwikkelingen bij internationale handelskamers in Duitsland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk. Voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen is gebruikgemaakt van meerdere onderzoeksmethoden en bronnen. Zowel kwantitatieve als kwalitatieve methoden zijn ingezet. Dit rapport geeft in de eerste plaats een tussenbalans, die laat zien dat de NCC en de NCCA operationeel functioneren en hun basisstructuur op orde hebben. Tegelijkertijd blijft het aantal zaken aanmerkelijk achter bij de verwachtingen en is zonder gerichte aanpassingen het realiseren van de oorspronkelijke ambities binnen de gestelde termijn onzeker.

Mede namens Teun Geurts en zijn team bedank ik alle organisaties en personen die op verschillende manieren hebben meegewerkt aan dit onderzoek. De Netherlands Commercial Court verstrekke cruciale gegevens over de instroom van zaken en de ontwikkeling van uitgaven en ontvangsten. Het Nederlands Genootschap voor Bedrijfsjuristen was behulpzaam bij het benaderen van hun leden voor deelname aan een internetenquête. Ook werkten tal van advocaten en vertegenwoordigers van brancheverenigingen mee aan een internetenquête. Voor het verkrijgen van inzicht in de totstandkoming en verdere ontwikkeling van de NCC(A) en in de overwegingen van bedrijven waren de interviews met rechters, NCC-medewerkers, een wetenschapper en een General Counsel van grote waarde.

Ik dank ook de leden van de begeleidingscommissie bij dit onderzoek voor hun kritische blik en constructieve bijdrage aan dit rapport. De commissie bestond uit:

prof.(em.) dr. E. (Bert) Niemeijer (voorzitter, Vrije Universiteit Amsterdam en Academie voor Wetgeving en Overheidsjuristen), mr. E.M. (Eliane) Eijnwachter (ministerie van Justitie en Veiligheid), M. (Marieke) van Gerner-Haan, PhD (Rijksuniversiteit Groningen), prof. mr. dr. K.G.F. (Kim) van der Kraats (Rechtbank Midden Nederland - Universiteit Utrecht) en prof. mr. dr. M. (Marcel) Ruygvoorn (Van Benthem en Keulen - Universiteit Utrecht). Tot slot dank ik mw. G. (Gieneke) Teeuwen LLM MSc, voor haar bijdrage in de startfase van het onderzoek.

Prof. dr. Ivo Giesen
Directeur WODC

Inhoud

Samenvatting	7
1 Inleiding	15
1.1 De Wet Netherlands Commercial Court	16
1.2 De wet in context: aannames en beoogde werking	17
1.3 Afbakening en onderzoeksvragen	23
1.4 Onderzoeksaanpak	25
1.5 The Netherlands Commercial Court op hoofdlijnen	33
1.6 Leeswijzer	40
2 Ontwikkelingen in aantal zaken en financiële stromen	41
2.2 Aantal gestarte en afgehandelde procedures bij de NCC	42
2.3 Ontwikkeling in ontvangsten en uitgaven	53
2.4 Samenvatting	56
3 Duiding van de ontwikkeling in aantal zaken	58
3.1 Verwachtingen en realisatie	59
3.2 Verklaringen voor de afwijking	61
3.3 Redenen voor het gebruik van de NCC	75
3.4 Ervaringen met de procedure	86
3.5 Verbetersuggesties vanuit het veld	90
3.6 Ontwikkelingen in het buitenland	98
3.7 Samenvatting	111
4 Conclusie	116
4.1 Slotwoord	119
Summary	121
Literatuur	128
Samenstelling begeleidingscommissie	130
Bijlage 1 Uitnodigingen enquêtedeelname	131
Bijlage 2 Vragenlijsten NCC-procedure	135
Bijlage 3 Non-respons analyse	166
Bijlage 4 Lijst van geïnterviewde sleutelinformanten	168
Bijlage 5 Interviewschema's	169
Bijlage 6 Codeerschema bij interviews	170

Samenvatting

Op 1 januari 2019 is de Netherlands Commercial Court van start gegaan. De oprichting werd mogelijk gemaakt door de Wet Netherlands Commercial Court. Het primaire doel van deze wet is om het in bepaalde gevallen mogelijk te maken dat partijen in burgerlijke zaken, niet-zijnde kantonzaken, op verzoek in de Engelse taal procederen en een Engelstalige uitspraak verkrijgen, mits dit uitdrukkelijk is overeengekomen. Een randvoorwaarde is dat deze voorziening budgetneutraal wordt aangeboden. Daarnaast beoogt de wet door deze nieuwe voorziening de reguliere handelskamers binnen de rechtspraak te ontlasten. Dit onderzoek biedt een tussenstand van de ontwikkeling van de Netherlands Commercial Court.

In dit kader zijn twee internationale handelskamers opgericht en in gebruik genomen. Eén kamer voor de behandeling van zaken in eerste instantie (Netherlands Commercial Court: NCC) en een andere kamer voor de behandeling van zaken in hoger beroep (Netherlands Commercial Court of Appeal: NCCA). Beide handelskamers zijn organisatorisch en fysiek ondergebracht bij het gerechtshof van Amsterdam. De NCC valt onder het bestuur van de rechtbank Amsterdam en de NCCA onder het bestuur van het gerechtshof. Er is een periode van tien jaar uitgetrokken om deze handelskamers volledig te laten ontwikkelen en hun beoogde rol binnen het rechtsbestel te vervullen.

Dit onderzoek maakt een voorlopige balans op van de werking van de NCC en NCCA. Het richt zich in het bijzonder op de instroom van zaken in de periode 1 januari 2019 tot en met 31 december 2024. Onderzocht wordt hoe deze instroom zich in de loop van de tijd heeft ontwikkeld en hoe deze ontwikkeling kan worden geduid. Daarnaast worden de ontwikkelingen in ontvangsten en uitgaven in deze periode op hoofdlijnen in kaart gebracht. De volgende onderzoeksvragen staan centraal:

- 1 Hoe heeft het aantal zaken zich ontwikkeld in de periode 1 januari 2019 tot en met 31 december 2024 en om wat voor zaken gaat het?
- 2 Hoe hebben de ontvangsten en uitgaven van de NCC en NCCA zich ontwikkeld in de periode 1 januari 2019 tot en met 31 december 2024?
- 3 Hoe is de ontwikkeling in het aantal zaken in de periode 1 januari 2019 tot en met 31 december 2024 te duiden ten opzichte van de verwachtingen in de memorie van toelichting?

De onderzoeksmethode

Voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen is gebruikgemaakt van meerdere onderzoeksmethoden en bronnen. Zowel kwantitatieve als kwalitatieve methoden zijn ingezet. Dit gaat om een deskstudy, inhoudsanalyse van uitspraken, verschillende enquêtes en interviews. Bovendien is informatie verzameld bij verschillende actoren, zoals bedrijfsjuristen, advocaten, rechters, bestuurders en branchevertegenwoordigers, om de bevindingen vanuit verschillende perspectieven te kunnen duiden.

In de volgende paragrafen presenteren we eerst de bevindingen met betrekking tot de onderzoeksvragen. Vervolgens reflecteren wij op de betekenis van deze resultaten in het licht van de onderliggende doelstellingen van de wet die naar voren zijn gekomen in de reconstructie van de parlementaire geschiedenis.

Onderzoeksbevindingen

Zaken in de periode 2019-2024

Over de gehele onderzoeksperiode zijn in eerste aanleg in totaal 37 procedures bij de NCC gestart. De verdeling over de jaren is als volgt. Het eerste jaar na de ingebruikname op 1 januari 2019 gingen vier procedures van start. In 2020 werden ook vier zaken aangebracht. In 2021 daalde de instroom tot twee procedures. In de laatste twee jaren van de onderzoeksperiode nam het aantal toe: in 2023 werden 12 zaken gestart en in 2024 tien. Van alle gestarte procedures in eerste aanleg waren er 25 een dagvaardingsprocedure en 12 een verzoekschriftprocedure. De dagvaardingsprocedures zijn onder te verdelen in 12 bodemprocedures en 13 kortgedingen. Niet alle procedures in eerste aanleg zijn volledig in het Engels gevoerd, maar het merendeel wel. Van de 37 gestarte procedures vonden er 29 volledig in het Engels plaats en zeven gedeeltelijk. Eén procedure werd tot en met het tussenvonnis volledig in het Nederlands gevoerd; dit betrof een incident waarbij de bevoegdheid van de NCC werd betwist. In 34 van de 37 procedures (92%) was ten minste één proceduredeelnemer afkomstig uit het buitenland. In drie zaken waren alle deelnemers Nederlands (8%), en in géén zaak uitsluitend buitenlands. In vier van de 37 procedures is een regiezitting geweest (11%).

Binnen de onderzoeksperiode zijn er 23 procedures waar de zaak een inhoudelijke behandeling heeft gekregen en in eerste instantie is afgedaan met een uitspraak. De spreiding in de doorlooptijd is het grootst bij de zes afgedane bodemprocedures op tegenspraak (126 dagen tot 460 dagen). In 17 van de 23 inhoudelijk afgedane procedures (74%) is de zaak in behandeling genomen door een enkelvoudige kamer. In de periode 1 januari 2019 tot en met 31 december 2024 zijn er in totaal zes procedures in hoger beroep van start gegaan bij de NCCA, waarvan één in 2020, één in 2022, drie in 2023 en één in 2024.

Ontvangsten en uitgaven

De eerste fase van de aanlooperperiode wordt gekenmerkt door lagere ontvangsten dan uitgaven aan de NCC(A). De totale ontvangsten op jaarbasis variëren in deze periode van 70 duizend euro (2021) tot 110 duizend euro (2020) en de totale uitgaven van 487 duizend euro (2021) tot 615 duizend euro (2022) per jaar. In 2022 is het verschil tussen de ontvangsten en uitgaven het grootst. In de twee jaren erna neemt dit verschil echter af, vooral in het jaar 2023, en de afname zet door in 2024. In deze ontwikkelingen springen de ontvangsten uit nieuwe zaken en de uitgaven aan ICT het meest in het oog. Het aantal zaken nam in deze jaren toe (van 5 zaken in 2022 naar 10 en 12 zaken in respectievelijk 2023 en 2024), en door wijziging van dienstverlener namen de uitgaven aan ICT aanzienlijk af (van 294 duizend euro in 2022 naar 29 duizend in 2024). Vooral de verminderde uitgaven aan ICT heeft bijgedragen aan het verminderen van het verschil tussen de ontvangsten en uitgaven. De balans was in 2024 echter nog wel negatief.

Verwachte en werkelijke instroom van zaken

Volgens de memorie van toelichting was het vooraf lastig in te schatten hoeveel zaken de NCC daadwerkelijk zou behandelen. Wel werd verwacht dat de NCC, eenmaal volledig operationeel, jaarlijks circa 100 zaken in eerste aanleg en 25 in hoger beroep zou ontvangen. Naar verwachting zou dit tien jaar na de start van de NCC gerealiseerd kunnen worden. Voor de vaststelling van de griffierechten is gerekend op 20 zaken in het eerste jaar, met een jaarlijkse toename van 10 zaken tot aan de verwachting van 100 zaken per jaar na negen jaar.

Wanneer deze verwachte ontwikkeling wordt afgezet tegen het daadwerkelijke aantal behandelde zaken, blijkt halverwege de aanlooperperiode dat de NCC aanzienlijk achterblijft bij het verwachte groeipad. Hoewel tussen 2021 en 2022 en tussen 2022 en 2023 een stijging van het aantal zaken zichtbaar is, blijft deze eenmalige groei van respectievelijk drie en zeven zaken achter bij de benodigde jaarlijkse toename van tien zaken om budgetneutraal uit te komen. Ook bij de NCCA blijft de instroom achter op schema. Het verschil tussen verwachte en feitelijke instroom is jaarlijks toegenomen, met het grootste verschil in 2024. Waar in dat jaar, op basis van het groeiscenario, 87 zaken werden verwacht, zijn er dat jaar in totaal slechts 11 zaken ahangig gemaakt (bij de NCC en de NCCA tezamen): een discrepantie van 76 zaken.

Duiding van de lage instroom

Het oorspronkelijk plan voor de NCC, van de Raad voor de rechtspraak, werd opgezet met weinig beperkingen op het gebruik van de NCC. De verwachting van 100 zaken in eerste aanleg en 25 zaken in hoger beroep berust op een ruwe inschatting van de verwachte behoefte onder bedrijven en de vertaling hiervan in daadwerkelijk gebruik van de NCC. Het aantal zaken is echter achtergebleven op deze verwachtingen. Volgens sleutelinformanten ten eerste omdat in de eindfase van de ambtelijke voorbereidingen op het wetsvoorstel, de competentie van de rechter is ingeperkt met het oog op de bescherming van consumenten en kleine ondernemers. Dit gaat onder andere om de afbakening op geschillen die ter vrije bepaling van partijen staan. De berekening van het verwachte aantal zaken ging echter uit van een ruimere bevoegdheid.

Ten tweede is er bij de oorspronkelijke schatting geen onderscheid gemaakt tussen de vrijwillige opname van een NCC-beding in het contract en de vrijwillige keuze voor de NCC na het ontstaan van een geschil. Juist in de aanloophase is dit onderscheid volgens geïnterviewde rechters van belang voor het begrijpen van de beperkte instroom tot nu toe. Een vrijwillige keuze ná het ontstaan van het geschil leidt volgens sleutelinformanten slechts in uitzonderlijke gevallen tot nieuwe zaken, terwijl een contractuele afspraak op basis van een NCC-beding pas na verloop van tijd tot instroom leidt. In tegenstelling tot de verwachtingen blijkt de vrijwillige keuze ná geschil volgens sleutelinformanten nauwelijks een bron van nieuwe zaken te zijn. Uit de enquêtes onder bedrijfsjuristen en advocaten en de interviews met sleutelinformanten komt eenduidig naar voren dat partijen vrijwel nooit voor de NCC kiezen als dit contractueel niet is vastgelegd voordat het geschil ontstond.

Om in een contract te worden opgenomen, is het van belang dat bedrijven en/of hun advocaten op de hoogte zijn van de NCC. Bovendien moeten ze het als een optie beschouwen. Verder moet de procedure in een behoefte voorzien, en ook daadwerkelijk worden overwogen ten tijde van het opstellen van een internationaal contract. Uit de enquêtes komt naar voren dat de NCC onder bedrijfsjuristen en advocaten een relatief hoge naamsbekendheid heeft. Alle geënquêteerde advocaten zijn bovendien op hoofdlijnen inhoudelijk bekend met de procedure, en dit geldt voor ongeveer de helft van de bedrijfsjuristen. Tegelijkertijd blijkt dat de NCC door een meerderheid van de bedrijfsjuristen en advocaten niet als een optie wordt gezien. Bovendien wordt toekomstig gebruik door veel respondenten als onwaarschijnlijk ingeschat, en hebben maar weinig bedrijfsjuristen die een formele procedure in de afgelopen vijf jaar hebben overwogen ook serieus aan de NCC gedacht. Dit geldt voor 60% van de advocaten. Tot slot blijkt opname van de NCC in internationale contracten blijft voorsnog beperkt, zo is de inschatting van bedrijfsjuristen en advocaten. Deze bevindingen suggereren dat naamsbekendheid op zichzelf niet volstaat voor structureel gebruik. Een overzicht van de resultaten is opgenomen in tabel S1.

Tabel S1 Overzicht van bekendheid, overweging, en keuze voor de NCC onder respondenten

	% Bedrijfsjuristen multinationals	% Bedrijfsjuristen Nederlandse bedrijven	% Advocaten
Heeft weet van het bestaan van de NCC.	72	71	100
Is matig tot zeer goed op de hoogte van de belangrijkste kenmerken.	55	48	100
Noemt de NCC als een optie.	31	27	42
Schat de kans op toekomstig gebruik in tussen 60%-100%.	17	12	30
Heeft gebruik al eens overwogen.	10 ^a	18 ^a	60
Denkt dat de NCC de meest waarschijnlijke keuze in nieuw contract is.	6	7	4

a Dit percentage betreft de bedrijfsjuristen die bekend zijn met de NCC-procedure en van wie het bedrijf in de afgelopen vijf jaar heeft overwogen om een formele procedure te starten

Determinanten van NCC gebruik

Uit de interviews met sleutelinformanten komt naar voren dat de grootte van het bedrijf, de omvang van het geschil, sectorale tradities, neutraliteit en de kosten van de procedure, factoren kunnen zijn in de keuze van de wijze waarop geschillen worden beslecht. De grootste multinationals zullen waarschijnlijk niet bij de NCC procederen omdat dit niet past in hun werkwijze. Daarnaast zullen bedrijven, in zakelijke overeenkomsten die over honderden miljoenen gaan, in de regel niet kiezen voor het terughoudende Nederlandse stelsel van bewijsvoering en waarheidsvinding. In dit soort zaken gaan ze voor de uitvoerige *disclosure* die ze in Engeland hebben, en waarbij een partij tot het uiterste kan gaan om aan waarheidsvinding te doen. Sectorale tradities spelen ook een rol. Sommige sectoren hebben bijvoorbeeld geen affiniteit met overheidsrechtspraak en zullen bij een arbitrage-instituut procederen. Neutraliteit kan ook van belang zijn in de keuze: de NCC kan een compromis zijn tussen twee buitenlandse bedrijven uit verschillende landen als ze elkaar niet een thuisvoordeel willen geven. Tot slot kunnen de relatief lage kosten van een procedure, voor een bepaalde categorie bedrijven, reden zijn om bij de NCC een (eventueel) geschil voor te leggen. Maar voor de meeste bedrijven maken de griffiekosten volgens sleutelinformanten waarschijnlijk weinig verschil op de totale proces- en advocaatkosten en dus ook niet op de keuze voor de NCC.

In de enquêtes is bovendien geïnventariseerd wat het belang is van specifieke procedurekenmerken in de keuze voor een bepaalde geschilbeslechtsinstantie. Hieruit komt naar voren dat de Engelse taal door multinationals gemiddeld als een belangrijke overweging wordt gezien, en door Nederlandse bedrijven gemiddeld als een neutrale overweging. Dit patroon is ook waarneembaar in de enquête onder brancheverenigingen. En ook onder advocaten blijkt dat het gebruik van de Engelse taal gemiddeld genomen als minder belangrijk naar voren komt dan veel andere procedurekenmerken. Met name de toegang tot rechters met specifieke expertise en de snelle afhandeling van zaken worden als de belangrijkste voordelen gezien door juristen die de NCC hebben overwogen. Ook de besparing op vertaalkosten wordt genoemd als een voordeel, maar zelden als het doorslaggevende argument om de NCC in overweging te

nemen. Voor bedrijfsjuristen zijn de meest genoemde redenen om een NCC-procedure niet in overweging te nemen, de onbekendheid met de NCC, het niet als optie overwegen en de tevredenheid met de huidige werkwijze. Voor advocaten zijn de drie belangrijkste redenen om een procedure bij de NCC niet te overwegen dat de huidige werkwijze als voldoende wordt ervaren, dat men onbekend is met de NCC en dat kostenoverwegingen een rol spelen.

Ervaringen met de procedure

De advocaten die als procesvertegenwoordiger voor een bedrijf hebben opgetreden in een procedure bij de NCC (de gemachtigden) hadden gemiddeld hoge verwachtingen over de procedure. Deze over het algemeen hoge verwachtingen ten aanzien van vrijwel alle belangrijke elementen van de procedure zijn grotendeels waargemaakt of zelfs overtroffen. Gemiddeld genomen werd er positief geoordeeld over de kosten, flexibiliteit, snelheid, uitspraak kwaliteit, efficiëntie, de Engelstalige procedure en de deskundigheid van de rechters. Op basis van hun ervaringen zou ongeveer de helft van de gemachtigden (opnieuw) kiezen voor een procedure bij de NCC of bedrijven attenderen op deze mogelijkheid (47%). Iets meer dan een kwart zegt dit waarschijnlijk te zullen doen (28%) en andere gemachtigden twijfelden nog (16%) of doen dit (waarschijnlijk) niet (7%). De Engelse taal en de snelheid van de procedure kwamen als procedurekenmerken naar voren die volgens gemachtigden het meest relevant zouden zijn voor bedrijven die voor de NCC zullen kiezen.

Buitenlandse rechtbanken

In het onderzoek zijn de ontwikkelingen bij de NCC in internationaal perspectief geplaatst door te kijken naar de ontwikkelingen bij de *London Commercial Court*, *Kammer für internationale Handelssachen Frankfurt am Main* en *Chambre Internationale du Tribunal de Commerce de Paris*. Deze ontwikkelingen geven zicht op het potentieel aan zaken die behandeld zouden kunnen worden, de gevolgen van de Brexit, en eventuele concurrentie vanuit het buitenland. De ontwikkeling in het aantal internationale handelszaken bij de London Commercial Court suggereert dat de Brexit weinig of geen invloed heeft gehad op de positie van deze rechtbank in de behandeling van internationale handelsgeschillen. Het zeer beperkte aantal zaken dat door de internationale kamer van de rechtbank in Frankfurt is behandeld wijst erop dat concurrentie vanuit deze rechtbank beperkt is gebleven. En de ontwikkelingen bij de internationale kamer van de handelsrechtbank in Parijs geven aan dat het potentieel aan internationale zaken best groot kan zijn. Hoewel het aantal behandelde zaken bij de nieuwe internationale handelskamer van het gerechtshof substantieel is te noemen, is dit succes waarschijnlijk vooral te danken aan het verplichte gebruik van de internationale handelskamer van de handelsrechtbank in Parijs.

Verbetersuggesties

De in het onderzoek bevroegde respondenten hebben verschillende suggesties gedaan voor de verbetering van de instroom van de NCC. In deze rapportage wordt hierover verslag gedaan zonder verdere weging of waardering van de onderzoekers. Het gaat dus om een eerste inventarisatie van mogelijke denkrichtingen. De geïnterviewde sleutelinformanten kwamen met verbetervoorstellen die vaak te maken hadden met de bepalingen in de wet die de consument en kleine ondernemer moeten beschermen. Deze zouden volgens sommige geïnterviewden nog eens tegen het licht gehouden kunnen worden. Met name zou er nagedacht kunnen worden over de vraag in hoeverre, en hoe, het vrijwillige karakter van de procedure zou kunnen worden ingeperkt, alsmede de criteria die momenteel zorgen voor een inperking van de bevoegdheid van

de NCC-rechter. In de enquêtes onder bedrijfsjuristen, advocaten, brancheverenigingen en gemachtigden hebben de suggesties vooral betrekking op voorlichting en doelgroepbereik. Zo werd regelmatig gewezen op het creëren van meer bekendheid, niet alleen bij Nederlandse bedrijven, brancheverenigingen, en andere partijen, maar vooral ook bij buitenlandse bedrijven. Hierbij zou meegenomen kunnen worden dat de meeste partijen die geïnteresseerd zouden zijn in een NCC, juist *niet* op zoek zijn naar een 'Londense beleving', maar in een procedure die is vormgegeven op basis van het Nederlands procesrecht.

Een tussenbalans

Om de tussenbalans op te maken zijn de bevindingen in een breder perspectief gezet. Dit is gedaan door te kijken naar de directe uitkomsten, de bredere effecten en de maatschappelijke impact. Omdat de maatschappelijke impact, en de meeste bredere effecten, een langere tijdshorizon vergen om zich te kunnen manifesteren, was de gegevensverzameling vooral gericht op de directe uitkomsten die tot nu toe zijn gerealiseerd. Het vooruitzicht op de langere termijn is gebaseerd op de aannames en uitgangspunten zoals naar voren zijn gekomen uit de reconstructie van de werking van de wet en de ontwikkelingen in de onderzoeksperiode omtrent het aantal zaken en de duiding ervan.

Directe uitkomsten

De NCC is in de parlementaire stukken gepositioneerd als een gespecialiseerde voorziening voor de Engelstalige behandeling van complexe, internationale handelsgeschillen, waarin maatwerkprocedures noodzakelijk zullen zijn. Het functioneren van de NCC als zodanig vormt het uitgangspunt voor de beoordeling van de directe uitkomsten in dit onderzoek. In de periode 2019-2024 zijn daadwerkelijk zaken aanhangig gemaakt en afgedaan, zowel in eerste aanleg als in hoger beroep. In alle zaken werd (deels) geprocedeerd in het Engels. De meeste betrokken advocaten waren tevreden tot zeer tevreden over de procedure. Het internationale karakter was in vrijwel alle zaken aanwezig. Slechts drie procedures betroffen uitsluitend Nederlandse partijen, waarvan twee onderdeel uitmaakten van internationale concerns. Hiermee functioneert de NCC in operationele zin naar behoren.

De aard van de aangebrachte zaken laat zien dat een aanzienlijk deel (35%) kortgedingprocedures betrof, gevolgd door verzoekschriftprocedures (32%) en bodemprocedures (32%). Alleen de bodemprocedures worden meervoudig behandeld; in de overige zaken was sprake van enkelvoudige behandeling. Dit wijst op een beperkte complexiteit en toepassing van maatwerk, hoewel dit ook op andere manieren vorm kan krijgen.

Bredere effecten

De verwachte bredere effecten van de NCC richten zich op de middellange en lange termijn. Een van de bredere effecten betreft de naamsbekendheid onder de doelgroep. Bij advocaten blijkt de naamsbekendheid halverwege de aanloopfase groot te zijn, en bij bedrijfsjuristen redelijk groot. Bij ongeveer de helft van de bedrijfsjuristen is de inhoudelijke kennis over de NCC echter vaak beperkt. Dit roept de vraag op of alleen de naam kennen, zonder echt te weten wat de NCC(A) inhoudt, voldoende is om bedrijven het ook echt te laten gebruiken. Meer gerichte informatievoorziening richting bedrijfsjuristen kan hieraan bijdragen. Een tweede breder effect betreft de opname van de NCC in internationale contracten. Dit blijkt tot op heden nog beperkt te zijn.

Hoewel een deel van de respondenten de NCC wel als optie ziet, wordt dit door minder respondenten daadwerkelijk overwogen en door nog minder respondenten als een geschilbeslechtingsmethode gezien die in een nieuw contract zal worden opgenomen.

Een derde verwachting op de langere termijn betreft het aantal zaken. Dit is niet zozeer een doel op zichzelf maar staat in het teken van de randvoorwaarde van budgetneutraliteit. Tot nu toe blijft het aantal zaken flink achter bij de verwachtingen. In 2024 werden 11 zaken aangebracht, tegenover een verwachte 87, wat leidt tot een afwijking van 76 zaken. Bij ongewijzigde instroom wordt de beoogde 125 zaken per jaar (100 in eerste aanleg, 25 in hoger beroep) waarschijnlijk niet gehaald. Daarbij moet worden opgemerkt dat de schatting van het aantal zaken gebaseerd was op een verkennende studie met een onzekere schatting, en dat dit niet is aangepast aan de beperktere bevoegdheid van de NCC zoals vastgelegd in het uiteindelijke wetsvoorstel. Hiermee ontstaat de vraag in hoeverre de schatting die is opgenomen in de memorie van toelichting wel representatief was voor het wetsvoorstel in zijn uiteindelijk ingediende vorm. Een vierde breder effect betreft de NCC als alternatief voor arbitrage en buitenlandse commerciële rechtbanken. Dit gaat primair om het hebben van kenmerken die aansluiten bij internationale praktijkstandaarden. De mogelijkheid om in het Engels te procederen en gebruik te maken van een eigen procesreglement zijn hierin centrale elementen. Op deze punten heeft de NCC(A) kenmerken die in lijn zijn met de internationale praktijk. Echter, in hoeverre het eigen procesreglement daadwerkelijk aansluit bij de voorkeuren van internationale gebruikers, vereist nader onderzoek.

Impact

Tot slot omvat de reconstructie van de werking van de wet ook een aantal effecten op maatschappelijk en economisch niveau die op langere termijn worden nagestreefd. De NCC zou passen in het overheidsbeleid om een concurrerend vestigingsklimaat te handhaven. Dit vestigingsklimaat maakt het aantrekkelijk voor ondernemingen om zich in Nederland te vestigen en handel over de hele wereld te drijven. Deze bedrijven zorgen voor werkgelegenheid en dragen daarmee bij aan de Nederlandse economie. Daarnaast wordt vermeld dat het wetsvoorstel past binnen het streven van maatwerk in de juridische infrastructuur. Bovendien kan de NCC(A) op termijn bijdragen aan het verlichten van de druk op de reguliere handelskamers. Door deze zaken te concentreren binnen een gespecialiseerde kamer met een verhoogd griffierecht, moeten de bestaande handelskamers op de langere termijn worden ontlast. Deze verlichting van de reguliere handelsrechtspraak vormt daarmee een expliciet beoogd bredere maatschappelijke effect van de invoering van de NCC(A). Gezien de ontwikkelingen in de onderzoeksperiode dient zich de vraag aan of deze bredere effecten op termijn gerealiseerd zullen (en kunnen) worden.

De resultaten wijzen erop dat de NCC vooralsnog vooral wordt ingezet voor relatief eenvoudige te behandelen geschillen waarbij snelheid in besluitvorming vooropstaat, en dat het aantal zaken dat jaarlijks instroomt tot nu toe achterblijft bij de oorspronkelijke verwachtingen. Deze constatering is niet alleen relevant in het licht van de veronderstelde werking van de NCC, maar ook vanwege de implicaties voor twee kernaspecten van de NCC-wet. Ten eerste raakt zij aan de onderbouwing van het verhoogde griffierecht en daarmee aan de randvoorwaarde van budgetneutraliteit. Ten tweede werpt zij licht op de beoogde ontlasting van de reguliere handelskamers. Als de NCC na afloop van de aanlooperperiode zich niet anders heeft ontwikkeld dan in de onderzoeksperiode, en de verwachtingen ten aanzien van de instroom en/of aanlooptijd niet zijn bijgesteld, zal bij de toekomstige eindevaluatie het beperkte aantal zaken en overwegende procedurele eenvoud vragen oproepen over de feitelijke taakverdeling binnen

de rechterlijke organisatie en over de rechtvaardiging van de positionering van de NCC binnen het bredere kader van de handelsrechtspraak.

Slot

Het onderhavige onderzoek gaf een tussenstand in de opstartfase. Tegen deze achtergrond is niet geprobeerd om een eindoordeel te geven over de effectiviteit of impact van de nieuwe voorziening. Wel biedt deze tussenstand inzicht in de mate waarin de beoogde werking van de wet zich tot dusverre in de praktijk begint af te tekenen, en is vooruitgeblikt op mogelijke ontwikkelingen in de resterende aanloopperiode. De huidige tussenstand laat zien dat de NCC(A) het mogelijk heeft gemaakt om in de Engelse taal te procederen. De NCC en de NCCA zijn operationeel functionerend en hebben hun basisstructuur op orde. Tegelijkertijd staan zowel de verwachte maatschappelijke meerwaarde als de budgettaire rechtvaardiging onder druk. Het verschil tussen de oorspronkelijke aannames en het feitelijke gebruik wijst op een mogelijke behoefte aan bijstelling van de verwachtingen en/of bijsturing op het gebied van positionering, informatievoorziening en eventueel de bevoegdheidsomvang. Zonder gerichte aanpassingen is het realiseren van de oorspronkelijke ambities binnen de gestelde randvoorwaarde en aanlooptermijn onzeker.

1 Inleiding

Op 11 september 2014 sprak de voorzitter van de Raad voor de rechtspraak de ambitie uit tot de oprichting van 'een speciale rechtbank die grote internationale en nationale handelsgeschillen binnen een paar maanden kan afdoen'.¹ Met een open economie en een sterke oriëntatie op internationale handel, zou Nederland baat hebben bij een infrastructuur die internationale zakelijke geschillen efficiënt kan afhandelen. Het zou goed zijn voor de Nederlandse economie door de positieve bijdrage aan het economische verkeer en het vestigingsklimaat.

Op 1 januari 2019 ging de Netherlands Commercial Court van start.^{2,3} De Netherlands Commercial Court (NCC) is de internationale handelskamer van de rechtbank Amsterdam voor het in de Engelse taal behandelen van internationale handelsgeschillen.⁴ De procedures bij de NCC worden volledig in het Engels gevoerd en uitspraken worden in het Engels gedaan. Dit geldt voor alle zaken, tenzij partijen verzoeken de procedure in het Nederlands te vervolgen en de rechter hiermee instemt.⁵ Met het oog op de randvoorwaarde van budgetneutraliteit wordt voor deze procedures een verhoogd griffierecht geheven.⁶ Kantonzaken zijn uitgesloten van de NCC.⁷ Hoger beroep kan worden aangetekend bij de internationale handelskamer van het gerechtshof Amsterdam: de Netherlands Commercial Court of Appeal (NCCA). De internationale handelskamer bij het hof werd op hetzelfde moment als de NCC geïnstalleerd, en ook hier is de procedure en het arrest volledig in het Engels, tenzij de rechter op verzoek van partijen, anders beslist.

Tien jaar na de oprichting zal het functioneren van de NCC en NCCA worden geëvalueerd.⁸ Maar met het oog op de besteding van een eventueel vroegtijdig positief financieel resultaat, en vragen omtrent de betaalbaarheid van deze voorziening voor kleinere bedrijven⁹, heeft de minister een tussentijdse evaluatie na vijf jaar toegezegd aan de Eerste Kamer. Het onderhavige onderzoek geeft invulling aan deze toezegging.¹⁰

In de memorie van toelichting bij de wet staat dat er op voorhand geen zekerheid is te verkrijgen over het aantal zaken dat jaarlijks zal worden behandeld. De verwachting is evenwel dat 'op termijn het aantal zaken per jaar uit zal komen op 100 zaken in eerste aanleg en 25 zaken in hoger beroep.' (MvT, p.8).¹¹ Het doel van het onderzoek is om de ontwikkeling in het aantal en soort zaken bij de NCC en de NCCA over de periode 1

¹ F. Bakker, *Toespraak op de Dag van de Rechtspraak*, 11 september 2014.

² Stb 2018, 474 (publicatie) en Stb 2018, 475 (inwerkingtreding).

³ Artikel 32a Rv.

⁴ *Kamerstukken II* 2016/17, 34761, nr. 3.

⁵ Als er verweer wordt gevoerd tegen behandeling door de internationale handelskamer bij de rechtbank/hof, kan de volledige procedure in het Nederlands gevoerd worden. Zie art. 32a lid 4 Rv (zie ook *Kamerstukken I* 2017/18, 34761, B, p. 7-8).

⁶ *Kamerstukken II* 2016/17, 34761, nr. 3.

⁷ Art. 32a lid 1 Rv.

⁸ *Handelingen I* 2018/19, nr. 10, item 10.

⁹ Tijdens de parlementaire behandeling is door de minister toegezegd dat bij de tussentijdse evaluatie na vijf jaar ook de mogelijkheid van differentiatie in de griffierechten voor het midden- en kleinbedrijf zou worden meegenomen. In dit onderzoek is dit onderwerp gesignaleerd, maar niet kwantitatief uitgewerkt. De voornaamste reden daarvoor is dat het aantal zaken dat tot dusver bij de NCC en NCCA is aangebracht te beperkt is om een representatieve, empirisch onderbouwde analyse mogelijk te maken. Bovendien betreft de uitwerking van alternatieve tariefstructuren een beleidsmatige aangelegenheid, die eerder past bij een heroverweging door de Raad voor de rechtspraak of het ministerie van Justitie en Veiligheid.

¹⁰ *Handelingen I* 2018/19, nr. 10, item 10.

¹¹ *Kamerstukken II* 2016/17, 34761, nr. 3, p.8.

januari 2019 tot en met 31 december 2024 te onderzoeken, alsmede een indicatie te krijgen van de redenen van bedrijven om wel of geen gebruik te maken van de NCC(A). De discussie over de besteding van een eventueel vroegtijdig positief financieel resultaat vraagt om een inventarisatie op hoofdlijnen van de overheids-uitgaven aan deze voorziening enerzijds en van de ontvangsten (griffierechten) anderzijds.

1.1 De Wet Netherlands Commercial Court

De Wet Netherlands Commercial Court¹² is op 1 januari 2019 in werking getreden.¹³ Deze wet maakt in bepaalde gevallen mogelijk dat partijen in burgerlijke zaken, niet zijnde kantonzaken, op verzoek in de Engelse taal procederen en een Engelstalige uitspraak verkrijgen, mits dit uitdrukkelijk is overeengekomen.^{14,15} Het gaat hierbij om internationale geschillen naar aanleiding van een rechtsbetrekking die ter vrije bepaling van partijen staat. De wet regelt dit door het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en de Wet griffierechten burgerlijke zaken te wijzigen. In beide wetten is een artikel ingevoegd (destijds artikel 30r Rv en artikel 9a van de Wet griffierechten burgerlijke zaken), en daarnaast is een zin toegevoegd aan artikel 1064a Rv (over vernietiging van een arbitraal vonnis) en is de bijlage bij de wet griffierechten ook met deze wet gewijzigd (tabel met de specifieke bedragen).¹⁶ De Wet Netherlands Commercial Court past dus bestaande regels aan om Engelstalige procedures mogelijk te maken en regelt een verhoogd griffierecht voor het starten van deze procedures.¹⁷

Door Engelstalige rechtspraak mogelijk te maken in internationale handelsgeschillen, beoogt het wetsvoorstel volgens de memorie van toelichting beter aan te sluiten bij de praktijk van internationaal opererende bedrijven.¹⁸ Deze bedrijven hebben volgens de toelichting in toenemende mate behoefte aan Engelstalige geschilbeslechting, ook in niet Engelstalige jurisdicties. Om Engelstalige rechtspraak te realiseren is gekozen voor de oprichting van twee gespecialiseerde handelskamers: de Netherlands Commercial Court (NCC) bij de rechtbank Amsterdam en het Netherlands Commercial Court of Appeal (NCCA) bij het gerechtshof Amsterdam. De keuze wordt in de toelichting verbonden aan zowel de behoefte om Engelstalige procedures te faciliteren binnen de rechterlijke organisatie als aan het streven naar een doelmatige inzet van tijd en middelen.¹⁹ Internationale handelsgeschillen leggen volgens de toelichting een relatief

¹² In deze rapportage maken we gebruik van de gangbare titel 'Wet Netherlands Commercial Court'. De formele citeertitel is: 'Wet van 12 december 2018 tot wijziging van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en de Wet griffierechten burgerlijke zaken in verband met het mogelijk maken van Engelstalige rechtspraak bij de internationale handelskamers van de rechtbank Amsterdam en het gerechtshof Amsterdam.'

¹³ Stb 2018, 475.

¹⁴ Stb 2018, 474.

¹⁵ Op grond van de wet moet de dagvaarding altijd in het Engels zijn gesteld. Op verzoek van partijen kan de rechter na de procesinleiding toestaan dat de procedure verder in zijn geheel of gedeeltelijk in het Nederlands wordt gevoerd.

¹⁶ Als gevolg van de Wet technische eenmaking Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (stb-2023-97), is dit artikel op 1 mei 2023 vernummerd naar artikel 32r Rv.

¹⁷ Voor het oprichten van een internationale handelskamer waarbij partijen in het Engels kunnen procederen is volgens de Raad voor de rechtspraak geen wetswijziging noodzakelijk (Rvdr, 2015). Dit zou goed inpasbaar zijn in de Nederlandse procespraktijk. Toch ging de voorkeur uit voor een wettelijke basis voor het procederen in het Engels, omwille van rechtszekerheid en een aantal praktische overwegingen (Rvdr, 2015).

¹⁸ *Kamerstukken II* 2016/17, 34761, nr. 3. p.1.

¹⁹ *Kamerstukken II* 2016/17, 34761, nr. 3. p.2.

zwaar beslag op capaciteit en financiële middelen binnen de rechterlijke macht.²⁰ Door deze zaken bij een gespecialiseerde kamer onder te brengen zullen de overige gerechten worden ontlast. De toelichting noemt verder als voordeel dat de NCC(A) een aantrekkelijk alternatief vormen voor de doorgaans duurdere internationale arbitrageprocedures, met name voor het midden- en kleinbedrijf.²¹

Een prominente randvoorwaarde van de wet is dat procederen bij de NCC(A) niet ten laste mag komen van het reguliere budget van de rechtspraak.²² De extra kosten die verbonden zijn aan het procederen bij de NCC(A), moeten bekostigd worden uit het hogere griffierecht voor partijen in die procedure. De extra kosten (aanloopkosten en reguliere kosten) voor het inrichten en uitvoeren van de NCC(A) dienen volledig te worden gedekt uit de verhoogde griffierechten.

Naast deze formele randvoorwaarde van budgetneutraliteit bevat de wet inhoudelijke waarborgen ter bescherming van consumenten en kleine ondernemers. Die bescherming komt volgens de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel tot uiting in het feit dat de NCC uitsluitend internationale zaken behandelt, procederen in het Engels alleen mogelijk is op basis van *uitdrukkelijke* overeenstemming, kantonzaken zijn uitgesloten, en bestaande bevoegdheidsregels die zwakkere rechtsdeelnemers beschermen (zoals artikel 108 Rv en artikel 23 van de Brussel I bis-verordening) onverkort van toepassing blijven.²³ Bovendien kunnen partijen die menen ten onrechte voor de NCC te zijn gedagvaard, in het Nederlands en tegen het reguliere griffierecht verweer voeren tegen de rechtsgang bij deze kamer.²⁴

1.2 De wet in context: aannames en beoogde werking

De in de vorige paragraaf beschreven doelstellingen en randvoorwaarden zijn overgenomen uit de memorie van toelichting. In deze paragraaf plaatsen we de wet in een bredere context door de veronderstelde werking van de wet te reconstrueren zoals uit de parlementaire stukken naar voren komt. Deze reconstructie is gebaseerd op de aannames over de wijze waarop de NCC zou bijdragen aan de in de parlementaire stukken genoemde doeleinden. Hier is vooral gebruikgemaakt van de memorie van toelichting, maar ook van andere kamerstukken die inzicht geven in de overwegingen, verwachtingen en uitgangspunten van de wetgever.

Figuur 1.1 geeft een visuele samenvatting van deze veronderstelde werking. De figuur volgt een structuur die in evaluatieonderzoek vaak wordt gebruikt om de veronderstelde causale relatie te expliciteren. Hoewel dit model zijn oorsprong vindt in de analyse van beleidsprogramma's (Connell & Kubisch, 1998), is het hier toegepast als hulpmiddel om de verwachte werking van wetgeving te structureren op basis van parlementaire bronnen. Als zodanig weerspiegelt het model veronderstellingen over de verwachte werking van de wet, zoals die in de parlementaire geschiedenis zijn verwoord. De causale relaties zijn niet empirisch getoetst, maar vormen een analytisch uitgangspunt voor onze evaluatie. We onderscheiden vijf elementen: input, activiteiten, uitkomsten,

²⁰ *Kamerstukken II* 2016/17, 34761, nr. 3, p. 8. NCC zaken gaan volgens de toelichting 'altijd [om] complexe maatwerkprocedures' die '(aanzienlijk) arbeidsintensiever [zijn] dan de gemiddelde handelszaak' en waarin 'intensieve regie' nodig zal zijn. Hierbij moet worden opgemerkt dat complexiteit op zichzelf geen criterium vormt voor de beoordeling of een zaak in behandeling genomen kan worden (*Kamerstukken I* 2017/18, 34761, B). Behandeling van eenvoudigere zaken is daarmee niet uitgesloten.

²¹ *Kamerstukken II* 2016/17, 34761, nr. 3, p. 2.

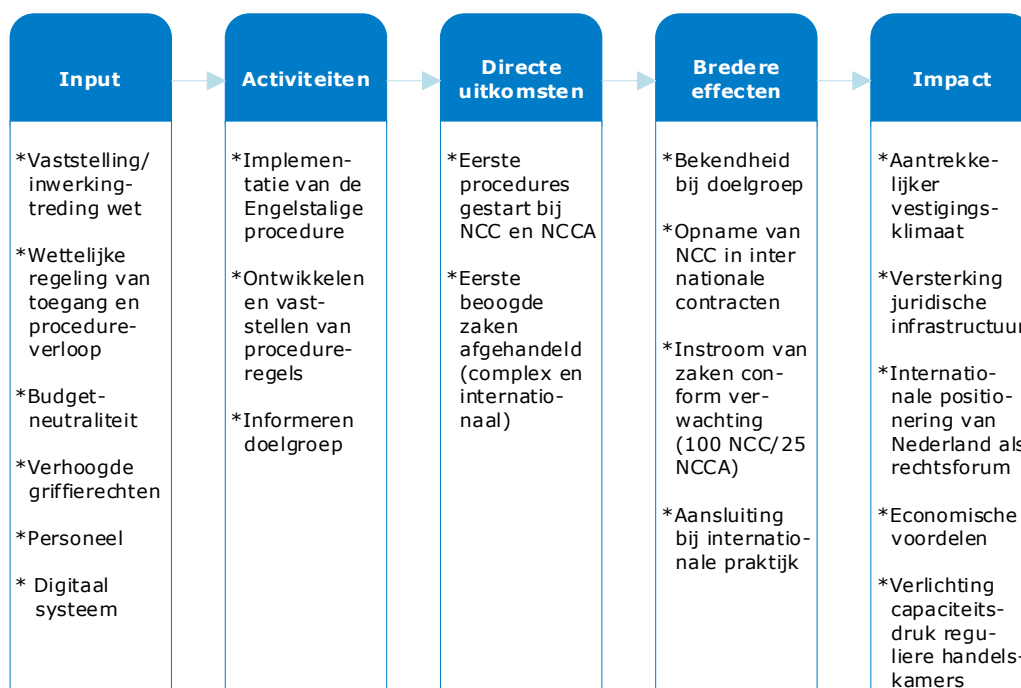
²² *Kamerstukken II* 2016/17, 34761, nr. 3, p. 4.

²³ *Kamerstukken II* 2016/17, 34761, nr. 3, p. 4.

²⁴ *Kamerstukken II* 2016/17, 34761, nr. 3, p. 5.

breder effecten en impact. Input verwijst naar de middelen, kaders en formele voorwaarden die nodig zijn om de wet uit te voeren. Activiteiten zijn de specifieke acties die zijn voorzien in het wetsvoorstel en de bijbehorende toelichting. Uitkomsten zijn de directe, meetbare resultaten van deze acties. Breder effecten omvatten de verwachte middel- en langetermijneffecten. Impact verwijst naar veranderingen op maatschappelijk niveau. Deze componenten vormen samen een logische en samenhangende keten van oorzaken en gevolgen.

Figuur 1.1 Veronderstelde werking van de Wet Netherlands Commercial Court

Inputs

We onderscheiden zes verschillende *inputs*. De meest fundamentele input is de vaststelling en inwerkingtreding van de wet zelf. Dit biedt de juridische grondslag voor de mogelijkheid om in de Engelse taal een procedure te voeren voor de behandeling van internationale handelsgeschillen.²⁵ De tweede input betreft de wettelijke regeling omtrent de toegang en het procedureverloop. Gezamenlijk reguleren deze de reikwijdte, inrichting en toepassing van de Engelstalige procedure. Allereerst is geregeld dat uitsluitend de rechtbank Amsterdam en het gerechtshof Amsterdam bevoegd zijn om Engelstalige procedures te voeren.²⁶ Hiermee wordt de NCC(A) als gespecialiseerde voorziening wettelijk verankerd binnen de bestaande rechterlijke organisatie. Daarnaast is er de eis van een uitdrukkelijke overeenkomst tussen partijen om te procederen bij de internationale handelskamer in de Engelse taal. Dit benadrukt het vrijwillige karakter van de voorziening. Het waarborgt dat beide partijen bewust kiezen voor deze specifieke vorm van geschilbeslechting. Bovendien speelt ook de toedeling van *het soort* zaak aan de internationale handelskamer een rol in de inrichting van de procedure. Hoewel de wet dit niet volledig regelt, wordt in de toelichting benadrukt dat het moet gaan om *internationale* handelsgeschillen (en geen kantonzaken) en geschil-

²⁵ Stb 2018, 475; Artikel 32a Rv; *Kamerstukken II* 2016/17, 34761, nr. 3.

²⁶ Artikel 32a Rv.

len die zijn ontstaan of zullen ontstaan naar aanleiding van een rechtsbetrekking die ter vrije bepaling van partijen staat. De verwachting hierbij is dat dit altijd om complexe maatwerkprocedures zal gaan en daardoor: '(aanzienlijk) arbeidsintensiever [zijn] dan de gemiddelde handelszaak' waarin intensieve regie moet worden gevoerd.²⁷

De derde input betreft de randvoorwaarde dat procederen in de Engelse taal niet ten laste gaat van het reguliere budget van de rechtspraak.²⁸ De voorziening zou kosten-neutraal moeten worden aangeboden.²⁹ De randvoorwaarde heeft betrekking op de extra kosten van de NCC, waaronder de aanloopkosten en de reguliere kosten voor het inrichten van de voorziening binnen de Rechtspraak.³⁰ Deze inrichting omvat zowel de organisatorische voorbereiding als de structurele voorwaarden voor het functioneren van de voorziening.

Het is de bedoeling dat de kosten van de voorziening volledig gefinancierd worden door hogere inkomsten uit griffierechten.^{31,32} In het model staat dit opgenomen als vierde input.³³ Het griffierecht bij de NCC(A) is gebaseerd op de verwachting dat louter complexe internationale handelsgeschillen aan de NCC(A) zullen worden voorgelegd. In een nadere financiële onderbouwing van de hogere griffierechten is uiteengezet hoe de extra kosten zijn opgebouwd.³⁴ Voor de inrichting van de voorziening is gerekend met eenmalige aanloopkosten van 3,8 miljoen euro. Deze bestaan uit de kosten voor het opzetten van een Engelstalig ICT-systeem (€ 800.000), positionering van de voorziening (€ 1.100.000) en organisatorische inbedding (€ 1.900.000).³⁵ De verwachting is dat deze kosten binnen tien jaar kunnen worden terugverdiend via de hogere griffierechtenopbrengsten.³⁶ Zodra er 125 zaken per jaar worden aangebracht, is voor de structurele werking van de voorziening uitgegaan van € 800.000 aan jaarlijkse vaste lasten, met aanvullende variabele kosten per zaak (gemiddeld € 19.000 in eerste aanleg en € 28.000 in hoger beroep).³⁷

De vijfde input in het model gaat over de bemensing van de NCC en NCCA. De parlementaire stukken gaan uit van de samenstelling van een landelijke pool van gespecialiseerde rechters, raadsheren en juridische medewerkers.³⁸ De te werven personen moeten voldoende kennis hebben van de Engelse (juridische) taal en afkomstig zijn uit de Nederlandse rechtbanken en gerechtshoven. De rechters en raadsheren kunnen uit heel Nederland afkomstig zijn, aangezien ze van rechtswege plaatsvervanger zijn in elk ander Nederlands gerecht van gelijke rang.

²⁷ *Kamerstukken II* 2016/17, 34761, nr. 3, p. 8.

²⁸ *Kamerstukken II* 2016/17, 34761, nr. 3, p. 8.

²⁹ *Kamerstukken II* 2016/17, 34761, nr. 3, p. 1.

³⁰ *Kamerstukken II* 2016/17, 34761, nr. 3, p. 8.

³¹ *Kamerstukken I* 2017/18, 34761, B, p. 4.

³² *Kamerstukken II* 2016/17, 34761, nr. 3, p. 8.

³³ De hogere griffierechten en de randvoorwaarde van budgetneutraliteit zijn beleidsmatig nauw met elkaar verbonden. Vanwege hun verschillende functionele rollen in het ontwerp van de voorziening worden ze echter als afzonderlijke inputs onderscheiden. Budgetneutraliteit fungeert als financiële randvoorwaarde die de inrichting van de NCC legitimeert binnen het bestaande begrotingskader. De verhoogde griffierechten zijn een concrete uitvoeringsmaatregel om aan die randvoorwaarde te voldoen.

³⁴ *Kamerstukken II* 2016/17, 34761, nr. 6, p. 8. In de nota wordt toegelicht dat de kosten-batenanalyse die aan deze uitgangspunten ten grondslag ligt, gebaseerd is op het 'Plan tot oprichting van de Netherlands Commercial Court' (Raad voor de rechtspraak, 2015) waarbij gebruik is gemaakt van een verkenning door de Boston Consulting Group (2015). In een voetnoot staat evenwel dat de inschattingen dateren uit 2015 en dat deze sindsdien door de Raad voor de rechtspraak enigszins zijn bijgesteld.

³⁵ *Kamerstukken II* 2017/18, 34761, nr. 6, p. 8.

³⁶ *Kamerstukken II* 2017/18, 34761, nr. 6, p. 8.

³⁷ *Kamerstukken II* 2017/18, 34761, nr. 6, p. 8.

³⁸ *Kamerstukken II* 2016/17, 34761, nr. 3, p. 4.

Tot slot is het gebruik van een digitaal systeem een belangrijk element in het wetsvoorstel. In de memorie van toelichting staat dat er voor de NCC(A) een digitaal systeem in de Engelse taal ontwikkeld zal worden. Hiermee moet het mogelijk worden om in alle zaken digitaal te procederen, zowel in eerste aanleg als in hoger beroep en verzoeksprocedures. Dit systeem zou op termijn opgenomen kunnen worden in het systeem dat ten tijde van het wetsvoorstel in het kader van het programma Kwaliteit en Innovatie rechtspraak (KEI) voor de reguliere civiele procedures wordt voorbereid.³⁹

Activiteiten

In het model zijn drie *activiteiten* opgenomen. Deze activiteiten hebben betrekking op de handelingen die nodig zijn om de NCC en NCCA binnen de bestaande rechterlijke organisatie functioneel tot stand te brengen en naamsbekendheid te geven. De eerste activiteit gaat om de implementatie van de procedure. Dit omvat het inrichten van twee Engelstalige handelskamers die fysiek gehuisvest worden bij het gerechtshof, het selecteren en inzetten van gespecialiseerde rechters, raadsheren en juridisch ondersteunend personeel met voldoende kennis van de Engelse (juridische) taal, en het operationeel maken van een Engelstalig digitaal systeem om een volledige digitale procedure mogelijk te maken.⁴⁰ Bij de selectie van rechters is aandacht besteed aan relevante expertise, onder andere op het gebied van het Anglo-Amerikaanse recht (common-law), dat vaak een rol speelt in internationale handelsgeschillen. Er is bovendien een convenant opgesteld dat voorziet in afspraken over het uitlenen van rechters, raadsheren en juridische medewerkers vanuit andere gerechten.⁴¹

De tweede activiteit die we onderscheiden betreft de ontwikkeling van een nieuw procesreglement. Dit reglement, opgesteld binnen de kaders van het Nederlands procesrecht, zal volgens de toelichting meer afgestemd zijn op hetgeen internationaal gebruikelijk is. En tot slot is in het model een derde activiteit opgenomen. Deze heeft betrekking op het vergroten van de bekendheid van de NCC(A) onder potentiële gebruikers. In de nota naar aanleiding van het verslag geeft de wetgever aan dat de Raad voor de rechtspraak voor het 'bekendheid geven aan de mogelijkheid om in het Engels bij de NCC(A) te procederen' gebruik kan maken van bestaande voorzieningen van de gemeente Amsterdam en van landelijke initiatieven ter bevordering van de internationale handel.⁴² Hoewel daarmee geen formele communicatiestrategie wordt gepresenteerd, laat deze passage zien dat het onder de aandacht brengen van de NCC bij relevante doelgroepen als onderdeel van de uitvoering is voorzien.

Directe uitkomsten

De directe uitkomsten hebben betrekking op het functioneren van de Engelstalige voorziening zoals deze wettelijk is verankerd. Een eerste uitkomst betreft de daadwerkelijke behandeling van zaken door de internationale handelskamers van de rechtbank en het hof Amsterdam. In de parlementaire stukken wordt verondersteld dat de NCC(A) inzetbaar zal zijn voor de afhandeling van internationale handelsgeschillen, mits aan de wettelijke voorwaarden is voldaan. Dat veronderstelt niet alleen beschikbaarheid van deze voorziening, maar ook dat het daadwerkelijk operationeel is en zaken aangebracht en behandeld kunnen worden.

³⁹ *Kamerstukken II* 2016/17, 34761, nr. 3, p. 6.

⁴⁰ *Kamerstukken II* 2016/17, 34761, nr. 3.

⁴¹ *Kamerstukken II* 2016/17, 34761, nr. 3, p. 9. Volgens Boon (2018) regelt het convenant de financiële en organisatorische voorwaarden voor het uitlenen van rechters aan de NCC, waaronder de verplichting voor gerechten om op korte termijn rechters beschikbaar te stellen bij oproep. Daarnaast bevat het afspraken over monitoring van kosten, in lijn met het uitgangspunt dat de NCC financieel zelfvoorzienend moet zijn en geen beslag mag leggen op middelen van de reguliere rechtspraak (Boon, 2018).

⁴² *Kamerstukken II* 2016/17, 34761, nr. 6, p.15.

De tweede directe uitkomst betreft het soort zaken dat door de NCC(A) wordt behandeld. De toelichting op het wetsvoorstel maakt duidelijk dat de voorziening is bedoeld voor civielrechtelijke handelsgeschillen met een internationaal karakter die ter vrije bepaling van partijen staat (niet zijnde kantonzaken) en waarvan verwacht wordt dat deze zaken complex zijn.⁴³ De behandeling van eenvoudigere handelsgeschillen is evenwel niet uitgesloten, omdat complexiteit op zichzelf geen criterium is, maar het is de verwachting dat partijen alleen kiezen voor de NCC(A) bij 'complexe, internationale handelsgeschillen over grote geldelijke belangen'.⁴⁴ In de memorie van toelichting staat de verwachting dat NCC-zaken altijd complexe maatwerkprocedures zullen zijn en (aanzienlijk) arbeidsintensiever zijn dan de gemiddelde handelszaak. In de voorgelegde zaken zal volgens de memorie van toelichting intensieve regie moeten worden gevoerd. Het zijn: 'bij uitstek complexe handelsgeschillen tussen -samengevat- gelijkwaardige partijen'⁴⁵, die 'bovengemiddeld complex tot zeer complex' zijn.⁴⁶ Inzicht in de aard van de aangebrachte zaken is daarom niet alleen relevant vanuit doelbereik, maar ook vanwege de rol die deze typering speelt in de onderbouwing van het verhoogde griffierecht⁴⁷ en in het licht van een breder beoogd effect, namelijk het ontlasten van de reguliere handelskamers⁴⁸. In de parlementaire stukken wordt verondersteld dat de NCC, door zich te richten op omvangrijke en gespecialiseerde geschillen, een deel van de zwaardere handelszaken zal overnemen die anders elders binnen de rechterlijke organisatie zouden worden behandeld.⁴⁹

Bredere effecten

De *bredere effecten* omvatten de verwachte middel- en langetermijneffecten van de invoering van de wet. Allereerst is er de bekendheid van de voorziening bij relevante doelgroepen. Hoewel dit aspect niet expliciet wordt uitgewerkt in de memorie van toelichting, komt uit de parlementaire behandeling naar voren dat het vergroten van de bekendheid van de NCC(A) onderdeel is van de uitvoering. Bekendheid onder doelgroepen, zoals internationaal opererende ondernemingen, hun juridische vertegenwoordigers en andere betrokkenen bij grensoverschrijdende commerciële geschillen, kan daarmee worden beschouwd als een breder effect dat door de wet wordt beoogd.⁵⁰

Het tweede bredere effect betreft de opname van de NCC in internationale handelscontracten.⁵¹ Partijen kunnen immers alleen gebruikmaken van de NCC als zij dit uitdrukkelijk zijn overeengekomen. Deze overeenkomst moet schriftelijk zijn vastgelegd en het specifieke beding moet door beide partijen uitdrukkelijk en schriftelijk zijn aanvaard. Daarmee wijkt de wettelijk eis af van forumkeuze en arbitrage, die ook via algemene voorwaarden tot stand kunnen komen. Toch sluit dit uitgangspunt nauw aan bij de internationale contractenpraktijk in complexe internationale handelszaken. Forumkeuze en arbitrage zullen in dit soort zaken doorgaans expliciet in overeenkomsten worden vastgelegd en niet louter via algemene voorwaarden.

⁴³ *Kamerstukken II* 2016/17, 34761, nr. 3.

⁴⁴ *Kamerstukken I* 2017/18, 34761, B, p. 2.

⁴⁵ *Kamerstukken II* 2017/18, 34761, nr. 6, p. 3.

⁴⁶ *Kamerstukken I* 2017/18, 34761, nr. B, p. 3.

⁴⁷ *Kamerstukken II* 2016/17, 34761, nr. 3, p. 4: 'Het beslechten van de complexe internationale handelsgeschillen in het Engels vergt extra inspanningen van de rechtspraak. Om ervoor te zorgen dat deze inspanningen niet ten laste komen van het budget voor de reguliere rechtspraak, geldt voor partijen die willen procederen bij de NCC een verhoogd griffierecht.', en 'Het griffierecht bij de NCC(A) is gebaseerd op de verwachting dat louter complexe internationale handelsgeschillen aan de NCC(A) zullen worden voorgelegd.' (*Kamerstukken I* 2017/18, 34761, D, p. 1.).

⁴⁸ *Kamerstukken II* 2016/17, 34761, nr. 3, p. 4: 'Indien partijen ervoor kiezen om complexe handelsgeschillen voor te leggen aan de NCC in plaats van aan de reguliere rechter, worden de overige gerechten ontlast van deze (vaak arbeidsintensieve) procedures. Dit bevordert de doorstroming van niet NCC-zaken bij deze gerechten.'

⁴⁹ *Kamerstukken II* 2016/17, 34761, nr. 3, p. 8.

⁵⁰ *Kamerstukken II* 2017/18, 34761, nr. 6, p. 15.

⁵¹ Artikel 32a Rv.

Daarmee ligt het voor de hand dat de wet niet alleen voorziet in een procedurele mogelijkheid, maar ook inzet op het structurele gebruik van de NCC als onderdeel van de contractenpraktijk. In het evaluatiemodel kan dit worden beschouwd als een breder effect: een verandering in het contracteergedrag van partijen, waarbij de NCC als geschilbeslechtsings-optie vooraf wordt vastgelegd.

Het derde bredere effect gaat om het aantal door de NCC behandelde zaken. Dit is niet zozeer een doel op zichzelf maar staat in het teken van de randvoorwaarde van budgetneutraliteit. In de toelichting bij het wetsvoorstel staat de verwachting dat op termijn ongeveer 100 zaken per jaar bij de NCC zullen worden aangebracht en 25 zaken per jaar bij de NCCA. Deze verwachting vindt haar grondslag in een verkenning die in 2015 in opdracht van de Raad voor de rechtspraak is uitgevoerd door de Boston Consulting Group (BCG).⁵² Zoals toegelicht in de nota naar aanleiding van het verslag, baseert deze verkenning zich op een enquête en interviews onder advocaten en bedrijfsjuristen die actief zijn in de internationale handelspraktijk. Op basis daarvan werd een bandbreedte van 50 tot 100 zaken in eerste aanleg als realistisch ingeschat. Hierbij is tegelijkertijd opgemerkt dat deze inschatting onzeker is en 'aanzienlijk hoger of lager' kan uitpakken. Vertrekkend vanuit de schatting van BCG, komt de Raad voor de rechtspraak tot een *verwachte* instroom van 100 zaken per jaar in eerste aanleg (zie ook paragraaf 3.1 voor een meer gedetailleerde beschrijving). Voor het hoger beroep wordt uitgegaan van 25 zaken per jaar, een getal dat volgt uit de veronderstelling dat de helft van de zaken eindigt in een eindvonnis en dat vervolgens de helft daarvan tot hoger beroep leidt. Deze verwachtingen vormen samen het uitgangspunt voor de berekening van de kosten per zaak en het vaststellen van de hoogte van het griffierecht. En daarmee raakt dit ook de raming van de financiële terugverdientijd met het oog op de randvoorwaarde van budgetneutraliteit.

Het vierde bredere effect betreft de mate waarin de NCC voorziet in een vorm van geschilbeslechting die aansluit bij internationale praktijkstandaarden. Uit de parlementaire toelichting blijkt dat de voorziening is ontworpen als alternatief voor arbitrage en procedures bij buitenlandse commerciële rechtbanken. Daarmee wordt aansluiting gezocht bij wat in de internationale handelspraktijk gangbaar is. De mogelijkheid om in het Engels te procederen, het gebruik van een eigen procesreglement, en de inbedding van de NCC in een gespecialiseerde kamer binnen de bestaande rechterlijke organisatie zijn hierbij centrale elementen waarin beoogt wordt te voorzien.

Impact

De *impact* verwijst naar de bredere maatschappelijke effecten die op langere termijn worden nagestreefd. In de memorie van toelichting wordt de maatschappelijke effecten niet als directe gevolgrelatie geformuleerd. Wel wordt het geplaatst in de bredere context van maatschappelijke baten van effectieve rechtspraak.⁵³ Er wordt verwezen naar nationale en internationale bronnen die het belang benadrukken van goed functionerende, onafhankelijke en voorspelbare rechtspraak voor economische ontwikkeling, waaronder het World Development Report 2005 van de Wereldbank (2004) en het WRR-rapport Nederland Handelsland: Het perspectief van de transactiekosten (WRR, 2003). Daarmee wordt impliciet verondersteld dat de NCC, als gespecialiseerde voorziening voor internationale handelsgeschillen, een bijdrage kan leveren aan bredere maatschappelijke doelen. In de behandeling van het Wetsvoorstel in de Tweede Kamer wordt dan ook aangegeven dat de NCC(A) past in het regeringsbeleid om een concurrerend vestigingsklimaat te handhaven, waar het voor ondernemingen aan-

⁵² *Kamerstukken II* 2017/18, 34761, nr. 6, p. 9.

⁵³ *Kamerstukken II* 2016/17, 34761, nr. 3, p. 2.

trekkelijk is om zich te vestigen en handel kunnen drijven over de hele wereld.⁵⁴ Deze bedrijven zorgen voor werkgelegenheid en dragen daarmee bij aan de Nederlandse economie.⁵⁵ Ook wordt vermeld dat het wetsvoorstel past binnen het streven van maatwerk in de juridische infrastructuur.⁵⁶

In de memorie van toelichting wordt tot slot nog aangegeven dat de NCC(A) op termijn kan bijdragen aan het verlichten van de druk op de reguliere handelskamers. Complexe internationale handelsgeschillen vragen een relatief groot beslag op tijd, middelen en specialistische capaciteit binnen de civiele sectoren van de rechtspraak. Door deze zaken te concentreren binnen een gespecialiseerde kamer met een verhoogd griffierecht, wordt beoogd om de bestaande handelskamers te ontlasten. Eventuele extra griffierechteninkomsten zouden zo nodig kunnen worden gebruikt voor het aantrekken van rechters voor reguliere zaken.⁵⁷ Deze capacitaire verlichting vormt daarmee een expliciet beoogd bredere maatschappelijke effect van de invoering van de NCC(A).

1.3 Afbakening en onderzoeksvragen

De reconstructie van de veronderstelde werking van de wet, zoals weergegeven in de vorige paragraaf, vormt het analytisch kader voor deze tussentijdse evaluatie. Binnen dat kader richten we ons vooral op de directe uitkomsten, bredere effecten en maatschappelijke impact. Omdat dit onderzoek plaatsvindt op het moment dat de voorziening zich halverwege haar geplande ontwikkeling bevindt, is het echter voorbarig om alle deze onderdelen van het model op gerealiseerd doelbereik te onderzoeken. Met name de bredere effecten en de maatschappelijke impact vergen een langere tijdshorizon om zich daadwerkelijk te kunnen manifesteren. Deze vallen dan ook grotendeels buiten het empirisch bereik van dit onderzoek. Waar mogelijk worden voorlopige aanwijzingen besproken of verwachtingen geschetst. De nadruk in dit onderzoek ligt op de directe uitkomsten die tot op heden concreet zijn gerealiseerd. In de conclusie wordt evenwel een doorkijkje gegeven naar de toekomst, waarbij wordt ingaan op de vraag in hoeverre de verwachte doelen bereikt zullen worden als de waargenomen trends, zoals deze zich in de afgelopen jaren hebben voorgedaan, ongewijzigd voortzetten.

Voor het duiden van voorlopige bevindingen en het bieden van een vooruitblik zijn de verwachtingen ten aanzien van de aanlooptijd van essentieel belang. In de parlementaire toelichting bij het wetsvoorstel wordt opgemerkt dat 'in ieder geval met een bepaalde aanlooperperiode rekening [wordt] gehouden'.⁵⁸ Tijdens de behandeling van het wetsvoorstel in de Tweede Kamer heeft de wetgever dit nader ingevuld door aan te geven dat de volledige ontwikkeling van de voorziening naar verwachting ongeveer tien jaar zal duren. Deze termijn sluit aan bij het 'Plan tot oprichting van de Netherlands commercial court' dat door de Raad voor de rechtspraak is opgesteld en de kosten-batenanalyse waarnaar in de parlementaire stukken werd verwezen.⁵⁹ De aanlooperperiode van tien jaar vormde tevens het uitgangspunt voor de vaststelling van het verhoogde griffierecht, met het oog op de randvoorwaarde van budgetneutraliteit.

⁵⁴ *Kamerstukken II* 2016/17, 34761, nr. 6, p. 1.

⁵⁵ *Kamerstukken II* 2016/17, 34761, nr. 6, p. 1.

⁵⁶ *Kamerstukken II* 2016/17, 34761, nr. 6, p. 1.

⁵⁷ *Kamerstukken II* 2016/17, 34761, nr. 6, p. 5, 11, 12.

⁵⁸ *Kamerstukken II* 2016/17, 34761, nr. 3, p. 8.

⁵⁹ *Kamerstukken II* 2016/17, 34761, nr. 6, p. 15. *Handelingen I* 2018/19, nr. 10, item 10.

Tegen deze achtergrond wordt in deze evaluatie niet geprobeerd om een eindoordeel te geven over de effectiviteit of impact van de nieuwe voorziening. Wel biedt deze tussenstand inzicht in de mate waarin de aannames van de wetgever zich tot dusverre in de praktijk beginnen af te tekenen, en wordt vooruitgeblikt op mogelijke ontwikkelingen in de resterende aanloopperiode. Op basis van deze afbakening is een reeks onderzoeksvragen geformuleerd die zich primair richten op de directe uitkomsten van de NCC-voorziening, en deels op de onderliggende aannames die in de parlementaire stukken zijn verwoord. De vragen zijn geordend naar drie samenhangende thema's: het feitelijke gebruik van de voorziening tot nu toe, financiële ontwikkelingen en de duiding van het aantal zaken zoals verwacht in de memorie van toelichting.

1 Hoe heeft het aantal zaken zich ontwikkeld in de periode 1 januari 2019 tot en met 31 december 2024 en om wat voor zaken gaat het?

- a Hoeveel zaken zijn er in totaal en per jaar ingestroomd bij de NCC?
- b Welk deel van deze procedures was een kortgeding en welk deel een bodemprocedure?
- c Om wat voor soort geschillen gaat het in deze zaken (zoals contractueel, onrechtmatige daad, goederen- en vennootschapsrechtelijk, en vernietiging arbitraal vonnis)?
- d In welk land zijn de procespartijen gevestigd (in totaal, en per eiser/gedaagde)?
- e Zijn er procedures gedeeltelijk of in het geheel in het Nederlands gevoerd?
- f Hoeveel procedures zijn er in de onderzoeksperiode afgedaan en wat was het procesverloop op hoofdlijnen en de wijze van afdoening?
- g Hoeveel van de gestarte procedures zijn onherroepelijk afgedaan? Wat was de doorlooptijd?
- h In hoeveel van de afgedane procedures is hoger beroep aangetekend bij de NCCA? Om welke zaken gaat dit?

2 Hoe hebben de ontvangsten en uitgaven van de NCC en NCCA zich ontwikkeld in de periode 1 januari 2019 tot en met 31 december 2024?

- a Welke ontvangsten en uitgaven zijn er bij de NCC en de NCCA geweest in de periode 1 januari 2019 tot en met 31 december 2023 (in totaal en per kostenpost)?
- b Hoe zijn de totale uitgaven op hoofdlijnen gefinancierd?
- c In welke mate heeft het door de NCC en de NCCA geheven griffierecht bijgedragen aan de financiering van beide instanties?

3 Hoe is de ontwikkeling in het aantal zaken in de periode 1 januari 2019 tot en met 31 december 2024 te duiden ten opzichte van de verwachtingen in de memorie van toelichting?

- a Hoe verhoudt de ontwikkeling in het aantal zaken bij de NCC en de NCCA zich tot de verwachting in de memorie van toelichting?
- b Hoe kan een eventuele afwijking van de schatting worden verklaard volgens de rechtspraak, bedrijfsjuristen, advocaten en brancheverenigingen?
- c Waarom maken bedrijven volgens de NCC, bedrijfsjuristen, advocaten en brancheverenigingen wel of juist geen gebruik van de NCC? Wat zijn eventuele belemmeringen en hoe kan het gebruik volgens hen worden gestimuleerd?
- d Waarom hebben NCC-procespartijen (eisers en gedaagden) voor de NCC gekozen? Wat waren hun verwachtingen en hoe hebben ze de procedure ervaren?

- e Hoe verhoudt de ontwikkeling in het aantal zaken bij de NCC zich tot die bij andere rechtbanken in de Europese Unie voor internationale handelsgeschillen (London, Parijs en Frankfurt)?

1.4 Onderzoeksaanpak

Voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen zijn verschillende methoden gebruikt. In tabel 1.1 staan deze weergegeven. Om de betrouwbaarheid en validiteit van de bevindingen te vergroten is bovendien triangulatie toegepast. Triangulatie houdt in dat meerdere invalshoeken worden gecombineerd - bijvoorbeeld verschillende methoden, gegevensbronnen, informanten en/of theorieën - om een vollediger en nauwkeuriger beeld te verkrijgen. In dit onderzoek passen we triangulatie op twee manieren toe. Ten eerste maken we gebruik van zowel kwalitatieve als kwantitatieve onderzoeksmethoden (*mixed-methods*) in het onderzoeken van de ontwikkelingen. Het gaat hierbij om een deskstudy, een inhoudsanalyse van vonnissen, een internetenquête onder de doelgroep, een enquête onder gemachtigden van proceduredeelnemers en interviews met sleutelinformanten.

Ten tweede zorgen we voor diversiteit in de betrokken respondenten, zodat de ontwikkelingen vanuit verschillende invalshoeken kunnen worden geduid. Voor het krijgen van een beeld over hoe er in het bedrijfsleven tegen de mogelijkheid van een NCC-procedure wordt aangekeken, zijn enquêtes uitgezet onder bedrijfsjuristen (inclusief General Counsels), brancheverenigingen (voor zowel kleinere als grotere bedrijven), en advocaten bij grotere kantoren (contracting lawyers en litigators). Ook betrekken we de ervaringen van gemachtigden van proceduredeelnemers middels een enquête in dit onderzoek. Dit biedt aanvullend inzicht in de overwegingen die ten grondslag liggen aan de deelselectie van bedrijven die reeds voor deze procedure hebben gekozen. Bovendien zal dit inzichtelijk maken hoe de procedure is ervaren en of dit voldeed aan de verwachtingen.

De selectie van de te interviewen sleutelinformanten ziet ook op diversiteit in respondenten. Allereerst zijn zeven rechters geïnterviewd die elk op hun eigen manier bij de NCC betrokken waren. Deze interviews bieden een verdiepend inzicht op de wijze waarop de NCC in de praktijk is ingericht en functioneert. De ontwikkeling van de NCC in de onderzoeksperiode is in elk van deze interviews aan de orde geweest. Speciale aandacht ging uit naar het aantal zaken en de verhouding van dit aantal tot de verwachtingen bij de oprichting van de NCC(A). Voor een verdiepend inzicht in de redenen voor bedrijven voor het gebruik of afzien van de NCC, zijn interviews gehouden met een General Counsel en een hoogleraar. Bovendien zijn er interviews met drie van de zeven rechters hierin betrokken, vanwege hun eerdere ervaringen in het bedrijfsleven/zakelijke advocatuur: twee van deze rechters hebben jarenlang als advocaat bij internationale kantoren gewerkt en één rechter in het (internationale) bedrijfsleven als jurist, voordat zij deel uit gingen maken van de rechterlijke macht. Deze rechters kennen dus het bedrijfsleven en de werkprocessen daarin van dichtbij of zelfs van binnenuit.

Tabel 1.1 Ingezette methoden per onderzoeksvraag

	Deskstudie	Inhouds-analyse	Internet-enquête	Interview met sleutel-informanten
Onderzoeksvraag 1	X	X		
Onderzoeksvraag 2	X			
Onderzoeksvraag 3	X		X	X

In de volgende paragrafen wordt voor elke onderzoeksvraag de details omtrent de ingezette methodes beschreven.

1.4.1 *Methode onderzoeksvraag 1*

Ter beantwoording van de eerste onderzoeksvraag over de ontwikkeling in het aantal zaken⁶⁰ is gebruik gemaakt van een deskstudie in combinatie met een aanvullende inhoudsanalyse van rechtelijke uitspraken van de NCC. De deskstudie betreft een overzicht van zaken die verkregen is van de NCC. Dit overzicht is omgezet in een nieuw gegevensbestand. Voor het beantwoorden van de eerste onderzoeksvraag, omvatte dit nieuwe gegevensbestand echter niet voldoende informatie. We hebben dit aangevuld met informatie uit vonnissen door deze systematisch op inhoud te doorlopen (de inhoudsanalyse). In de kop van het vonnis, waarin procespartijen worden genoemd, is gezocht naar het vestigingsland voor elk van de partijen. Vervolgens is dit genoteerd in het nieuwe gegevensbestand. Dit is voor alle in vonnissen genoemde proceduredeelnemers gedaan. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen partijen die als eiser/verzoeker waren genoemd, en partijen die als gedaagde/belanghebbende staan genoemd (of een andere aanduiding hadden zoals beslagene). Bovendien is elk vonnis beoordeeld op de vraag of door één of meerdere partijen verweer is gevoerd. Op basis hiervan is de verkregen globale afdoeningswijze uit het overzicht van de NCC in het gegevensbestand aangepast en aangevuld met de categorie 'uitspraak zonder verweer' (in de reeds aanwezige indeling van 'kort geding', 'bodempprocedure', 'beschikking', 'intrekking' en 'lopende zaak'). Tot slot is voor elke inhoudelijk afgedane procedure vastgesteld of de zaak is behandeld door een enkelvoudige of meervoudige kamer, op basis van de samenstelling zoals vermeld in het vonnis. De inhoudsanalyse is tevens benut om het oorspronkelijke gegevensbestand op verschillende onderdelen te valideren, waaronder het type procedure (zoals kort geding versus bodemzaak) en het type rechter (voorzieningenrechter versus bodemrechter).

1.4.2 *Methode onderzoeksvraag 2*

Ter beantwoording van de tweede onderzoeksvraag over de ontvangsten en uitgaven is een deskstudie verricht. De informatie over de uitgaven en ontvangsten van de NCC(A) zijn afkomstig uit de jaarrapportages die de financieel controller van het gerechtshof Amsterdam na afloop van elk kalenderjaar heeft opgemaakt en aan de Raad voor de rechtspraak heeft gestuurd, en aanvullende informatie vanuit de NCC(A).

⁶⁰ In dit onderzoek hanteren we de volgende definitie van een zaak: een zaak is een juridische procedure die formeel bij de rechtspraak geregistreerd staat. In deze rapportage worden de termen 'zaak' en 'procedure' als synoniemen gebruikt, tenzij expliciet anders vermeld.

1.4.3 Methode onderzoeksvraag 3

Voor het beantwoorden van de derde onderzoeksvraag, over het begrijpen van de ontwikkeling in het aantal zaken in de onderzoeksperiode, zijn drie methoden gebruikt om gegevens te verzamelen: interviews, internetenquêtes en deskstudie. De interviews zijn gehouden met sleutelinformanten en leveren specialistische informatie over het gebruik en de ontwikkelingen van de NCC. Met de internetenquêtes beogen we meer zicht te krijgen op hoe er tegen de NCC wordt aangekeken vanuit het perspectief van de doelgroep (de bedrijven die internationaal handelen). We bevragen hiertoe bedrijfsjuristen, brancheverenigingen, advocaten en gemachtigden van procespartijen. Met de deskstudie plaatsen we de ontwikkelingen van de NCC in een breder perspectief door te kijken naar de ontwikkelingen van *international commercial courts* in Engeland, Duitsland en Frankrijk. Hieronder wordt elk van de methoden nader toegelicht.

Interviews met sleutelinformanten

Om het perspectief van sleutelinformanten op de werking van de NCC in kaart te brengen, zijn zeven semigestructureerde interviews gehouden. De gesprekken zijn gevoerd met bestuursleden (gericht op het bredere institutionele perspectief), rechters van de NCC (gericht op de interne werking en praktijkervaringen), een General Counsel en een hoogleraar (voor externe perspectieven). De selectie was erop gericht om zowel betrokken als beschouwende invalshoeken bijeen te brengen. Voorafgaand aan de interviews is een vragenlijst opgesteld, die van commentaar is voorzien door een lid van de begeleidingscommissie. Deze lijst fungeerde tijdens de gesprekken als inhoudelijke leidraad en checklist, met als doel alle relevante thema's aan bod te laten komen. In de eerste interviews is relatief strikt aan deze vragenlijst vastgehouden, mede vanwege onzekerheid over het verloop van de gesprekken. In latere interviews kon het gesprek opener worden gevoerd, zonder daarbij de thematische dekking uit het oog te verliezen.

De interviews zijn getranscribeerd. De transcripten van vijf van de zeven interviews zijn aan de geïnterviewden voorgelegd ter controle op de juiste weergave van de inhoud van het gesprek. Bovendien werd gevraagd om te checken op eventuele feitelijke onjuistheden. Bij de twee andere interviews is het transcript en het definitieve verslag ervan, zoals verwerkt in de rapportage, ter controle op fouten aan de geïnterviewden voorgelegd. De definitieve transcripties zijn ingevoerd in MAXQDA en thematisch geanalyseerd. De codering is uitgevoerd door drie onderzoekers. Daarbij is gewerkt met een overwegend deductieve strategie: de belangrijkste thema's waren vooraf vastgesteld op basis van het analytisch kader en de vragenlijst. Tegelijkertijd is tijdens de analyse ruimte gehouden voor het signaleren van aanvullende thema's die zich vanuit de gesprekken aandienen. Drie interviews zijn dubbel gecodeerd. Hierbij ging het om de interviews met personen met een directe betrokkenheid bij de NCC. De vergelijking van de coderingen liet zowel overlap als verschillen zien. Deze zijn besproken binnen het onderzoeksteam, waarna is besloten om voor deze interviews de coderingen van beide onderzoekers te combineren om volledigheid te waarborgen, en de analysemethode waar nodig bij te stellen. In combinatie met de overige gesprekken lieten deze interviews zien dat er sprake was van thematische verzadiging in de belangrijkste onderwerpen: de ontwikkeling van de instroom, de overwegingen rond het kiezen voor de NCC en mogelijke verbeterpunten. Daarmee bood het verzamelde materiaal voldoende basis voor een kwalitatieve analyse van het perspectief van sleutelinformanten op de werking van de NCC tot nu toe.

Internetenquêtes

Er zijn een viertal online enquêtes gehouden. Vanuit verschillende perspectieven beogen we hiermee zicht te krijgen op hoe er in het bedrijfsleven wordt aangekeken tegen het gebruik van de NCC. Deze inzichten kunnen worden benut in het duiden van de ontwikkelingen van zaken in de periode 2019-2024. We beogen de zienswijzen van de volgende vertegenwoordigers van bedrijven te achterhalen: bedrijfsjuristen inclusief General Counsels, advocaten die adviseren en procederen over (vaak internationale) commerciële contracten, brancheverenigingen die zijn aangesloten bij MKB-Nederland en VNO-NCW en gemachtigden van proceduredeelnemers. Voorafgaand aan elke enquête zijn de deelnemers per email geïnformeerd over de aard en het doel van het onderzoek. Zie bijlage 2 voor de sjablonen van de verstuurdde aanschrijfb berichten met de uitnodiging voor deelname. Ook is vermeld dat deelname aan het onderzoek volledig vrijwillig is, en dat deelnemers te allen tijde hun deelname zonder opgaa van reden konden beëindigen. De verzamelde gegevens zijn losgekoppeld van de aanschrijfinformatie en contactinformatie. Voor zover er bij de open vragen informatie over personen was, of tot personen zouden kunnen worden herleid, zijn deze gegevens zodanig verwerkt zodat anonimiteit gewaarborgd is.

De enquêteparticipanten zijn grotendeels dezelfde vragen gesteld met uitzondering van de gemachtigden van proceduredeelnemers. Van hen wilden we vooral zicht krijgen op hoe de procedure tot nu toe wordt ervaren. Voor elk van de verschillende professionals hebben we een op maat gemaakte vragenlijst ontwikkeld. Voor de bedrijfsjuristen, advocaten en brancheverenigingen zijn zoveel mogelijk dezelfde vragen in de vragenlijst opgenomen. Om de vragenlijst voldoende te laten aansluiten bij de relatie tot het bedrijfsleven van de informant, is de formulering van een vraag soms evenwel een beetje aangepast en zijn enkele vragen overgeslagen of juist toegevoegd. Maar op hoofdlijnen heeft elk type informant, afgezien van de gemachtigden van proceduredeelnemers, dezelfde vragenlijst toegestuurd gekregen. Conceptversies van de vragenlijsten staan opgenomen in bijlage 3. Zie tabel 1.2 voor de basiskkenmerken van de steekproef.

Tabel 1.2 Steekproefgegevens voor de internetenquête onder bedrijfsjuristen, advocaten, brancheverenigingen en gemachtigden

	Aantal aangeschreven respondenten	Aantal starters	Aantal uitvallers	Aantal deelnemers (%)
Bedrijfsjuristen (inclusief General Counsels)	1.933	400	72	328 deelnemers (17%)
Advocaten grotere kantoren	100	52	7	45 deelnemers (45%)
Brancheverenigingen MKB Nederland en VNO-NCW	203	116	51	65 deelnemers (32%)
Gemachtigden van proceduredeelnemers	80	46	2	44 deelnemers (55%)

De conceptvragenlijsten zijn besproken tijdens een bijeenkomst van de begeleidingscommissie, getest door professionals buiten het onderzoeksteam, en geprogrammeerd en uitgezet met de online enquête tool van het bedrijf *onderzoekdoen.nl*. Deze tool

voldoet aan de eisen die worden gesteld aan informatiebeveiliging en privacy. De vragenlijst is beoordeeld op toegankelijkheid en bleek goed in te vullen op zowel personal computers, als smartphones en tablets.

Enquête onder bedrijfsjuristen

Voor het perspectief van bedrijfsjuristen is een online enquête uitgezet onder de leden van het Nederlands Genootschap voor Bedrijfsjuristen (NGB). Via het genootschap zijn uitnodigingen verstuurd naar elk van de leden die toestemming hadden gegeven om e-mails van de NGB te willen ontvangen. In deze email zijn de relevantie en het belang van de bijdrage aan het onderzoek benadrukt en werd verwezen naar een brief op de website van de NGB met extra informatie over het onderzoek. Tevens stond er een link naar de enquête in opgenomen. Voorafgaand de uitnodigingsmail is de enquête aangekondigd in de maandelijkse nieuwsbrief van de NGB. Onze enquête stond destijds bovenaan in de lijst van onderwerpen. Naast de uitnodigingsmail zijn er drie herinneringen verstuurd om de respons te verhogen. De gegevens zijn verzameld in de periode van 24 september 2024 tot en met 22 november 2024.

Van de 1933 benaderde bedrijfsjuristen hebben 400 professionals de enquête gedeeltelijk of volledig ingevuld. Dit komt overeen met een initieel responspercentage van bijna 21%. Gezien de drukke agenda's en hoge werkdruk van juridische professionals in grote bedrijven, zien we dit als een goed resultaat en indicatief voor zowel de interesse in het onderwerp als de effectiviteit van de gehanteerde benaderingsstrategie. Een deel van deze starters vielen echter uit omdat ze niet bij de doelgroep behoorden (screen-out) of de vragenlijst niet volledig hadden ingevuld (drop-outs). De definitieve respons komt uit op 328 bedrijfsjuristen (17%) waarvan 99 General Counsels. Hoewel hogere responspercentages altijd wenselijk zijn, kan een lage respons acceptabel zijn mits er aandacht is voor mogelijke non-responsbias. We hebben daarom een non-responsbias analyse verricht op twee prominente vragen waaruit naar voren komt dat een sterk vertekende bias, in elk geval op deze vragen, onwaarschijnlijk is (zie voor details bijlage 4).

Wat betreft de beschrijving van onze bevindingen van onze enquête onder bedrijfsjuristen merken we op dat we hierbij telkens onderscheid zullen maken tussen bedrijfsjuristen van internationaal handelende Nederlandse bedrijven en bedrijfsjuristen bij multinationals. Het gaat hierbij om bedrijven waarvan de bedrijfsjurist zelf in de enquête heeft aangegeven dat het bedrijf waarover wordt gerapporteerd wel of geen multinational betreft.

Enquête onder advocaten

Voor de werving van advocaten die adviseren en procederen over (vaak internationale) commerciële contracten hebben we een systematische benadering gevolgd voor het verkrijgen van een steekproef. Allereerst is er een selectie gemaakt van de 50 grootste advocatenkantoren in Nederland, gebaseerd op hun omvang en gerichtheid op de internationale juridische praktijk. Deze kantoren zijn als uitgangspunt genomen vanwege hun verwachte betrokkenheid bij internationale commerciële geschillen.

Vervolgens hebben we binnen elk kantoor gezocht naar twee of drie advocaten die voldoen aan de criteria op basis van hun openbare profiel. Deze profielen zijn beoordeeld op de websites van de betreffende kantoren. Per kantoor hebben we maximaal drie advocaten geselecteerd die specifieke ervaring hadden in complexe

internationale handelszaken maar (nog) niet hebben geprocedeerd bij de NCC.⁶¹ Kantoren waarbij geen advocaten voldeden aan onze criteria, zijn uitgesloten van verdere overweging.

Deze procedure is stapsgewijs herhaald totdat we een lijst van honderd geschikte advocaten hadden samengesteld die voldoen aan de gestelde eisen voor deelname aan onze enquête. Deze systematische aanpak heeft gezorgd voor een zorgvuldige selectie van respondenten met de relevante expertise. Door contactgegevens te achterhalen bij de NOvA en de websites van de betreffende advocatenkantoren, zijn deze advocaten vervolgens persoonlijk uitgenodigd voor deelname aan de enquête. We hebben eerst de enquête aangekondigd, en vervolgens de uitnodiging verstuurd en daarna twee reminders. Uiteindelijk hebben 45 advocaten deelgenomen aan de enquête, een respons van 45%. Deze enquête liep van 24 oktober tot en met 24 november 2024.

Enquête onder brancheverenigingen

Voor de enquête onder brancheverenigingen hebben we via de websites van VNO-NCW en MKB-Nederland twee lijsten verkregen van bij deze koepelorganisaties aangesloten brancheverenigingen. Deze lijsten vertoonden enige overlap, welke eruit is gehaald zodat deze brancheverenigingen niet twee keer worden aangeschreven. Ook koepelverenigingen waar brancheverenigingen zijn aangesloten die al in de lijst staan opgenomen zijn buiten de aanschrijfadressenlijst gehouden.

Voor elk van deze leden is op de website gezocht naar een emailadres voor contact en vervolgens is gebruik gemaakt van de berichtenservice van de online enquêtetool om de brancheverenigingen uit te nodigen voor deelname. Hoewel het versturen van uitnodigingen via deze tool het traceren van de respons en het versturen van reminders sterk vereenvoudigd, is een nadeel dat er beperkte mogelijkheden zijn om de email met de uitnodiging wat betreft lay-out vorm te geven. Ook kon er geen bijlage worden toegevoegd. De initiële respons op deze eerste aanschrijfpoging liet te wensen over. Slechts 13 brancheverenigingen hadden naar aanleiding van dit verzoek de vragenlijst afgerond. Daarom is ervoor gekozen om alsnog een persoonlijk emailbericht te sturen inclusief een persoonlijk geadresseerde uitnodigingsbrief. Hiertoe zijn opnieuw gegevens gezocht op de website van de brancheverenigingen, maar ditmaal naar een direct aan te schrijven persoon binnen elk van de brancheverenigingen (meestal een algemeen directeur). Vervolgens is de brief als bijlage verzonden via de email waarin een tevens een link stond naar de online enquête. De respons op deze meer persoonlijke benadering was veel hoger dan bij de eerste uitnodiging. Via deze weg zijn dan ook twee reminders verstuurd.

In totaal zijn 203 brancheverenigingen aangeschreven. De eerste uitnodiging is verstuurd op 10 oktober 2024, en de persoonlijke geadresseerde uitnodiging op 7 november 2024. De enquête werd geëindigd op 6 december 2024. In totaal hebben 116 brancheverenigingen de vragenlijst geopend. Ongeveer de helft van deze brancheverenigingen had, zoals blijkt uit de beantwoording van de vragen, te weinig zicht op geschilbeslechting van hun achterban. En soms was hun achterban mogelijk te divers om hierover een algemeen beeld te kunnen schetsen. Deze brancheverenigingen zijn buiten de uiteindelijke steekproef gehouden. Uiteindelijk hebben we analyse verricht onder 65 deelnemende brancheverenigingen. Dit komt overeen met een respons van 32%. Deze brancheverenigingen worden in de beschrijving waar dat mogelijk is onder-

⁶¹ Door openbare jurisprudentie (uitspraken.rechtspraak.nl) te raadplegen hebben we onderzocht of een advocaat met het juiste profiel gemachtigd is geweest in een procedure bij de NCC. Voor gemachtigden is een afzonderlijke enquête opgesteld (zie in deze paragraaf bij 'enquête onder gemachtigden').

verdeeld naar hun achterban. Dit gaat dan om brancheverenigingen die vooral bedrijven tot 50 werknemers vertegenwoordigen (vanaf hier: brancheverenigingen kleinere bedrijven), en brancheverenigingen die vooral bedrijven van 50 werknemers of meer vertegenwoordigen (vanaf hier: brancheverenigingen grotere bedrijven).⁶²

Enquête onder gemachtigden van procespartijen

Tot slot is een vragenlijst geconstrueerd die zich specifiek richt op de ervaringen van gemachtigden van procespartijen die hebben deelgenomen aan de procedure in de periode 2019 tot en met december 2024. Aan de hand van deze enquête wordt het perspectief van de gebruikers van de NCC in beeld gebracht. We hebben deze advocaten niet alleen gevraagd naar hun ervaringen en verwachtingen met de procedure, maar ook naar de redenen die bedrijven volgens hen hebben voor het voeren van een procedure bij de NCC. We hebben dezelfde werkwijze gehanteerd als bij de advocaten bij grote advocatenkantoren. Dat wil zeggen dat we een persoonlijk geadresseerde brief hebben geschreven en een aankondigingsmail, en vervolgens een uitnodigingsmail en twee reminders. Van de 80 advocaten van partijen die hebben deelgenomen aan de procedure hebben er 46 gereageerd waarvan er 2 de vragenlijst niet hebben afgerond. De definitieve steekproef komt daarmee uit op 44 gemachtigden van proceduredeelnemers (een respons van 55%).

Analyse van open vragen

De internetenquêtes betreffen voornamelijk gesloten vragen. Maar ter beantwoording van de onderzoeksvraag over het stimuleren van het gebruik van de NCC, zijn de bedrijfsjuristen, brancheverenigingen en advocaten bij grote kantoren ook een tweetal open vragen gesteld in de betreffende online enquêtes. De eerste vraag was het meest algemeen en ging over suggesties voor verbeteringen of toevoegingen aan de NCC die relevant zouden kunnen zijn voor bedrijven. De tweede vraag inventariseert specifieke kenmerken van arbitrage of buitenlandse commerciële rechtbanken die de respondenten graag terug zou willen zien bij de NCC. Deze twee vragen zijn afzonderlijk geanalyseerd en de bevindingen worden apart besproken.

De open antwoorden van deze twee vragen zijn aan de hand van thematische analyse geanalyseerd. Het doel van deze analyse is het geven van een inventarisatie aan ideeën. Het gaat hierbij niet om een representatief beeld. De volgende procedure is gehanteerd voor het analyseren van de gegevens. Eerst zijn alle antwoorden op de twee vragen doorgelezen. Dit gaf een eerste indruk van de relevantie en diversiteit van onderwerpen. Daarna volgde een eerste coderingsronde waarbij een aantal hoofdonderwerpen zijn geïdentificeerd. Daarna volgde een tweede coderingsronde, waarbij de gevonden hoofdonderwerpen in algemenere thema's zijn ondergebracht. Aan de hand van deze bredere thema's worden de verbetervoorstellen in deze rapportage besproken. Het brede scala aan verzamelde verbetervoorstellen (de antwoorden zelf) zijn dus niet letterlijk overgenomen, maar gethematiseerd op basis van inhoudelijke overeenkomsten en relevantie. Voorstellen met overlappende inhoud zijn samengevoegd. Vervolgens is over alle beschikbare unieke en relevante informatie binnen een thema gerapporteerd. Respondenten die deze vraag hebben overgeslagen, aangaven geen idee of geen verbeter suggestie te hebben, zijn buiten de analyse gehouden, evenals respondenten die inhoudelijk geen passend antwoord op de

⁶² Omdat in de enquêtes vooraf niet goed duidelijk was in hoeverre de respondenten op de hoogte zijn van de voorkeuren van de vertegenwoordigde bedrijven in geschilbeslechtsingsmethoden, konden de respondenten bij diverse vragen kiezen voor de antwoordoptie 'weet ik niet'. Bij sommige bevindingen zijn de 32 brancheverenigingen die bij meer dan één vragen hierover 'weet ik niet' hebben geantwoord, buiten de analyse gehouden, omdat zij functioneel vergelijkbaar zijn met non-respondenten. De steekproefomvang van de brancheverenigingen kan daarom per bevinding verschillen.

betreffende vraag heeft gegeven (bijvoorbeeld 'nvt', '-', 'nog geen ervaring mee'). In tabel 1.3 staat het aantal deelnemers met een inhoudelijk antwoord op elk van de open vragen.

Tabel 1.3 Beantwoording van twee open vragen per enquête

	Vraag m.b.t. verbeteruggesties		Vraag m.b.t. aantrekkelijke kenmerken van arbitrage/ander ICC	
	Aantal respondenten	Respons (in %)	Aantal respondenten	Respons (in %)
Bedrijfsjuristen	74	23%	38	12%
Advocaten	20	44%	11	24%
Brancheverenigingen	5	8%	2	3%

Bovendien konden de respondenten aan het eind van de vragenlijst nog opmerkingen maken. Enkele respondenten hebben hiervan gebruik gemaakt. Ook werd er in reactie op de uitnodiging tot deelname relevante informatie met de onderzoekers spontaan gedeeld. We nemen dit op in de rapportage, en doen hiervan verslag direct na de bespreking van de bevindingen van de twee open vragen. Het dient als aanvullend materiaal en geeft zicht op de diversiteit aan ervaringen en meningen ten aanzien van het gebruik van de NCC.

Deskstudie

De deskstudie richt zich op twee onderdelen. Allereerst gaat het om een QuickScan van de ontwikkeling in zaken bij drie geografisch dichtbijgelegen rechtbanken in het buitenland voor internationale handelsgeschillen, te weten London, Parijs en Frankfurt. We geven een korte beschrijving van de overeenkomsten en verschillen tussen deze *international commercial courts* en laten vervolgens de ontwikkeling in het aantal zaken zien. Voor Parijs en Frankfurt worden de ontwikkelingen in het aantal zaken vanaf 2018 gegeven⁶³ en voor London zal dit een paar jaren voorafgaand aan de Brexit zijn tot eind 2023. Aanvankelijk was het idee om de ontwikkelingen in het aantal zaken via jaarverslagen in kaart te brengen. Dit bleek echter maar deels mogelijk omdat de jaarverslagen van de rechtbank in Parijs en de rechtbank in Frankfurt niet rapporteren over aantallen zaken die zijn behandeld door de internationale handelskamer van de betreffende rechtbank. Naar aanleiding van een informatieverzoek aan de rechtbanken is aanvullende informatie verkregen over de ontwikkelingen in het aantal zaken bij de commercial court in Frankfurt.

Naast deze inventarisatie van deze drie rechtbanken, is deze deskstudie ingezet om achtergrondinformatie te verzamelen voor het ontwikkelen van de vragenlijsten en interviewschema's. Uit de gevonden documentatie en literatuur is relevante informatie verwerkt in de opzet en formulering van de vragen van deze instrumenten.

⁶³ De handelskamer in eerste aanleg in Frankfurt ging in 2018 van start. In Parijs bestond de handelskamer in eerste aanleg echter al veel langer, maar er werd een nieuwe impuls gegeven door de oprichting van een handelskamer in tweede aanleg (hoger beroep) in 2018. Daarom wordt bij Parijs in deze studie gekeken naar de ontwikkelingen vanaf het moment dat de nieuwe impuls werd gegeven, oftewel vanaf de oprichting van de handelskamer in hoger beroep.

1.5 The Netherlands Commercial Court op hoofdlijnen

Hieronder volgt een korte beschrijving van de NCC waarbij gebruik is gemaakt van informatie afkomstig uit de deskstudie en de gevoerde interviews.

1.5.1 Algemene informatie

De NCC is de internationale handelskamer van de rechtbank Amsterdam. De NCC startte in 2019, richt zich op (complexe) internationale handelsgeschillen en behandelt zaken standaard in het Engels (Raad voor de rechtspraak, 2024). De NCC speelt daarmee in op de toenemende behoefte aan geschilbeslechting in de Engelse taal voor de afhandeling van internationale handelsgeschillen.⁶⁴ De internationale handelskamer wil tevens aansluiten bij de behoefte aan specialistische kennis binnen de overheidsrechtspraak en snelheid in de behandeling van dergelijke complexe zaken. De NCC is onderdeel van de rechtbank Amsterdam en de NCCA is onderdeel van het gerechtshof Amsterdam. Naar de NCC kan gerefereerd worden als de 'internationale handelskamer' van de rechtbank Amsterdam (Oranje & Frakes, 2020).

De aanleiding voor het initiatief tot de NCC wordt met name belicht in het 'Plan tot oprichting van de Netherlands commercial court' van de Raad voor de rechtspraak (2015) en in een brief van de Minister van Veiligheid en Justitie aan de Tweede Kamer op 23 november 2015.⁶⁵ In deze bronnen wordt signaleerd dat internationale handelsgeschillen steeds vaker buiten de Nederlandse overheidsrechter werden beslecht, bijvoorbeeld via arbitrage of in buitenlandse jurisdicties. Dit zou mede te maken hebben met forumkeuzeclausules waarin partijen steeds vaker buitenlandse rechters of arbitrage-instanties aanwijzen, zoals de London Commercial Court. Het 'Plan tot oprichting van de Netherlands commercial court' stelt dat de forumkeuze voor buitenlandse rechters of arbitrage vaak leidt tot hogere kosten voor Nederlandse bedrijven en tot een verminderde benutting van de Nederlandse rechtspraak. De Raad voor de rechtspraak (2015) zag deze ontwikkeling als ongewenst: het betekent dat specialistische kennis van rechters minder wordt benut, en dat Nederland terrein verliest in het internationale speelveld van commerciële geschilbeslechting. In dit licht kan de oprichting van de NCC worden gezien als een strategisch antwoord, mede geïnspireerd door soortgelijke initiatieven in andere landen. In de memorie van toelichting komt deze geschetste aanleiding ook terug, zij het meer in de vorm van een inhoudelijke onderbouwing dan als initiële aanleiding. Hierin wordt gesteld dat de Nederlandse rechtspraak geen voorziening kent voor civiele procedures in het Engels, terwijl dit voor veel internationaal opererende partijen de contracttaal is.⁶⁶

Het ontstaan van de NCC kan dan ook worden gezien tegen de achtergrond van toenemende internationalisering van de economie en de groeiende behoefte aan gespecialiseerde rechtspraak voor handels- en ondernemingsgeschillen (Bauw, 2019). De oprichting werd mede ingegeven door het streven van Nederland om een aantrekkelijke jurisdictie te blijven voor internationale handelsgeschillen, in navolging van landen als het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten, die reeds beschikken over soortgelijke gespecialiseerde rechtbanken (Yip & Rühl, 2024). Daarnaast speelde de wens om de procedurele efficiëntie te verhogen en de rechtszekerheid voor interna-

⁶⁴ *Kamerstukken II* 2016/17, 34761, nr. 3.

⁶⁵ *Kamerstukken II* 2015/16, 21501-02 nr. 1553.

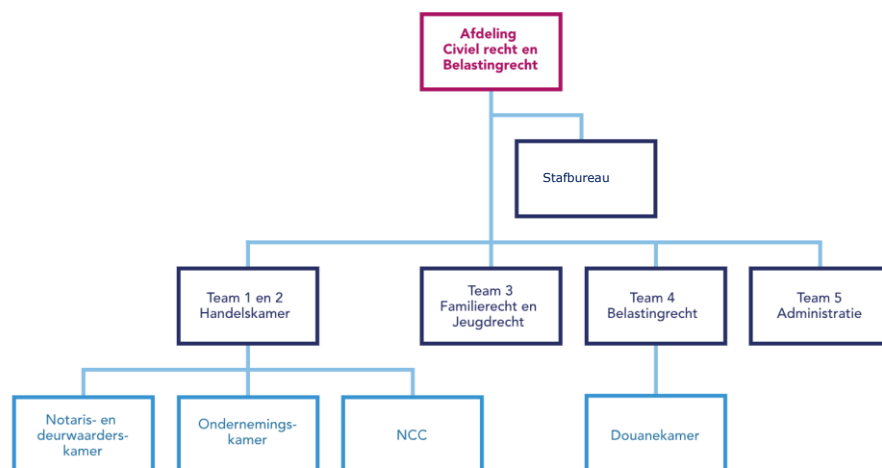
⁶⁶ *Kamerstukken II* 2016/17, 34761, nr. 3, p. 2.

tionale bedrijven te versterken een belangrijke rol.⁶⁷ Reguliere handelskamers bij de rechtbanken zullen bovendien hierdoor worden ontlast.⁶⁸

1.5.2 Structuur en organisatie

De NCC in eerste aanleg (NCC District Court) valt onder het bestuur van de rechtbank Amsterdam. De NCC Court of Appeal valt onder het bestuur van het gerechtshof Amsterdam. Beide handelskamers zijn echter organisatorisch en fysiek ondergebracht bij het gerechtshof Amsterdam. In figuur 1.2 staat weergegeven hoe de NCC organisatorisch is ondergebracht.

Figuur 1.2 Organogram afdeling civiel recht en belastingrecht gerechtshof Amsterdam

Bron: <https://www.rechtspraak.nl/Organisatie-en-contact/Organisatie/Gerechtshoven/Gerechtshof-Amsterdam/Over-het-gerechtshof/Organisatie/Paginas/Organogram-afdeling-civiel-recht-en-belastingrecht.aspx>

Het college van rechters dat zitting neemt in de NCC(A) bestaat uit een pool van rechters die werkzaam zijn bij één van de Nederlandse rechtbanken c.q. hoven. Deze rechters zijn geselecteerd op basis van hun kennis van het internationale handelsrecht en beheersing van de Engelse taal, evenals hun ervaring met complexe civiele en commerciële geschillen. Wat betreft de nationaliteit van de rechters, geldt dat zij in Nederland zijn benoemd en daarmee onder de Nederlandse rechterlijke macht vallen. Dit sluit aan bij het beginsel van nationale soevereiniteit, en waarborgt dat de rechters volledig bekend zijn met het Nederlandse rechtssysteem.

De rechters verrichten hun reguliere werkzaamheden bij andere gerechten en worden opgeroepen voor zaken van de NCC(A) op basis van hun verschillende specialismes. Elk gerechtelijk college binnen de NCC bestaat in beginsel uit drie rechters, waaronder één voorzitter die verantwoordelijk is voor het procesmanagement van de zaak (De Rechtspraak, 2024). Een senior gerechtsjurist ondersteunt de rechters bij hun werkzaamheden. In bepaalde gevallen, zoals kortgedingen, kan een enkele rechter beslissen.

⁶⁷ Kamerstukken II 2016/17, 34761, nr. 3.

⁶⁸ Kamerstukken II 2016/17, 34761, nr. 3, p. 2.

De NCC beschikt daarnaast over de bevoegdheid om externe deskundigen aan te stellen voor het verstrekken van gespecialiseerde informatie of advies in een specifiek dossier. De kosten voor dergelijke deskundigen worden doorgaans gedragen door de partij die om hun aanstelling heeft verzocht, tenzij de rechtbank anders beslist (de Rechtspraak, 2024).

De griffierechten die van toepassing zijn op procedures bij de NCC zijn hoger dan die bij reguliere Nederlandse rechtbanken. In 2024 werden de volgende griffierechten geheven voor zaken bij de NCC: eerste aanleg € 18.287 en voorzieningenrechter € 9.143. Voor zaken in hoger beroep bij de NCCA werd een griffierecht van € 24.382 geheven en bij een kortgeding bedraagt het griffierecht € 12.191.⁶⁹ Zie tabel 1.4 voor de griffierechten voor alle jaren waar deze rapportage betrekking op heeft.⁷⁰ Het griffierecht moet binnen een termijn van vier weken worden voldaan. De verhoogde griffierechten zijn ingevoerd om de extra kosten die verbonden zijn aan het procederen in het Engels bij de NCC te bekostigen en niet ten laste te laten komen van het budget voor de reguliere rechtspraak.⁷¹

Tabel 1.4 Griffierechten voor zaken bij de NCC en NCCA

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
NCC - Eerste aanleg	€ 15.000	€ 15.377	€ 15.634	€ 15.856	€ 15.856	€ 18.287
NCC - Voorzieningen rechter	€ 7.500	€ 7.688	€ 7.817	€ 7.928	€ 7.928	€ 9.143
NCCA - Hoger beroep	€ 20.000	€ 20.502	€ 20.846	€ 21.141	€ 21.141	€ 24.382
NCCA - Kortgeding	€ 10.000	€ 10.251	€ 10.423	€ 10.571	€ 10.571	€ 12.191

Bron: Tabel 'griffierechten voor andere zaken dan kantonzaken bij de rechtbank' in de bijlage bij de Wet griffierechten burgerlijke zaken
Noot: Peilmoment is 1 januari van het betreffende jaar

Indien er geen afspraken zijn, wordt de (grotendeels) in het ongelijk gestelde partij doorgaans veroordeeld tot het betalen van de proceskosten. Dit is beperkt tot wat wettelijk is toegestaan (artikel 237 Rv). Dit houdt in dat niet alle werkelijke kosten (zoals een volledig advocatentarief) in rekening kunnen worden gebracht, maar slechts een vast tarief volgende de liquidatietarieven van de rechterlijke macht. Dit voorkomt dat een (grotendeels) in het ongelijk gestelde partij disproportioneel hoge advocaatkosten moet betalen. De hoogte van de toe te kennen kostenvergoeding is in de meeste gevallen gebaseerd op gestandaardiseerde tarieven. Bij de NCC zijn deze vastgelegd in de bijlagen van de NCC-regels. Indien gewenst kunnen partijen er ook voor kiezen om af te spreken dat de (grotendeels) in het ongelijk gestelde partij de werkelijke kosten zal betalen.⁷² De NCC kan echter ook besluiten dat partijen hun eigen kosten moeten dragen als dat rechtvaardig is (De Rechtspraak, 2024).

⁶⁹ Zie tabel 'griffierechten voor andere zaken dan kantonzaken bij de rechtbank' in de bijlage bij de Wet griffierechten burgerlijke zaken.
⁷⁰ Net als bij andere zaken wordt het griffierecht voor het aanhangig maken van een zaak bij de NCC en NCCA jaarlijks geïndexeerd.
⁷¹ *Kamerstukken II* 2016/17, 34761, nr. 3.
⁷² Informatie uit de interviews.

Voor de NCC werd het van groot belang geacht dat er digitaal geprocedeerd kon worden. In 2019 was de rechtspraak nog bezig met de ontwikkeling van gedigitaliseerde toegang. Uiteindelijk is gekozen om voor de NCC een gedigitaliseerde toegang te bouwen waarbij een bestaand portaal werd omgebouwd voor gebruik door de NCC in de Engelse taal. Het ontwikkelde eNCC-portaal fungeerde als het centrale communicatiemiddel tussen partijen en de rechtbank. Alle processtukken, correspondentie en gerechtelijke beslissingen worden via dit portaal ingediend en gedeeld. Later is evenwel alsnog aansluiting gevonden bij het digitale systeem van de Rechtspraak. De digitale voorzieningen van de NCC worden in 2024 daardoor gekenmerkt door haar volledige integratie in de digitale infrastructuur van de Nederlandse rechtspraak.

1.5.3 Procedurele aspecten

De NCC volgt het Nederlandse Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, en daarmee het Nederlands procesrecht, maar integreert daarbij geheel binnen het kader van de wet elementen van internationale procespraktijken (De Rechtspraak, 2024). Een belangrijk verschil met reguliere procedures is de actieve rol van de rechtbank in het beheer van zaken. De rechtbank stelt strikte deadlines, begeleidt de bewijsvoering en streeft naar een efficiënte behandeling van zaken door middel van uitgebreid casemanagement (De Rechtspraak, 2024). De rechters hebben de discretionaire bevoegdheid om in bijzondere gevallen af te wijken van de standaardregels indien dat noodzakelijk is voor een eerlijk en efficiënt verloop van de procedure (Raad voor de rechtspraak, 2024). Deze afwijkende insteek kan ook naar voren komen tijdens de zittingen bij de NCC.⁷³ Indien gewenst kan de zitting gekenmerkt worden door meer flexibiliteit en aanpassingsvermogen aan de behoeften van de zaak dan zaken bij de reguliere rechter, maar dat hoeft niet. Dit is primair afhankelijk van de afspraken die zijn gemaakt met partijen.

De rechtbank kan zittingen zowel fysiek in het Paleis van Justitie in Amsterdam houden als via videoconferentie of andere digitale middelen. De rechtbank maakt de keuze tussen een fysieke of digitale zitting, met inachtneming van de belangen van de partijen en de vereisten van een eerlijk proces (De Rechtspraak, 2024). Zittingen kunnen worden gepland op elk moment in de procedure en kunnen worden gehouden voor verschillende doeleinden, zoals casemanagement, de bespreking van inhoudelijke geschilpunten of schikkingsonderhandelingen (De Rechtspraak, 2024). Hoewel de zittingen in beginsel openbaar zijn, kan de rechtbank besluiten om deze geheel of gedeeltelijk achter gesloten deuren te houden indien dit noodzakelijk is ter bescherming van privacy, vertrouwelijke informatie of de openbare orde. In dergelijke gevallen mogen de partijen geen informatie over de zitting naar buiten brengen zonder expliciete toestemming van de rechtbank (De Rechtspraak, 2024).

De volgende vijf elementen zijn volgens de memorie van toelichting kenmerkend voor de procedure⁷⁴:

- 1 De voertaal van een procedure voor de NCC is in beginsel Engels. Hieruit volgt dat de rechters en raadsheren in beginsel uitspraak doen in de Engelse taal.⁷⁵

⁷³ Informatie uit de interviews.

⁷⁴ *Kamerstukken II* 2016/17, 34761, nr. 3, p. 4.

⁷⁵ *Kamerstukken II* 2016/17, 34761, nr. 3, p. 13. Hoewel deze passage suggereert dat Engels de voorkeurstaal is (in beginsel), blijkt uit artikel 30r Rv en de nadere toelichting in de parlementaire geschiedenis dat procederen bij de NCC uitsluitend mogelijk is indien partijen vooraf zijn overeengekomen dat de procedure in het Engels wordt gevoerd. Engels is daarmee een formele toegangseis: na aanvang kan de rechter op verzoek toestaan dat (delen van) de procedure in het Nederlands worden gevoerd.

- 2 Partijen kunnen alleen in het Engels procederen bij de NCC indien zij daar uitdrukkelijk voor hebben gekozen.
- 3 Partijen kunnen alleen terecht bij de NCC voor de beslechting van internationale geschillen in zaken die ter vrije bepaling van partijen staan, niet zijnde kantonzaken.
- 4 Een procedure bij de NCC komt niet ten laste van het budget voor de reguliere rechtspraak.
- 5 De NCC en de NCCA hanteren één NCC-procesreglement.

Het eerste kenmerk van de procedure, het procederen in de Engelse taal, wordt gezien als het meest onderscheidende kenmerk van de NCC. Het gaat hierbij om het gebruik van de Engelse taal als voertaal in *alle* proceshandelingen. Dit houdt onder meer in dat Engels de standaardtaal is voor het indienen van processtukken, voor mondelinge zittingen en voor de communicatie tussen partijen en de rechtbank. Dit is vastgelegd in artikel 2 van de NCC Rules of Procedure (De Rechtspraak/NCC, 2024). De rechtbank kan echter besluiten om het Nederlands als voertaal te gebruiken indien alle partijen na de dagvaarding daar unaniem om verzoeken (De Rechtspraak/NCC, 2024) (Rechtspraak, 2024). Documenten in het Engels, Nederlands, Frans en Duits hoeven in principe niet te worden vertaald, maar documenten in andere talen moeten worden voorzien van een gecertificeerde vertaling in het Engels (De Rechtspraak/NCC, 2024). Indien een partij een tolk nodig heeft vanwege onvoldoende beheersing van het Engels, dient de partij de kosten van de tolk zelf te dragen (De Rechtspraak/NCC, 2024).

Het tweede element gaat over de uitdrukkelijke keuze van partijen voor de NCC. Met de term 'uitdrukkelijk' wordt bedoeld dat alle betrokken partijen daadwerkelijk instemmen met de keuze voor de NCC en dat een stilzwijgende aanvaarding in beginsel niet zal volstaan.⁷⁶ Als een partij in de algemene voorwaarden bijvoorbeeld de keuze voor de NCC opneemt, en deze voorwaarden door een partij stilzwijgend worden aanvaard, blijft deze keuze zonder rechtsgevolg. De uitdrukkelijke keuze voor de NCC kan voorafgaand de procedure worden gemaakt maar ook tijdens een lopende procedure bij een andere Nederlandse rechter.

Het derde element van de procedure gaat over het soort geschil waarover de NCC kan beslissen. Het omvat de bepaling dat het geschil internationaal moet zijn. In het NCC-procesreglement wordt dit nader uitgewerkt. Hierin staat dat de procedure openstaat voor geschillen waarbij:

- a ten minste één van de procespartijen in het buitenland woonachtig is, of een vennootschap is die in het buitenland is gevestigd of is opgericht naar buitenlands recht, of een dochtermaatschappij van een dergelijke vennootschap is;
- b een verdrag of buitenlands recht op het geschil van toepassing is of het geschil vloeit voort uit een overeenkomst die in een andere taal dan in het Nederlands is gesteld;
- c ten minste één van de procespartijen een vennootschap is, of tot een groep van vennootschappen behoort, waarvan de werknemers wereldwijd in meerderheid buiten Nederland werkzaam zijn;
- d ten minste één van de procespartijen een vennootschap is, of tot een groep van vennootschappen behoort, waarvan meer dan de helft van de geconsolideerde omzet buiten Nederland wordt behaald;
- e ten minste één van de procespartijen een vennootschap is, of tot een groep van vennootschappen behoort, waarvan de effecten worden verhandeld op een

⁷⁶ Kamerstukken II, 2016/17, 34761, nr. 3.

gereguleerde markt als gedefinieerd in de Wet financieel toezicht (Wft) buiten Nederland;

- f het geschil rechtsfeiten of rechtshandelingen buiten Nederland betreft of
- g aan het geschil anderszins relevant grensoverschrijdend belang toekomt. Indien de bovenbedoelde omstandigheden zijn gewijzigd tussen het tijdstip waarop partijen (de latere procespartijen) kozen voor de NCC en het tijdstip van het aanhangig maken van de procedure, wordt op grond van de omstandigheden ten tijde van het maken van de keuze voor de NCC bepaald of aan de criteria voor een 'internationaal geschil' is voldaan.

Deze omschrijving maakt duidelijk dat 'internationaal' breed is gedefinieerd. Als er op enige manier een landgrensoverschrijdende connectie is ten tijde van forumkeuze, kan worden aangenomen dat er sprake is van een internationaal geschil (Sinninghe Damsté, Vroom en Bosselaar, 2019). Dit betekent dat de NCC ook zaken in behandeling kan nemen waarbij het geschil in de kern speelt tussen twee Nederlandse bedrijven, maar die desalniettemin formeel voldoen aan de vereisten voor een internationaal karakter. Dit doet zich bijvoorbeeld voor wanneer, naast twee Nederlandse bedrijven, ook een buitenlandse entiteit uit een internationaal concern formeel als procespartij is betrokken, terwijl die partij geen zelfstandige rol lijkt te spelen in het materiële geschil. Volgens het procesreglement worden alleen puur nationale geschillen niet in behandeling genomen.

Daarnaast zal de NCC alleen zaken in behandeling nemen die ter vrije bepaling van partijen staan en geen kantonzaken zijn. De NCC behandelt daarmee civielrechtelijke geschillen in ruime zin en die vallen binnen het competentiebereik van de sector civiel: met een onbepaald financieel belang of een financieel belang hoger dan 25.000 euro.⁷⁷ Wat betreft het soort geschillen kan gedacht worden aan contractuele geschillen, vorderingen uit onrechtmatige daad, goederenrechtelijke geschillen en vennootschapsrechtelijke kwesties. Geschillen die behoren tot de exclusieve bevoegdheid van een andere kamer of gerecht, zoals de Ondernemingskamer van het gerechtshof Amsterdam, de Octrooikamer van de rechtbank Den Haag of de Maritieme kamer van de rechtbank Rotterdam, vallen buiten de competentie van de NCC.

1.5.4 *Uitspraak en tenuitvoerlegging*

De NCC hanteert de volgende regels met betrekking tot de openbaarmaking van de gerechtelijke procedure en beslissingen. In beginsel geldt het fundamentele principe van openbaarheid: zittingen zijn openbaar toegankelijk, en uitspraken worden in het openbaar gedaan en gepubliceerd. Uitspraken van de NCC worden doorgaans gepubliceerd op de officiële website van de Nederlandse rechtspraak, tenzij de rechtbank om specifieke redenen van privacy of vertrouwelijkheid anders beslist. De publicatie omvat zowel het vonnis als de motivering (De Rechtspraak/NCC, 2024).

Hoewel openbaarheid het uitgangspunt is, kunnen partijen verzoeken bepaalde informatie of documenten als vertrouwelijk te behandelen, bijvoorbeeld bij gevoelige bedrijfsinformatie of commerciële geheimen. De rechtbank beoordeelt dergelijke verzoeken op basis van artikel 22 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en kan besluiten tot een 'confidentiality ring', waarbij alleen de advocaten van de betrokken partijen toegang hebben tot de vertrouwelijke informatie. Het is aan de rechter om te

⁷⁷ Er zijn een paar uitzonderingen, zoals huur en pachtzaken. Deze vallen ongeacht het financiële belang altijd binnen de competentie van de kantonrechter.

bepalen of vertrouwelijkheidsverzoeken gerechtvaardigd zijn (De Rechtspraak/NCC, 2024).

De tenuitvoerlegging van uitspraken van de NCC volgt de standaardprocedures van het Nederlandse civiele procesrecht. Een vonnis van de NCC geldt als een executoriale titel en is daarmee direct voor tenuitvoerlegging vatbaar in Nederland en - gegeven de beschikte EEX-verordening (Brussel I bis-verordening (EU) nr. 1215/2012) - in de andere EU-landen met uitzondering van Denemarken. Naast de Brussel I bis-verordening zijn er drie andere kernverdragen voor de erkenning en tenuitvoerlegging van civiele vonnissen in handelszaken (Lugano II, Haags Forumkeuzeverdrag en Haags Vonnissenverdrag). Bij deze verdragen is een exequatur vereist voordat een vonnis ten uitvoer kan worden gelegd, in tegenstelling tot de Brussel I bis-verordening, waar vonnissen automatisch uitvoerbaar zijn.

Op verzoek kan de rechtbank bepalen dat een vonnis uitvoerbaar is bij voorraad. Dit proces verschilt niet van de tenuitvoerlegging van uitspraken van reguliere Nederlandse rechtbanken (De Rechtspraak/NCC, 2024). Na een vonnis dat uitvoerbaar bij voorraad is verklaard of nadat het vonnis onherroepelijk is geworden, kan de in het gelijk gestelde partij overgaan tot executie, zoals beslag op bankrekeningen, roerende of onroerende goederen, of loonbeslag. Dit proces wordt begeleid door een gerechtsdeurwaarder en verloopt volgens de regels van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en relevante Europese en internationale verdragen (The Judiciary/NCC, 2024).

De afwikkeling van een zaak bij de NCC volgt doorgaans direct op de uitspraak. Na het vonnis blijft het volledige digitale dossier, inclusief alle processtukken en correspondentie, zes maanden beschikbaar in het eNCC-portaal. Dit stelt partijen in staat documenten te downloaden en het dossier te raadplegen voor administratieve of juridische doeleinden. Na deze periode wordt het elektronische dossier afgesloten en is niet langer toegankelijk via het portaal, hoewel fysieke exemplaren van belangrijke documenten bij de griffie kunnen worden verkregen. Indien partijen na de uitspraak tot een schikking komen, kan de rechtbank deze vastleggen in een proces-verbaal, dat de status van een executoriale titel krijgt (De Rechtspraak/NCC, 2024).

1.5.5 Hoger beroep

De NCC biedt procedures in eerste aanleg via de NCC District Court en in hoger beroep via de NCC Court of Appeal. De NCC Court of Appeal is onderdeel van het gerechtshof Amsterdam en werkt volgens hetzelfde procesreglement. Deze instantie biedt partijen de mogelijkheid om in de Engelse taal een vonnis in hoger beroep te laten toetsen door drie raadsheren. Het hoger beroep verloopt volledig in het Engels, met focus op zowel juridische als feitelijke herbeoordeling, afhankelijk van de aangevoerde gronden. De NCC Court of Appeal heeft dezelfde bevoegdheid als de rechtbank in eerste aanleg om deskundigen in te schakelen of getuigen te horen indien nodig. Net als bij de NCC District Court wordt het arrest in beginsel openbaar gemaakt en is het bindend voor partijen (De Rechtspraak/NCC, 2024). Partijen kunnen bij hun keuze voor de NCC de mogelijkheid van hoger beroep en cassatie uitsluiten (Bauw, 2019).

Na het arrest van de NCC Court of Appeal bestaat in bepaalde gevallen de mogelijkheid om beroep in cassatie in te stellen bij de Hoge Raad der Nederlanden. De cassatieprocedure is echter beperkt tot een juridische toetsing van de uitspraak en omvat geen herbeoordeling van de feiten. Bij het instellen van cassatie zal de Hoge Raad zich

buigen over de juiste toepassing van het recht door de lagere instanties, en de uitspraak kan leiden tot vernietiging of bevestiging van het arrest van de NCC Court of Appeal (Van der Weide, 2020).

1.6 **Leeswijzer**

In hoofdstuk twee komen de ontwikkelingen in het aantal zaken aan de orde in de periode 2019 tot en met 2024. Ook brengen we in kaart hoe de ontvangsten en uitgaven zich over dezelfde periode hebben ontwikkeld. In het derde hoofdstuk wordt gezien hoe de ontwikkelingen in het aantal zaken geduid kunnen worden. We kijken hierbij naar hoe de ontwikkelingen zich verhouden tot de verwachtingen bij de oprichting van de NCC, en proberen verklaringen voor de afwijkingen te vinden aan de hand van enquêtes en interviews. Bovendien kijken we in dat hoofdstuk naar de ontwikkelingen in het aantal zaken bij buitenlandse rechtbanken die gespecialiseerd zijn in de afhandeling van internationale handelsgeschillen, te weten in London, Frankfurt en Parijs. In het laatste hoofdstuk brengen we de bevindingen samen en kunnen we de stand van zaken opmaken van de NCC.

2 Ontwikkelingen in aantal zaken en financiële stromen

In dit hoofdstuk staan de ontwikkelingen in het aantal zaken in de periode 1 januari 2019 tot en met 31 december 2024 centraal. We zullen deze ontwikkelingen beschrijven en een analyse maken van de belangrijkste kenmerken van deze procedures. Bovendien zullen we in dit hoofdstuk kijken naar de ontwikkelingen in dezelfde periode wat betreft de ontvangsten en uitgaven aan de NCC(A). Het gaat om de volgende onderzoeksvragen en deelvragen:

1 Hoe heeft het aantal zaken zich ontwikkeld in de periode 1 januari 2019 tot en met 31 december 2024 en om wat voor zaken gaat het?

- a Hoeveel zaken zijn er in totaal en per jaar ingestroomd bij de NCC?
- b Welk deel van deze procedures was een kortgeding en welk deel een bodemprocedure?
- c Om wat voor soort geschillen gaat het in deze zaken (zoals contractueel, onrechtmatige daad, goederen- en vennootschapsrechtelijk, en vernietiging arbitraal vonnis)?
- d In welk land zijn de procespartijen gevestigd (in totaal, en per eiser/gedaagde)?
- e Zijn er procedures gedeeltelijk of in het geheel in het Nederlands gevoerd?
- f Hoeveel procedures zijn er in de onderzoeksperiode afgedaan en wat was het procesverloop op hoofdlijnen en de wijze van afdoening?
- g Hoeveel van de gestarte procedures zijn onherroepelijk afgedaan? Wat was de doorlooptijd?
- h In hoeveel van de afgedane procedures is hoger beroep aangetekend bij de NCCA? Om welke zaken gaat dit?

2 Hoe hebben de ontvangsten en uitgaven van de NCC en NCCA zich ontwikkeld in de periode 1 januari 2019 tot en met 31 december 2024?

- a Welke ontvangsten en uitgaven zijn er bij de NCC en de NCCA geweest in de periode 1 januari 2019 tot en met 31 december 2023 (in totaal en per kostenpost)?
- b Hoe zijn de totale uitgaven op hoofdlijnen gefinancierd?
- c In welke mate heeft het door de NCC en de NCCA geheven griffierecht bijgedragen aan de financiering van beide instanties?

Voor de beantwoording van de eerste onderzoeksvraag hebben we gebruikgemaakt van een deskstudie in combinatie met een aanvullende inhoudsanalyse van rechtelijke uitspraken van de NCC. Op basis van een overzicht van zaken, verkregen van de NCC, is een gegevensbestand opgebouwd. Dit gegevensbestand is vervolgens aangevuld met informatie uit de bijbehorende vonnissen en daarna geanalyseerd met een statistisch computerprogramma (Stata). Voor het beantwoorden van onderzoeksvraag 2, over de ontvangsten en uitgaven van de NCC en NCCA, hebben we informatie opgevraagd bij het gerechtshof Amsterdam en vervolgens in Excel bewerkt tot overzichtsgrafieken.

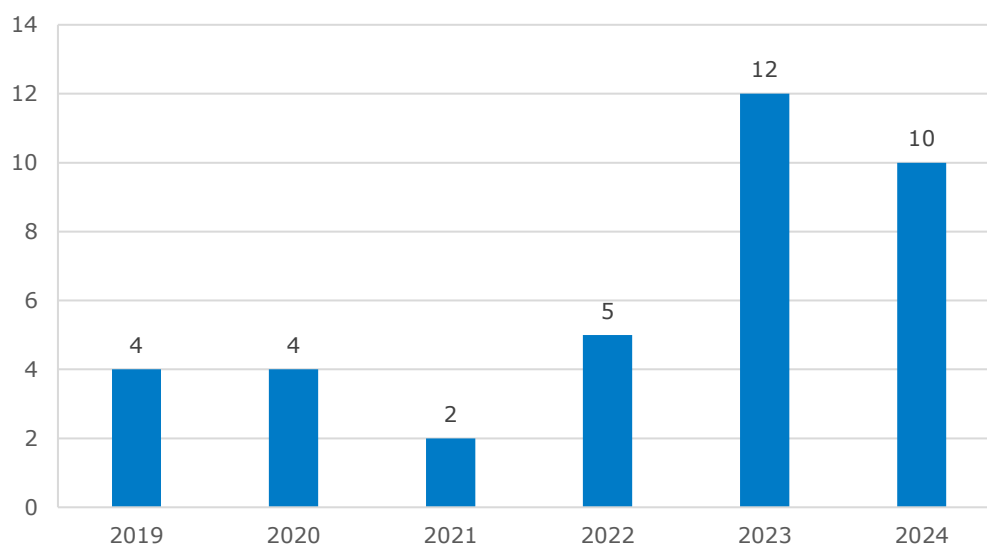
2.1 Aantal gestarte en afgehandelde procedures bij de NCC

In deze paragraaf wordt de ontwikkeling in het aantal gestarte en afgehandelde procedures bij de NCC beschreven. We onderzoeken de ontwikkelingen in de periode van 1 januari 2019 tot en met 31 december 2024. Wat betreft de instroom wordt niet alleen naar het aantal gestarte procedures per instroomjaar gekeken, maar ook naar de belangrijkste zakenmerken: het soort geschil, de herkomst van de procespartijen, de gevoerde procedure (bodem of kort-geding) en het eventuele gebruik van de Nederlandse taal in de procedure. Van de afgeronde procedures wordt het procesverloop op hoofdlijnen in kaart gebracht en wordt gekeken naar de doorlooptijd, de wijze van afdoening en het aantekenen van hoger beroep.

2.1.1 Aantal gestarte procedures

Figuur 2.1 laat zien hoeveel procedures zijn gestart bij de NCC. Vanaf de start van de NCC op 1 januari 2019 zijn tot en met 31 december 2024 in totaal 37 zaken ingestroomd. Meer dan de helft van het totale aantal procedures is in de jaren 2023 (12 zaken) en 2024 (10 zaken) van start gegaan. In de periode 2019-2022 was de jaarlijkse instroom geringer. In 2019 werden vier procedures gestart, net als in 2020. In 2021 werden twee procedures aanhangig gemaakt, en in 2022 stroomden vijf procedures in bij de NCC.

Figuur 2.1 Aantal in behandeling genomen procedures in de periode 2019-2024 naar jaar van instroom ($n=37$)

Bron: NCC, bewerking WODC

2.1.2 Soort procedure

Het Nederlands procesrecht kent verschillende procedures. Een belangrijk onderscheid is die tussen dagvaardings- en verzoekschriftenprocedures. De dagvaardingsprocedure is gericht op het oplossen van een geschil tussen partijen en begint met het uitbrengen van een dagvaarding door de eiser. Het doel is het verkrijgen van een vonnis waarbij de rechter een bindende beslissing neemt over een conflict of aanspraak. Dit kan

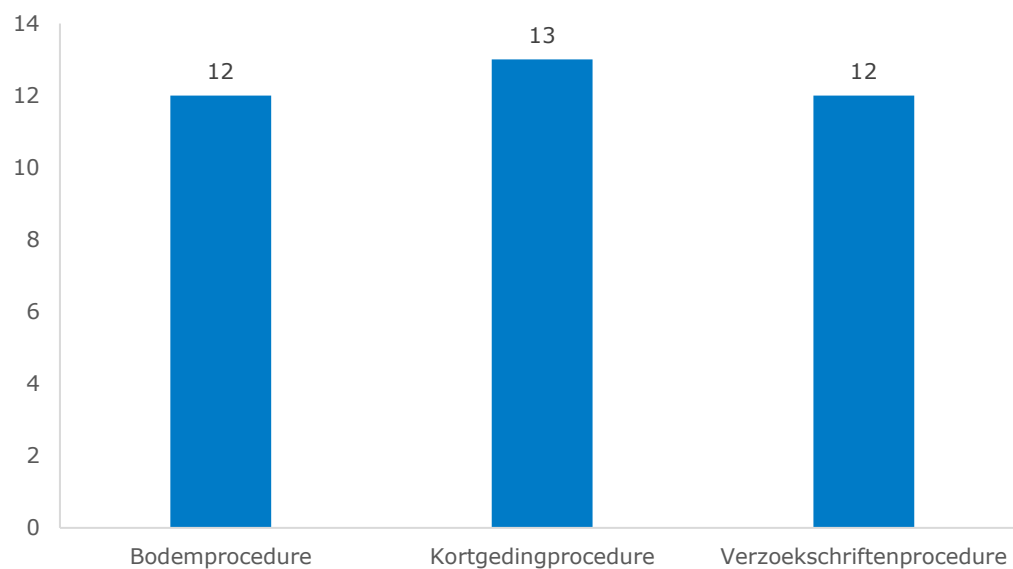
bijvoorbeeld gaan om de betaling van een geldsom, een schadevergoeding of nakoming van een contract. In een dagvaardingsprocedure heten de partijen 'eiser' en 'gedaagde'. Dagvaardingsprocedures worden vaak nog onderverdeeld in bodemprocedures en kortgedingen. Bodemprocedures zijn gericht op een definitieve, inhoudelijke beoordeling van het geschil en een kortgeding op een snelle beslissing, voorlopige voorziening (al dan niet in combinatie met een bodemprocedure). De verzoekschriftenprocedure wordt ingeluid met een verzoekschrift en is gericht op het verkrijgen van een rechtelijke beschikking. Deze procedure wordt gebruikt in uiteenlopende situaties, variërend van eenzijdige verzoeken tot beslissingen in geschillen tussen partijen, zoals bij beëindiging van arbeidsovereenkomsten en vernietiging van besluiten van verenigingen van eigenaars, of de goedkeuring van de rechter voor een onderhands akkoord. In een verzoekprocedure worden de partijen 'verzoeker' en 'belanghebbende' genoemd.

Aangezien landgrensoverschrijdende handelsgeschillen veelal vorderingszaken zullen zijn, was het de verwachting van de wetgever dat de meeste procedures bij de NCC zullen aanvangen met een dagvaarding (MvT, 2019). Toch is een verzoekschriftenprocedure bij de NCC volgens de memorie van toelichting niet helemaal uitgesloten. Allereerst kan in het kader van een dagvaardingsprocedure de rechter worden verzocht om een getuigenverhoor, deskundigenbericht of een descente.⁷⁸ In die gevallen kan er sprake zijn van een verzoekschriftenprocedure. Daarnaast kan er volgens de memorie van toelichting sprake zijn van een verzoekschriftenprocedure als een verzoek bij de NCC is ingediend en de rechtbank Amsterdam of het hof Amsterdam niet bevoegd is, maar partijen er wel voor kiezen om bij de NCC te blijven en betrokkenen geen verwijzing wensen. Tot slot wordt in de memorie van toelichting er nog op gewezen dat bij verzoekschriftenprocedures belanghebbenden betrokken kunnen worden die geen partij zijn geweest in de overeenkomst om te procederen in de Engelse taal. Deze partijen moeten dan alsnog instemmen met de NCC-procedure.

In figuur 2.2 staat het totaal aantal gestarte procedures in de onderzoeksperiode weergegeven onderverdeeld naar soort procedure. De dagvaardingsprocedures (12 bodemprocedures, 32%; en 13 zaken kortgedingprocedures, 25%) hebben allemaal betrekking gehad op contracten. De vorderingen in deze procedures zijn divers. Voorbeelden zijn de betaling van schadevergoeding wegens het schenden van niet-contractuele verbintenissen naar Russisch recht, het ongedaan maken van donaties aan een stichting die niet voor belastingvoordelen in aanmerking komt en het leveren van vaccins volgens de vastgestelde overeenkomst. Een ander voorbeeld is een procedure waarbij het geschil ging om het 'kapen' van personeel. In deze zaak werd gevorderd dat bepaalde werknemers of personen niet benaderd of in dienst mogen worden genomen zonder voorafgaande schriftelijke toestemming. In de onderzoeksperiode zijn er verder opvallend veel verzoekschriftenprocedures opgestart (12 procedures, 32%). In veel van deze zaken is de rechter verzocht om toestemming te geven voor de verkoop van verpande aandelen (6 procedures), en hebben dus betrekking op het pandrecht, waarbij het in deze zaken ging om het krijgen van toestemming voor onderhandse verkoop. Andere verzoeken gingen om conservatoire beslaglegging (4 procedures) en een voorlopig getuigenverhoor (1 procedure). In figuur 2.3 staat het aantal gestarte procedures naar proceduresoort per jaar van instroom weergegeven.

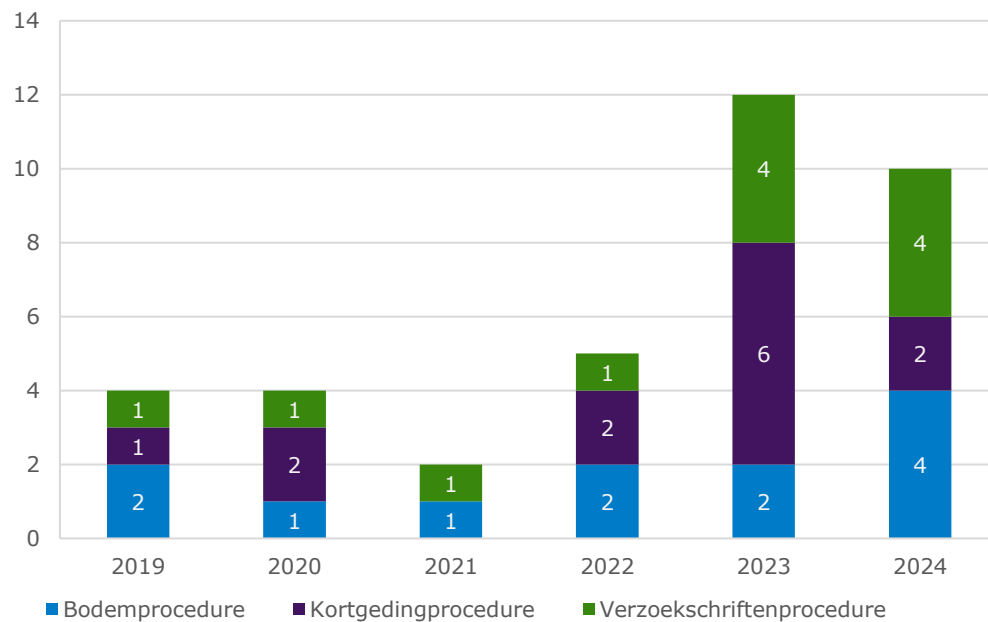
⁷⁸ Een descente is een bezoek van de rechter aan een plaats of ruimte waar (de aanleiding voor) het geschil zich voordoet of zichtbaar is.

Figuur 2.2 Aantal gestarte procedures onderverdeeld naar het soort procedures (n=37)

Bron: NCC, bewerking WODC

Figuur 2.3 Aantal gestarte procedures onderverdeeld naar het soort procedures per instroomjaar (n=37)

Bron: NCC, bewerking WODC

2.1.3 Vestigingsland proceduredeelnemers

Zaken die bij de NCC in behandeling worden genomen hebben op enige manier een internationale connectie. Volgens het NCC-procesreglement en de memorie van toelichting zullen alleen 'puur nationale geschillen' niet in behandeling worden genomen.⁷⁹ In de meeste procedures zal het vestigingsland van de proceduredeelnemers bepalend zijn voor het antwoord op de vraag of geschil landgrensoverschrijdend is. In tabel 2.1 geven we het aantal procedures waarin de procespartijen uitsluitend van Nederlandse origine zijn (3 procedures), uitsluitend van buitenlandse origine zijn (0 procedures) of een gecombineerde herkomst hebben.⁸⁰ De combinaties gaan om 11 zaken waarbij de gedaagde(n) allen uit het buitenland kwamen en de eiser(s) uit Nederland, 11 zaken waarbij de eiser(s) uit het buitenland afkomstig zijn en de gedaagde(n) uit Nederland. Ook waren er procedures waarbij binnen één rol van een procespartij zowel Nederlandse als buitenlandse bedrijven betrokken waren. In 9 procedures waren de gedaagde partijen afkomstig uit zowel Nederland als het buitenland. En er was 1 procedure waarin de eisers en 1 procedure waarin de gedaagden uit verschillende landen afkomstig waren.

Tabel 2.1 Partijconstellatie in NCC-procedures (n=37 gestarte procedures)

		Herkomst gedaagde(n) en/of belanghebbende(n)		
		Nederland	Buitenland	Combinatie
Herkomst eiser(s) en/of verzoeker(s)	Nederland	3	11	1
	Buitenland	11	0	9
	Combinatie	1	1	0

Bron: NCC en uitspraken.rechtspraak.nl, bewerking door het WODC

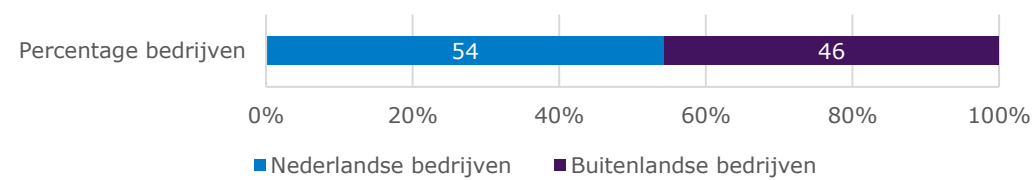
Nadat de samenstelling van procespartijen in elke procedure is bepaald op basis van vestigingsland, zijn de individuele gegevens van de proceduredeelnemers samengebracht om, met onderscheid naar rol in de procedure, een beeld te krijgen van de herkomstverdeling over alle procedures die van start zijn gegaan bij de NCC. Naast de variatie tussen procedures, maken we hiermee individuele verschillen inzichtelijk. In figuur 2.4 is voor alle proceduredeelnemers het percentage buitenlandse en binnenlandse bedrijven weergegeven. Hierbij gaat het om 126 proceduredeelnemers (inclusief derden) in alle gestarte procedures in de volledige onderzoeksperiode.⁸¹ Van al deze 126 proceduredeelnemers is ongeveer de helft gevestigd in Nederland (54%) en de andere helft in het buitenland (46%).

⁷⁹ *Kamerstukken II 2016/17, 34761, nr. 3, p. 11.*

⁸⁰ Deze analyse is gebaseerd op de formeel vermelde procespartijen in de vonnissen. Hoewel concern-structuren (bijvoorbeeld buitenlandse moeder- of dochtermaatschappijen) relevant kunnen zijn voor het bredere beeld, is ervoor gekozen om uit te gaan van de feitelijke deelnemers aan de procedure zoals opgenomen in de uitspraak. Deze keuze biedt een objectief, transparant en reproduceerbaar uitgangspunt binnen het juridische kader van de procedure.

⁸¹ Eén bedrijf is buiten het overzicht gehouden omdat het land van herkomst in het vonnis onbekend was, vijf andere bedrijven vanwege vertrouwelijkheid.

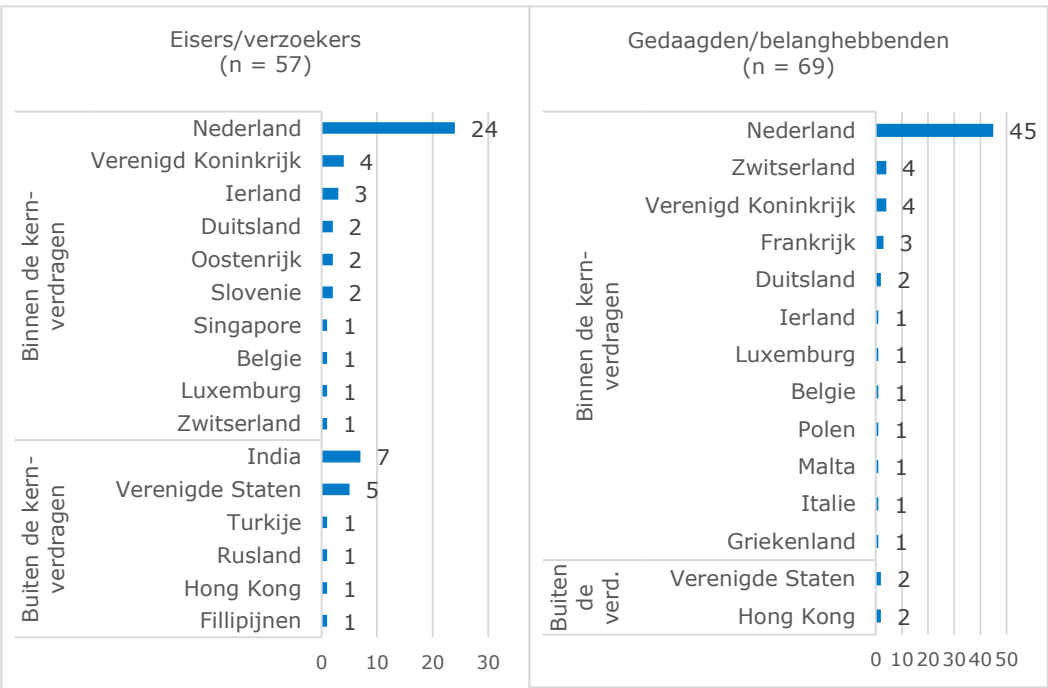
**Figuur 2.4 Percentageverdeling herkomst van proceduredeelnemers
(n=126 proceduredeelnemers)**

Bron: NCC en uitspraken.rechtspraak.nl, bewerking door het WODC

Deze procespartijen hebben in de procedure de rol van eiser of verzoeker dan wel gedaagde/belanghebbende gehad. De eiser/verzoeker heeft in deze procedures besloten om naar de rechter te stappen. De gedaagde ontvangt een dagvaarding, of een oproep, en moeten dan beslissen of ze verweer gaan voeren. In figuur 2.5 staat het aantal bedrijven naar vestigingsland onderverdeeld in het type procespartij. Hieruit komt naar voren dat Nederlandse bedrijven vaker gedaagde of belanghebbende zijn geweest dan een eiser of een verzoeker.

Figuur 2.5 Aantal proceduredeelnemers onderverdeeld naar de rol in procedure en vestigingsland (n=126)

Bron: NCC en uitspraken.rechtspraak.nl, bewerking door het WODC

Noot: De kernverdragen voor de internationale erkenning en tenuitvoerlegging van civiele en handelsrechtelijke rechtbankvonnissen zijn Brussel I bis-verordening (2012), Lugano II Verdrag (2007), Haags Forumkeuzeverdrag (2005).⁸²

⁸² Voor wereldwijde tenuitvoerlegging van vonnissen kan het 2019 *Haags Vonnissenverdrag* in de toekomst belangrijk worden (Van Houtert, 2023). Gegeven het huidige beperkte toepassingsbereik, is dit verdrag buiten de indeling gehouden.

Landen van buiten de Brussel I bis-verordening, Lugano II en/of het Haags forum-keuzeverdrag komen onder eisers/verzoekers vaker voor dan onder gedaagden/belanghebbenden. Op het eerste gezicht lijkt dit contra-intuïtief, aangezien de forumkeuze in het contract voor beide partijen geldt. Maar de uiteindelijke procespraktijk wordt waarschijnlijk beïnvloed door strategisch gedrag. Zo zouden eisende partijen bijvoorbeeld kunnen afzien van een gerechtelijke procedure als een gedaagde niet onder een van deze verdragen valt, of op zoek gaan naar alternatieven zoals arbitrage of een procedure in een land waar het vonnis beter uitvoerbaar is.

2.1.4 *Gebruik van de Nederlandse taal*

De Wet Netherlands Commercial Court beoogt Engelstalige rechtspraak mogelijk te maken voor internationale handelsgeschillen. Tegelijkertijd biedt de wet partijen ruimte om de procedure (deels) in het Nederlands te voeren, bijvoorbeeld als de bevoegdheid van de NCC-rechter wordt betwist of als partijen hier gezamenlijk om verzoeken na het aanbrengen van de dagvaarding. Het is daarom relevant om in kaart te brengen in hoeverre in de praktijk daadwerkelijk in het Engels wordt geprocedeerd. Dit raakt aan het kernkarakter van de voorziening alsmede aan de mate waarin de procedure transparant is voor internationale gebruikers.

Van alle 37 gestarte procedures zijn er 29 volledig in het Engels gevoerd (78%). In zeven procedures (19%) is naast het Engels ook gebruik gemaakt van het Nederlands. In één procedure was de dagvaarding en de akte 'overlegging producties' in het Nederlands en in een andere procedure is de mondelinge behandeling op verzoek van partijen in het Nederlands gedaan (het zittingsverslag daarmee ook). Bovendien is er een procedure geweest waarbij de regiezitting in het Nederlands is gevoerd en een procedure waarbij 2 van de 3 getuigen op verzoek van partijen in het Nederlands zijn gehoord. Verder was er nog een procedure waarbij alleen de zitting op verzoek van partijen in het Nederlands is geweest en een procedure waarbij het verzoekschrift en de nadere toelichting van de verzoekster in het Nederlands waren. In een andere procedure is het incident over de toepasselijke taal in het Nederlands gevoerd. Tot slot is er nog één procedure die tot en met het tussenvonnis volledig in het Nederlands is gevoerd (3%). Dit ging om een incident waarbij de bevoegdheid van de NCC werd betwist en de procedure tot en met dit vonnis in het Nederlands is gevoerd. Daarna is de procedure in het Engels voortgezet en afgerond.

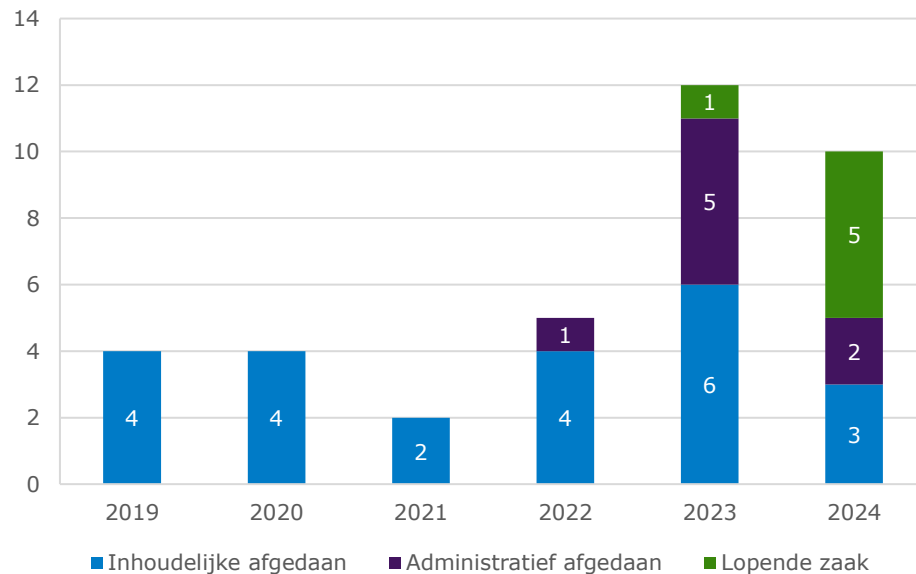
2.1.5 *Verloop en afdoening van procedures*

In figuur 2.6 geven we de instroom per jaar weer, waarbij onderscheid is gemaakt naar inhoudelijk en administratief afgedane procedures. De procedures die in de eerste drie jaren van de NCC van start zijn gegaan, zijn allemaal inhoudelijk afgedaan. In 2022 zijn er vier zaken inhoudelijk afgedaan en is één procedure administratief afgedaan (intrekking).⁸³ Het volgende jaar, 2023, kent het grootste aantal inhoudelijk én administratief afgedane zaken in de gehele onderzoeksperiode. Van de twaalf ingestroomde zaken zijn er zes inhoudelijk en vijf administratief afgedaan. De administratieve afdoeningen gaan om vier intrekkingen en één doorhaling. Daarnaast was er op 31 december 2024 nog één procedure lopende die in 2023 aanhangig was gemaakt. In het laatste onderzoeksjaar, 2024, zijn van de tien ingestroomde zaken

⁸³ Op vrijwel elk moment in de procedure kan de zaak door de eiser worden ingetrokken. Bijvoorbeeld vanwege een schikking als reactie op het uitbrengen van de dagvaarding, of het besluit van de eiser om de procedure toch niet voort te zetten. De meeste intrekkingen in civiele zaken gebeurt vóór de inhoudelijke behandeling van de zaak.

drie inhoudelijk en twee administratief afgedaan (beide intrekkingen); vijf zaken waren op 31 december 2024 nog in behandeling.

Figuur 2.6 Afdoening van procedures in de periode 2019-2024 naar jaar van instroom (n=37, inclusief lopende procedures)

Bron: NCC, bewerking WODC

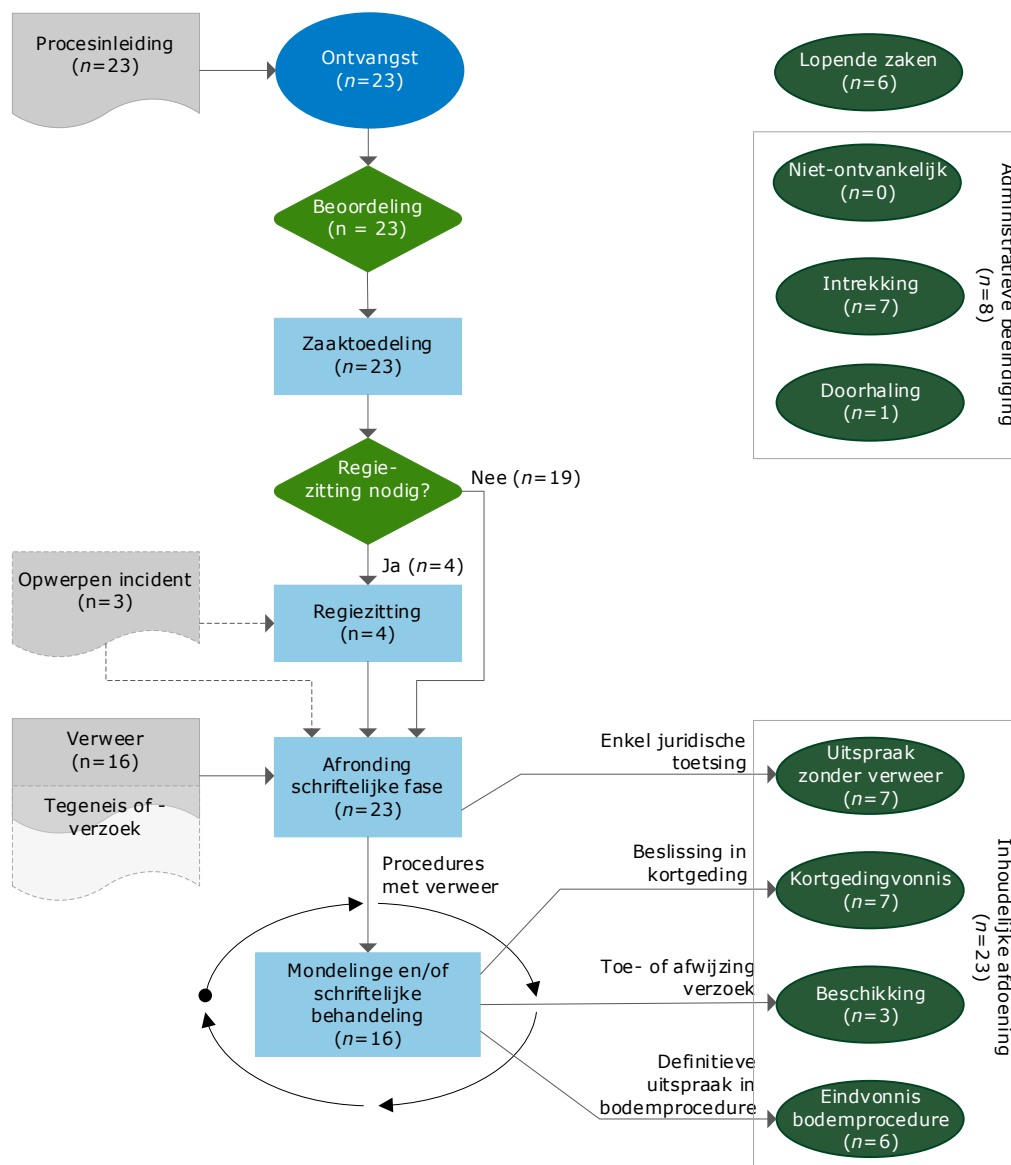
Noot: Procedures met de typering 'lopend' waren (nog) niet afgedaan op 31 december 2024.

Aanvullend op de aantallen in figuur 2.6 is een aparte uitsplitsing gemaakt van de stand van zaken per 31 december 2024, ongeacht het instroomjaar. Deze extra analyse geeft inzicht in het aantal zaken dat tijdens de onderzoeksperiode onherroepelijk is afgedaan. De bijbehorende cijfers zijn niet opgenomen in een figuur. Van alle 37 gestarte procedures in de periode 2019-2024 zijn er 24 onherroepelijk afgedaan op 31 december 2024. Van de overige 13 procedures ging dit om zes nog lopende zaken in eerste instantie, om twee afgedane zaken in eerste instantie maar waarbij de periode om hoger beroep aan te tekenen nog niet was verstreken, om drie zaken waarbij de hoger beroepsprocedure inmiddels was begonnen maar nog niet afgerond op 31 december 2024, om één procedure waarbij in 2022 de zaak in hoger beroep is afgedaan maar die nog wel op de 'parkeerrol' staat, en om één procedure waarbij uitspraak is gedaan maar op 31 december 2024 de mogelijkheid van cassatie nog open stond.⁸⁴

Figuur 2.7 geeft een schematisch overzicht van het procesverloop van NCC-procedures in de onderzoeksperiode. Het toont de stroom van procedures over verschillende processtappen en de variatie in mogelijke uitkomsten van de procedure. Hoewel er in de onderzoeksperiode in totaal 37 procedures bij de NCC van start zijn gegaan, geeft de figuur zicht op het procedureverloop en uitkomst van de procedures waar de zaak *inhoudelijk* is behandeld. De lopende en administratief afgedane procedures zijn afzonderlijk in de figuur geplaatst (buiten het stroomschema).

⁸⁴ In de onderzoeksperiode werd geen cassatieberoep ingesteld.

Figuur 2.7 Procesverloop inhoudelijk afgedane procedures in de periode 2019-2024: van procesinleiding tot eindbeslissing

Bron: Netherlands Commercial Court en vonnissen op uitspraken.rechtspraak.nl, bewerking door het WODC
 Noot: Zaken met de typering 'lopend' waren (nog) niet afgedaan op 31 december 2024.

Procedures vangen aan met de ontvangst van het door de eisende of verzoekende partij opgestelde inleidende processtuk. De zaak is vervolgens bij de rechtbank geregistreerd. Na het toetsen op ontvankelijkheid is de procedure aangevangen waarna de president van de NCC de zaak heeft toebedeeld aan een meervoudige of enkelvoudige kamer. In een bodemprocedure wordt de zaak voorgelegd aan drie rechters en een juridisch adviseur. In andere procedures (korte gedingen/voorlopige voorzieningen) gaat dit om één voorzieningenrechter en een juridisch adviseur. Deze teams zijn vanaf dat moment verantwoordelijk voor zowel de procedurele als de

inhoudelijke behandeling van de zaak. Na de toedeling van de zaak wordt beoordeeld of een regiezitting wenselijk is. In de overige zaken wordt de regie schriftelijk gevoerd, doorgaans al direct na ontvangst van het eerste processtuk. In vier van de procedures was dit het geval. In de gevallen waar een regiezitting is gehouden, wordt er tijdens deze zitting onder meer nagegaan of er incidenten zullen worden opgeworpen zodat hiermee rekening kan worden gehouden bij het maken van afspraken. In drie procedures zijn, al dan niet aangekondigd tijdens de regiezitting, een of meerdere incidenten opgeworpen.⁸⁵ De rechter neemt vervolgens een beslissing over het incident alvorens de hoofdprocedure doorgang kan vinden.

In zeven procedures was een inhoudelijke behandeling op basis van de door partijen naar voren gebrachte standpunten niet aan de orde omdat de belanghebbende zich niet heeft gesteld in de procedure. Na het afsluiten van de schriftelijke ronde zijn deze zaken afgedaan met een beslissing zonder verweer. Dat de gedaagde zich niet heeft gesteld houdt mogelijk verband met het gegeven dat het hier allemaal verzoekschrift-procedures betrof die inhoudelijk gaan om onderwerpen zoals beslagrekest, voorlopige getuigenverhoor, gewijzigde eisen uit een eerder vonnis en onderhandse verkoop van verpande zaken. In sommige van deze procedures, zoals beslag, is doorgaans zelfs geen mogelijkheid om voorafgaande aan de beschikking verweer te voeren. In de regel kan een belanghebbende in dit soort procedures pas achteraf in verweer komen, bijvoorbeeld door het voeren van een opheffingsprocedure.

In zestien procedures volgde na de schriftelijke ronde een mondelinge en/of schriftelijke behandeling van de zaak. In al deze procedures is de gedaagde/belanghebbende in verweer gekomen tegen de eis of het verzoek. Afhankelijk van de complexiteit van de zaak en het oordeel van de rechter kunnen meerdere schriftelijke en mondelinge rondes plaatsvinden, of aanvullende processtappen worden geïnitieerd zoals bewijsvoering. In het schema wordt dit inzichtelijk gemaakt met de cirkel van pijlen om de weergave van deze processtap heen. Na de inhoudelijke behandeling volgt de beslissing. In de periode 2019-2024 is bij de inhoudelijk afgedane procedures bij de NCC ongeveer even vaak een kortgedingvonnis gewezen (zeven keer) als een vonnis met betrekking tot een bodemprocedure (zes keer). Tot slot zijn er drie beschikkingen afgegeven door de voorzieningenrechter. Dit ging telkens om zaken waarbij de rechter om toestemming is verzocht voor de verkoop van verpande aandelen en waarbij de belanghebbende in verweer is gekomen.

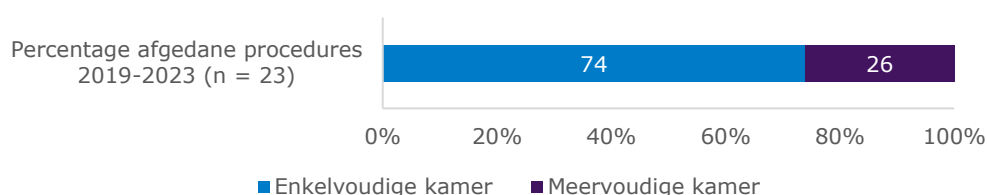
2.1.6 *Enkelvoudige en meervoudige kamers*

Een belangrijk kenmerk van de NCC is dat elke bodemprocedure, zowel in eerste aanleg als in hoger beroep, wordt behandeld door een meervoudige kamer bestaande uit drie rechters. Hiermee onderscheidt deze rechtbank zich van andere commercial courts naar Angelsaksisch model, waarbij een zaak in de regel door één rechter wordt behandeld en afgedaan (Bauw, 2016). Uit eerder onderzoek van Baas, De Groot-Van Leeuwen & Laemers (2010) komt een aantal voordelen van meervoudige behandeling ten opzichte van een enkelvoudige behandeling naar voren. Meervoudige behandeling leidt over het algemeen tot een kwalitatief betere uitspraak door meer discussie tussen rechters onderling. Ook blijkt een meervoudige kamer samen te gaan met een hoger ervaren gezag van de uitspraak. Deze zal daarmee eerder worden aanvaard door procespartijen. Tot slot is de onpartijdigheid bij meervoudige behandeling beter geborgd. In figuur 2.8 staat het percentage zaken weergegeven dat in de onderzoeksperiode is

⁸⁵ In civiele procedures kan dit onder meer gaan om het verzoek tot schorsing van de procedure, het opheffen van een beslag, een verzoek tot deskundigenbericht, en een verzoek tot getuigenverhoor.

afgedaan door een meervoudige (in 6 zaken, 26%) of door een enkelvoudige kamer (in 17 zaken, 74%). Hoewel meervoudige behandeling bij de NCC het uitgangspunt is voor bodemprocedures, blijkt in de praktijk een aanzienlijk deel van de zaken enkelvoudig te zijn afgedaan. Dit betreft met name kortgedingen en voorlopige voorzieningen waar enkelvoudige behandeling door de wet is voorgeschreven. Deze observatie sluit aan bij het relatief beperkte aandeel bodemprocedures dat in de onderzoeksperiode aanhangig is gemaakt.

Figuur 2.8 Percentageverdeling van inhoudelijk afgedane zaken naar kamersamenstelling (n=23)

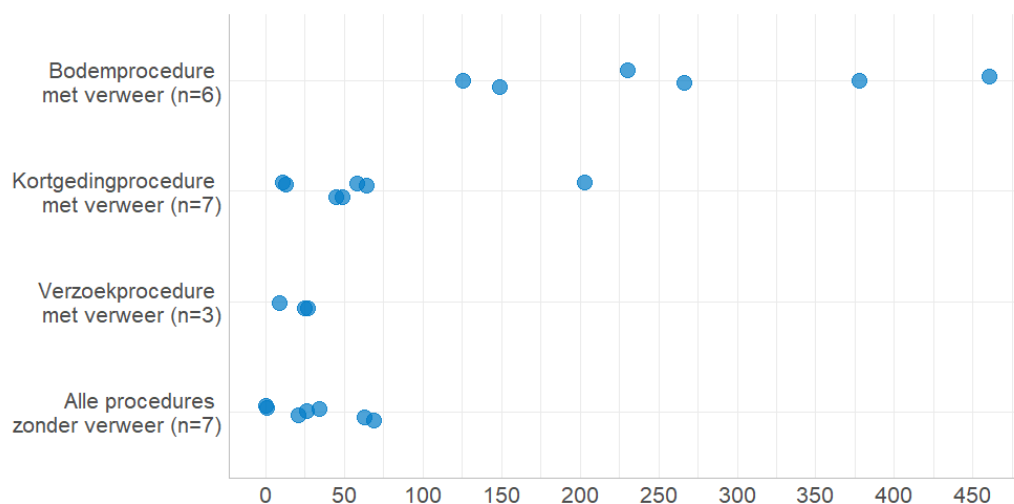
Bron: NCC en uitspraken.rechtspraak.nl, bewerking door het WODC

2.1.7 Doorlooptijden

Figuur 2.9 toont de doorlooptijden van inhoudelijk afgedane zaken in de procedures met en zonder verweer, exclusief de nog lopende procedures. In de figuur wordt elke procedure gerepresenteerd door één punt. De spreiding in de punten laat zien dat de doorlooptijden per type procedure aanzienlijk variëren. Bij sommige proceduretypes is de spreiding kleiner, terwijl deze bij andere procedures een grotere variabiliteit in doorlooptijd laten zien. Ook zijn er clusters zichtbaar: sommige typen procedures hebben relatief korte doorlooptijden, terwijl bij andere een meer gelijkmatige verdeling over de tijd wordt waargenomen.

Procedures die met een beschikking of zonder verweer zijn afgedaan hebben doorgaans de kortste doorlooptijd en een beperkte spreiding. Dit suggereert dat deze procedures relatief eenvoudig kunnen worden afgedaan, mogelijk vanwege minder complexe juridische kwesties of relatief eenvoudige zaken. Een deel van de uitspraken zonder verweer gaat bijvoorbeeld om beslagrekestten. Kortgedingprocedures vertonen een grotere spreiding in doorlooptijden, wat moet worden toegeschreven aan één procedure die als uitschieter kan worden beschouwd. Als deze procedure buiten beschouwing wordt gelaten is de doorlooptijd en spreiding ongeveer overeenkomstig met procedures die eindigen in een beschikking of een uitspraak zonder verweer. Ook bij de bodemprocedures is de spreiding gelijkmatig te noemen. Hier valt op dat de doorlooptijd vrijwel zonder uitzondering hoger ligt dan bij andere procedures, en ook dat de variabiliteit veel groter is.

Figuur 2.9 Doorlooptijden in aantal dagen van inhoudelijk afgedane zaken met en zonder verweer (n=23)

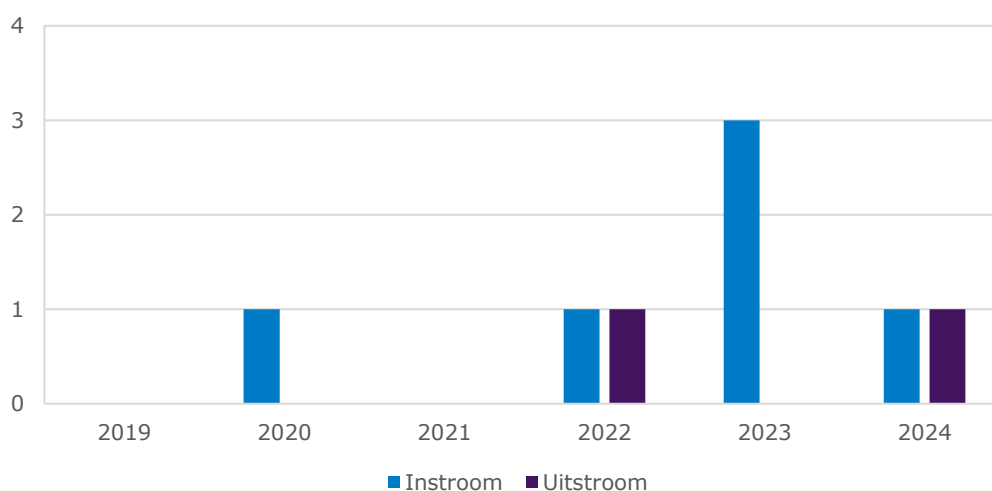
Bron: NCC en uitspraken.rechtspraak.nl, bewerking door het WODC

Noot: Procedures die nog lopend waren op 31 december 2024 zijn buiten het overzicht gehouden

2.1.8 Hoger beroep

Figuur 2.10 toont de instroom en uitstroom van procedures bij de NCCA (hoger beroep). Over de periode 1 januari 2019 tot en met 31 december 2024 zijn er in totaal zes procedures van start gegaan, waarvan één in 2020, één in 2022, drie in 2023 en één in 2024. Daarnaast laat de figuur zien dat er in deze periode twee procedures zijn afgehandeld, waarvan één op de parkeerrol staat. Dit ging om een zaak die in 2020 aanhangig was gemaakt.

Figuur 2.10 Instroom en uitstroom van zaken in hoger beroep in de periode 2019-2024

Bron: NCC en uitspraken.rechtspraak.nl, bewerking door het WODC

2.2 Ontwikkeling in ontvangsten en uitgaven

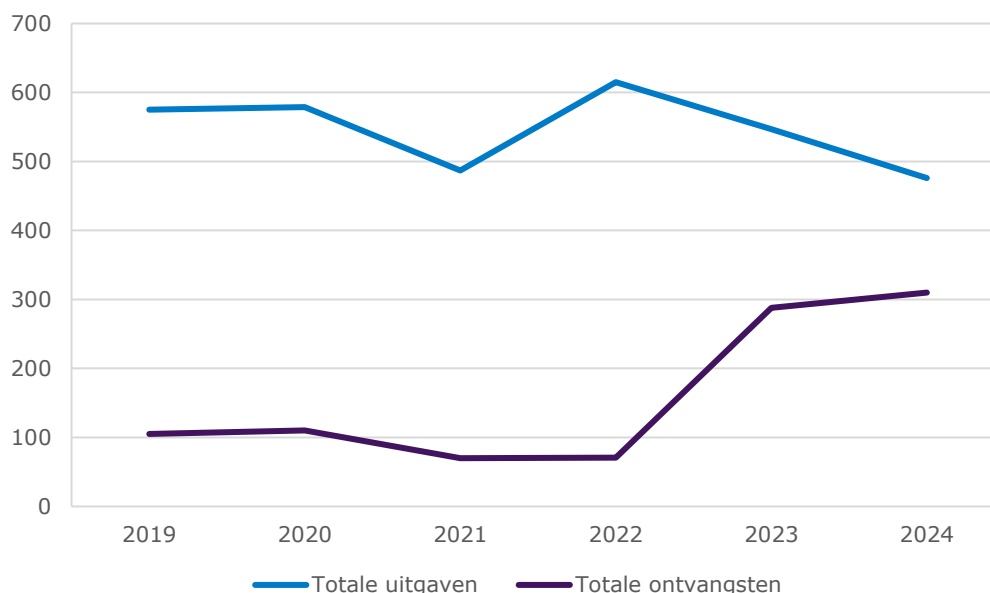
In deze paragraaf geven we een overzicht van de financiële balans van de NCC en NCCA in de periode 2019 tot en 2024. Hoewel de NCC en de NCCA juridisch en wat betreft zaakbehandeling vallen onder de verantwoordelijkheid van respectievelijk rechtbank Amsterdam en het gerechtshof Amsterdam, zijn de financiële cijfers niet uit te splitsen in NCC en NCCA omdat de gemaakte kosten ten behoeve van beide kamers zijn gemaakt. De informatie over de uitgaven en ontvangsten van de NCC(A) zijn afkomstig uit de jaarrapportages die de financieel controller van het gerechtshof Amsterdam na afloop van elk kalenderjaar heeft opgemaakt en aan de Raad voor de rechtspraak heeft gestuurd, en aanvullende informatie vanuit de NCC(A).

Voor het interpreteren van de ontvangsten en uitgaven is het van belang te vermelden dat er eenmalige aanloopkosten zijn gemaakt. Deze zijn door de Raad voor de rechtspraak geraamd op 3,8 miljoen euro. Deze geraamde kosten vallen uiteen in een deel die gemaakt zijn voorafgaand aan de ingebruikname (met name voor het aansluiten op een bestaand ICT-systeem) en de kosten die gemaakt worden in de eerste tien jaar ná ingebruikname (organisatorische kosten en positioneringskosten). De totale aanloopkosten moeten worden opgebracht door de partijen die gebruikmaken van de NCC. Dit moet worden bereikt door het hogere griffierecht. De rechtspraak schiet de kosten in aanloopperiode voor, door deze op de balans van de Raad als vordering op te nemen.⁸⁶

Het onderhavige onderzoek ziet op de ontwikkelingen in ontvangsten en uitgaven in de periode 2019-2024. De uitgaven van vóór de ingebruikname van de NCC(A) in 2019 zijn niet meegenomen. In figuur 2.11 staan de ontwikkelingen in ontvangsten en uitgaven over de onderzoeksperiode van 1 januari 2019 tot en met 31 december 2024 van de NCC(A) weergegeven. Alle jaren worden gekenmerkt door lagere ontvangsten dan uitgaven. De ontvangsten op jaarbasis variëren in deze periode van 70 duizend euro (2021) tot 110 duizend euro (2020) en de uitgaven van 487 duizend euro (2021) tot 615 duizend euro per jaar (2022). In 2023 en 2024 zijn de ontvangsten op jaarbasis echter flink hoger ten opzichte van de voorgaande jaren. Deze verschuiving markeert een verandering in de financiële situatie, waarbij de ontvangsten voor het eerst het niveau van eerdere jaren overtreffen en de kloof tussen de totale uitgaven en de totale ontvangsten ten opzichte van de voorgaande jaren, aanzienlijk verkleinen.

⁸⁶ Kamerstukken II 2018/19, 35000 VI, nr. 2.

Figuur 2.11 Overzicht van gerealiseerde jaarlijkse totale ontvangsten en uitgaven in euro (x 1.000) in de periode 2019-2024

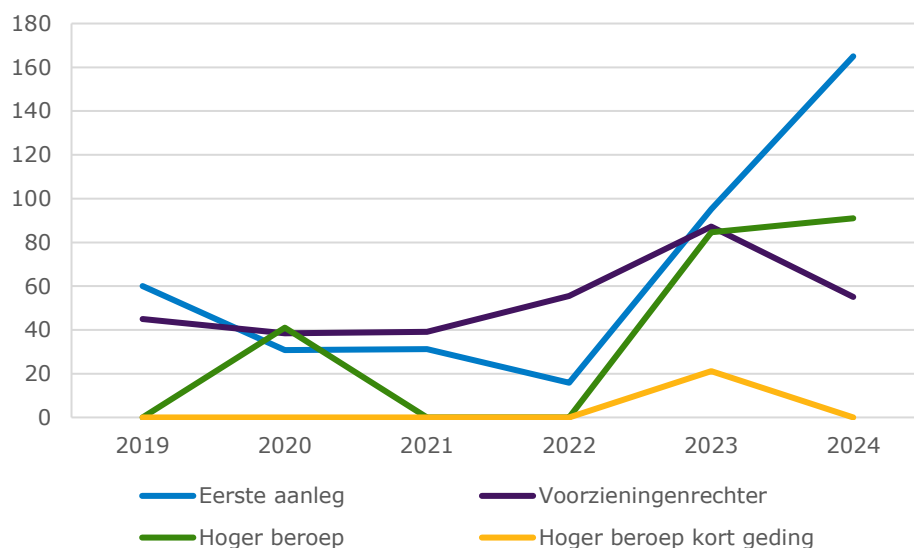

Bron: Jaarrapportages NCC(A) van het gerechtshof Amsterdam, bewerking WODC

Noot: Exclusief de aanloopkosten van vóór ingebruikname van de NCC(A) in 2019

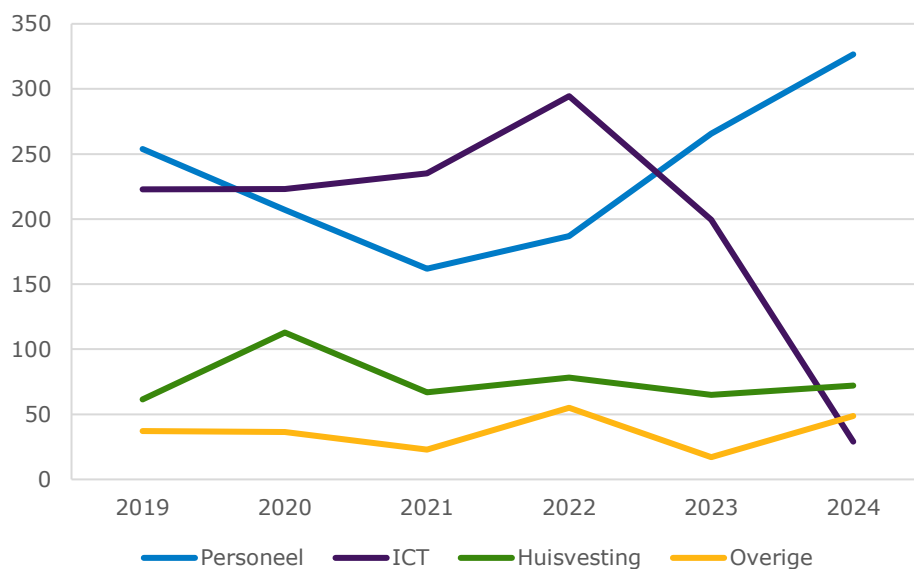
Figuur 2.12 toont de ontwikkeling van de ontvangsten per jaar in de periode van 2019 tot 2024 van de NCC(A). De getoonde ontvangsten bestaan uitsluitend uit griffierechten. In de jaarverslagen worden vier verschillende categorieën van griffierechten onderscheiden: *eerste aanleg*, *voorlopige voorzieningen bij de voorzieningenrechter*, *hoger beroep* en *hoger beroep kortgeding*. De totale ontvangsten zijn in de eerste vier jaar vooral afkomstig van zaken in eerste aanleg (*eerste aanleg* en *voorlopige voorzieningen*). Met uitzondering van twee hoger-beroepzaken in 2020, zijn er bij de NCCA geen zaken aanhangig gemaakt in de periode van 2019 tot 2022. In 2023 zijn de griffierechtontvangsten voor alle vier verschillende proceduretypen hoger dan in de voorgaande jaren. In 2024 zet de stijging door voor eerste aanleg en hoger beroep, maar zijn de ontvangsten voor de voorzieningenrechter en kortgeding in hoger beroep weer wat lager dan het voorgaande jaar.

Figuur 2.12 Ontwikkelingen van ontvangsten onderverdeeld in vier hoofdposten, in euro (x 1.000) per jaar

Bron: Jaarrapportages NCC(A) van het gerechtshof Amsterdam, bewerking WODC

Figuur 2.13 Ontwikkelingen van uitgaven onderverdeeld in vier hoofdposten, in euro (x 1.000) per jaar

Bron: Jaarrapportages NCC(A) van het gerechtshof Amsterdam, bewerking WODC

Noot: Exclusief de aanloopkosten van vóór ingebruikname van de NCC(A) in 2019.

Figuur 2.13 toont uitgaven per jaar in de periode 2019 tot en met 2024 waarbij onderscheid is gemaakt naar de volgende kostenposten: personeelskosten, ICT kosten, huisvesting en andere exploitatiekosten, en overige kosten. De personeelskosten kunnen als variabel worden opgevat. Aan de gerechten waarin NCC(A)-functionarissen werkzaam waren, werd geen vaste vergoeding verstrekt, maar uitsluitend een vergoeding op basis van het aantal uren dat daadwerkelijk aan NCC(A)-taken is besteed. Deze uren werden maandelijks uitgevraagd. Alleen voor twee ondersteunende functies geldt dat zij in de loop van de tijd via een fulltime detachering werden ingezet. De post personeelskosten bestaat uit uitgaven aan personeel voor positionering van de NCC(A), voor de organisatie van de NCC(A) en voor de behandeling van NCC(A)-zaken. De post ICT omvat onder andere de uitgaven aan automatisering en het voorzien van de digitale zittingszaal. De overige kosten worden gevormd door zaken zoals externe inhuur van advies, opleidingen, representatiekosten, reiskosten en cateringkosten.

Uit figuur 2.13 komt verder naar voren dat de personeelskosten in 2019 als hoogste uitgavenpost beginnen, maar aanzienlijk dalen in 2021 en 2022 waardoor de ICT uitgaven de grootste uitgavenpost wordt, om daarna weer te stijgen naar 266 duizend euro in 2023 en 327 duizend euro in 2024. Sinds 2023 is het hiermee weer de hoogste kostenpost. De ICT-kosten nemen tussen 2019 en 2022 toe van 233 duizend euro in 2019 naar 294 duizend euro in 2022. In 2023 dalen deze kosten naar 200 duizend euro en in 2024 naar 29 duizend euro. Deze daling heeft te maken met de overgaan naar een ander ICT-systeem. Vanaf de aanvang van de NCC(A) is gebruik gemaakt van een speciaal digitaal zaakdossiersysteem. Vanaf 2024 is echter aansluiting gevonden bij het digitaal systeem van IVO rechtspraak, waardoor de ICT-kostenpost veel minder hoog uitvalt. De kosten omtrent huisvesting en overige exploitatiekosten varieert tussen 61 duizend euro (in 2019) en 113 duizend euro (in 2020). De overige kosten liggen tussen 23 duizend euro (in 2021) en 55 duizend euro (in 2022).

2.3 Samenvatting

In dit hoofdstuk is gekeken naar de ontwikkeling in het aantal zaken en ontwikkelingen in de ontvangsten en uitgaven van de NCC in de periode van 1 januari 2019 tot en met 31 december 2024. In de eerste vier jaar na de start van de NCC ligt het jaarlijks aantal tussen de twee en de vijf gestarte procedures. In de laatste twee jaren van de onderzoeksperiode is dit jaarlijks aantal toegenomen: in 2023 zijn 12 procedures van start gegaan en in 2024 waren dit 10 procedures. Over de gehele onderzoeksperiode zijn er in totaal 37 procedures van start gegaan. Dit ging om 25 dagvaardingprocedures en 12 verzoekschriftenprocedures. De 25 dagvaardingprocedures zijn onder te verdelen in 12 bodemprocedures en 13 kortgedingprocedures. Het aantal verzoekschriftenprocedures is opvallend hoog gelet op de in de memorie van toelichting geuite verwachting dat slechts in uitzonderingsgevallen een verzoekschriftenprocedure zou worden opgestart.

Van alle 37 gestarte procedures hebben 22 procedures betrekking op zaken tussen Nederlandse en buitenlandse bedrijven. En in twaalf van de procedures waren er meerdere eisers en/of gedaagden waarbij de deelnemers een diverse achtergrond hadden (zowel Nederlandse en buitenlandse bedrijven als eisers en/of als gedaagden). In drie procedures waren alle proceduredeelnemers Nederlands, en in géén procedure waren alle proceduredeelnemers buitenlands. Landen van buiten de Brusselse I bis-verordening, Lugano II en/of het Haags forumkeuzeverdrag komen onder eisers/

verzoekers vaker voor dan onder gedaagden/belanghebbenden. Van alle 37 gestarte procedures zijn er 29 volledig in de Engelse taal gevoerd en zeven gedeeltelijk in het Engels. Eén procedure is tot en met het tussenvonnis volledig in het Nederlands gevoerd. Deze procedure ging om een incident waarbij de bevoegdheid van de NCC werd betwist. Na het tussenvonnis is de procedure in het Engels voortgezet en afgerond.

Niet alle 37 gestarte procedures zijn aan het einde van de onderzoeksperiode ook inhoudelijk afgehandeld. Op 31 december 2024 waren zes procedures nog lopend en acht procedures vroegtijdig beëindigd (intrekking of doorhaling). Van alle 23 procedures waarbij wel een inhoudelijke behandeling heeft plaatsgevonden, zijn er zeven procedures waar geen verweer is gevoerd en daardoor een beperkte inhoudelijke behandeling heeft plaatsgevonden. Enkel juridische toetsing heeft volstaan voor het wijzen van een vonnis. En in zeven andere procedures is een voorlopige beoordeling gegeven, omdat dit een kortgeding betrof, en zijn dus zonder nader onderzoek afgedaan. In drie zaken is er een beschikking afgegeven in een verzoekschriften-procedure waarbij verweer is gevoerd. Tot slot zijn er in totaal zes bodemprocedures op tegenspraak van start gegaan en waarbij ook een eindvonnis is gewezen. Van deze procedures is de spreiding in doorlooptijd het grootst, variërend van 126 dagen tot 460 dagen. De kortgedingen op tegenspraak zijn, op één uitzondering na, tussen 11 en 69 dagen afgehandeld en de drie procedures waarbij een beschikking is afgegeven en waarbij verweer is gevoerd hadden een doorlooptijd van 9, 25, en 27 dagen.

De eerste fase van de aanlooperperiode van de NCC (de onderzoeksperiode) wordt gekenmerkt door lagere ontvangsten dan uitgaven. De ontvangsten op jaarbasis variëren in deze periode van 70 duizend euro (2021) tot 110 duizend euro (2020) en de uitgaven van 487 duizend euro (2021) tot 615 duizend euro per jaar (2022). In 2022 is het verschil tussen de ontvangsten en uitgaven het grootst. In de twee jaren erna neemt dit verschil echter af, vooral in het jaar 2023, en de afname zet door in 2024. In deze ontwikkelingen springen de ontvangsten uit nieuwe zaken en de uitgaven aan ICT het meest in het oog. Het aantal zaken nam in deze jaren toe (van 5 zaken in 2022 naar 10 en 12 zaken in respectievelijk 2023 en 2024), en door wijziging van dienstverlener namen de uitgaven aan ICT aanzienlijk af (van 294 duizend euro in 2022 naar 29 duizend in 2024), wat aanzienlijk heeft bijgedragen aan het verminderen van het verschil tussen de ontvangsten en uitgaven. De balans was in 2024 echter nog wel negatief.

3 Duiding van de ontwikkeling in aantal zaken

In dit hoofdstuk richten we ons op het begrijpen van de ontwikkelingen in het aantal zaken bij de NCC in de periode 2019 - 2024. We hebben de volgende onderzoeksvraag en deelvragen geformuleerd:

- 3 Hoe is de ontwikkeling in het aantal zaken in de periode 1 januari 2019 tot en met 31 december 2024 te duiden ten opzichte van de verwachtingen in de memorie van toelichting?
 - a Hoe verhoudt de ontwikkeling in het aantal zaken bij de NCC en de NCCA zich tot de verwachting in de memorie van toelichting?
 - b Hoe kan een eventuele afwijking van de schatting worden verklaard volgens de rechtspraak, bedrijfsjuristen, advocaten en brancheverenigingen?
 - c Waarom maken bedrijven volgens de NCC, bedrijfsjuristen, advocaten en brancheverenigingen wel of juist geen gebruik van de NCC? Wat zijn eventuele belemmeringen en hoe kan het gebruik volgens hen worden gestimuleerd?
 - d Waarom hebben NCC-procespartijen (eisers en gedaagden) voor de NCC gekozen? Wat waren hun verwachtingen en hoe hebben ze de procedure ervaren?
 - e Hoe verhoudt de ontwikkeling in het aantal zaken bij de NCC zich tot die bij andere rechtbanken in de Europese Unie voor internationale handelsgeschillen (London, Parijs en Frankfurt)?

Voor het beantwoorden van onderzoeksvraag 3a beschrijven we in paragraaf 3.1 de instroomverwachtingen zoals geformuleerd in de memorie van toelichting. Hierbij wordt gekeken naar de onderliggende uitgangspunten vanuit de parlementaire geschiedenis. Ook vergelijken we in deze paragraaf deze verwachtingen met de gerealiseerde instroom bij de NCC en de NCCA in de periode 2019-2024.

In paragraaf 3.2 staat de beantwoording van onderzoeksvraag 3b centraal. Aan de hand van gegevens uit interviews en enquêtes onderzoeken we welke factoren een rol hebben gespeeld bij eventuele afwijkingen tussen de verwachte en gerealiseerde instroom. Daarbij richten we ons enerzijds op kenmerken van het ontwerp en functioneren van de NCC, en anderzijds op de behoefte onder potentiële gebruikers aan een gespecialiseerde voorziening voor internationale handelsgeschillen.

Onderzoeksvraag 3c behandelen we in paragraaf 3.3. Hierin staat de vraag centraal waarom bedrijven volgens betrokkenen uit de praktijk — volgens sleutelinformanten, bedrijfsjuristen, advocaten en brancheverenigingen — wel of juist geen gebruikmaken van de NCC. We analyseren welke motieven, belemmeringen en overwegingen in de praktijk een rol spelen, en op welke wijze het gebruik van de NCC volgens deze partijen zou kunnen worden gestimuleerd.

In paragraaf 3.4 gaan we in op onderzoeksvraag 3d. Aan de hand van een enquête onder gemachtigden van partijen die daadwerkelijk bij de NCC hebben geprocedeerd, brengen we in kaart waarom bedrijven voor deze procedure kiezen, wat de verwachtingen waren en hoe de gemachtigden de procedure hebben ervaren.

Tot slot beantwoorden we in paragraaf 3.5 onderzoeksvraag 3e. We beschrijven de ontwikkeling in het aantal zaken bij drie gespecialiseerde rechtbanken voor interna-

tionale handelsgeschillen in andere Europese jurisdicties: Londen, Parijs en Frankfurt. Twee van deze rechtbanken zijn rond dezelfde tijd als de NCC opgericht; de derde bestaat al decennia. Door deze ontwikkelingen naast elkaar te plaatsen, kunnen we de Nederlandse situatie in een breder perspectief plaatsen.

3.1 Verwachtingen en realisatie

De memorie van toelichting verwacht dat de NCC na de aanloopfase rond 100 zaken per jaar in eerste aanleg en ongeveer 25 zaken per jaar in hoger beroep zal behandelen.⁸⁷ In antwoorden op schriftelijke vragen verduidelijkt de wetgever dat deze aantallen een schatting zijn van de Raad voor de rechtspraak die zijn gebaseerd op: 'een verkenning die in 2015 in opdracht van de Raad voor de rechtspraak door BCG is uitgevoerd [... en een] inschatting van bedrijfsjuristen en advocaten'.⁸⁸ Het openbare BCG-rapport vormt dus het eerste uitgangspunt voor het begrijpen van het aantal zaken zoals vermeld in de memorie van toelichting. De inschatting van advocaten en bedrijfsjuristen, dat onderdeel is van het 'Plan tot oprichting van de Netherlands commercial court', vormt het tweede uitgangspunt.⁸⁹

In het BCG-onderzoek wordt geconcludeerd dat het aantal van 50 tot 100 zaken per jaar in eerste aanleg een 'reële inschatting' is (BCG, 2015, p. 7). Tegelijkertijd wordt benadrukt dat er 'grote onzekerheid' is met betrekking tot het aantal zaken dat naar verwachting aan de NCC zal worden voorgelegd (BCG, 2015, p. 1) en dat dit 'aanzienlijk lager of hoger' kan uitvallen (BCG, 2015, p. 8). Bij deze inschatting van 50-100 zaken zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd: het gaat om zaken met financieel belang van minimaal 1 miljoen euro, de doorlooptijd van deze zaken is ongeveer twee jaar, de NCC slaagt erin een goede reputatie op bouwen, concurrentie vanuit andere Europese landen blijft uit, het gaat om zaken waarbij de wederpartij heeft ingestemd (in de ongeveer de helft van de potentiële zaken zal dit het geval zijn), en de zaken hebben altijd ten minste één Nederlandse partij.

In het 'Plan tot oprichting van de Netherlands commercial court' zijn de resultaten van het BCG-rapport verwerkt, met name in het kader van een kosten-baten analyse. In een schriftelijke toelichting over de hoogte van de griffierechten wordt door de wetgever dan ook verwezen naar het plan dat ziet op de oprichting van de NCC (Rvdr, 2015). In dit plan zijn de bevindingen van BCG verwerkt en vervolgens vertaald naar een groeipad van 20 tot en met 100 zaken in negen jaar tijd. Voor dit groeipad zijn de uitgangspunten van BCG omtrent het aantal zaken op twee punten expliciet aangepast. Allereerst is het criterium van minimaal financieel belang losgelaten. Ten tweede is rekening gehouden met de mogelijkheid dat ook zaken tussen uitsluitend buitenlandse partijen bij de NCC zullen instromen. De aanpassing wordt door Raad voor de rechtspraak als volgt beschreven:

De verkenning van BCG komt uit op een schatting van 50 tot 100 zaken per jaar in eerste aanleg bij een minimum belang per zaak van € 1 miljoen. Er is dan geen rekening gehouden met zaken tussen alleen buitenlandse partijen. Bij de berekening van de kosten per zaak wordt daarom uitgegaan van 100 zaken per jaar in

⁸⁷ *Kamerstukken II 2016/17, 34761, nr. 3, p. 8.*

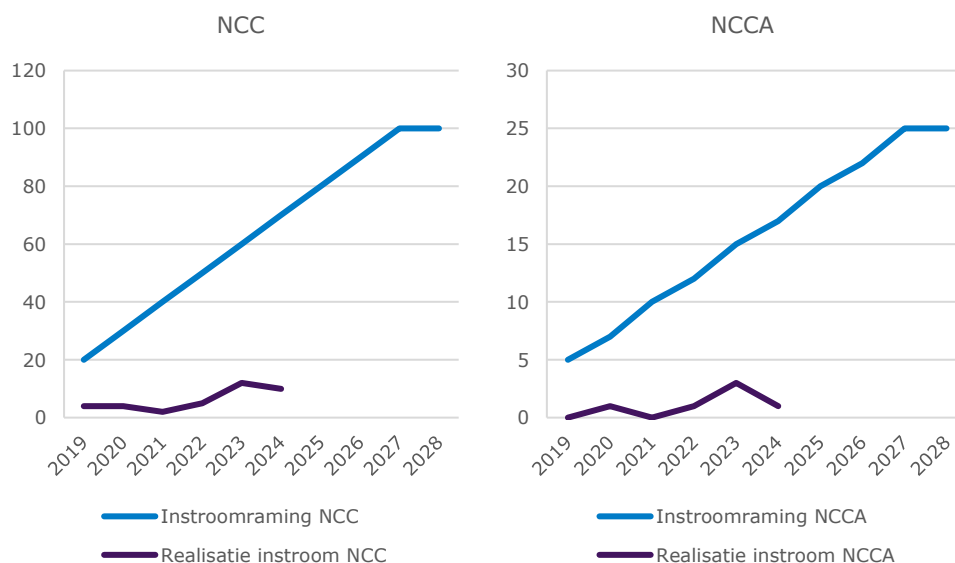
⁸⁸ *Kamerstukken II 2016/17, 34761, nr. 6, p. 9.*

⁸⁹ Uit een reactie van de Rvdr op een informatieverzoek van onderzoekers is aannemelijk geworden dat deze inschatting betrekking heeft op het Plan tot oprichting van de NCC. Na het 'Plan tot oprichting van de Netherlands commercial court' is er, voor zover de Rvdr dit kon reconstrueren, geen actualisatie geweest van de berekening van het verwachte aantal zaken.

eerste aanleg, te beginnen met 20 zaken per jaar, welk aantal jaarlijks met 10 zaken zal groeien totdat in negen jaar het aantal van 100 zaken is bereikt. Bij de NCC zal vooralsnog geen minimum belangcriterium worden gehanteerd.

Vervolgens gebruikt de wetgever het door de Raad voor de rechtspraak verwachte aantal van 100 zaken om het hoger-beroepsvolume af te leiden. Aangenomen wordt dat de helft van de honderd zaken met een eindvonnis eindigt en dat de helft daarvan hoger beroep instelt, wat resulteert in circa 25 NCCA-zaken per jaar.⁷ Dit aantal zaken (100 eerste aanleg en 25 hoger beroep) ligt ten grondslag aan de berekening van griffierechten en de kostprijs per zaak.⁹⁰ In figuur 3.1 staat weergegeven hoe deze ex-ante onderbouwing van de griffierechten in zaaksaantallen zich verhouden tot feitelijke instroom van zaken over de periode waar het huidige onderzoek zich op richt, te weten de jaren 2019 tot en met 2024. De figuur laat zien dat de ontwikkelingen flink en structureel achterlopen op schema. Zowel bij de NCC als bij de NCCA bleef de hoogte van de instroom in elk jaar van de onderzoeksperiode achter bij de verwachtingen.

Figuur 3.1 Geschatte ontwikkeling van het aantal zaken ter onderbouwing van de ex-ante bepaling van de griffierechten, en de gerealiseerde instroom van zaken

Bron: BCG-rapportage, Plan tot oprichting van de Netherlands commercial court (Rvdr, 2015) en NCC, bewerking WODC

Om meer zicht te krijgen op de ontwikkeling van het aantal zaken ten opzichte van de verwachtingen, is voor elk onderzoeksjaar het verschil berekend tussen het verwachte aantal zaken en de daadwerkelijke realisatie van de instroom (niet in de figuur).⁹¹ Het gaat hierbij om het gecombineerd aantal zaken, dat wil zeggen voor de NCC en de NCCA tezamen, voor de gehele onderzoeksperiode. Hieruit komt naar voren dat de afwijking ten opzichte van de verwachte aantallen snel oploopt, van in totaal 21 NCC(A)-zaken minder dan verwacht in 2019 tot 76 NCC(A)-zaken minder dan verwacht in het meest recente onderzoeksjaar (2024).

⁹⁰ Het griffierecht bij de NCC(A) is vastgesteld in de veronderstelling dat uitsluitend complexe internationale handelsgeschillen zullen worden voorgelegd (*Kamerstukken I* 2018/19, 34761, D).

⁹¹ Dit is inclusief eventuele ingestroomde kortgedingen en verzoekschriftprocedures.

3.2 Verklaringen voor de afwijking

In deze paragraaf beogen we de hiervoor geconstateerde discrepantie tussen de verwachte en gerealiseerde instroom van zaken te duiden (onderzoeksvraag 3b). Hiervoor hebben we twee perspectieven op instroom van de NCC verkend, te weten het perspectief van sleutelinformanten (door middel van interviews met in totaal zeven rechters) en het perspectief vanuit de doelgroep (door middel van een enquête onder bedrijfsjuristen, advocaten en brancheverenigingen). Deze combinatie van perspectieven helpt om de achterblijvende instroom beter te begrijpen vanuit zowel de wijze waarop de NCC uiteindelijk vorm heeft gekregen alsmede de behoefte onder bedrijven aan deze gespecialiseerde voorziening.

3.2.1 *Perspectief sleutelinformanten*

De interviews met de sleutelinformanten leverde een gevarieerd beeld op van mogelijke verklaringen voor het uitblijven van de verwachtingen. Deze zijn door de onderzoekers samengebracht in twee overkoepelende thema's die hieronder worden beschreven: vrijwilligheid van de procedure en de afbakening van de procedure.

Vrijwilligheid van de procedure

Om de ontwikkelingen in het aantal zaken te begrijpen, wijst een van de rechters op de verschillende bronnen waar zaken vandaan kunnen komen. Allereerst kunnen partijen voorafgaand aan het geschil de keuze voor de NCC hebben vastgelegd in een contract. Als er vervolgens een geschil ontstaat, zijn partijen gebonden aan deze geschilbeslechttingskeuze. Daarnaast kunnen partijen na het ontstaan van een geschil ervoor kiezen om bij de NCC te procederen. Dit zou zelfs tegen een andere afspraak kunnen ingaan, mits partijen er gezamenlijk voor kiezen. En tenslotte kan de rechter van een andere rechtbank de partijen wijzen op de mogelijkheid om bij de NCC te procederen. Deze partijen kunnen dan alsnog de keuze voor de NCC maken.

Volgens sommige geïnterviewde rechters moet het uitblijven van de verwachte instroom van zaken in de periode 2019-2024 met name worden gerelateerd aan het uitblijven van het maken van de vrijwillige keuze na het ontstaan van het geschil. Want hoewel er volgens een van de rechters veel contracten in omloop zijn waarbij de NCC wordt aangewezen als geschilbeslechttingsinstantie, hebben deze contracten vaak nog niet tot een geschil geleid omdat daar meestal veel tijd overheen gaat. Zonder een contract blijkt het echter niet goed mogelijk om partijen, na het ontstaan van het geschil, alsnog naar de NCC toe te bewegen. In dit verband wordt er door twee van de rechters gewezen op eerdere initiatieven bij de rechtspraak op grond van artikel 96-rechtsvordering. Ook daar blijft het aantal deelnemers vrijwel zonder uitzondering ver achter bij de verwachting, omdat mensen die eenmaal in een geschil zitten het doorgaans niet meer eens kunnen worden over een bepaalde rechtsgang.

In de interviews komen verschillende mechanismen naar voren voor het begrijpen van de relatie tussen de vrijwilligheid van de procedure na het ontstaan van het geschil en het uitblijven van de verwachte instroom. Allereerst vertonen partijen in deze fase vaak contrair gedrag: de neiging om weerstand te bieden tegen alles wat de andere partij graag wil. Het lukt dan niet om samen voor een andere procesrechtelijke weg te kiezen. Bovendien is er bij één van de twee partijen vaak een direct belang om de zaak te vertragen. De regievoering van de NCC, met het oog op een snelle afhandeling van de zaak, werkt in die gevallen dan juist in het nadeel. Een complicerende factor betreft de hoogte van het griffierecht van de NCC-procedure vergeleken met de

reguliere procedure. Op het moment dat partijen in een geschil zitten en de rechtbank een dagvaarding binnenkrijgt, is er voor de gedaagde partij weinig reden om van procedure te wisselen en hiervoor meer griffierechten te betalen. Ook dit werkt dan in het nadeel van de NCC-procedure. Het vrijwillige karakter van de procedure maakt dat in deze gevallen niet voor de NCC wordt gekozen. Mogelijk spelen de belangen van advocaten hierin aanvullend een rol. Sommige advocaten zouden volgens één van de rechters een belang hebben bij zoveel mogelijk geschilpunten en bij het trainen van een zaak. Ook dit zou ook kunnen bijdragen aan het afzien van de NCC-procedure.

Ook voor eisende partijen kan er weinig meerwaarde zitten in het wisselen van procedure. Hoewel eisers meestal wel belang hebben bij een snellere procedure, is dit belang minder groot als de zaak eenmaal is aangebracht bij een rechtbank. De eiser heeft dan al een paar belangrijke stappen gezet. De dagvaarding is al in het Nederlands uitgebracht en de kosten hiervoor zijn al gemaakt. Hier komt nog bij dat er al aardig wat tijd is verstreken op het moment dat partijen worden gewezen op de mogelijkheid om bij de NCC een procedure te voeren. De rechter zal namelijk meestal wachten tot het moment dat er een verweerschrift binnen is. De procedure is dan al in een gevorderd stadium. Het zou soms zelfs maanden kunnen duren voordat de rechter partijen op zitting ziet en zal doorverwijzen. Ook dit maakt het minder waarschijnlijk dat partijen nog voor een andere procedure zullen kiezen.

In een van de interviews werd toegelicht dat het oorspronkelijke idee was dat alle rechtbanken in Nederland geschikte zaken zouden doorverwijzen naar de NCC als partijen, nadat ze op deze mogelijkheid zijn gewezen, alsnog voor de NCC kiezen. Men ging er volgens een geïnterviewde destijds van uit dat dit enige toestroom van zaken zou kunnen opleveren. In de praktijk is deze verwachting echter niet uitgekomen: in de vijf jaar sinds de oprichting zijn er geen zaken bij de NCC behandeld die op initiatief van een reguliere handelsrechter zijn doorverwezen. Slechts in twee gevallen vond verwijzing plaats, maar dit was op verzoek van partijen zelf en niet op voorstel van de rechter. In dit licht wijst een van de rechters erop dat de kennis bij rechtbanken over mogelijkheid om te verwijzen naar de NCC momenteel wat verwaterd is.

Alles bij elkaar genomen heeft de vrijwillige aard van de procedure volgens een paar geïnterviewde rechters eraan bijgedragen dat het aantal zaken dat in de periode 2019-2024 is aangebracht lager uitvalt dan verwacht bij aanvang van de NCC. De manier waarop zaken binnenkomen blijkt vrijwel volledig bepaald te worden door de geschilbeslechtsingskeuze die partijen voorafgaand aan het geschil contractueel hebben vastgelegd. Volgens één van de rechters zou dit ervoor zorgen dat er een langere aanlooptijd nodig is dan aanvankelijk werd verwacht bij aanvang van de NCC. Door verschillende geïnterviewden wordt hierbij gewezen op de aanlooptijd van andere initiatieven, waaronder de maritieme kamer van de Rotterdamse rechtbank (de 'natte kamer')⁹² waar het ongeveer drie jaar heeft geduurd voordat er een zaak kwam, de Ondernemingskamer waar in het begin weinig zaken aanhangig werden gemaakt, en ook de Singapore Commercial court waar het meer dan drie jaar heeft geduurd voor de eerste zaak werd aangebracht. Wat dat betreft is het volgens hen juist opvallend dat de NCC in de eerste jaren van zijn bestaan al meerdere zaken heeft behandeld.

De afbakening van de procedure

In de beginfase van de ambtelijke voorbereiding van het wetsvoorstel was het idee om een nieuwe handelskamer in het leven te roepen. Deze nieuwe handelskamer zou zich gaan richten op de behandeling van internationale handelszaken. Hiervoor was volgens

⁹² Stb 2016, 255 (publicatie) en Stb 2016, 433 (inwerkingtreding).

een geïnterviewde rechter geen wetgeving nodig. Dit zou mogelijk zijn op basis van de Wet op de rechterlijke organisatie. Echter, om er zeker van te kunnen zijn dat het gebruik van de Engelse taal niet tot discussie zou leiden, ontstond het idee om dit toch per wet vast te leggen.⁹³ Vervolgens kwam er een discussie op gang over de hoogte van de griffierechten. Dit omdat deze handelskamer volgens een geïnterviewde rechter zich vooral richt op complexe internationale zaken van kapitaalcrachtige bedrijven. Het idee ontstond om het griffierecht voor deze procedure te verhogen zodat de procedure budgetneutraal kon worden aangeboden. Dit bij elkaar maakte dat wetgeving volgens deze rechter nodig was om 1) te garanderen dat de procedures in het Engels gevoerd konden worden en 2) om te kunnen voldoen aan de randvoorwaarde van budgetneutraliteit.

Om de beperkte instroom van zaken te begrijpen, wijzen verschillende rechters op een aantal eisen die op het laatste moment in de ambtelijke voorbereiding van het wetsvoorstel zijn toegevoegd. Ten opzichte van het oorspronkelijke idee, zoals onderzocht door BCG en zoals beschreven in het plan tot oprichting van de Netherlands commercial court van de Rvdr, werd de procedure op belangrijke punten ingeperkt ter bescherming van de consument en de kleine ondernemer. De uitgangspunten achter de oorspronkelijke schatting van 100 zaken per jaar in eerste aanleg zijn volgens verschillende rechters daarom niet in overeenstemming met hoe de NCC uiteindelijk vorm heeft gekregen. De inschatting van het aantal zaken van de Raad voor de rechtspraak was gebaseerd op eerdere, ruime mogelijkheden zonder deze nadere inperkingen. Deze inperking zou zich vertalen in een lager aantal zaken.

Verschiedende rechters benoemen in de interviews de onderwerpen waarop de uitgangspunten verschillen. Hieronder worden deze onderwerpen achtereenvolgens besproken. Hierbij gaat het niet om de argumentatie achter deze aanvullende eisen. Dat valt buiten de scope van dit onderzoek. Het gaat erom te beschrijven welke onderwerpen zijn toegevoegd waardoor volgens de betreffende geïnterviewde rechters, de instroom van zaken (zou kunnen) achterblijven bij de verwachte ontwikkeling.

Een eerste onderwerp waar de uitgangspunten volgens de rechters verschillen, betreft de eis stelt dat het geschil een rechtsbetrekking moet betreffen die ter vrije bepaling van partijen staat. Volgens de betreffende rechters maakt dit dat het pakket aan zaken dat bij de NCC kan worden aangebracht minder divers en omvangrijk is dan wat als uitgangspunt is genomen voor de inschatting van het aantal zaken. Als voorbeeld wordt door meerdere geïnterviewden zaken omtrent onrechtmatige daad genoemd. Deze zaken laten zich hierdoor moeilijk naar de NCC brengen. Een van de rechters zegt hierover dat als een bedrijf een onrechtmatige daad begaat, het mogelijk is om met het andere bedrijf overeen te komen het geschil aan de NCC voor te leggen. Volgens meerdere rechters zou hier onder advocaten ook animo voor bestaan, maar in de praktijk komen dit soort zaken niet voor bij de NCC omdat het lastig is de wederpartij te overtuigen om naar de NCC te gaan. Door deze beperking die is aangebracht in het type zaak waarover de NCC-rechter mag oordelen, komen anders dan waar de inschatting vanuit ging, dit soort zaken niet bij de NCC terecht.

⁹³ Volgens de Raad van State is de kern van het wetsvoorstel: 'het voorschrift dat de Nederlandse rechter in internationale handelsgeschillen slechts in de Engelse taal uitspraak zal doen.' Dit omdat het destijds al mogelijk was 'om de gerechten in een andere dan de Nederlandse taal toe te spreken of producties in een andere taal over te leggen.' (Raad van State, advies over voorstel van wet tot wijziging van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en de Wet griffierechten burgerlijke zaken in verband met het mogelijk maken van Engelstalige rechtspraak bij de internationale handelskamers van de rechtbank Amsterdam en het gerechtshof Amsterdam, 4 mei 2017, W03.17.0066/II.

Hier komt bij dat het voor advocaten bovendien niet altijd duidelijk is of een geschil wel of niet ter vrije bepaling van partijen staat. Mogelijk maakt dit partijen terughoudend om voor de NCC te kiezen. Denk bijvoorbeeld aan het uitspreken van een faillissement. Dit staat niet ter vrije bepaling van partijen, maar in een faillissement kunnen echter wel allerlei dingen gebeuren die volgens een van de rechters wel door de NCC behandeld zouden kunnen worden. Een ander voorbeeld betreft de vernietiging van arbitrale vonnissen. Volgens één van de rechters zou deze afbakening van de procedure betekenen dat dit soort zaken niet onder de competentie van de NCCA komen te vallen. De vernietiging van arbitrale vonnissen staat niet ter vrije bepaling van partijen. Om deze zaken toch binnen de competentie van de NCCA te brengen is artikel 1064a aangepast. Dit maakt dat de NCCA alsnog deze zaken in behandeling kan nemen, mits de plaats van arbitrage is gelegen in het ressort Amsterdam en partijen dit uitdrukkelijk zijn overeengekomen. Het gaat dus alleen om arbitrages met Amsterdam als plaats van arbitrage. Een groot arbitrage-instituut in Rotterdam heeft in 2024 in het arbitragereglement een wijziging doorgevoerd zodat de plaats van arbitrage Amsterdam is. Dit voorziet partijen die gebruikmaken van arbitrage van de NAI in de mogelijkheid van vernietiging van een arbitraal vonnis in de Engelse taal.

De afbakening van geschillen die ter vrije bepaling van partijen staan heeft dus volgens meerdere geïnterviewden belangrijke consequenties voor de instroom gehad. Een belangrijk deel van de zaken die volgens rechters geschikt zouden zijn voor behandeling door de NCC worden nu bij de reguliere handelskamers behandeld. Dit zou te relateren zijn aan het gegeven dat sommige soorten zaken door de 'vrije bepaling' zijn uitgesloten voor behandeling door de NCC.

Uit een van de interviews kwam een tweede onderwerp naar voren waar de veronderstellingen achter de schattingen in de MvT afwijken van de uiteindelijke vormgeving van de procedure. Het gaat om het schriftelijk en uitdrukkelijk overeenkomen van de NCC. Dit vormde geen uitgangspunt in de oorspronkelijke kosten-baten analyse van de rechtspraak waarin de 100 zaken in eerste aanleg werden vastgesteld. Het uitgangspunt was dat partijen de keuze voor de NCC ook in de algemene voorwaarden konden vastleggen en dat dit stilzwijgend kon worden aanvaard. Dit zou het volgens een van de rechters relatief gezien makkelijk maken voor zaken om in te stromen. In een latere fase is echter de eis gesteld dat een NCC-beding alleen geldig is als het *uitdrukkelijk* is overeengekomen.

Aangezien de keuze voor een forum van geschilbeslechting in de overgrote meerderheid van de gevallen in een contract wordt opgenomen, betekent dit dat een keuze voor de NCC een extra punt van onderhandeling wordt. In de fase dat een contract bijna rond is willen partijen niet graag een onderwerp behandelen dat nog discussie oproept en mogelijk vertraging veroorzaakt. Bovendien overheerst op dat moment vaak euforie over een nieuwe deal. De contractpartijen gaan ervan uit dat het een succes wordt. Daarom kiezen contractpartners vaak voor geschilbeslechtingsopties die bekend zijn en waarmee ervaring is. Een van de rechters wijst er hierbij op dat instemming met arbitrage niet uitdrukkelijk hoeft. Dit kan in algemene voorwaarden worden opgenomen. Daarmee is dit vaak aantrekkelijker voor contractpartijen. De bepaling dat de keuze niet stilzwijgend kan worden aanvaard, is daarmee mogelijk van invloed geweest op het aantal zaken dat in de afgelopen jaren is aangebracht bij de NCC.

Het verplichten van het gebruik van de Engelse taal wordt ook als een beperking genoemd waarmee geen rekening is gehouden in het vaststellen van de 100 zaken.

Het uitgangspunt achter de berekening van de instroom van zaken was volgens een geïnterviewde rechter dat de volledige procedure op verzoek ook volledig in het Nederlands gevoerd zou kunnen worden. In de huidige procedure is de Engelse taal echter verplicht, hoewel er wel bepaalde uitzonderingen mogelijk zijn.⁹⁴ Ook deze strengere uitgangspunten zouden bijdragen aan het begrijpen van de lagere instroom dan verwacht.

Het derde onderwerp waar de uitgangspunten verschillen, betreft het internationale element van de NCC. Deze eis heeft volgens één van de rechters te maken met zorgen over kleine ondernemers die, zonder te beseffen wat er aan de hand is, door de oprichting van de NCC opeens in een Engelstalige procedure terecht zouden kunnen komen met een verhoogd griffierecht. Toen werd ingelast dat het een internationaal geschil moest zijn, terwijl het uitgangspunt achter de inschatting van 100 zaken per jaar in eerste aanleg was dat het ook de mogelijkheid bood voor het behandelen van nationale geschillen.⁹⁵

Tot slot wordt gewezen op de relevantie van de opeenstapeling van uitzonderingen. In de afweging om de NCC in het contract op te nemen kan een optelsom-effect spelen. Alle aanvullende eisen die de wet stelt moeten eerst doorgrond worden, omdat dit afbreuk kan doen aan hetgeen overeengekomen moet worden. De centrale vraag hierbij is of de clausule voldoet aan alle eisen die worden gesteld. Vragen die aan de orde komen zijn: is het een internationaal geschil? Staan de rechtsgevolgen ter vrije bepaling van partijen? Hoe kan dit uitdrukkelijk worden afgesproken en gaan beide partijen daarmee akkoord? Hoe meer van dit soort afwegingen gemaakt moeten worden, hoe waarschijnlijker het wordt dat voor de 'default' optie wordt gekozen. De bekende weg is immers beproefd en omgeven door minder onzekerheden. De keuze voor een reguliere procedure biedt dan meer zekerheid.

Griffierechten en instroom NCC-procedure

Het hogere griffierecht voor een procedure bij de NCC heeft volgens meerdere rechters geen invloed op de instroom van zaken bij de NCC. Vergeleken met de kosten voor een buitenlandse commercial court en de kosten voor arbitrage brengt een procedure bij de NCC nog altijd veel minder kosten met zich mee. Daarnaast zijn het doorgaans niet de griffierechten die een procedure duur maken, maar veel meer de kosten die moeten worden gemaakt voor advocaten. De griffierechten - of ze nu 10.000 of 15.000 euro bedragen - vallen daarbij in het niet. En deze overweging maken niet alleen de grote multinationals, maar ook de bedrijven in het middensegment, zo is hun ervaring. Wel wees een van de rechters erop dat het hogere griffierecht bij de NCC een argument kan zijn voor een gedaagde partij om niet voor de NCC te kiezen op het moment dat de zaak al is aangebracht bij een rechtbank en de eisende partij alsnog naar de NCC zou willen.

3.2.2 Doelgroep perspectief

In deze paragraaf onderzoeken we hoe de doelgroep aankijkt tegen het gebruik van de NCC. Door middel van enquêtes onder bedrijfsjuristen, advocaten en brancheverenigingen.

⁹⁴ In het plan van de Rvdr staat: 'Bij de NCC wordt in het Engels geprocedeerd, tenzij partijen er gezamenlijk voor kiezen om in het Nederlands te procederen.' en in de MvT staat: 'Indien partijen de rechter gezamenlijk verzoeken de procedure bij de NCC in het Nederlands te mogen voortzetten, zal de rechter in de regel de keuze van partijen volgen.' Dit impliceert dat de procedure in het Engels is gestart, en voortzetting van de procedure in de Nederlandse taal mogelijk is na goedkeuring van de rechter.

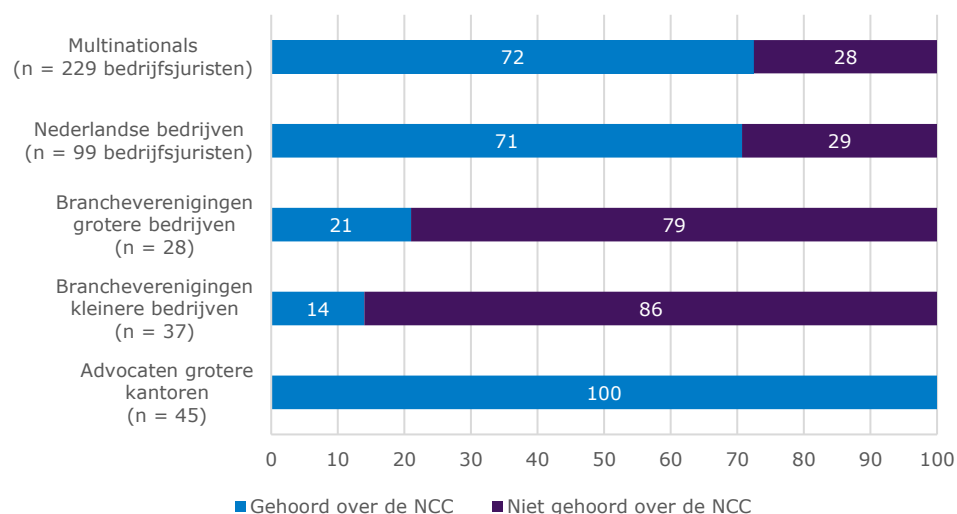
⁹⁵ 'Behandeling door de NCC is ook mogelijk indien zodanig internationaal karakter ontbreekt, maar partijen om andere redenen daarvoor kiezen.' (Rvdr, 2015).

gingen is inzicht verkregen in de bekendheid met de NCC-procedure, de behoefte aan deze gespecialiseerde rechtspraakvoorziening en de mate waarin in contracten voor de NCC wordt gekozen. Dit biedt belangrijke aanknopingspunten om de ontwikkelingen in het aantal zaken in de periode 2019-2024 te duiden. De bevindingen worden hieronder achtereenvolgens besproken.

Bekendheid met de NCC-procedure

In figuur 3.2 staat het percentage bedrijfsjuristen, brancheverenigingen en advocaten weergegeven dat gehoord heeft van de NCC (voorafgaand aan de uitnodiging voor deelname aan de enquête). Van alle bedrijfsjuristen blijkt een groot deel op de hoogte te zijn van de mogelijkheid om bij de NCC een procedure te voeren. Bedrijfsjuristen bij Nederlandse bedrijven (72% is bekend met de NCC) verschilden statistisch niet significant in hun bekendheid met de NCC van bedrijfsjuristen bij multinationals (71% is ermee bekend).⁹⁶ Hetzelfde geldt voor het verschil tussen brancheverenigingen grotere bedrijven (21% is ermee bekend) en brancheverenigingen kleinere bedrijven (14% is ermee bekend). Tot slot komt naar voren dat alle 45 geënquêteerde advocaten bekend zijn met de NCC.

Figuur 3.2 Percentageverdeling van de bekendheid met de NCC onder bedrijfsjuristen, brancheverenigingen en advocaten: 'wel van gehoord' versus 'niet van gehoord'

Bron: Enquêtes onder bedrijfsjuristen, brancheverenigingen en advocaten grotere kantoren

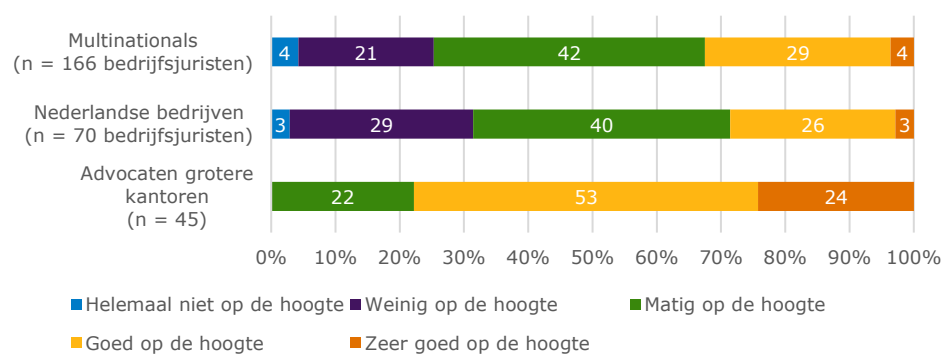
Aan de 236 bedrijfsjuristen die van de NCC-procedure hadden gehoord, is vervolgens gevraagd in hoeverre ze bekend zijn met de belangrijkste kenmerken van de internationale handelskamer van de rechtbank Amsterdam. Uit figuur 3.3 komt als eerste naar voren dat de bekendheid onder deze bedrijfsjuristen varieert.⁹⁷ Een flink deel van

⁹⁶ Een aanvullende analyse laat zien dat de naamsbekendheid statistisch niet significant varieert tussen bedrijfsjuristen van bedrijven met 0-100 werknemers (70% bekend), 100-1.000 werknemers (69% bekend) en 1.000 of meer werknemers (73% bekend; $\chi^2(2)=0,64$; $p=0,73$).

⁹⁷ Bedrijfsjuristen die niet op de hoogte waren van het bestaan van de NCC zijn in deze analyse niet meegenomen. Als deze bedrijfsjuristen worden toegevoegd aan de groep van respondenten die niet op de hoogte zijn van de belangrijkste kenmerken, is de verdeling voor bedrijfsjuristen van Nederlandse bedrijven als volgt: 31% is helemaal niet op de hoogte, 20% weinig, 28% matig, 18% goed en 2% zeer goed op de

deze bedrijfsjuristen die werkzaam zijn bij een multinational zijn goed of zeer goed op de hoogte van de belangrijkste kenmerken (33%), een omvangrijk deel is matig op de hoogte (42%), en een kleiner deel is maar weinig (21%) of helemaal niet ervan op de hoogte (4%). De percentages bij bedrijfsjuristen bij Nederlandse bedrijven die van de procedure hadden gehoord, zijn vrijwel hetzelfde en verschillen statistisch niet significant van de multinationals.⁹⁸ Vervolgens blijkt uit de figuur dat advocaten gemiddeld veel vaker bekend zijn met de belangrijkste kenmerken van de NCC. Geen van de advocaten is helemaal niet of weinig ervan op de hoogte, een deel van de advocaten is matig ervan op de hoogte (22%), ongeveer de helft is goed op de hoogte (53%) en ongeveer een kwart is zeer goed op de hoogte (24%) van de belangrijkste kenmerken van de NCC.

Figuur 3.3 Percentageverdeling van de bekendheid met de belangrijkste kenmerken van de NCC onder bedrijfsjuristen en advocaten waar de NCC-naamsbekendheid geniet

Bron: Enquêtes onder bedrijfsjuristen en advocaten grotere kantoren

Noot: Vanwege het geringe aantal waarnemingen zijn de brancheverenigingen niet opgenomen in dit overzicht.

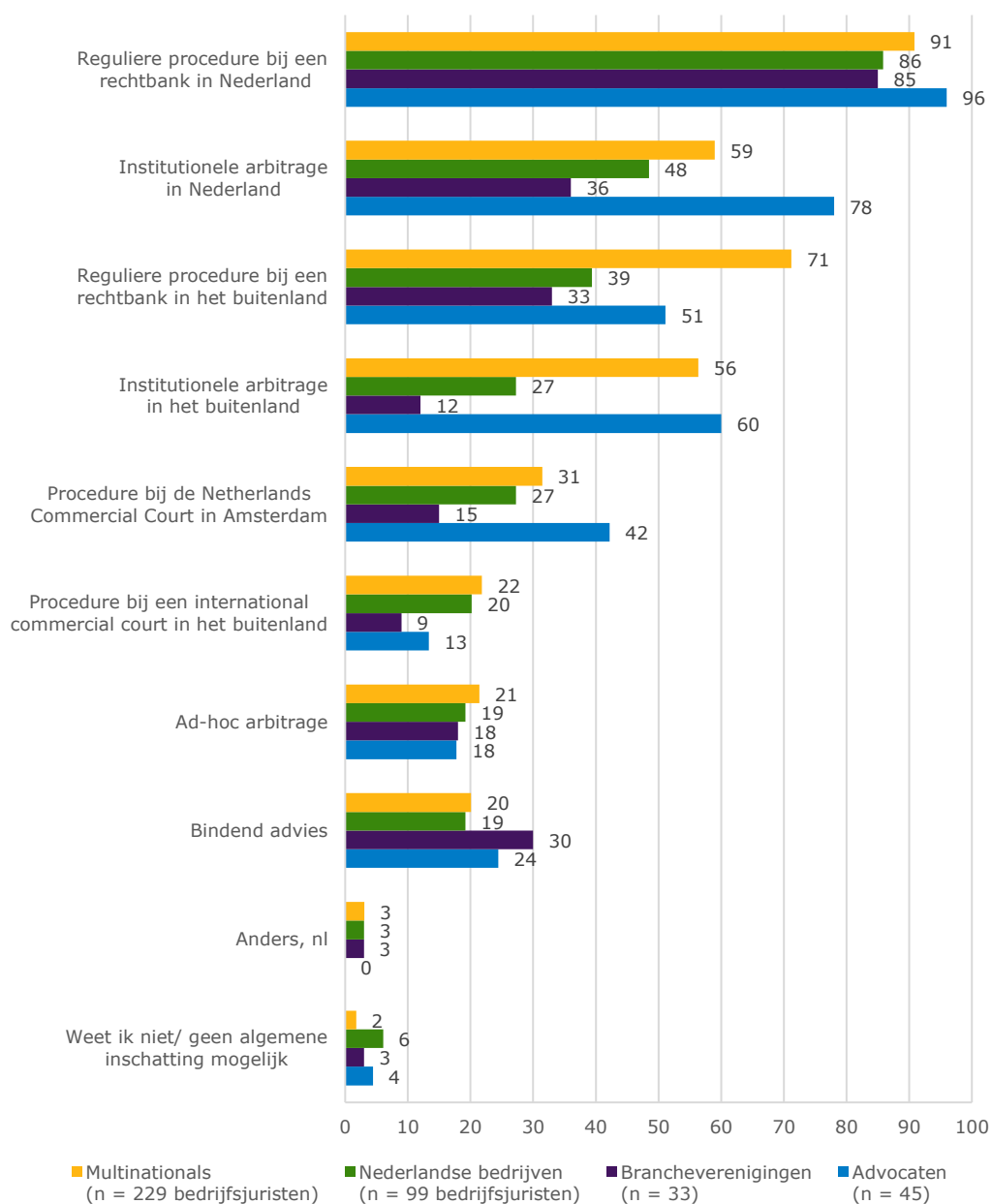
Belangstelling voor een procedure bij de NCC

Figuur 3.4 toont de geschilbeslechtingsmethoden die volgens bedrijfsjuristen door bedrijven als opties worden gezien in het oplossen van een internationale geschillen waarbij een derde persoon een beslissing neemt. Een reguliere procedure bij een rechtbank in Nederland wordt het vaakst genoemd: een overgrote meerderheid geeft aan dit als optie te zien voor het afhandelen van landgrensoverschrijdende geschillen. Institutionele arbitrage in Nederland wordt ook vaak genoemd, vooral door juristen bij Nederlandse bedrijven, brancheverenigingen en advocaten. Daarmee staan de gevestigde procedures op Nederlandse bodem bij de meeste bedrijven bovenaan de lijst. De uitzondering wordt gevormd door multinationals, die vaker een reguliere procedure bij de rechter in het buitenland als optie zien dan arbitrage in Nederland. Gevestigde procedures in het buitenland, te weten bij een rechtbank of een arbitrage-instituut, zijn volgens de professionals voor veel bedrijven ook goede opties.

hoogte. En voor multinationals is dit: 31% helemaal niet, 15% weinig, 31% matig, 21% goed, en 3% zeer goed.

⁹⁸ Een aanvullende analyse laat zien dat de bekendheid met de belangrijkste kenmerken statistisch niet significant verschilt tussen bedrijfsjuristen die werkzaam zijn bij bedrijven met 0-100, 100-1.000 en 1.000 of meer werknemers. (Fisher's exact =0,19).

Figuur 3.4 Geschilbeslechtingsmethodes die volgens verschillende informanten door bedrijven als optie worden beschouwd (in percentage respondenten)

Bron: Enquêtes onder bedrijfsjuristen, brancheverenigingen en advocaten grotere kantoren

Noot: Omdat er meerdere antwoorden gegeven konden worden, tellen de percentages op tot boven de 100%.

Figuur 3.4 laat tevens zien dat de NCC door 31% van de bedrijfsjuristen die werkzaam zijn bij een multinational als een optie wordt gezien. Dit percentage is 27% voor

Nederlandse bedrijven.⁹⁹ Van alle brancheverenigingen heeft 15% aangegeven dat de NCC als optie wordt beschouwd door de bedrijven die ze vertegenwoordigen. En van alle advocaten geeft 42% aan dat een procedure bij de NCC doorgaans een optie zou zijn voor de bedrijven die ze vertegenwoordigen of adviseren in het oplossen van internationale geschil. Met uitzondering van de brancheverenigingen wordt een procedure bij een *international commercial court* in het buitenland, ad-hoc-arbitrage, bindend advies en andere methoden door een kleiner percentage respondenten als optie genoemd dan de NCC-procedure. Binnen de brancheverenigingen werd een procedure bij de NCC minder vaak als optie genoemd dan ad-hoc-arbitrage en bindend advies.

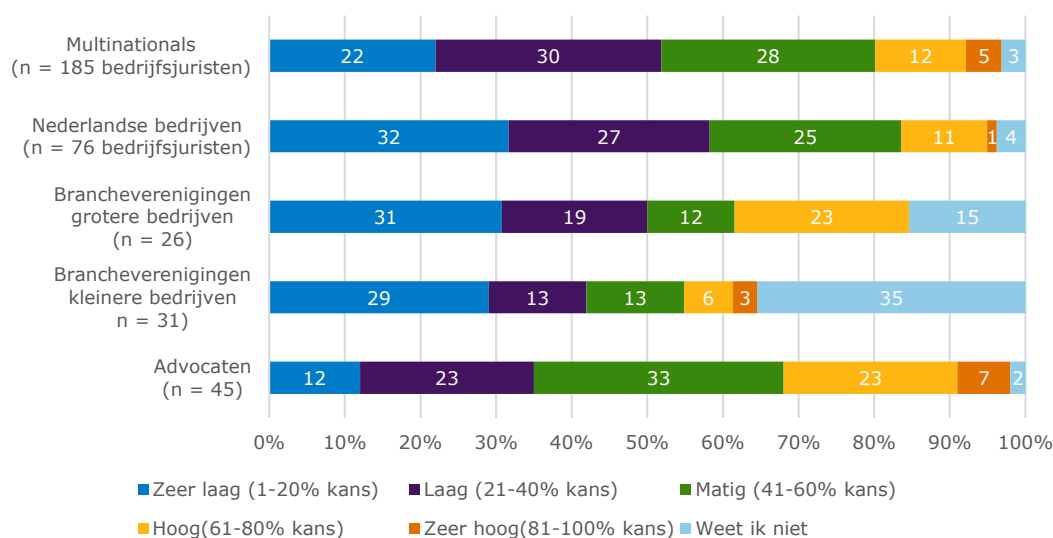
Alle professionals zijn vervolgens gevraagd om op een schaal van 1%-100% aan te geven hoe waarschijnlijk zij achten dat de bedrijven die ze vertegenwoordigen in de toekomst hun geschillen zullen voorleggen aan de NCC. Dit geeft een indicatie van de behoefte aan een dergelijke voorziening en biedt daarmee een aanvullend inzicht in de reden waarom de instroom van zaken achterblijft bij de schattingen van de Raad voor de rechtspraak. Op basis van deze antwoorden zijn vijf categorieën onderscheiden: 'zeer lage kans' (1%-20%), 'lage kans' (21%-40%), 'matige kans' (41%-60%), 'hoge kans' (61%-80%), en 'zeer hoge kans' (81%-100%).

Uit figuur 3.5 blijkt dat 22% van de bedrijfsjuristen bij multinationals de waarschijnlijkheid van toekomstig gebruik van de NCC als zeer laag inschat, 30% als laag, 28% als matig, 12% als hoog, 5% als zeer hoog. Ongeveer 3% zegt het niet te weten. Onder bedrijfsjuristen bij Nederlandse bedrijven waren de percentages als volgt: 32% van de bedrijfsjuristen schat gebruik van de NCC als zeer laag in, 27% als laag, 25% als matig, 11% als hoog en 1% als zeer hoog. Ongeveer 4% zegt het niet te weten.¹⁰⁰ Wat opvalt bij de inschattingen van brancheverenigingen is het aandeel dat aangeeft het niet te weten. Met name brancheverenigingen voor kleinere bedrijven blijken het lastig te vinden om een inschatting te maken voor de bedrijven die ze vertegenwoordigen (35% weet het niet), maar ook bij brancheverenigingen voor grotere bedrijven is dit percentage relatief groot (15%). Waarschijnlijk komt dit door de grote diversiteit in de vertegenwoordigde bedrijven bij sommige brancheverenigingen. Van alle advocaten achtte 12% de waarschijnlijkheid van gebruik van de NCC in als zeer laag, 23% als laag, 33% van de advocaten gaf het een matige kans. Verder dacht 23% van de advocaten dat er een hoge kans is dat zij in de toekomst zullen procederen bij de NCC en 7% schat dit op zeer hoog in. Ongeveer 2% koos als antwoord 'weet ik niet'.

⁹⁹ Een aanvullende analyse wijst erop dat de grootte van het bedrijf geen verschil maakt in het noemen van de NCC als optie voor geschilbeslechting ($\chi^2(2)=3,44$; $p=0,18$).

¹⁰⁰ Een aanvullende lineaire regressieanalyse wijst erop dat bedrijfsjuristen die werkzaam zijn bij bedrijven met 0-100 werknemers, statistisch niet significant verschillen van bedrijfsjuristen met 100-1000 werknemers ($p=0,97$) of 1000 of meer werknemers ($p=0,23$) in de waarschijnlijkheid op toekomstig gebruik.

Figuur 3.5 Percentageverdeling van de waarschijnlijkheid van toekomstig gebruik van de NCC volgens bedrijfsjuristen, brancheverenigingen, en advocaten

Bron: Enquêtes onder bedrijfsjuristen, brancheverenigingen en advocaten grotere kantoren

Noot: Van de 328 deelnemende bedrijfsjuristen lieten 58 deze vraag onbeantwoord (17%), ondanks de expliciete instructie om 'weet ik niet' te selecteren indien geen inschatting kon worden gemaakt. Deze item-non-respons is niet opgenomen in de figuur.

Geschilbeslechtsingsvoorkeuren en uiteindelijke keuzes

Hoewel de voorgaande paragrafen inzicht geven in de voorkeuren van bedrijven voor bepaalde geschilbeslechtsingsmethodieken, is er niet altijd volledige overeenstemming tussen deze voorkeuren en wat er uiteindelijk in contracten wordt vastgelegd. Verschillende interne organisatorische processen, bepaalde standaarden of andere overwegingen kunnen mogelijk de uiteindelijke keuze beïnvloeden. In deze paragraaf wordt verkend in hoeverre er discrepanties bestaan tussen de contractenpraktijk en de voorkeuren van verschillende actoren. Om deze verschillen beter te begrijpen, zijn respondenten gevraagd naar de geschilbeslechtsingsmethode waarbij een derde een beslissing neemt en die zij als het meest geschikt beschouwen, met een onderscheid tussen hun eigen voorkeur en wat zij als de voorkeur van bedrijven zien.

In tabel 3.1 en tabel 3.2 zijn deze twee geschiktheidsinschattingen van bedrijfsjuristen en advocaten afgezet tegen hetgeen het meest waarschijnlijk in het contract wordt opgenomen. Wat hierbij allereerst opvalt is dat de voorkeur van het bedrijf soms uitgaat naar een reguliere procedure bij een rechtbank, maar een procedure bij de NCC het meest waarschijnlijk in een nieuw contract zal worden opgenomen. Dit patroon is waarneembaar bij zowel de bedrijfsjuristen bij multinationals, als bij de bedrijfsjuristen bij Nederlandse bedrijven en bij advocaten. Dit wijst erop dat de uiteindelijke contractuele keuze niet uitsluitend wordt bepaald door de voorkeur van het bedrijf. Mogelijk spelen hier andere factoren een rol zoals onderhandelingen met contractenpartners. Zo zou de definitieve keuze voor een procedure bij de NCC een gevolg kunnen zijn van onevenwichtige onderhandelingsposities of het resultaat van een compromis tussen contractanten.

Tabel 3.1 Methodevoorkeur van bedrijven volgens bedrijfsjuristen en advocaten in relatie tot de meest waarschijnlijk gemaakte keuze in een nieuw contract (in aantallen respondenten)

Meest waarschijnlijke methode in nieuw contract	Voorkeur van het bedrijf			
	Reguliere procedure bij een rechtbank	Institutionele arbitrage	NCC-procedure	Anders/weet niet
Bij multinationals (n=229 bedrijfsjuristen)				
Reguliere procedure bij een rechtbank	113	7	3	15
Institutionele arbitrage	10	43	0	3
NCC-procedure	7	0	7	0
Anders/weet niet	4	2	1	14
Bij Ned. bedrijven (n=98 bedrijfsjuristen)				
Reguliere procedure bij een rechtbank	48	2	3	5
Institutionele arbitrage	2	16	0	2
NCC-procedure	5	1	1	0
Anders/weet niet	3	1	0	9
Volgens advocaten (n=45)				
Reguliere procedure bij een rechtbank	21	1	0	4
Institutionele arbitrage	1	4	0	1
NCC-procedure	1	0	0	1
Anders/weet niet	6	0	0	5

Bron: Enquêtes onder bedrijfsjuristen en advocaten grotere kantoren

Daarnaast wijzen de resultaten erop dat soms in het contract de keuze wordt gemaakt voor een reguliere procedure bij de rechtbank terwijl een procedure bij de NCC als meest geschikt wordt geacht. Dit patroon is te zien bij de bedrijfsjuristen bij multinationals en Nederlandse bedrijven en wijst erop dat de uiteindelijke contractuele vastlegging niet altijd rechtstreeks de bedrijfsvoorkeur of de geschiktheid weerspiegelt. Dit kan erop wijzen dat andere factoren in sommige keuzes een doorslaggevende rol spelen. De keuze voor een reguliere rechtbankprocedure, bijvoorbeeld, zou minder weerstand kunnen oproepen binnen de organisatie. Of contractanten houden uit gewoonte vast aan eerdere afspraken. Zo kan het bedrijf zich hebben gevoegd naar de gangbare praktijk binnen een bepaalde sector. Ook kunnen praktische overwegingen, zoals de perceptie van kosten, toegankelijkheid of voorspelbaarheid van de procedure, bijdragen aan dit verschil tussen voorkeur en uiteindelijke contractkeuze.

Tabel 3.2 Meest geschikt geachte methode volgens bedrijfsjuristen en advocaten en de meest waarschijnlijk gemaakte keuze in een nieuw contract (in aantallen respondenten)

Meest waarschijnlijke methode in nieuw contract	Meest geschikt volgens professional			
	Reguliere procedure bij een rechtbank	Institutionele arbitrage	NCC-procedure	Anders/weet niet
Bij multinationals (n=229 bedrijfsjuristen)				
Reguliere procedure bij een rechtbank	67	20	16	35
Institutionele arbitrage	6	36	1	13
NCC-procedure	1	0	12	1
Anders/weet niet	3	4	0	14
Bij Ned. bedrijven (n=98 bedrijfsjuristen)				
Reguliere procedure bij een rechtbank	25	8	9	15
Institutionele arbitrage	3	12	0	5
NCC-procedure	0	0	6	1
Anders/weet niet	2	0	3	9
Volgens advocaten (n=45)				
Reguliere procedure bij een rechtbank	15	5	4	2
Institutionele arbitrage	0	4	0	2
NCC-procedure	1	0	1	0
Anders/weet niet	4	0	1	6

Bron: Enquêtes onder bedrijfsjuristen en advocaten grotere kantoren

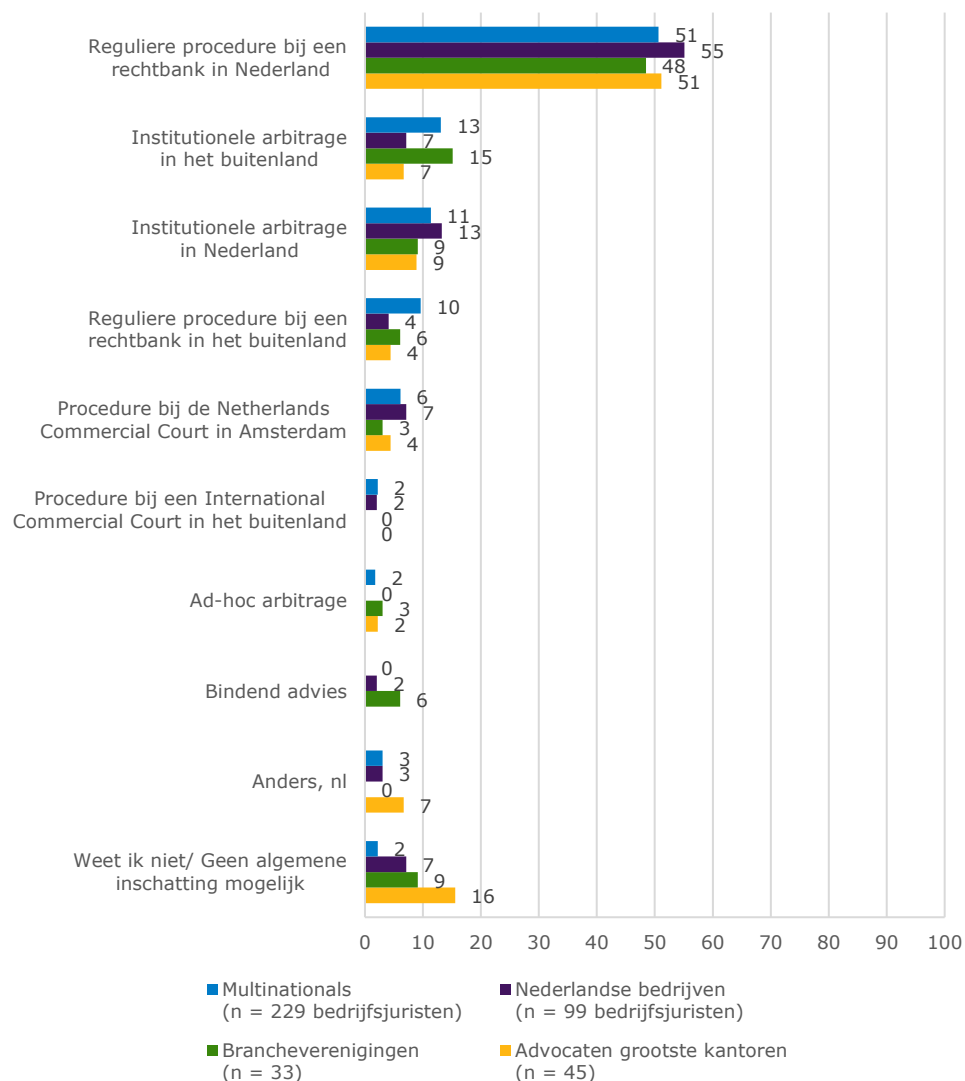
Opname NCC in commerciële contracten

In figuur 3.6 geven we weer welke geschilbeslechtingsmethoden, waarbij een derde een beslissing neemt, momenteel het meest waarschijnlijk in contracten worden opgenomen. Dit biedt een empirische basis om te beoordelen in hoeverre bedrijven in de afgelopen jaren hun contracten en clausules daadwerkelijke hebben aangepast om als een geschil zich voordoet te kunnen procederen bij de NCC.

De resultaten uit de drie afzonderlijke enquêtes vertonen een overeenkomstig patroon. De keuze voor een geschilbeslechtingsmethode varieert nauwelijks tussen de verschillende groepen respondenten. Ongeveer de helft van de respondenten noemt de reguliere procedure bij een rechtbank in Nederland als geschilbeslechtingsmethodiek die momenteel het meest waarschijnlijk zal worden opgenomen in een contract (multinationals: 51%; Nederlandse bedrijven: 56%; brancheverenigingen: 48%; advocaten: 51%). Institutionele arbitrage in het buitenland en in Nederland zal volgens respectievelijk 13% en 11% van de bedrijfsjuristen bij multinationals en 7% en 13% van de bedrijfsjuristen bij Nederlandse bedrijven momenteel in het contract worden opgenomen. De procedure bij de NCC wordt volgens 6% van de bedrijfsjuristen bij multinationals, 7% bij Nederlandse bedrijven, 3% van brancheverenigingen en volgens 4% binnen de advocatuur van de grootste advocatenkantoren het meest waarschijnlijk

opgenomen in nieuw op te stellen contracten.¹⁰¹ De overige mogelijkheden voor geschilbeslechting worden door geen of maar heel weinig respondenten genoemd.¹⁰²

Figuur 3.6 Geschilbeslechtingsmethodiek die op dit moment het meest waarschijnlijk in een nieuw contract zal worden opgenomen (in percentage respondenten)

Bron: Enquêtes onder bedrijfsjuristen, brancheverenigingen en advocaten grotere kantoren

Noot: Bedrijfsjuristen bij Nederlandse bedrijven verschilden statistisch niet significant in hun oordeel van bedrijfsjuristen bij multinationals

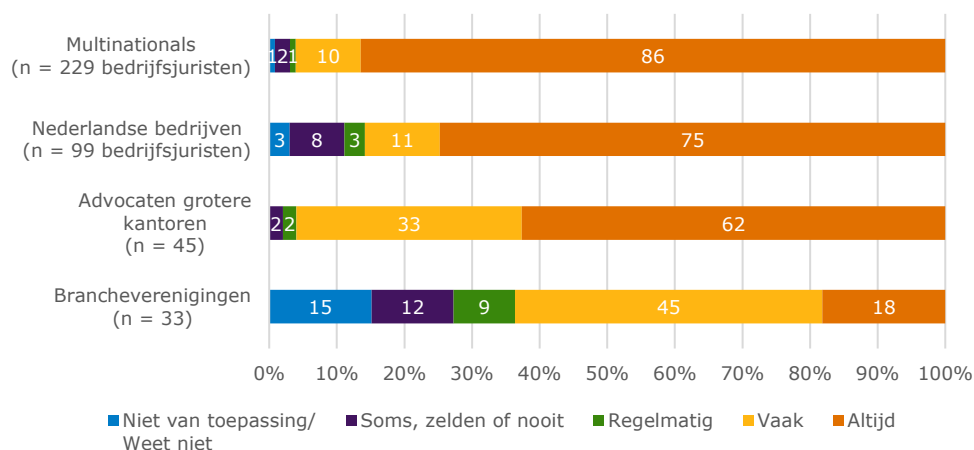
¹⁰¹ Een aanvullende analyse laat zien dat het aandeel bedrijfsjuristen dat de NCC noemt hoger is bij bedrijven met 0-100 werknemers (14%) dan bij bedrijven met 100-1.000 werknemers (5%) en 1.000 of meer werknemers (6%). Dit verschil is echter statistisch niet significant en kan worden toegeschreven aan toevallige spreiding in de steekproef (Fisher's exact = 0,24).

¹⁰² Voor de meeste bedrijven heeft de coronaperiode geen invloed gehad op hun keuze: slechts 4% van de bedrijfsjuristen vermelden dat er destijds vaker werd gekozen voor formele buitengerechtelijke geschilbeslechting (zoals arbitrage of bindend advies) of voor informele oplossingen (onderhandelingen en mediation).

Bij het voorgaande is het van belang om op te merken dat de keuze voor een specifieke methode niet per se in een contract hoeft te worden opgenomen. Bovendien kan de keuze voor een bepaalde methodiek al veel eerder binnen de organisatie zijn gemaakt, waardoor opname van een geschilbeslechtsingsclausule is eerder een routinematige handeling dan een bewuste afweging. Om meer zicht te krijgen op de geschilbeslechtsingskeuzes in contracten, zijn we daarom nagegaan in hoeverre een geschilbeslechtsingsmethode standaard in een contract wordt vastgelegd, en in hoeverre er gebruikgemaakt wordt van reeds bestaande geschillenclausules. Dit is indicatief voor de mate waarin bedrijven bij het opstellen van nieuwe contracten actief alternatieven overwegen, zoals de NCC, of vasthouden aan reeds gevestigde praktijken. Tevens geeft het een indicatie voor het aandeel bedrijven waarbij er na het ontstaan van een geschil, er contractuele verplichtingen zijn met betrekking tot de wijze waarop geschillen zullen worden beslecht.

In figuur 3.7 is te zien dat een bepaling over de wijze van geschilbeslechting in het overgrote deel van de contracten wordt opgenomen. Dit is altijd het geval volgens 86% van de bedrijfsjuristen werkzaam bij multinationals en 75% van de bedrijfsjuristen bij Nederlandse bedrijven. Respectievelijk 10% en 11% antwoordt dat dit 'vaak' gebeurt en de resterende bedrijven weet het niet, of doet dit soms, zelden of nooit (multinationals: 4%; Nederlandse bedrijven: 14%). Ook bij advocaten komt hetzelfde beeld naar voren: het overgrote deel geeft aan dat dit vaak of altijd het geval is (tezamen 95%). De brancheverenigingen zijn hier minder eenduidig over: 18% geeft aan dat dit altijd het geval is, 45% vaak, 9% regelmatig, 12% soms, zelden of nooit. En ongeveer 15% van de brancheverenigingen geeft aan dit niet te weten.

Figuur 3.7 Percentageverdeling van de opnamefrequentie van geschilbeslechtsingsmethodieken in contracten volgens bedrijfsjuristen, advocaten en brancheverenigingen

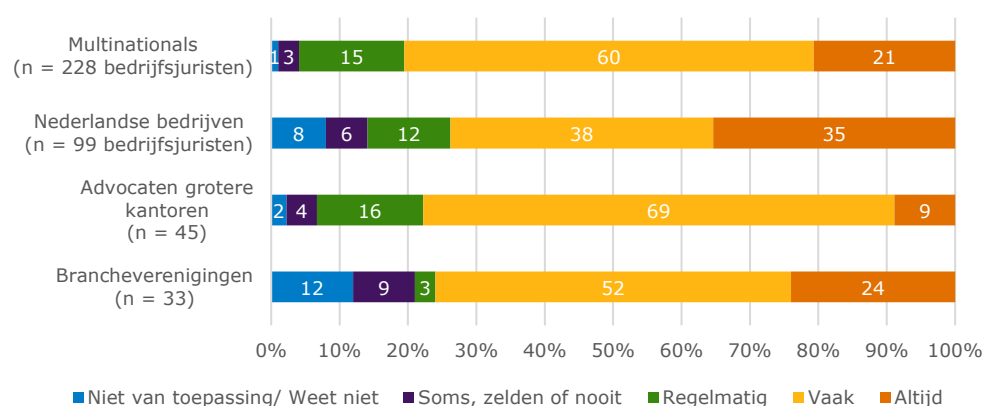

Bron: Enquêtes onder bedrijfsjuristen en advocaten grotere kantoren

Figuur 3.8 toont hoe vaak het hierbij om standaardclausules gaat. Van de respondenten van multinationals meldt 21% dat er 'altijd' gebruik wordt gemaakt van dergelijke standaardclausules. Dit geldt eveneens voor 35% van de bedrijfsjuristen bij Nederlandse bedrijven. 60% van de respondenten bij multinationals en 38% bij Nederlandse bedrijven geven aan dat opname van een standaardclausule 'vaak' gebeurt. 15% van de bedrijfsjuristen bij multinationals en 12% bij Nederlandse bedrijven melden dat

opname van een standaardclausule 'regelmatig' gebeurt. De geconstateerde verschillen in de antwoorden van bedrijfsjuristen bij multinationals enerzijds en bij Nederlandse bedrijven anderzijds zijn statistisch significant. De antwoorden van advocaten en brancheverenigingen bevestigden dit beeld en laten ongeveer dezelfde patronen zien: een ruime meerderheid geeft aan dat het vaak of altijd om standaardclausules gaat (78% en 76%).

Figuur 3.8 Percentageverdeling van het gebruik van standaardclausules omtrent geschilbeslechting in contracten volgens bedrijfsjuristen, advocaten en brancheverenigingen

Bron: Enquêtes onder bedrijfsjuristen en advocaten grotere kantoren

Noot: Bedrijfsjuristen bij multinationals verschilden statistisch significant van bedrijfsjuristen bij Nederlandse bedrijven ($p < 0,001$; Fishers' exact).

3.3 Redenen voor het gebruik van de NCC

In de vorige paragraaf bespraken we hoe de gerealiseerde instroom bij de NCC zich verhoudt tot de verwachtingen in de memorie van toelichting, mede op basis van gegevens over bekendheid met en behoefte aan de NCC onder de doelgroep. Deze bevindingen vormen de opmaat naar een verdiepende analyse in de overwegingen van potentiële gebruikers. In deze paragraaf onderzoeken we welke factoren een rol spelen bij het daadwerkelijk overwegen en al dan niet kiezen van de NCC-procedure. Ook kijken we naar eventuele belemmeringen en hoe kan het gebruik kan worden gestimuleerd. We maken hierbij onderscheid naar het perspectief van sleutelinformanten (op basis van interviews met rechters, een General Counsel en een hoogleraar) en de het perspectief van de doelgroep (op basis van enquêtes onder bedrijfsjuristen, brancheverenigingen en advocaten van grote kantoren).

3.3.1 Perspectief sleutelinformanten

Vanuit de interviews met sleutelinformanten hebben we een verdiepend beeld kunnen schetsen van de redenen waarom bedrijven volgens hen wel of geen geschil zullen voorleggen aan de NCC. Vooral de grootte van het bedrijf, de omvang van het geschil, sectorale tradities, neutraliteit, en de kosten van de procedure kunnen belangrijke factoren zijn in de keuze van de wijze waarop geschillen worden beslecht. Wat betreft de grootte van het bedrijf komt naar voren dat de meeste allergrootste multinationals

niet zullen procederen. Ze willen geen negatieve publiciteit en regelen dit op een andere manier. Er bestaan bijvoorbeeld overlegcomités waarin onder andere aan de orde komt hoe ze met dit soort dingen willen omgaan. Ze zouden vooral inzetten op mediation, en als ze hun geschil al zouden willen voorleggen aan de rechtbank, dan zal de wederpartij zich meestal moeten schikken naar hun voorkeuren vanwege de marktmacht van deze grote multinationals. Hun voorkeur zal dan meestal een procedure de Nederlandse taal zijn, omdat dit een voordeel heeft ten opzichte van de buitenlandse wederpartij.

De NCC lijkt daarmee niet echt voor de echt grote multinationals van belang, maar vooral een interessante voorziening te zijn voor de grotere, middelgrote en kleinere ondernemingen die internationaal actief zijn. In Nederland gaat dat om een substantieel aantal. Denk aan de op exportgerichte agrarische sector en voedselverwerkende industrie. Vooral in dat segment zouden volgens een geïnterviewde inmiddels de nodige contracten gesloten zijn met een clause waarin de NCC als geschilbeslechtsingsforum wordt gekozen.

Ook de omvang van het geschil speelt een rol. In zakelijke overeenkomsten die over honderden miljoenen gaan, wordt vaak de voorkeur gegeven aan de uitgebreidere behandeling van een zaak door de London Commercial Court. Dan kiest men niet voor het terughoudende Nederlandse stelsel van bewijsvoering en waarheidsvinding, maar voor de *disclosure* die ze in Engeland hebben. Een partij kan dan tot het uiterste gaan om aan waarheidsvinding te doen.

Sectorale tradities spelen ook een rol. Zo zijn er sectoren die bijvoorbeeld weinig affiniteit hebben met arbitrage en vrijwel altijd zullen procederen bij de rechtbank. Dit gaat bijvoorbeeld om banken. En in de landbouw, daarentegen, wordt juist vaak gekozen voor arbitrage. Ze zijn ermee vertrouwd en weten hoe het werkt. Vaak kiezen ze arbiters uit eigen kring, mensen die thuis zijn in de agrarische wereld. Dat biedt niet alleen vakinhoudelijke expertise, maar ook herkenning en meer vertrouwen in de uitkomst. Een keuze voor de NCC kan ook een compromis zijn tussen twee buitenlandse bedrijven uit verschillende landen, zo ziet een van de geïnterviewden. Ze willen elkaar niet een thuisvoordeel geven en dan kunnen ze overeenkomen om naar de NCC te gaan.

Voor een bepaalde categorie bedrijven kunnen de relatief lage kosten van een procedure bij de NCC een reden zijn om daar een (eventueel) geschil voor te leggen. De kosten bij buitenlandse Commercial Courts en bij arbitrage zijn vele malen hoger. En daar komt bij dat de advocatenkosten in Nederland redelijk concurrerend zijn in vergelijking met het buitenland. Hierover wordt aangegeven dat dit misschien wel enigszins bij het middenbedrijf speelt, maar dat het voor de meeste bedrijven de vraag is of de kosten echt doorslaggevend zijn. Op de totale proces- en advocaatkosten maken de griffiekosten in de meeste zaken weinig verschil.

Voor de keuze is het verder van belang dat de procedure vlot verloopt en dat de rechters deskundig zijn. Ook is het van belang dat het land van forumkeuze beschikt over een goede advocatuur en een goede beheersing van de Engelse taal. Als bedrijven hechten aan vertrouwelijk houden van een geschil, kan dit een keuze voor de NCC belemmeren. De NCC biedt overheidsrechtspraak en is daarmee openbaar. De nadruk

op efficiëntie en snelheid van de procedure, waarmee de NCC naar buiten treedt, kan er overigens ook toe leiden dat geschillen juist niet bij de NCC terechtkomen.

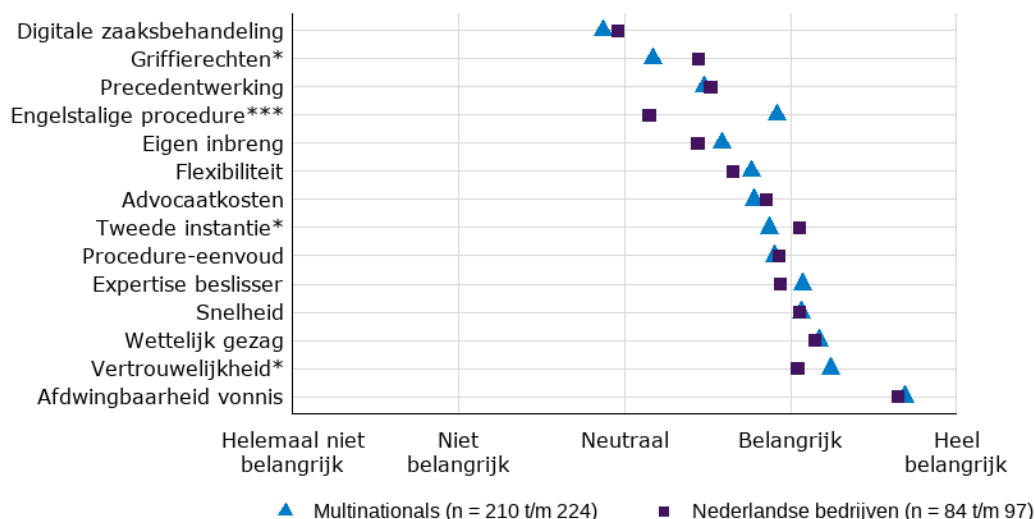
3.3.2 *Doelgroep perspectief*

In deze paragraaf kijken we naar verklaringen vanuit het perspectief van de doelgroep. In de enquêtes onder bedrijfsjuristen, brancheverenigingen en advocaten hebben we ons gericht op twee samenhangende thema's: de relevantie van specifieke procedurekenmerken in het maken van een keuze en de afwegingen die aan de keuze voor de NCC ten grondslag liggen.

Relevantie van verschillende procedurekenmerken

Figuur 3.9 toont een overzicht van verschillende procedurekenmerken die van belang kunnen zijn in de keuze voor een geschilbeslechtingsmethode. De presentatie is in volgorde van het gemiddelde belang dat volgens bedrijfsjuristen daaraan wordt gehecht door multinationals en Nederlandse bedrijven. De verschillen tussen deze twee groepen respondenten in antwoordpatronen zijn statistisch getoetst en zijn op sommige onderwerpen statistisch significant gebleken. De procedurekenmerken waaraan multinationals hetzelfde belang hechten als Nederlandse bedrijven zijn, in volgorde van de schaal die loopt van waarde 1 (helemaal niet belangrijk) tot waarde 5 (heel belangrijk): digitale zaaksbehandeling (gemiddelde = 2,9), precedentwerking (gemiddelde = 3,5), eigen inbreng (gemiddelde = 3,5), flexibiliteit (gemiddelde = 3,7), advocaatkosten (gemiddelde = 3,8), procedure-eenvoud (gemiddelde = 3,9), expertise beslisser (gemiddelde = 4,0), snelheid (gemiddelde = 4,1), wettelijk gezag (gemiddelde = 4,2) en de afdwingbaarheid van het vonnis (gemiddelde = 4,7).

Figuur 3.9 Belang van verschillende procedurekenmerken bij de keuze voor een geschilbeslechtingsmethode bij internationale geschillen (gemiddelde score per item)

Bron: Enquête bedrijfsjuristen

*** $p < 0,001$; * $p < 0,05$ (Fishers' exact)

Noot 1: Aangezien respondenten ook de optie 'weet ik niet' of 'niet van toepassing' konden kiezen, kan 'neutraal' worden geïnterpreteerd als een middenpositie op de schaal van belang. De beoordeling 'neutraal' betekent dat het onderwerp noch als belangrijk, noch als onbelangrijk is ervaren.

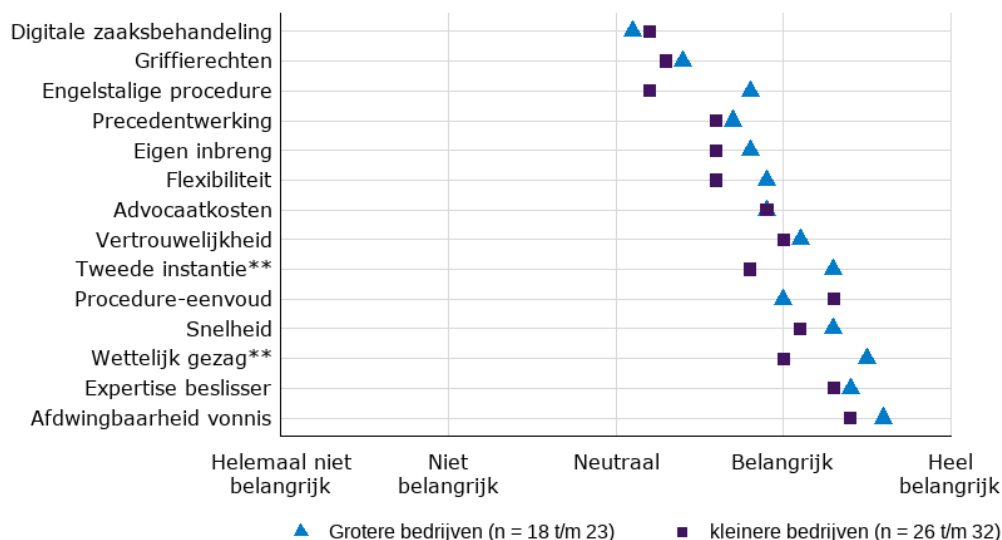
Noot 2: Vanwege geringe variatie in het aantal waarnemingen per element, wordt bij zowel multinationals als bij Nederlandse bedrijven het bereik van de item-respons (minimum en maximum) vermeld.

Voor vier procedurekenmerken verschillen multinationals van Nederlandse bedrijven in het gemiddeld belang dat ze volgens bedrijfsjuristen eraan hechten. Ten eerste is een Engelstalige procedure voor multinationals een belangrijke overweging (gemiddelde 3,9), terwijl Nederlandse bedrijven daar neutraal tegenover staan (gemiddelde = 3,1). De hoogte van de griffierechten is voor multinationals wat minder van belang (gemiddelde = 3,2) dan voor Nederlandse bedrijven (gemiddelde = 3,4). Voorts hechten multinationals ook wat minder belang aan de mogelijkheid van hoger beroep (gemiddelde = 3,9) dan Nederlandse bedrijven (4,1). Daarnaast komt naar voren dat multinationals meer belang hechten aan vertrouwelijkheid van een procedure (gemiddeld 4,0) dan Nederlandse bedrijven (gemiddelde = 4,2). Maar allebei deze overwegingen spelen voor beide groepen gemiddeld een belangrijke rol in de keuze voor een geschilbeslechtingsmethode.

Ook brancheverenigingen hebben aangegeven welke verschillende overwegingen van belang zijn in de keuze voor een geschilbeslechtingsmethode bij internationale geschillen. Dit wordt weergegeven in figuur 3.10. De afdwingbaarheid van een vonnis, de expertise van de besliser, wettelijk gezag, de snelheid en de eenvoud zijn overwegingen die gemiddeld genomen volgens brancheverenigingen door bedrijven (heel) belangrijk worden gevonden. Ook de mogelijkheid van hoger beroep te gaan, de vertrouwelijkheid van de procedure en advocaatkosten worden gemiddeld als belangrijk beoordeeld. Afgaande op de beoordelingen van de brancheverenigingen is de mogelijkheid van hoger beroep voor grotere bedrijven gemiddeld belangrijker dan voor kleinere bedrijven (statistisch significant), net als het aspect van wettelijk gezag.

Andere geconstateerde verschillen tussen grote en kleinere bedrijven zijn niet significant.¹⁰³ Gemiddeld genomen beoordelen brancheverenigingen de mogelijkheid van digitale zaaksbehandeling niet als een belangrijke overweging bij de keuze voor een bepaalde procedure, maar ook niet als onbelangrijk - de score is op dit punt neutraal. Hetzelfde geldt voor het belang van griffierechten. Het belang van de Engelstalige procedure wordt door brancheverenigingen van kleinere bedrijven gemiddeld ook als 'neutraal' beoordeeld, maar voor brancheverenigingen van grotere bedrijven wel als gemiddeld 'belangrijk'.

Figuur 3.10 Belang van verschillende procedurekenmerken bij de keuze voor een geschilbeslechtingsmethode bij internationale geschillen (gemiddelde score per item)

** $p < 0,01$ (Wilcoxon-Mann-Whitney-test)

Bron: Enquête brancheverenigingen

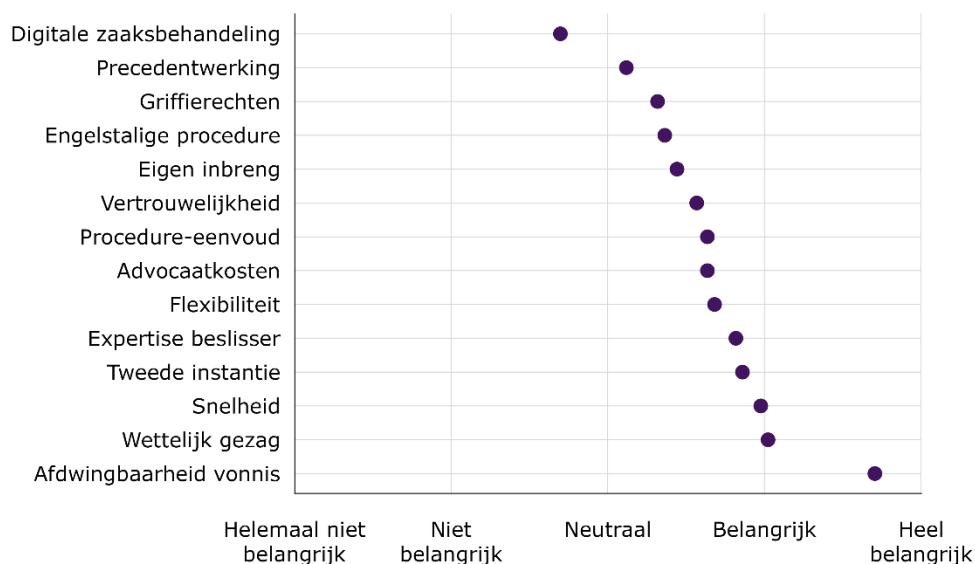
Noot 1: Aangezien respondenten ook de optie 'weet ik niet' of 'niet van toepassing' konden kiezen, kan 'neutraal' worden geïnterpreteerd als een middenpositie op de schaal van belang. De beoordeling 'neutraal' betekent dat het onderwerp noch als belangrijk, noch als onbelangrijk is ervaren.

Noot 2: Vanwege geringe variatie in het aantal waarnemingen per element, wordt bij zowel multinationals als bij Nederlandse bedrijven het bereik van de item-respons (minimum en maximum) vermeld.

Figuur 3.11 laat de gemiddelde score zien van overwegingen die volgens advocaten een rol spelen bij de keuze van bedrijven voor een geschilbeslechtingsmethode. De afdwingbaarheid van een vonnis scoort het hoogst (gemiddelde = 4,7), gevolgd door het wettelijk gezag (gemiddelde = 4,0), de snelheid van de afhandeling (4,0), de mogelijkheid van tweede instantie (3,9) en expertise van de besliser (3,8). Aan digitale zaaksbehandeling werd het gemiddeld het minst belang gehecht door de advocaten.

¹⁰³ Onderwerpen die als 'neutraal' qua belang zijn beoordeeld, zijn noch als belangrijk, noch als onbelangrijk ervaren. Aangezien respondenten ook de optie 'weet ik niet' of 'niet van toepassing' konden kiezen, kan 'neutraal' worden geïnterpreteerd als een middenpositie op de schaal van belang.

Figuur 3.11 Belang van verschillende procedurekenmerken bij de keuze voor een geschilbeslechtingsmethode bij internationale geschillen (gemiddelde score per item, $n=42$ t/m 44 advocaten)

Bron: Enquête advocaten grotere kantoren

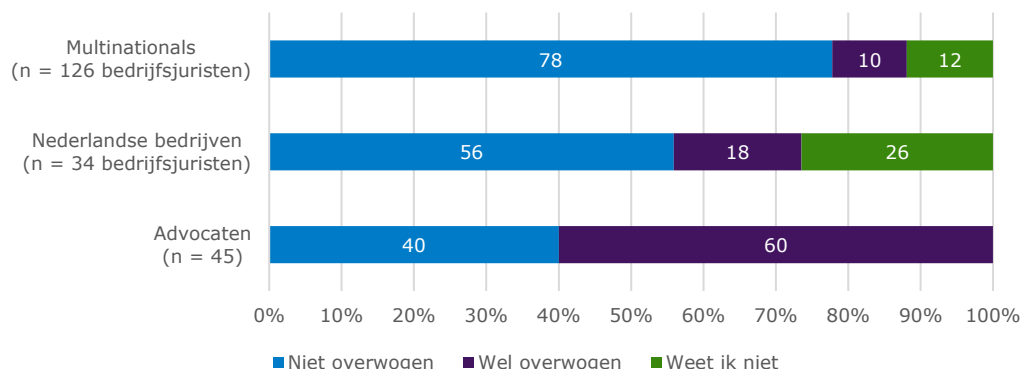
Noot: Aangezien respondenten ook de optie 'weet ik niet' of 'niet van toepassing' konden kiezen, kan 'neutraal' worden geïnterpreteerd als een middenpositie op de schaal van belang. De beoordeling 'neutraal' betekent dat het onderwerp noch als belangrijk, noch als onbelangrijk is ervaren.

Overwegingen bij de keuze voor een NCC-procedure

Deze paragraaf gaat in op de overwegingen van bedrijven en hun adviseurs om al dan niet voor de NCC te kiezen. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen twee fasen: het overwegen van de NCC als optie en de uiteindelijke beslissing om wel of geen procedure te starten. Respondenten die bekend zijn met de NCC-procedure ($n=236$ bedrijfsjuristen en 45 advocaten) en waarbij het bedrijf in de vijf jaar voorafgaand aan de enquête heeft overwogen om een formele procedure te starten, is gevraagd of zij sinds 2019 ook de mogelijkheid van procederen bij de NCC hebben overwogen, en zo ja, of dit ook heeft geleid tot het daadwerkelijk starten van een NCC-procedure. In figuur 3.12 staat het percentage van deze bedrijfsjuristen en advocaten. Hieruit komt naar voren komt dat 10% van deze bedrijfsjuristen bij multinationals overwogen heeft om een geschil aan de NCC voor te leggen. Dit percentage is 18% onder deze bedrijfsjuristen bij Nederlandse bedrijven.¹⁰⁴ Deze bedrijfsjuristen bij Nederlandse bedrijven geven vaker dan deze bedrijfsjuristen bij multinationals aan niet te weten of een procedure bij de NCC is overwogen. De geobserveerde verschillen zijn statistisch significant. Verder blijkt dat 60% van de geënquêteerde advocaten bij grotere kantoren een procedure bij de NCC heeft overwogen.

¹⁰⁴ Bedrijfsjuristen die de NCC niet kenden of in de afgelopen vijf jaren geen formele procedure hebben overwogen/gestart ($n=x$) zijn in deze analyse niet meegenomen.

Figuur 3.12 Bedrijven die volgens bedrijfsjuristen en advocaten met naamsbekendheid van de NCC hebben overwogen om een geschil voor te leggen aan de NCC (in %)

Bron: Enquêtes onder bedrijfsjuristen en advocaten grotere kantoren

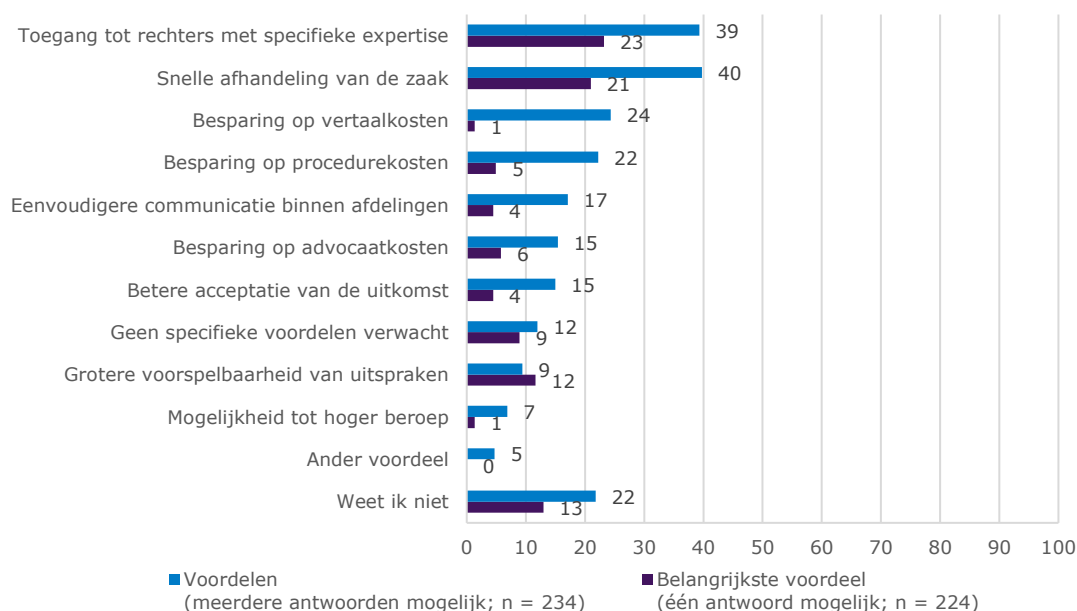
Noot: Bedrijfsjuristen bij multinationals verschilden statistisch significant van bedrijfsjuristen bij Nederlandse bedrijven ($p < 0,01$; Fishers' exact).

Verwachte voordelen van de NCC-procedure

De bedrijfsjuristen die bekend zijn met de procedure bij de NCC zijn gevraagd naar hun mening wat betreft de verwachte voordelen van een eventuele procedure bij de NCC (ongeacht het wel of niet overwegen ervan). Zie de resultaten in figuur 3.13. Hierbij is onderscheid gemaakt naar elk van de voordelen die worden verwacht en het éne aspect dat als meest belangrijk voordeel wordt geacht. Van alle bedrijfsjuristen noemde 39% de toegang tot rechters met specifieke expertise als een van de verwachte voordelen en 40% noemde een snelle afhandeling van de zaak. Deze twee verwachte voordelen worden ook het vaakst genoemd als de meest belangrijkste reden (23% en 21% bedrijfsjuristen). Besparing op vertaalkosten werd door 24% van de bedrijfsjuristen als verwacht voordeel bestempeld, maar zelden als het belangrijkste voordeel (1% bedrijfsjuristen). Hetzelfde geldt voor procedurekosten: ook dit wordt door een deel van de bedrijfsjuristen als een voordeel gezien (17%), maar door weinigen als doorslaggevend (4%). Andere voordelen worden door een kleiner aandeel bedrijfsjuristen genoemd, maar weinig bedrijfsjuristen benoemden één van deze andere voordelen als meest belangrijk. Wel valt op dat de grotere voorspelbaarheid van uitspraken, ten aanzien van een alternatieve methodiek¹⁰⁵, door één op de tien bedrijfsjuristen als belangrijkste reden wordt gezien.

¹⁰⁵ In de vragenlijst is niet geïnventariseerd ten opzichte van welke geschilbeslechtingsmethode dit voordeel zou gelden.

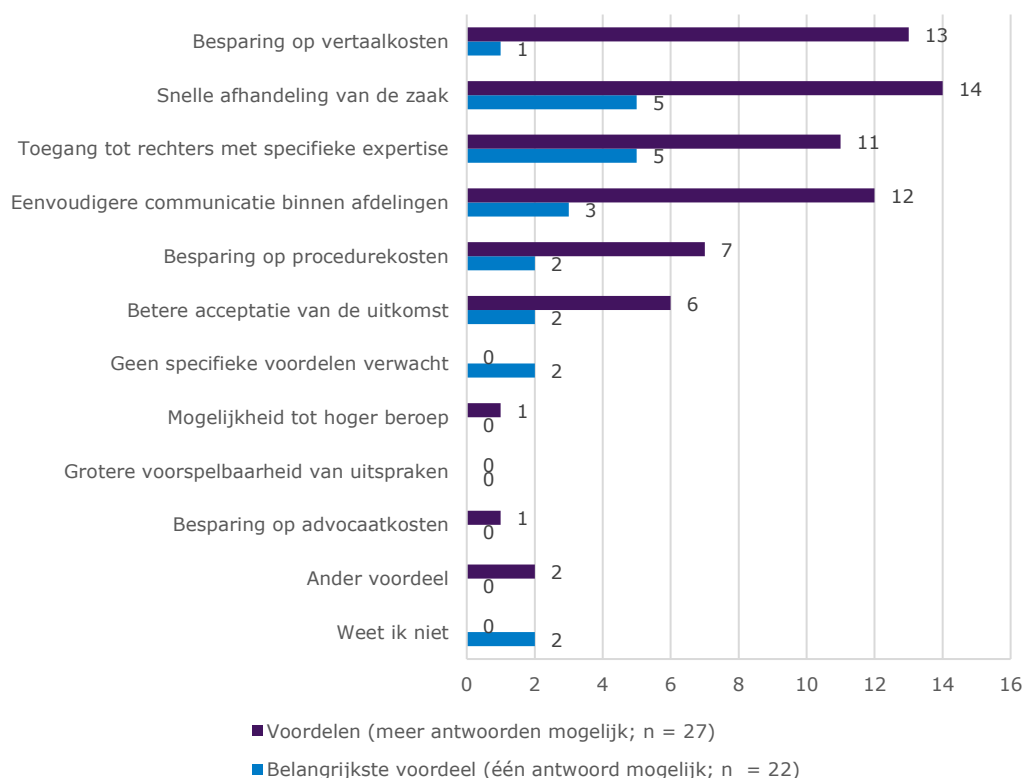
Figuur 3.13 Verwachte voordelen van de NCC-procedure volgens bedrijfsjuristen die de NCC van naam kennen (in %)

Bron: Enquête bedrijfsjuristen

Naast de bedrijfsjuristen zijn ook advocaten gevraagd naar de verwachte voordelen van procederen bij de NCC. In figuur 3.14 staan de bevindingen van de 27 advocaten die dit hebben overwogen en waarbij onderscheid is gemaakt tussen elk van de verwachte voordelen en het meest belangrijke voordeel. Een snelle afhandeling van de zaak wordt het meest genoemd als een van de te verwachten voordelen (14 keer). Ook besparing op vertaalkosten (13 keer), eenvoudigere communicatie binnen afdelingen (12 keer) en toegang tot rechters met specifieke expertise (11 keer) worden genoemd, net als besparing op procedurekosten (7 keer) en een betere acceptatie van de uitkomst van de procedure (6 keer). Figuur 3.14 geeft tevens de antwoorden weer op de vraag welke voordeel als meest belangrijk wordt gezien (één antwoord mogelijk). Een snelle afhandeling van de zaak en toegang tot rechters met specifieke expertise werden beide het vaakst genoemd, namelijk elk door vijf advocaten.

Figuur 3.14 Verwachte voordelen van de NCC-procedure volgens advocaten (in aantal advocaten)

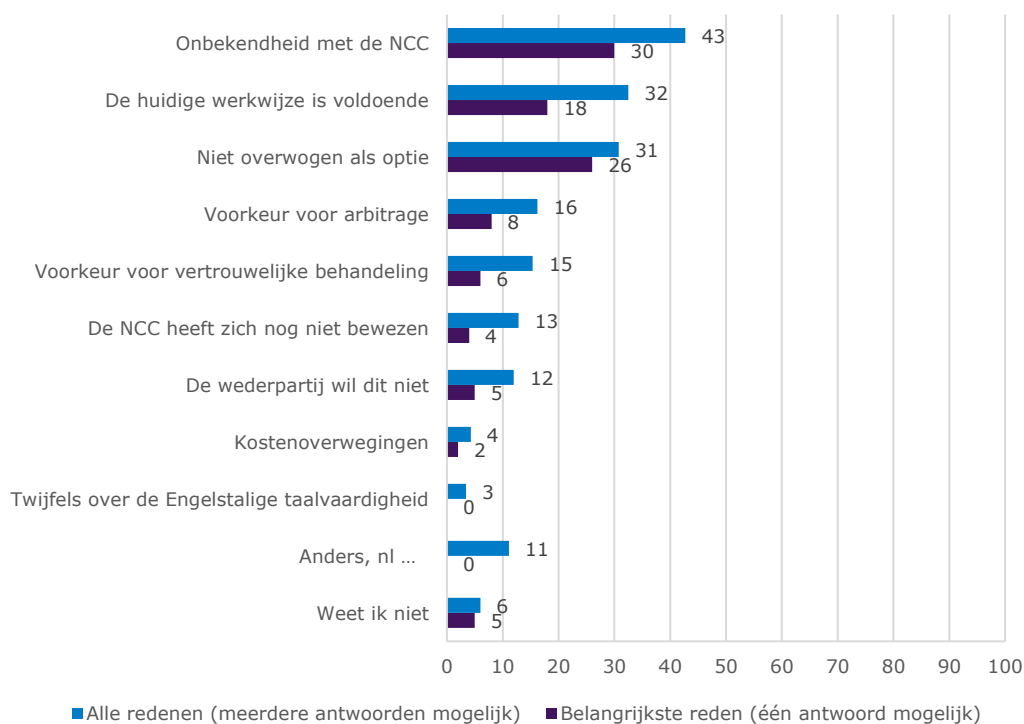

Bron: Enquête advocaten grotere kantoren

Redenen om de NCC niet in overweging te nemen

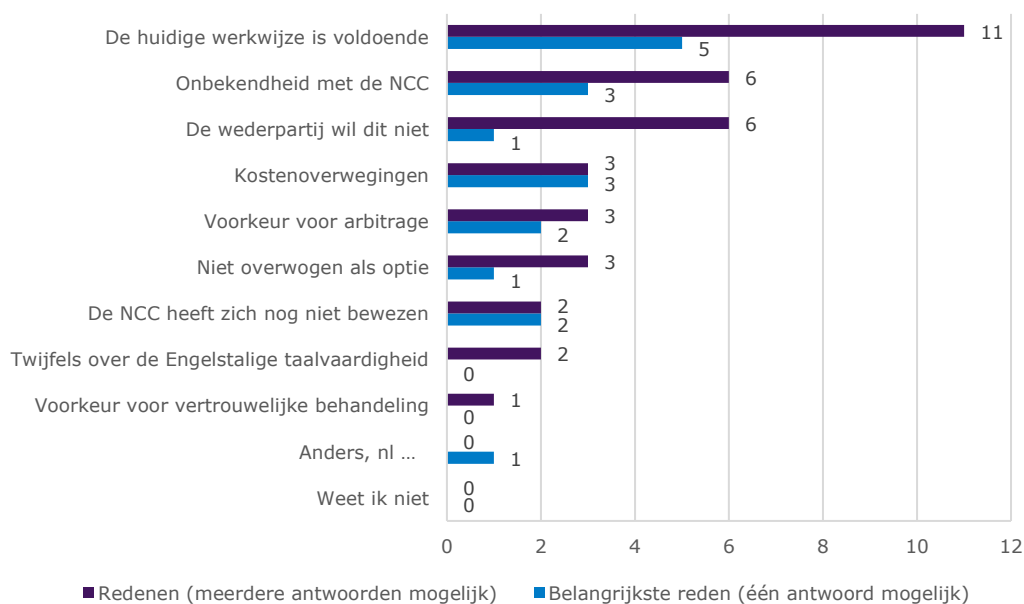
De belangrijkste reden van ondernemingen om de NCC niet in overweging te nemen is de onbekendheid met de NCC, zo blijkt uit figuur 3.15. Ongeveer 43% van de bedrijfsjuristen die het niet hebben overwogen, geeft dit op als één van de overwegingen, en 30% noemt dit de meest belangrijke reden. Voorts noemde 32% van de respondenten de tevredenheid met de bestaande wijze van geschilbeslechting als reden om de NCC niet in overweging te nemen (18% als belangrijkste reden). Nog eens 31% gaf aan de NCC eenvoudigweg niet overwogen te hebben (26% als belangrijkste reden). Voorkeur voor arbitrage (16%) en voorkeur voor een vertrouwelijke behandeling (15%) werden tevens genoemd als een van de redenen (respectievelijk 8% en 6% als belangrijkste reden). 13% van de respondenten noemde als reden dat de NCC zich nog niet heeft bewezen (4% als belangrijkste reden) en 12% meldde dat de wederpartij bezwaar maakte tegen voorlegging van het geschil aan de NCC (5% als belangrijkste reden). Bedrijfsjuristen bij multinationals verschilden statistisch niet significant van bedrijfsjuristen bij Nederlandse bedrijven op elk van de verwachte voordelen. Advocaten laten een vergelijkbaar beeld zien (figuur 3.16).

Figuur 3.15 Redenen van bedrijven om de NCC niet in overweging te nemen volgens bedrijfsjuristen (in %, n=117)

Bron: Enquête bedrijfsjuristen

Figuur 3.16 Redenen van bedrijven om de NCC niet in overweging te nemen volgens advocaten (in aantal advocaten, n=18)

Bron: Enquête advocaten grotere kantoren

Redenen om na overweging af te zien van procederen bij de NCC

In deze sectie richten we ons op de respondenten die de procedure wél in overweging hebben genomen, maar er uiteindelijk toch van hebben afgezien. Onder de geënquêteerde advocaten waren er 25 advocaten voor wie dit het geval was, en waarvan 23 advocaten in een open antwoordveld hebben aangegeven waarom ze ervan hebben afgezien. We maken hierbij onderscheid tussen redenen die door meerdere respondenten zijn gegeven en de overige redenen die door slechts enkele of één advocaat is gegeven.

Meerdere advocaten zagen af van een procedure omdat het in hun zaak niet meer nodig was. De zaak is geschikt. Andere advocaten geven aan dat de wederpartij er niet mee akkoord wilde gaan, of hierover geen overeenstemming kon worden bereikt met de andere partij. Hierbij wijst één van deze advocaten erop het lastig is om na het ontstaan van het geschil gezamenlijk nog iets anders overeen te komen als de NCC niet is overeengekomen in het contract. Volgens een andere advocaat kan de efficiency die de NCC nastreeft soms haaks staan op het belang van gedaagde partijen, en een advocaat uit de procespraktijk geeft aan dat zijn pogingen om partijen af te laten wijken van de eerdere forumkeuze in het voordeel van de NCC om die reden niet succesvol zijn.

Naast deze vaker genoemde redenen, zijn er ook een aantal redenen gegeven die door slechts enkele of één advocaat zijn gegeven. Deze redenen zijn dus minder breed gedragen, maar bieden wel unieke signalen. Volgens één van de advocaten brengt vroegtijdig overleg met potentiële gedaagden het risico met zich mee dat de gedaagde zelf zo snel mogelijk elders een procedure zal starten die veel trager werkt. En een andere advocaat geeft het afwijkende karakter van de NCC als reden voor het afzien een procedure bij de internationale handelskamer van Amsterdam. Volgens deze advocaat was het idee dat de NCC-rechter geen gewone overheidsrechter zou zijn, en meer internationaal aanvaarde manieren van procederen zou toepassen. Maar hoe dit in de praktijk werkt is echter volgens hem onduidelijk. Het precedent is volgens deze advocaat laag en rechters zouden individuele opvattingen erop nahouden over de mate waarin bijvoorbeeld *cross-examinations*, *discovery/disclosure* van documenten wordt toegelaten. Dit maakt de voorspelbaarheid volgens deze advocaat te laag om voor deze procedure te kiezen. Daarnaast noemt deze advocaat de vrees voor een NCC met 'bewijsdrang', de relatieve kleine pool van rechters met daarbinnen een groot aantal 'bekende' rechters. Ook dit werd door deze ene advocaat als reden gegeven voor het afzien van een procedure bij de NCC.

Verder noemen twee advocaten de kosten als reden voor het afzien van de procedure, en een andere advocaat geeft aan geen meerwaarde te zien. Onbekendheid met de NCC, tegenvallende eerdere ervaringen met de NCC ten opzichte van institutionele arbitrage, en het juist niet willen procederen in het Engels, zijn daarnaast nog genoemde redenen voor afzien van de NCC-procedure. Ook wordt gewezen op beperkte mogelijkheden van *discovery* binnen het Nederlands procesrecht, en dat de voorkeur in sommige zaken daarom uitgaat naar arbitrage. In één van de zaken is van de NCC afgezien omdat inmenging van buitenlandse advocaten ongewenst was. Ook de lastige voorspelbaarheid van de uitkomst wordt als reden opgegeven.

3.4 Ervaringen met de procedure

In deze paragraaf richten we ons op advocaten die als gemachtigde hebben opgetreden in een procedure bij de NCC. Op basis van hun ervaringen geven we zicht op de redenen waarom bedrijven volgens deze gemachtigden kiezen voor de NCC en schetsen we wat de verwachtingen waren ten aanzien van de procedure hoe de procedure in de praktijk is ervaren.

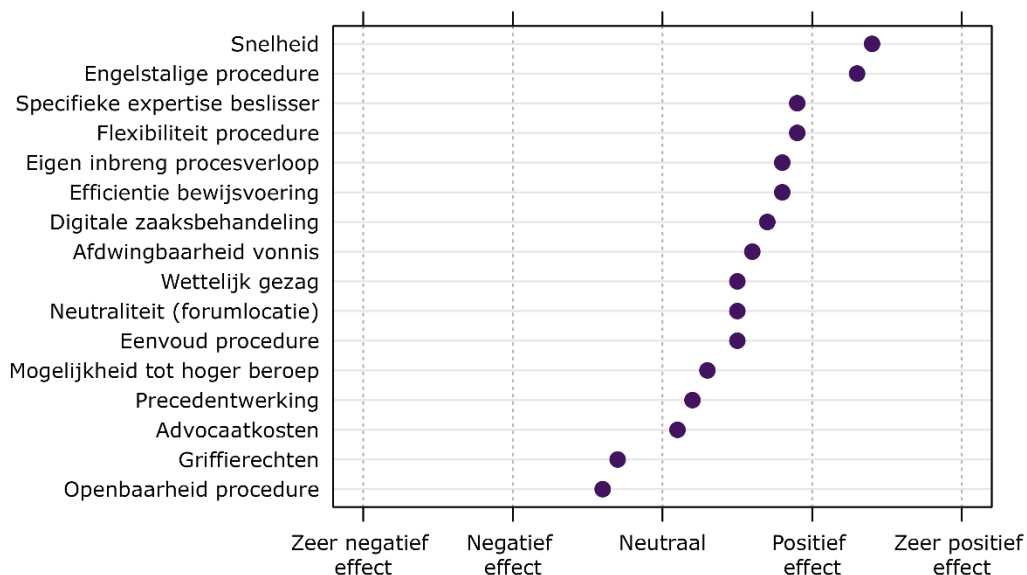
Redenen voor het procederen bij de NCC

Voor het in kaart brengen van de redenen zijn gemachtigden een lijst van procedurekenmerken voorgelegd, onderverdeeld in vier hoofdthema's: procedeefficiëntie, procedureverloop, uitkomstkwaliteit en uitvoerbaarheid. Op deze lijst is aangegeven wat volgens deze gemachtigden het effect is op de uiteindelijke keuze van bedrijven om te kiezen voor een procedure bij de NCC. Dit kon negatief, neutraal of positief zijn. Als de cliënten te divers zijn, hebben de advocaten zich gericht op één cliënt waarvan de overwegingen het beste kunnen worden ingeschat.

In figuur 3.17 staan de bevindingen betreffende de gemachtigden van proceduredeelnemers in één overzicht weergegeven. De meeste procedurekenmerken van de NCC gemiddeld een positief effect volgens gemachtigden op de keuze voor het NCC. De snelheid van de procedure en de proceduretaal zijn aspecten die het meest van belang zijn in de keuze voor de NCC. Andere kenmerken van de procedure met tussen een neutraal en positief effect in, zijn achtereenvolgens de advocaatkosten, precedentwerking, mogelijkheid tot hoger beroep, eenvoud van de procedure, neutraliteit (forumlocatie), wettelijk gezag, afdwingbaarheid vonnis, digitale zaaksbehandeling, efficiëntie van bewijsvoering, eigen inbreng procesverloop, flexibiliteit van de procedure en de specifieke expertise van de beslisser. De griffierechten en de openbaarheid van de procedure hebben volgens de gemachtigden een kleine negatieve uitwerking op de keuze voor de NCC-procedure.

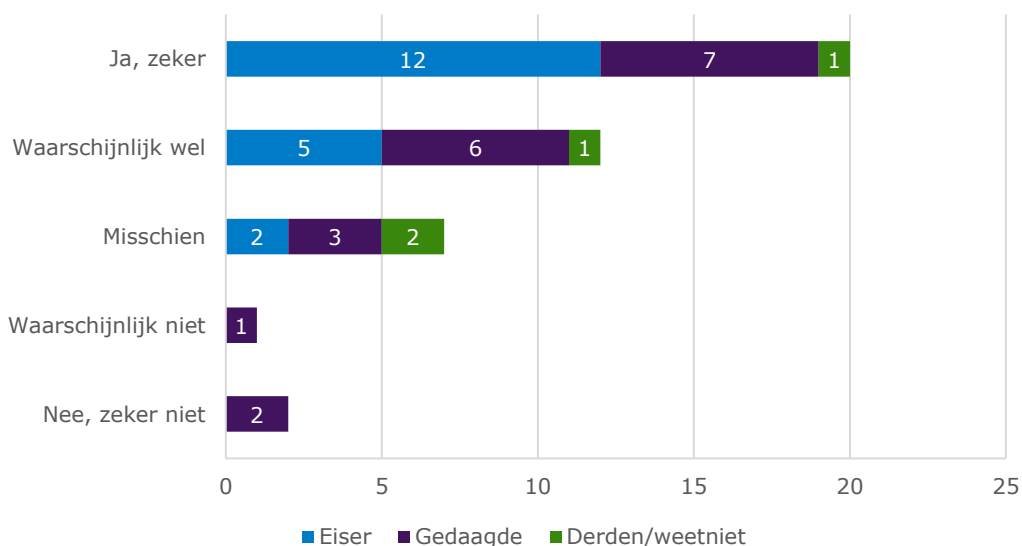
In de enquête is bovendien aan de gemachtigden gevraagd of ze op basis van hun ervaringen opnieuw een procedure zouden aanbrengen bij de NCC, of deze procedure zouden aanbevelen bij de bedrijven die ze adviseren en vertegenwoordigen (figuur 3.18). Op basis van hun ervaringen zouden 20 van de 42 gemachtigde advocaten (47%) in de toekomst zeker (opnieuw) kiezen voor een procedure bij de NCC of bedrijven attenderen op deze mogelijkheid, 12 gemachtigden geven aan dit waarschijnlijk wel te zullen doen (28%) en 7 gemachtigden twijfelen hier nog over (16%). Er is 1 gemachtigde die dit waarschijnlijk niet zal doen (2%) en 2 gemachtigden zijn er zeker van dat ze in de toekomst geen procedure zullen starten en/of bedrijven hierop te attenderen (5%).

Figuur 3.17 Inschatting van gemachtigden van het effect van verschillende procedurekenmerken op de keuze van bedrijven om bij de NCC te procederen (n=40 gemachtigden)

Bron: Enquête proceduredeelnemers

Figuur 3.18 Inschatting van toekomstig gebruik of aanbeveling aan bedrijven naar aanleiding van de ervaringen met een procedure bij de NCC, onderverdeeld in eisers, gedaagden en andere partijen (in aantal gemachtigden)

Bron: Enquête proceduredeelnemers

Na de inschatting over het toekomstig gebruik of aanbevelen is het antwoord nader toegelicht in een open antwoordveld. Van de 32 advocaten die waarschijnlijk of zeker opnieuw voor de NCC zouden kiezen/aanbevelen, gaven 25 advocaten als reden dat de procedure in het Engels is. Ze doen dit in verschillende bewoordingen. Zo wordt hierover bijvoorbeeld gezegd dat de stukken niet meer vertaald hoeven te worden, de mondelinge behandeling beter te volgen is, een tolk tijdens de zitting niet meer nodig is, de communicatie met de cliënt soepeler verloopt en het vertalen van documenten overbodig is. De snelheid en/of efficiëntie worden expliciet genoemd door 17 van deze 32 gemachtigden. Dit voordeel wordt op uiteenlopende manieren beschreven en omvat onder meer het idee dat de NCC-procedure sneller is dan de reguliere procedure bij de overheidsrechter en arbitrage. Volgens één van deze advocaten zou het mogelijk zijn om een bodemprocedure in drie maanden te doen, en dat dit met arbitrage niet zou lukken. De digitale dossiervoering wordt door een andere advocaat genoemd als een factor die bijdraagt aan efficiencywinst. Dit geldt ook voor het gebruik van de Engelse taal, omdat vertaalkosten worden voorkomen evenals vertraging door de vereiste vertalingen. Bovendien is meer ruimte om de procedure op de specifieke zaak af te stemmen.

Zeven van de geënquêteerde gemachtigden twijfelden over toekomstig gebruik/ aanbeveling. De redenen hiervoor variëren per advocaat. Volgens één van deze advocaten kent deze procedure weinig meerwaarde ten opzichte van de reguliere overheidsrecht-spraak en NAI-arbitrage, en hebben advocaten en rechters nog niet veel ervaring opgedaan met procederen bij de NCC. Een andere advocaat geeft aan dat het verplicht in de Engelse taal moeten voeren van deze procedure ook tijdrovender en kostbaarder kan zijn, met name als het gaat om een geschil tussen twee Nederlandssprekende partijen. Bovendien is het dan lastiger om de nuance goed over te brengen. Door een andere advocaat werd gewezen op de inflexibiliteit van de NCC in sommige delen van de procedure. Ook waren er bedenkingen bij bepaalde beslissingen die volgens deze een van de advocaten overhaastig genomen lijken te zijn (door de belofte van een snelle procedure) en waarbij volgens deze advocaat onvoldoende werd gerealiseerd hoe zeer dit ten koste ging van de procedeerstrategie. Een andere advocaat geeft aan dat ze soms het gevoel hadden dat snelheid ten koste ging van kwaliteit. Bij één advocaat heeft het twijfelpunt te maken met de reputatie die nog niet gevestigd genoeg zou zijn. Een andere advocaat vond de beheersing van de Engelse taal door de rechter onder de maat, evenals de ervaring met de materie. Tot slot noemt laatste advocaat nog dat de afwijking van het procesreglementen zorgt voor (proces)onzekerheid, en noemt ook de kosten als een punt waarom er twijfel is om deze procedure nogmaals te gebruiken of aan te bevelen.

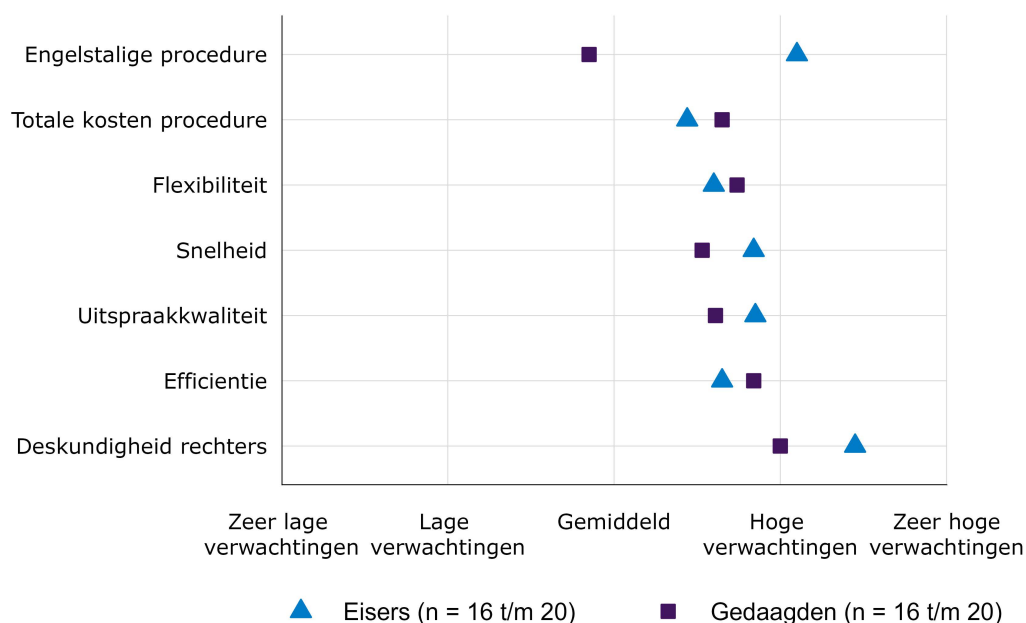
Tot slot hebben de drie advocaten die waarschijnlijk of zeker niet in de toekomst van de NCC-procedure gebruik zullen maken/aanbevelen in het open antwoordveld toelichting gegeven op hun antwoord. Deze advocaten stonden gedaagden bij en vertonen overeenkomsten in hun ontevredenheid. Alle drie advocaten vonden de uitspraakkwiteit onder de maat. Op onderdelen zou de uitspraak onbegrijpelijk zijn, en bovendien rekenfouten bevatten. De rechters waren volgens één van deze advocaten op zitting onvoldoende voorbereid, en een andere advocaat vond de deskundigheid van de rechters tegenvallen. Ook wordt door één advocaat gewezen op fouten/afwezigheid van de griffie/backoffice, en wordt het eNCC platform als onoverzichtelijk en moeilijk han-teerbaar gezien. Een andere reden voor de ontevredenheid zit hem in de kosten van de procedure. Volgens een van deze advocaten zou niet opwegen tegen de voordelen. Tot slot wordt door een advocaat nog gewezen op het eigen procesreglement van de NCC met leemtes die door het landelijke procesreglement voor rechtbanken moet

worden ingevuld. Dit zou verwarrend zijn voor internationale cliënten en zou afbreuk doen aan de beloofde flexibiliteit in de procedure in vergelijking met arbitrale procedures.

Verwachtingen over deelaspecten van de procedure

In figuur 3.19 staan de verwachtingen voorafgaand aan de gevoerde procedure bij de NCC weergegeven voor verschillende elementen van de procedure en uitgesplitst naar eisers en gedaagden. Over het geheel genomen waren de verwachtingen gemiddeld tot hoog, met uitzondering van de Engelstalige procedure. Daar is de verwachting onder gedaagden net iets onder gemiddeld, en eisers hadden hier gemiddeld juist hoge verwachtingen van. Daarnaast hadden eisers gemiddeld hoge tot zeer hoge verwachtingen ten aanzien van de deskundigheid van de rechters, terwijl dit bij gedaagden 'hoog' was.

Figuur 3.19 Verwachtingen ten aanzien van verschillende elementen van de procedure bij de NCC (gemiddelde score per item)

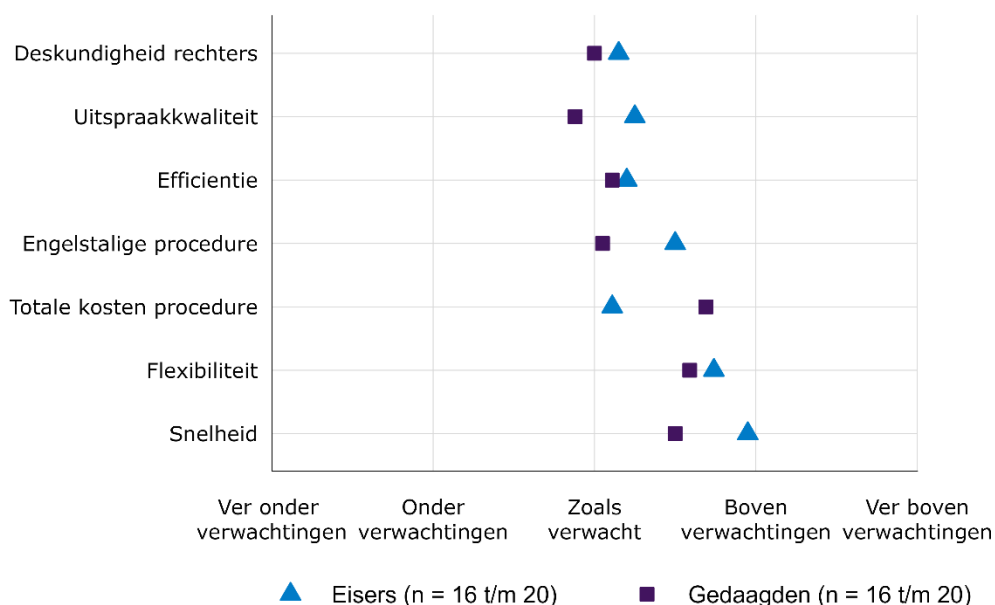
Bron: Enquête proceduredeelnemers

Noot: Vanwege geringe variatie in het aantal waarnemingen per element, wordt bij zowel Eisers als bij gedaagden het bereik van de item-respons (minimum en maximum) vermeld.

De waardering na afloop over deelaspecten van de procedure

Al met al wordt de procedure bij de NCC door gemachtigden van proceduredeelnemers over vrijwel alle onderscheiden procedurekenmerken gemiddeld genomen positief gewaardeerd (zie figuur 3.20). Met een waardering tussen 'zoals verwacht' en 'boven verwachting' oordeelden de advocaten gemiddeld positief over de kosten, flexibiliteit, snelheid, uitspraak kwaliteit, en efficiëntie. Eisers vonden de Engelstalige procedure achteraf gezien duidelijk boven hun verwachtingen uitstijgen, terwijl gedaagden juist gemiddeld iets onder de categorie 'zoals verwacht' oordeelden. De deskundigheid van de rechters was voor gedaagden gemiddeld boven verwachting, en voor gedaagden lag dit hoger, namelijk gemiddeld tussen 'boven verwachting' en 'ver boven verwachting.'

Figuur 3.20 Waardering ten aanzien van verschillende elementen van de procedure bij de NCC (gemiddelde score per item)

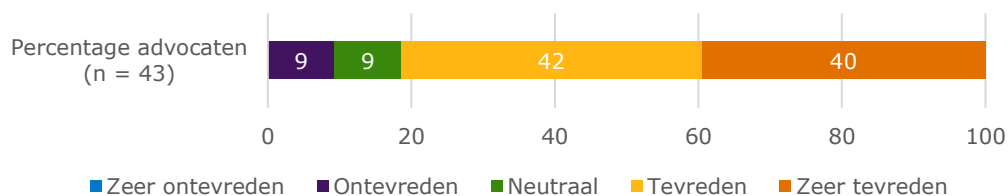
Bron: Enquête proceduredeelnemers

Noot: Vanwege geringe variatie in het aantal waarnemingen per element, wordt bij zowel Eisers als bij gedaagden het bereik van de item-respons (minimum en maximum) vermeld

De algehele tevredenheid met de procedure

Een omvangrijk deel van de gemachtigden van proceduredeelnemers is tevreden (42%) of zelfs zeer tevreden (40%) met de procedure (zie figuur 3.21). Een kleiner deel is neutraal (9%) en een ander deel is ontevreden (9%). Geen enkele advocaat van een proceduredeelnemer is 'zeer ontevreden'.

Figuur 3.21 Percentageverdeling voor tevredenheid met de procedure bij de NCC onder gemachtigden

Bron: Enquête proceduredeelnemers

3.5 Verbetersuggesties vanuit het veld

In de interviews onder sleutelinformanten en de enquêtes onder de doelgroep is gevraagd naar eventuele mogelijke verbeteringen van de NCC. In paragraaf bespreken we achtereenvolgens de informatie die hieromtrent is verzameld bij sleutelinformanten (vanuit de interviews) en de gegevens die zijn verzameld bij bedrijfsjuristen, advocaten en brancheverenigingen (open vragen in de betreffende enquêtes). Bij de bespre-

king van de bevindingen is het van belang om te benadrukken dat het hier gaat om een verkennende analyse van mogelijke verbeterpunten. Het doel niet is om een representatief beeld te geven, maar om een idee te krijgen van de gedachtes die hieromtrent aanwezig zijn onder sleutelinformanten en onder de doelgroepen.

3.5.1 *Perspectief sleutelinformanten*

De in interviews geopperde suggesties om de toestroom van zaken naar de NCC te bevorderen, hadden vaak betrekking op bepalingen in de wet die bedoeld zijn om kleine ondernemers te beschermen. Om deze focus te begrijpen, schetst een van de geïnterviewde rechters - die vanaf het begin bij de totstandkoming van de NCC betrokken was - in grote lijnen de ontstaansgeschiedenis van de NCC. Volgens deze rechter was er voor de oprichting in principe geen nieuwe wetgeving nodig: op grond van de Wet op de rechterlijke organisatie zou het gerechtsbestuur zelfstandig een handelskamer kunnen instellen, en in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering is niet vastgelegd dat procedures verplicht in het Nederlands moeten worden gevoerd. Daarmee leek de juridische basis rond te zijn, totdat de Wet gebruik Friese taal onder de aandacht kwam. Die wet laat zien dat de procestaal bij formele wet kan worden geregeld, wat twijfel opriep over de houdbaarheid van een Engelstalige procedure zonder expliciete wettelijke grondslag. Om elke onzekerheid te voorkomen is er uiteindelijk toch voor gekozen om wettelijk vast te leggen dat bij de internationale handelskamer van de rechtbank Amsterdam in het Engels mag worden geprocedeerd. Dezelfde rechter wees erop dat ook nog een ander probleem werd gezien. De NCC zou zich namelijk vooral gaan richten op complexe geschillen tussen grote, kapitaalkrachtige partijen. Om te voorkomen dat de kosten van deze gespecialiseerde rechtspraak zouden neerslaan op de reguliere rechterlijke macht, werd het uitgangspunt van kostenneutraliteit geïntroduceerd. Omdat de hoogte van het griffierecht uitsluitend bij wet kan worden aangepast, leidde dit alles tot de noodzaak van twee afzonderlijke wetswijzigingen: 1) een wetswijziging die het procederen in het Engels binnen de NCC mogelijk maakt, en 2) een wetswijziging die voorziet in een verhoogd griffierecht voor procedures bij deze kamer.

Zodoende ontstond een conceptwetsvoorstel dat volgens de meeste geïnterviewde rechters een beperkte reikwijdte had. Het ging uitsluitend om het mogelijk maken van Engelstalige procedures en het invoeren van een hoger griffierecht. Volgens verschillende rechters werd op het laatste moment echter besloten om nog enkele aanvullende bepalingen op te nemen. Deze hebben vooral betrekking op het beschermen van kleine ondernemers, en leidde ertoe dat artikel 32a Rv uiteindelijk meer omvat dan was beoogd in het aanvankelijke plan tot oprichting van de NCC en de bijhorende rapportage van BCG. Volgens een van de geïnterviewde rechters kan na vijf jaar ervaring met de NCC worden afgevraagd of deze bescherming wel in die mate nodig is. Sommige competentiebeperkende bepalingen lijken hun doel voorbij te schieten. Het bevorderen van instroom begint volgens een aantal geïnterviewde rechters bij de kritische beschouwing van deze aanvullende bepalingen.

Een van de rechters denkt dat de NCC baat zou kunnen hebben bij een meer verplicht model, vergelijkbaar met de wijze waarop bepaalde zaken in Nederland worden ondergebracht bij de Ondernemingskamer. In dat model is de specialisatie van de kamer en de vaste plaats binnen de rechtspraak leidend, niet de individuele keuze van partijen. Dit biedt volgens deze rechter niet alleen organisatorische voordelen, maar versterkt ook het beginsel van hoor en wederhoor in internationale geschillen. Wat dat laatste betreft wijst een rechter erop dat Nederlandse bedrijven in de huidige situatie bij

contractonderhandelingen soms bewust aansturen op beslechting van geschillen door een Nederlandse rechtbank, juist om hun buitenlandse contractspartner op achterstand te zetten. Die achterstand kan voortkomen uit bijkomende kosten, zoals voor vertaling van processtukken, of uit praktische belemmeringen, zoals lange reistijden naar een rechtbank buiten de eigen jurisdictie. In dat licht zou een vaste, gespecialiseerde handelskamer voor internationale geschillen juist een meer evenwichtige procespositie voor beide partijen kunnen waarborgen.

Volgens deze benadering zou het procederen bij de NCC in beginsel de standaard moeten zijn voor internationale handelsgeschillen, tenzij een van de partijen daar gemotiveerd bezwaar tegen maakt. In dat geval zou een correctiemechanisme moeten bestaan om misbruik of onevenredige nadelen te voorkomen. In het verlengde hiervan is door sommige geïnterviewde rechters het idee geopperd om zaken die zich daarvoor lenen, intern door te verwijzen naar de NCC. Hierbij wordt gewezen op de situatie bij de internationale handelskamer in Parijs, waar er wel een verplichting bestaat om zaken met een internationaal karakter te laten behandelen door de speciale kamer voor internationale handelsgeschillen.

In het verlengde hiervan komt een andere rechter met het model van semi-dwingendheid. In dit model kan de eiser ervoor kiezen om de zaak bij de NCC aan te brengen. En als dat het geval is, dan zal de procedure daar gevoerd worden, tenzij de rechter oordeelt dat het geschil elders behandeld dient te worden omdat de gedaagde hierdoor financieel of anderszins onredelijk zou worden benadeeld. Een dergelijke situatie zou kunnen worden voorkomen door een hardheidsclausule in te bouwen. Als een gedaagde een goede reden heeft om niet de NCC-procedure te volgen, bijvoorbeeld omdat deze het griffierecht niet kan opbrengen, dan kan daar een beroep op worden gedaan. Eventueel zou de rechter dan kunnen besluiten het griffierecht in dit geval te verlagen tot het reguliere niveau bij de rechtbank zodat de zaak alsnog bij de NCC kan dienen.

Voorts is door enkele rechters een versoepeling gesuggereerd van de bevoegdheidsbeperking die inhoudt dat enkel geschillen die 'ter vrije bepaling' van partijen staan aan de NCC worden voorgelegd. De gedachte achter deze beperking was dat de NCC zich niet zou buigen over zaken die in Nederland in meer of mindere mate wettelijk geregeld zijn. Te denken valt aan rechtsgebieden zoals faillissement, huurrecht, arbeidsrecht en familierecht die grotendeels of geheel onder de competentie van de civiele rechter dan wel de kantonrechter vallen. De rechters wijzen erop dat hierdoor geschillen die naar hun aard heel geschikt zouden zijn om te worden beslecht door de NCC, daar uiteindelijk toch niet terecht komen. Bijvoorbeeld als het gaat om een bestuurder die miljoenen verdient bij een multinational en die ontslagen wordt. Of huurcontracten betreffende kantoorpanden of winkelcentra, waarmee miljoenen gemoeid zijn en waarbij ook internationale partijen betrokken zijn. Het is voorstelbaar dat voor dergelijke, vaak complexe zaken een uitzondering wordt gemaakt zodat deze door de NCC kunnen worden behandeld, zo komt naar voren in de interviews.

Bovendien lijkt de term 'ter vrije bepaling van partijen' tot verwarring te leiden. In de context van arbitrage dient de term ter afbakening van de burgerlijk rechter. Maar daarbuiten zijn veel advocaten en ook rechters onzeker over de vraag wat de term inhoudt, zo blijkt uit de interviews. De onzekerheid over welke geschillen nu wel en niet onder de competentie vallen van de NCC kan ertoe leiden dat in contracten de voorkeur wordt gegeven aan meer ingeburgerde vormen van geschilbeslechting als de reguliere rechtbank of arbitrage.

Daarnaast suggereren enkele rechters een uitbreiding van de NCC-competentie tot zogeheten exequatur-zaken, die evenmin ter vrije bepaling van partijen staan. Exequatur-zaken betreffen de tenuitvoerlegging van buitenlandse arbitrale vonnissen die in Nederland eerst erkend moeten worden. Door de inperking in de wet kan zo'n zaak niet bij de NCC(A) aanhangig gemaakt worden. Een van de rechters noemde dit frustrerend, omdat de NCC(A) bij uitstek geschikt zou zijn een dergelijk internationaal handelsgeschil te behandelen, ook gezien de complexiteit ervan en de grote financiële belangen.

Tot slot zal het convenant opnieuw onder de aandacht worden gebracht. De afspraken van het doorverwijzen van geschikte zaken lijkt wat verwaterd te zijn. Bij het attenderen op deze afspraken, is het idee om tevens te bezien of partijen in een eerdere fase – kort na het indienen van de dagvaarding – al geattendeerd kunnen worden op de NCC-procedure (in plaats van na de ontvangst van het verweerschrift). Aanvullend voordeel zou kunnen zijn dat als het voorstel vanuit de rechtbank komt, dat dat wat neutraler is dan wanneer één van de partijen dat voorstel doet.

3.5.2 *Doelgroepenperspectief*

In de enquêtes onder bedrijfsjuristen, advocaten en brancheverenigingen waren twee vragen opgenomen met een open antwoordveld. Respondenten konden hier zelf in een tekstvorm hun antwoord formuleren. De eerste vraag ging over mogelijke verbeteringen of toevoegingen die relevant zijn voor de bedrijven die ze vertegenwoordigen, en de tweede vraag ging over de kenmerken van arbitrage of buitenlandse rechtbanken die de respondenten graag bij de NCC terug zouden zien. In deze paragraaf beginnen we met de bespreking van de bevindingen van de eerste vraag, waarbij vier thema's worden onderscheiden (voorlichting en doelgroepbereik, toegankelijkheid, reputatie en overige voorstellen) en daarna de bevindingen voor de tweede vraag waarbij ook vier thema's zijn onderscheiden (sectorspecifieke deskundigheid, vertrouwelijkheid, juridische afdwingbaarheid en overige suggesties).

Voorlichting en doelgroepbereik

In de enquêtes hebben de meeste antwoorden op de eerste vraag op enige manier betrekking op het bredere thema van voorlichting en doelgroepbereik. Binnen dit thema lopen de suggesties echter sterk uiteen, zowel wat betreft inhoud als wat betreft de lengte van het gegeven antwoord. Sommige suggesties gaan vooral over voorlichting, andere gaan vooral over het bereiken van de doelgroep, en weer andere gaan over het geven van voorlichting aan een specifieke doelgroep. Wat vooral opvalt is dat het verbeteren van de bekendheid van de NCC een suggestie is die door veel respondenten, die deze vraag hebben beantwoord, is gegeven. Hierbij is onder meer gewezen op het creëren van (naams)bekendheid in kringen van ondernemingen, bedrijfsjuristen en advocaten door middel van voorlichting, promotie en/of *public relations*. Andere ideeën, die door één of enkele respondenten zijn genoemd, omvatten onder andere het idee om behaalde successen te vieren¹⁰⁶, te adverteren, masterclasses te organiseren, en het idee om de NCC als studieonderdeel toe te voegen bij een beroepsopleiding, het bekender maken van de aanwezigheid van de standaard clause, het bieden van

¹⁰⁶ Een advocaat geeft aan dat de NCC juist niet de publiciteit moet opzoeken met haar zaken, maar reguliere overheidsrechtspraak zou moeten zijn waarbij het belangrijkste voordeel is dat in het Engels geprocedeerd kan worden.

meer zicht op de voordelen ten opzichte van de reguliere procedure, het inzichtelijker maken van de kosten en de werkwijze van de NCC. Eén respondent kwam tot slot nog met het idee om samenvattingen van zaken te publiceren inclusief doorlooptijd en procesomschrijving, zodat geïnteresseerden eenvoudiger een idee kunnen vormen over de NCC.

De voordelen van de NCC zouden volgens één of enkele respondenten tevens meer vanuit de rechtspraak gedeeld mogen worden en binnen de *General Counsel community*, *boardrooms* en grotere multinationals besproken mogen worden. Wellicht zou het NCC volgens een van de respondenten ook meer gepromoot kunnen worden door belangenorganisaties zoals VNO-NCW. De NCC zou hierbij kunnen denken aan zijn doelgroep, waarbij de meeste geïnteresseerden juist *niet* op zoek lijken te zijn naar procedure die vergelijkbaar is met die in London.

Tevens wordt door sommige respondenten expliciet gewezen op het verbeteren van de (naams)bekendheid in het buitenland. Bij buitenlandse bedrijven en multinationals zou het volgens deze respondenten duidelijker mogen worden waarom ze voor de NCC zouden kunnen kiezen, ook als de wederpartij Nederlands is. Hierover wordt ook wel gezegd dat onbekend, onbemind maakt bij buitenlandse contractpartijen. Volgens één van de respondenten in het buitenland weinig vertrouwen zijn in Nederlands recht: het Engels recht staat bekend om zijn zakelijke benadering, met relatief weinig ruimte voor complexiteiten en onvoorspelbaarheid die gepaard kan gaan met een beroep op de goede trouw.

Toegankelijkheid

Het tweede thema dat we onderscheiden heeft betrekking op de toegankelijkheid van de NCC-procedure. Een aantal respondenten noemt hierbij de hoogte van de griffierechten. Enkele advocaten geven aan dat cliënten van een procedure bij de NCC zouden afzien vanwege de hogere griffierechten. Dit zou niet zozeer spelen bij multinationals maar wel bij kleinere bedrijven. Een suggestie hierbij is om dit gelijk te trekken met andere zaken, of om het griffierecht te differentiëren naar geldelijk belang in de zaak zoals ook het geval is bij de reguliere procedure. Een andere respondent komt met de suggestie om vertalingen van relevante wetgeving openbaar beschikbaar te maken. Hoewel dit wel beschikbaar zou zijn in boekformaat, is dit minder geschikt omdat het contact tussen cliënt en advocaat vooral digitaal verloopt. Bovendien zit het boekje achter een betaalmuur, wat volgens deze respondent erin resulteert dat het voor bedrijven niet leesbaar is. Niet alleen een vertaling van Rechtsvordering is hierbij van belang, maar ook boek 3,6 en 7 BW zijn relevant voor een gemiddeld handelsgeschil. Volgens een andere respondent begrijpen buitenlandse bedrijven bovendien vaak weinig van het vakgebied waarbij wordt bemiddeld in arbeidskrachten, omdat vaktermen niet worden vertaald. De suggestie is om te komen tot eenduidige vertaling van vaktermen. Een andere respondent doet de suggestie om internationale rechters bij de NCC op te nemen. Dit zou de drempel voor een internationaal niet-Nederlandse partij lager maken om een clause met deze forumkeuze te accepteren.

Reputatie

Een derde thema dat naar voren kwam in de open antwoorden in de enquêtes betreft de (opbouw van) reputatie van de NCC. De trackrecord is volgens deze respondenten nog bescheiden waardoor het lastig is om buitenlandse bedrijven ervan te overtuigen dat de NCC een goede keuze is. Op dit moment heeft volgens een van de respondenten London nu eenmaal de naam en is er volgens een andere respondent in het buitenland weinig vertrouwen in het Nederlands recht. Het Engelse recht heeft de

reputatie om *business minded* en eenvoudiger te zijn, én zonder de onvoorspelbaarheid van 'goede trouw'. Daarom zou de NCC geduld moeten hebben. Het zou een kwestie van de lange adem zijn, om langzamerhand meer zaken naar zich toe te kunnen trekken. Een andere respondent komt met het idee dat de NCC met meer voorbeelden zou kunnen komen waaruit naar voren komt dat dit een handige en betrouwbare optie is voor geschilbeslechting. Deze voorbeelden zouden met buitenlandse partijen gedeeld kunnen worden om aan te tonen dat de NCC de beste keuze is.

Overige onderwerpen

Tot slot zijn nog een paar onderwerpen aan bod gekomen die niet binnen één van bovengenoemde thema's vallen. Het gaat hierbij allereerst om de professionalisering van publiekscommunicatie en organisatie. Volgens één van de respondenten kan de presentatie van de NCC op de website verbeterd worden en volgens één andere respondent is dit het geval voor de ondersteuning/logistiek. Daarnaast wordt de suggestie gedaan om meer sectorspecifieke kennis in huis te halen en rechters met internationale bedrijfsjuridische ervaring aan te trekken. Een ander doet de suggestie om de NCC te verplichten in internationale geschillen. Ook is de vraag gesteld of er wellicht vormen van samenwerking mogelijk zijn met de arbitrage door ICC Nederland. Tot slot merken we op dat een aantal bedrijfsjuristen en advocaten in de opmerkingen hebben aangegeven dat de NCC geen verbetering behoeft en/of al wordt opgenomen in huidige contracten.

Sectorspecifieke deskundigheid

De beantwoording van de *tweede* vraag, over de kenmerken van arbitrage of buitenlandse rechtbanken die de respondenten graag bij de NCC terug zouden zien, kwam allereerst het bredere thema van (sectorspecifieke) deskundigheid naar voren. Dit kenmerk van arbitrage of buitenlandse rechtspraak zouden deze respondenten graag terugzien bij de NCC.¹⁰⁷ Verschillende suggesties worden gedaan, waaronder het aantrekken van rechters met sectorspecifieke kennis (energiesector, financiële sector), het samenstellen van meervoudige kamers met daarin specifieke expertise ten aanzien van het geschil, het zelf kunnen kiezen van de arbiters, het toevoegen van een branchespecialist aan de meervoudige kamer, het inrichten van 'kamers' met specifieke expertise. Deze respondent zegt dat als er bijvoorbeeld een afdeling komt specifiek voor de bouw, er wellicht wél gebruik van gemaakt zal worden.

Vertrouwelijkheid

Binnen de gegeven antwoorden op de tweede vraag was daarnaast een ander thema te onderscheiden, te weten de vertrouwelijkheid. De meeste antwoorden die binnen dit thema vallen zijn kort en bevatten geen nadere toelichting of concretere suggesties. Eén van de respondenten geeft aan dat geheimhouding bij arbitrage altijd als voordeel wordt gezien, en een andere respondent wijst erop dat men hiervoor normaliter NAI arbitrage wordt gebruikt. De vertrouwelijke behandeling en uitkomst van een zaak bij arbitrage is een kenmerk dat deze respondenten graag bij de NCC zouden terugzien.

Juridische afdwingbaarheid

Een aantal van de door de respondenten genoemde kenmerken van arbitrage/buitenlandse rechtspraak die ze graag zouden terugzien bij de NCC zijn ondergebracht binnen het thema van juridische afdwingbaarheid. Een van de respondenten geeft in

¹⁰⁷ Respondenten zijn gevraagd naar de kenmerken van andere procedures die ze graag bij de NCC zouden willen zien. Dit is ongeacht de juridische haalbaarheid ervan. Het geeft een indicatie van aspecten die voor deze respondenten van belang zijn, en biedt daarmee mogelijk aanknopingspunten voor verbetering van de NCC.

zijn algemeenheid aan dat de uitvoerbaarheid van een vonnis een sleutelfactor is. Een andere respondent vindt de tenuitvoerlegging van vonnissen buiten de EU van toegevoegde waarde bij arbitrage en ziet dit graag terug bij de NCC. Hierover zegt één van de respondenten dat als er een verdrag zou zijn waarbij net zoveel staten zijn aangesloten als bij de New York Conventie voor de erkenning van arbitrage, de NCC ineens vele malen aantrekkelijker zal worden. Bredere ratificatie van het Haags Executieverdrag zou volgens een andere advocaat een belangrijk verschil kunnen maken in de concurrentie met arbitrage. Een paar andere onderwerpen die ook raken aan de juridische afdwingbaarheid van een vonnis, hebben te maken met hoger beroep. Enkele respondenten geven aan dat het kunnen uitsluiten van hoger beroep, of het aanbieden van deze mogelijkheid als optie, van meerwaarde zou zijn voor de NCC.

Overige onderwerpen

In de beantwoording van de tweede vraag zijn een paar onderwerpen genoemd die niet binnen één van de thema's zijn ondergebracht. Allereerst wordt gewezen op het punt dat met name buitenlandse partijen gewend zijn om meer ruimte te krijgen voor bewijsverrichtingen en het onderzoeken van de feiten. Buitenlandse partijen hebben soms moeite met het gebrek aan onderzoek naar de feiten die door Nederlandse rechters vaak worden afgedaan aan de hand van de stelplicht zonder nadere bewijslevering toe te staan. Bij internationale arbitrage is dit vaak meer regel dan uitzondering. Daarnaast zouden Angelsaksische rechters meer op een voetstuk staan, wat het gezag en acceptatie ten goede zou komen.

Spontane opmerkingen door respondenten

Een paar bedrijfsjuristen (14), advocaten (3) en gemachtigden (11) heeft in de enquête, of in reactie op de uitnodiging tot deelname, een of meerdere spontane opmerkingen gemaakt.¹⁰⁸ Deze input geeft een aanvullend zicht op de diversiteit aan meningen over het gebruik van de NCC. Hieronder worden deze opmerkingen voor zover relevant verwerkt en beschreven. Opmerkingen met overlappende inhoud zijn zoveel mogelijk samengevoegd. De opmerkingen hoeven niet de actuele stand van zaken weer te geven, of juridisch juist te zijn, maar geeft zicht op de eigen ervaringen en meningen van de respondenten die spontaan de moeite namen om het onderzoek te voorzien van aanvullende informatie. We bespreken achtereenvolgens de opmerkingen van bedrijfsjuristen, advocaten en gemachtigden.

In de enquête onder bedrijfsjuristen wordt aangegeven dat de NCC bij één van de vertegenwoordigde bedrijven al duidelijk een plek heeft gekregen in de overwegingen maar dat dit nog niet zichtbaar is in de definitieve keuzes omdat verandering tijd kost. Deze respondent denkt dat het tijd kost om succesvol te worden, maar ziet wel de potentie van de NCC. Een andere bedrijfsjurist noemt verder nog dat de NCC zich zou kunnen promoten via Duits-Nederlandse juristenvereniging of beroepsverenigingen als The Law Society, omdat het hierdoor voor bedrijfsjuristen makkelijker wordt om deze optie als forum overeen te komen. Een andere bedrijfsjurist vroeg zich af of Nederlandse bedrijven niet gewoon procesvoordeel hebben van een procedure in het Nederlands (omdat de buitenlandse wederpartij nadeel ondervindt van procederen in het Nederlands) en daarom juist niet voor de NCC kiezen. Door een andere bedrijfsjurist wordt nog gewezen op het belang van het uitsluiten van hoger beroep omdat vele bedrijven snel duidelijkheid willen en hun verlies nemen, en liefst geen jarenlang getouwtrek over juridische 'ditjes en datjes'.

¹⁰⁸ Geen van de brancheverenigingen heeft een opmerking gemaakt die een aanvullend zicht biedt op de meningen over het gebruik van de NCC.

Een van de advocaten acht het belang van een NCC voor grotere corporates gering, maar ziet in het (vroeg) investeringsveld wel grote behoefte aan sectorexpertise en betaalbare procedures in de Engelse taal. Vroege fase investeerders en ondernemingen kunnen namelijk niet de kosten maken die grote corporates zich wel kunnen veroorloven voor arbitrages. Een (relatief) goedkope rechtbankprocedure met experts in het Engels zou daar dus eigenlijk heel welkom zijn. Deze advocaat verbaast zich er dan ook over dat advocaten in deze sector de NCC niet veel vaker als forum aanbevelen. Door een paar advocaten bij grotere kantoren wordt in de enquête gewezen op het grotere vertrouwen in de onafhankelijkheid van rechters bij de NCC ten opzichte van arbitrage, aangezien arbiters door de partijen worden benoemd. Een andere advocaat wijst op drie drempels in het kiezen voor een NCC-procedure. De eerste gaat om het moment waarop deze keuze gemaakt moet worden. In commerciële zin is dit als er belangrijkere keuzes te maken zijn ('bigger fish to fry'), en een standaard forumkeuzebeding is daarom meestal de default optie. Het zou een nadeel voor de onderhandelingen zijn om in een toekomstgerichte transactie de aandacht al op geschilbeslechting te vestigen. Ten tweede zouden er twee hoofdsaken zijn waartoe de keuze beperkt blijft: overheidsrechtspraak en arbitrage. De NCC wordt als zodanig niet als een keuze in de overwegingen meegenomen. Ten derde is volgens deze advocaat de onvoorspelbaarheid te groot, omdat het onduidelijk is in hoeverre de NCC Angelsaksische methodieken toelaat. Rechters zouden hier ook individuele opvattingen op nahouden. Wat deze advocaat betreft zou een procedure bij de NCC gewoon de reguliere handelsprocedure moeten zijn, met dit verschil dat de procedure in de Engelse taal gevoerd kan worden.

Enkele gemachtigden hebben positieve waardering geuit voor de NCC. Bijvoorbeeld omtrent de inhoudelijke en Engelstalige kwaliteit van de rechters, de flexibiliteit in de procesvoering en (het meedenken over) de efficiënte aanpak. Ook vinden meerdere gemachtigden de snelheid van de procedure een duidelijke meerwaarde van de NCC. Eén van de gemachtigden geeft bovendien aan dat er in sommige zaken geen alternatief bestaat voor de Nederlandse overheidsrechter. De keuze voor NCC is dan snel gemaakt vanwege taal en specifieke expertise in de commerciële context, én is dan ook niet controversieel tussen partijen. Sommige gemachtigden hebben (ook) meer kritische opmerkingen gemaakt of wijzen op verbeterpunten. Het publiceren van uitspraken op *social media*, bijvoorbeeld, kan voor bedrijven vervelend zijn en reden zijn om niet voor de NCC te kiezen. In het verlengde hiervan wordt erop gewezen dat het soms wel lijkt alsof de NCC de publicatie van een vonnis als een promotiemiddel beschouwt. Verder blijkt dat het digitaal procederen als nuttig is ervaren, maar dit niet altijd optimaal werkte zowel in eerste aanleg als in appel. Het krijgen van een datum in een kortgedingsprocedure kan bovendien lang duren volgens een van de respondenten. Het NAI zou in deze zaak sneller zijn geweest. Het telefonisch contact met de NCC viel ten opzichte van de 'normale' overheidsrechtspraak volgens sommige respondenten tegen. En verder wordt aangegeven dat het hogere griffierecht niet altijd wordt waargemaakt. Los daarvan raadt één van de gemachtigden af om praktijk voerende (arbitrage) advocaten als rechters te kiezen omdat de kring van (ervaren) arbitrageadvocaten te klein is hiervoor. Een van de gemachtigden richt de opmerking niet zozeer op de NCC maar vooral op het Nederlands procesrecht. Het Nederlands procesrecht leent zich volgens deze gemachtigde niet voor het uitdiepen van de feiten en zou daarom in internationale procedures niet serieus worden genomen. In Engeland en de VS is de bewijsvoering veel uitvoeriger. De inrichting van de procedure is nuttiger en leiden tot een zeer goed ontwikkelde zaak, met een hoge mate van waarheidsvinding, en een goede uitspraak. Het ligt volgens deze gemachtigde dan ook niet alleen aan de taal dat London het geschilbeslechtingscentrum van de wereld is. Het gaat vooral om

de hoedanigheid van de procedure in London die leidt tot voorzienbare beslissingen en rechtszekerheid.

3.6 Ontwikkelingen in het buitenland

Om de behoefte aan afzonderlijke procedures in internationale handelsgeschillen te onderzoeken, is in dit onderzoek gekeken naar de ontwikkelingen in het aantal zaken bij internationale handelsrechtbanken in London, Frankfurt en Parijs. Elk van deze rechtbanken is uniek en heeft een eigen juridische en maatschappelijke context. Om deze ontwikkelingen te vergelijken met de NCC, geven daarom eerst een beschrijving van de belangrijkste eigenschappen van deze *international courts*. Na deze beschrijving volgt een samenvattende tabel van de basiskenmerken van deze rechtbanken en van de NCC (zie tabel 3.3).

3.6.1 *Londen Commercial Court*

De London Commercial Court werd opgericht in 1895 en is onderdeel van de King's Bench Division van het High Court of Justice in Engeland en Wales.¹⁰⁹ Het is gespecialiseerd in het behandelen van complexe commerciële geschillen, zoals zaken over scheepvaart, handel, verzekeringen en financiële overeenkomsten. Tevens is de Admiralty Court onderdeel van de London Commercial Court, een speciale handelskamer die zich richt op maritieme zaken (Judiciary UK), en de Circuit court, een kamer voor de 'kleinere' geschillen. De London Commercial Court is specifiek gericht op commerciële zaken en werkt nauw samen met andere gespecialiseerde rechtbanken die onderdeel zijn van de Business and Property Courts (Judiciary, 2016). Het functioneert binnen de structuur van het Common Law-systeem van Engeland en Wales.

Er zijn geen specifieke wetgevingswijzigingen geïntroduceerd om de London Commercial Court in 1895 te openen. De oprichting van de rechtbank was meer een administratieve hervorming binnen het bestaande juridische kader van het Engelse rechtssysteem dan een wetgevende aanpassing. De rechtbank werd gevormd als reactie op de behoefte van de handels- en juridische gemeenschappen aan een gespecialiseerd forum voor commerciële geschillenbeslechting (Thomas, 2022). De regels en procedures van de Commercial Court werden opgesteld in overeenstemming met het bestaande Common Law-systeem.

Structuur en organisatie

Het college van rechters van de London Commercial Court bestaat uit rechters van de King's Bench Division, een onderdeel van de High Court of Justice. De Commercial Court telt momenteel 14 rechters, die ook zitting hebben in de Admiralty Court. Alle rechters hebben de Britse nationaliteit en zijn geselecteerd op basis van hun juridische expertise en ervaring in het behandelen van commerciële geschillen (Judiciary, 2016). In de praktijk wordt een zaak meestal door één rechter behandeld, hoewel in uitzonderlijke gevallen, zoals bij zeer ingewikkelde zaken, meerdere rechters samen kunnen oordelen of gespecialiseerde deskundigen kunnen worden ingeschakeld. Het management van de zaken in de Commercial Court wordt doorgaans geleid door de Chief Justice van het High Court, terwijl de specifieke zaken worden toegewezen aan rechters die tot de Commercial Court zijn benoemd. De rechtbank heeft te maken

¹⁰⁹ De London Circuit Commercial Court valt ook onder de bredere structuur en richt zich vooral op binnenlandse handelsgeschillen. Kleinere internationale zaken kunnen hier echter ook in behandeling worden genomen.

met partijen uit de hele wereld, en dit heeft ertoe geleid dat rechters niet alleen op de hoogte moeten zijn van de Engelse rechtspraak, maar ook vertrouwd moeten zijn met internationale handelspraktijken en conventies. In sommige gevallen worden buitenlandse juridische experts ingeschakeld om bij te dragen aan de besluitvorming, afhankelijk van de specifieke vereisten van de zaak (Judiciary UK).

De griffierechten in de Commercial Court zijn afhankelijk van de waarde van de zaak die aanhangig wordt gemaakt. Over het algemeen geldt dat hoe hoger de waarde van de vordering, hoe hoger de griffierechten. Deze kosten dienen niet alleen als een bron van financiering voor de werking van de rechtbank, maar hebben ook een filterfunctie, doordat alleen zaken met een aanzienlijke commerciële waarde doorgaan in de Commercial Court worden behandeld (Judiciary, 2016). Hiervoor geldt een bodembedrag van £10,000 aan griffierechten, wanneer een claim £200,000 of meer is (Judiciary, 2016).

De proceskostenvergoeding in de London Commercial Court wordt in principe voldaan door de (grotendeels) in het ongelijk gestelde partij. Dit betekent dat de in het gelijk gestelde partij doorgaans recht heeft op vergoeding van redelijke proceskosten, hoewel de rechter discretionaire bevoegdheid heeft om hiervan af te wijken. Bij het vaststellen van proceskosten wordt rekening gehouden met factoren zoals proportionaliteit, de redelijkheid van de kosten en het procesgedrag van de partijen (Thomas, 2022).

Procedurele aspecten

De procedurele regels van de London Commercial Court zijn voornamelijk gebaseerd op de Civil Procedure Rules (CPR), aangevuld met specifieke richtlijnen uit de Admiralty and Commercial Courts Guide (Judiciary, 2016). In vergelijking met reguliere procedures worden zaken in de Commercial Court vaak sneller behandeld, mede dankzij een striktere controle van deadlines en een actieve betrokkenheid van de rechter bij het casemanagement.

De taal van de procedures in de London Commercial Court is Engels. Dit geldt zowel voor de mondelinge als schriftelijke communicatie. Wanneer een partij bewijsstukken of andere documenten in een andere taal aanlevert, is vertaling naar het Engels verplicht. Het verkrijgen van een gecertificeerde vertaling ligt in beginsel bij de partij die het document indient, en de kosten hiervoor worden door die partij gedragen. Als de zaak leidt tot kostenveroordeling, kunnen deze vertaalkosten mogelijk onderdeel zijn van de uiteindelijke kostenveroordeling ten gunste van de in het gelijk gestelde partij (Judiciary UK).

Uitspraak en tenuitvoerlegging

Openbaarmaking van de uitspraak is een onderdeel van de procedure binnen de London Commercial Court. De rechtbank hanteert regels die vergelijkbaar zijn met de bredere Engelse civiele procesvoering. Tenuitvoerlegging van uitspraken van de London Commercial Court wordt geregeld door de Engelse wetgeving, die een kader biedt voor de handhaving van vonnissen. Binnen Engeland en Wales wordt een vonnis van de rechtbank beschouwd als bindend en uitvoerbaar zodra het is uitgesproken. Hoewel hoger beroep een vertraging in de uitvoerbaarheid kan veroorzaken, blijft de initiële tenuitvoerlegging een recht van de in het gelijk gestelde partij, tenzij een opschortende werking wordt toegekend in een beroepsprocedure (Zuckerman, 2021). Partijen kunnen contractueel niet afzien van de mogelijkheid tot tenuitvoerlegging van vonnis-

sen, maar ze kunnen wel overeenkomen om geschillen via alternatieve methoden, zoals arbitrage, te beslechten (Judiciary UK).

Met het vertrek van het Verenigd Koninkrijk uit de Europese Unie is de tenuitvoerlegging van Britse vonnissen in de EU en vice versa complexer geworden (Zilinsky, 2021). De London Commercial Court vertrouwt nu voornamelijk op het Verdrag van Den Haag inzake forumkeuze overeenkomsten van 2005 voor de tenuitvoerlegging van vonnissen in de EU (Zilinsky, 2021). Dit verdrag, dat door zowel het VK als de EU is geratificeerd, biedt een juridisch kader voor de erkenning en tenuitvoerlegging van vonnissen gebaseerd op exclusieve forumkeuze overeenkomsten. Dit betekent dat wanneer partijen vooraf zijn overeengekomen dat een specifiek land bevoegd is voor het geschil, het vonnis in dat land ook afdwingbaar is in andere verdragslanden (Zuckerman, 2021).

Een aanvullend verdrag, het Haags Verdrag inzake de erkenning en tenuitvoerlegging van buitenlandse vonnissen in civiele en handelszaken (2019), biedt verdere ondersteuning. Dit verdrag is ontworpen om grensoverschrijdende handhaving van vonnissen te vergemakkelijken tussen verdragsstaten wereldwijd. Hoewel dit verdrag door het VK is ondertekend, is het nog niet door alle EU-lidstaten geratificeerd. Voor sommige zaken, bijvoorbeeld wanneer er geen exclusieve forumkeuze overeenkomst is, kan de tenuitvoerlegging complexer zijn, waarbij nationale wetgeving de uiteindelijke bepalingen vaststelt (Rühl, 2021). Indien geen internationale overeenkomst van toepassing is, zal de ten uitvoer leggende partij zich moeten beroepen op het nationale recht van de betreffende staat (Judiciary UK).

Vertrouwelijkheid is in de London Commercial Court niet per se gegarandeerd, omdat rechtszittingen in Engeland en Wales in principe openbaar zijn. Procedurele vertrouwelijkheid, zoals de bescherming van gevoelige bedrijfsinformatie, kan echter worden aangevraagd via specifieke verzoeken aan de rechtbank, zoals het opleggen van een confidentiality order. Deze bescherming geldt vaak alleen voor bepaalde documenten of getuigenissen en niet voor de hele procedure (Judiciary UK). De executie van vorderingen in de London Commercial Court verschilt niet wezenlijk van de reguliere civiele procedures binnen het Engelse rechtssysteem. Een partij met een toewijzing van een vordering kan, afhankelijk van de aard van het vonnis, gebruikmaken van verschillende middelen (Zuckerman, 2021).

Hoger beroep

De eindafwikkeling van een zaak binnen de London Commercial Court vindt plaats door middel van een definitief vonnis, waarin de rechtbank de geschilpunten beoordeelt en een bindende beslissing neemt. Dit vonnis omvat vaak ook de kostenveroordeling, waarbij de (grotendeels) in het ongelijk gestelde partij doorgaans wordt verplicht de proceskosten van de in het gelijk gestelde partij te vergoeden. De uitvoering van een vonnis markeert de formele afsluiting van een zaak, tenzij een beroep wordt ingesteld. Hoger beroep tegen een eindvonnis is toegestaan, mits aan specifieke voorwaarden wordt voldaan, zoals het verkrijgen van toestemming van de rechtbank. Het hoger beroep kan alleen worden gebaseerd op rechtsvragen of procedurele fouten en niet op een herbeoordeling van de feiten. Contractueel uitsluiten van hoger beroep is niet toegestaan in het Engelse recht, aangezien het recht op beroep een fundamentele procesrechtelijke waarborg vormt (Rühl, 2021).

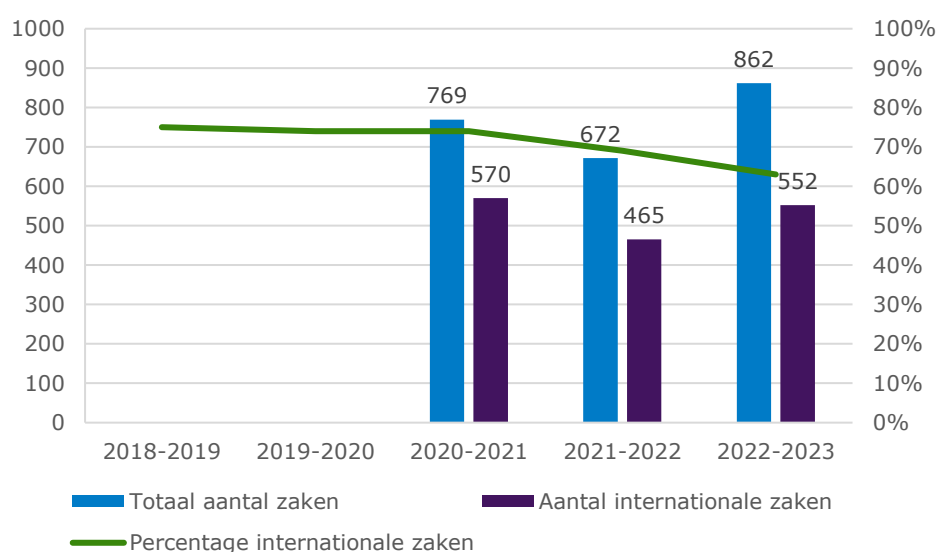
De mogelijkheid tot hoger beroep is een kenmerk van de procedures binnen de London Commercial Court. Voor partijen die een beslissing willen aanvechten, is beroep moge-

lijk bij het Court of Appeal, en in sommige gevallen kan de zaak verder worden gebracht naar de *Supreme Court*. Hoger beroep is echter geen recht van iedere partij; toestemming is vereist en wordt alleen verleend indien de zaak een belangrijk juridisch of publiek belang betreft (Rühl, 2021)

Zaakontwikkeling

In figuur 3.22 staat de ontwikkeling in het aantal zaken opgenomen bij de LCC in de periode 2020/11-2022/23. In de jaren 2018/19 en 2019/20 is alleen informatie beschikbaar over het percentage internationale zaken dat aanhangig is gemaakt. Wat betreft het aantal zaken, komt naar voren dat in de periode 2020/21 - 2022/23 achtereenvolgens 570, 465 en 552 internationale zaken bij de LCC aanhangig zijn gemaakt. Het jaar na de Brexit kent de minste aantal zaken, maar het jaar daarna herstelt dit aantal weer, en hoewel het percentage internationale zaken wat lager is dan in voorgaande jaren, komt dit vooral doordat er meer nationale zaken aanhangig zijn gemaakt.

Figuur 3.22 Aantal zaken (instroom) bij de Londen Commercial Court, onderverdeeld naar nationale en internationale zaken

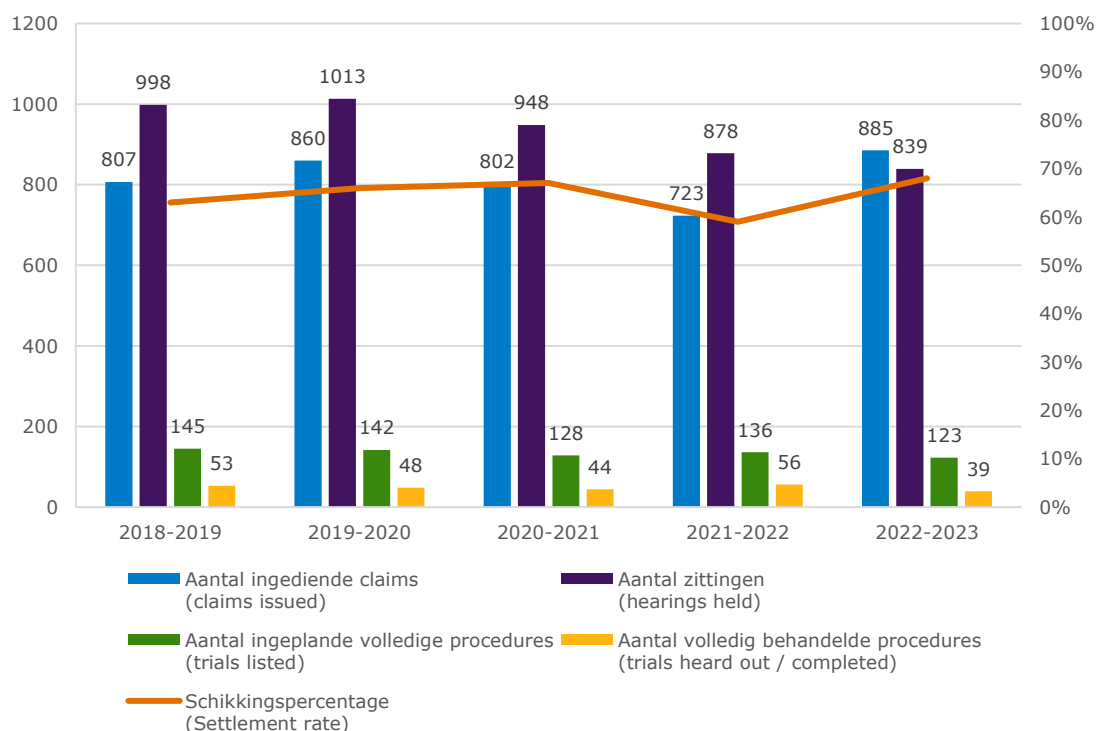

Bron: Jaarverslagen

Noot: Gegevens voor 2023-2024 zijn nog niet beschikbaar. Voor de jaren 2018-2020 zijn er geen gegevens beschikbaar in de jaarverslagen over het aantal nationale en internationale zaken. Zaakaantallen zijn inclusief zaken van de Admiralty and Circuit Court.

Figuur 3.23 geeft een breder perspectief en geeft het aantal ingediende claims, zittingen, ingeplande en afgeronde trials in de periode 2018/19 tot en met 2022/23. Hoewel hier geen onderscheid gemaakt kan worden naar de aard van het geschil, dat wil zeggen of het nationaal of internationaal is, suggereren deze aantallen dat de Brexit weinig invloed heeft gehad om de instroom van zaken bij de LCC. In de jaarverslagen wordt deze conclusie ook getrokken. Het aantal zaken waarin de rechter een beslissing neemt over het geschil zelf, is overigens beperkt. Zo wees in het jaar 2022/23 de rechter een eindvonnis in slechts 39 zaken terwijl er in datzelfde jaar 885 claims werden ingediend. Het suggereert dat veel van de zaken die bij de LCC aanhangig worden gemaakt, eindigen in een schikking of een intrekking.

Figuur 3.23 Aantal ingediende claims, gehouden zittingen, ingeplande en afgeronde trials en schikkingspercentage bij de Londen Commercial Court

Bron: Jaarverslagen

Noot: De jaarverslagen maken in deze aantallen geen onderscheid naar internationale zaken en nationale zaken. De aantallen en het percentage heeft enkel betrekking op de Commercial Court (dus zonder zaken van de Admiralty and Circuit Court).

3.6.2 Kamer voor Internationale Commerciële Geschillen Frankfurt

De Landgericht Frankfurt am Main Commercial Court Chamber is een gespecialiseerde kamer binnen de rechtbank van eerste aanleg in Frankfurt. De oprichting van de International Commercial Chamber (hierna: ICC) bij het Landgericht Frankfurt am Main vond plaats in 2018. Deze oprichting vloeit voort uit de bredere inspanningen van de Duitse federale en deelstaatregeringen om de concurrentiepositie van Duitsland als rechts- en vestigingsplaats voor ondernemingen te versterken (Yip & Rühl, 2024). De Landgericht Frankfurt am Main is een rechtbank van eerste aanleg in de deelstaat Hessen en heeft rechtsmacht over zowel civiele als strafrechtelijke zaken. De ICC is een gespecialiseerde kamer binnen deze rechtbank en valt onder de civiele rechtspraak. De procedures voor deze kamer worden geregeld door de Duitse Wet op de Rechtbanken (Gerichtsverfassungsgesetz, GVG) en het Duitse Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Zivilprozessordnung, ZPO) (Bork & Roth, 2024).

De ICC bij het Landgericht Frankfurt am Main is ontstaan als reactie op de groeiende behoefte aan gespecialiseerde rechtspraak in complexe handels- en ondernemingsrechtelijke zaken. Daarnaast speelde de Brexit een indirecte rol; het vertrek van het Verenigd Koninkrijk uit de Europese Unie leidde tot een verschuiving van bepaalde handelsgeschillen naar andere jurisdicties binnen de EU, waaronder Duitsland (Yip & Rühl, 2024).

Structuur en organisatie

Deze kamer bestaat uit drie rechters: een ervaren rechter van de rechtbank als voorzitter en twee professionals die op aanbeveling van de nationale Kamer van Koophandel zijn aangesteld voor een termijn van vijf jaar. Alle rechters hebben de Duitse nationaliteit. In lijn met de Duitse wetgeving moeten partijen die een procedure aanhangig maken bij een rechtbank griffierechten betalen. Dit geldt ook voor procedures die bij de ICC worden aangespannen. De griffierechten worden berekend op basis van de waarde van de vordering en de complexiteit van de zaak. De hoogte van de griffierechten wordt geregeld door de Duitse Gerichtskosten-Gesetz (GKG), die de kostenstructuur voor civiele procedures bepaalt (Bork & Roth, 2024).

Naast de griffierechten kunnen partijen die een procedure aanspannen bij de ICC ook te maken krijgen met proceskosten. In Duitsland geldt dat de (grotendeels) in het ongelijk gestelde partij in principe de proceskosten van de tegenpartij moet vergoeden. Dit geldt eveneens voor de commerciële zaken die bij de ICC aanhangig worden gemaakt. De proceskostenvergoeding kan onder andere de kosten van de rechtsbijstand, de griffierechten en andere noodzakelijke kosten dekken, zoals de kosten voor deskundigen of vertalers. De hoogte van de proceskostenvergoeding wordt, net als de griffierechten, bepaald door de waarde van de vordering en de specifieke omstandigheden van de zaak (Bork & Roth, 2024).

Procedurele aspecten

Deze kamer volgt in grote lijnen de bepalingen van het Duitse Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Zivilprozessordnung, ZPO), maar wijkt op enkele punten af van de reguliere procedure. Zo worden commerciële zaken gekenmerkt door een sterkere nadruk op snelheid en efficiëntie, onder meer door het stellen van strikte termijnen en een proactieve procesregie door de rechters (Bork & Roth, 2024).

De officiële taal van de procedures is Duits, zoals voorgeschreven in artikel 184 van de Duitse Grondwet en in de ZPO. Dit betekent dat alle processtukken in het Duits moeten worden ingediend en dat documenten in andere talen moeten worden voorzien van een beëdigde vertaling. Voor procespartijen die de Duitse taal niet machtig zijn, kan de rechtbank het gebruik van een tolk toestaan. De kosten voor vertalingen en tolkdiensten worden doorgaans gedragen door de partij die deze aanvraagt, tenzij de rechtbank anders beslist. Hoewel de standaardtaal voor procedures Duits is, kunnen mondelinge procedures in het Engels worden gevoerd als beide partijen hiermee instemmen (Yip & Rühl, 2024).

Zittingen in de ICC zijn in principe openbaar, tenzij de aard van de zaak vertrouwelijkheid vereist en de rechtbank besluit een besloten zitting te houden. De mondelinge behandeling speelt een centrale rol, maar in bepaalde gevallen kan de rechtbank, met instemming van de partijen, besluiten de zaak volledig schriftelijk af te doen. In complexe zaken kan de rechtbank externe deskundigen inschakelen, bijvoorbeeld voor technische of economische kwesties. De kosten voor deze deskundigen worden doorgaans gedragen door de partij die om het rapport heeft gevraagd, tenzij anders bepaald door de rechtbank (Bork & Roth, 2024).

De ICC maakt gebruik van digitale systemen. Processtukken kunnen elektronisch worden ingediend via het Elektronisches Gerichts- und Verwaltungspostfach (EGVP), en alle documenten worden digitaal gearchiveerd.

Uitspraak en tenuitvoerlegging

In beginsel zijn zittingen en uitspraken openbaar, zoals vastgelegd in de Duitse rechtsnormen. Vertrouwelijkheid kan echter worden gewaarborgd indien de aard van de zaak dit vereist. In dergelijke gevallen kan de rechtbank besluiten tot een besloten zitting of het anonimiseren van bepaalde gegevens in de processtukken of uitspraak (Bork & Roth, 2024).

Wat betreft de tenuitvoerlegging van uitspraken geldt dat beslissingen van de ICC dezelfde rechtskracht hebben als uitspraken van andere civiele kamers binnen het Duitse rechtssysteem. Een rechterlijke beslissing kan worden geëxecuteerd zodra deze definitief is geworden. Als een voorlopige uitvoerbaarheid is toegestaan, kan al eerder worden overgegaan op tenuitvoerlegging. In dat geval kan de uitspraak, ondanks een eventueel beroep, worden uitgevoerd om het belang van de in het gelijk gestelde partij te waarborgen. De procedure voor tenuitvoerlegging wordt geregeld door de Duitse Executiewet (Zwangsvollstreckungsgesetz), die algemene normen biedt voor het afdwingen van rechterlijke beslissingen. Deze regels zijn identiek aan die welke gelden bij reguliere civiele procedures (Bork & Roth, 2024). Een vonnis van de Duitse rechtbank kan binnen de EU worden ten uitvoer gelegd op grond van de herschikte EEX-verordening. Indien er geen internationale overeenkomst van toepassing is, moet de ten uitvoer leggende partij zich beroepen op het nationale recht van de betreffende staat (Rühl, 2021).

Hoger beroep

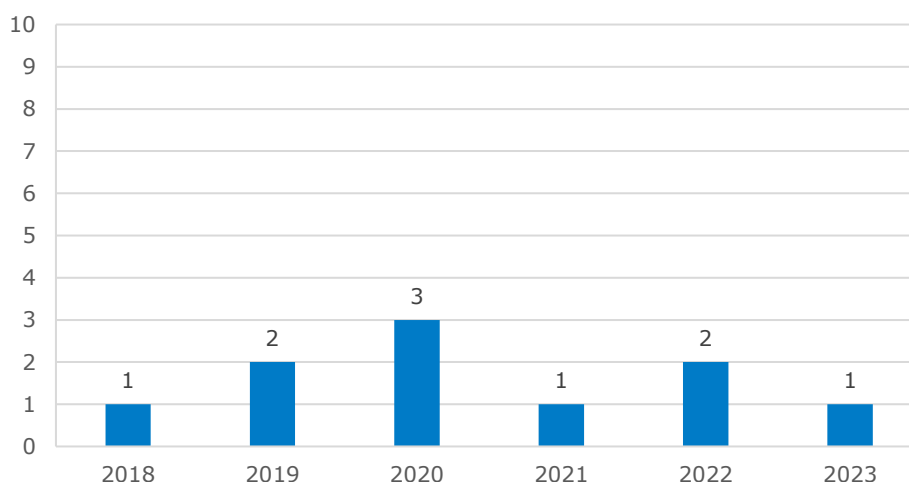
Voor partijen die het niet eens zijn met de uitspraak van de ICC, bestaat de mogelijkheid van hoger beroep bij het Oberlandesgericht (Hoger Regionale Rechtbank). In hoger beroep wordt de zaak opnieuw beoordeeld, waarbij zowel de feitelijke als de juridische aspecten aan bod kunnen komen, afhankelijk van de gronden van het beroep. Deze mogelijkheid kan niet volledig worden uitgesloten in contractuele overeenkomsten, aangezien het recht op beroep wordt beschouwd als een fundamenteel rechtsbeginsel binnen het Duitse procesrecht (Bork & Roth, 2024).

Partijen kunnen echter in hun contracten wel afspraken maken die de toegang tot hoger beroep beperken, bijvoorbeeld door te bepalen dat een bindend arbitraal vonnis moet worden gevolgd in plaats van een rechterlijke uitspraak. Zulke clausules moeten in overeenstemming zijn met het Duitse recht om afdwingbaar te zijn (Bork & Roth, 2024).

Ontwikkeling aantal zaken

In figuur 3.24 staat de instroom van zaken bij de internationale handelskamer bij de rechtbank in Frankfurt in de zes jaren na ingebruikname ervan. Met één tot drie zaken per jaar is het aantal aangebracht zaken beperkt te noemen.

Figuur 3.24 Aantal zaken per jaar (instroom) in de periode 2018-2023 bij de internationale handelskamer van de rechtbank in Frankfurt am Main

Bron: Landgericht Frankfurt am Main

3.6.3 Internationale kamer handelsrechtbank Parijs

In februari 2018 opende het gerechtshof van Parijs een gespecialiseerde kamer voor internationale handelsgeschillen, bekend als de '*Chambre commerciale internationale de la Cour d'appel de Paris*' (hierna: CCIP-CA). Tegelijkertijd vernieuwde de handelsrechtbank van Parijs de procedures van de in 1995 opgerichte internationale en Europese handelskamer (*Chambre Internationale du Tribunal de Commerce de Paris*; Hierna: PICC). Deze ontwikkelingen kunnen worden geplaatst tegen de achtergrond van de Brexit en de daarmee gepaard gaande onzekerheden over de rol van Londen als internationaal juridisch centrum (Biard, 2019; Yip & Rühl, 2024). De internationale kamer van de handelsrechtbank richt zich op de behandeling van internationale geschillen in eerste aanleg en de nieuwe internationale kamer bij het gerechtshof behandelt zaken in hoger beroep.

De oprichting van de PICC ging gepaard met enkele aanpassingen in de Franse wetgeving, met als doel de rechtsgang bij deze rechtbank te faciliteren en toegankelijk te maken voor een internationaal publiek. De wijziging van artikel 22-1 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Code de procédure civile) maakte het bijvoorbeeld mogelijk om in de context van het PICC gebruik te maken van de Engelse taal voor bepaalde processtukken en zitting en (Biard, 2019). Dit werd gezien als een belangrijke stap om tegemoet te komen aan de behoeften van internationale ondernemingen en juridische vertegenwoordigers die gewend zijn aan Engels.

Structuur en organisatie

De internationale kamer van het Paris Commercial Court bestaat uit rechters die geselecteerd zijn op basis van hun expertise in handelsrecht en internationale geschillen. Het college van rechters binnen het PICC omvat negen vaste rechters die zich exclusief bezighouden met zaken van internationale aard. Deze rechters profiteren daarnaast van de expertise van de bredere groep van 171 rechters van de Parijse commerciële rechtbank, die gespecialiseerd zijn in uiteenlopende juridische en economische sec-

toren (Ministère de la Justice, 2018). Alle rechters binnen de PICC hebben de Franse nationaliteit.

De griffierechten bij de PICC worden vastgesteld volgens de standaardtarieven van het Franse rechtssysteem en zijn relatief laag in vergelijking met andere internationale rechtsgebieden. Deze kosten worden berekend op basis van de complexiteit en de waarde van de vordering (Ministère de la Justice, 2018). In lijn met het Franse burgerlijk procesrecht volgt de PICC het principe dat de (grotendeels) in het ongelijk gestelde partij verantwoordelijk is voor de proceskosten. Dit omvat zowel de griffierechten als eventuele andere juridische kosten, zoals de honoraria van advocaten en de kosten voor beëdigde vertalingen. De rechtbank heeft de bevoegdheid om deze kosten naar redelijkheid aan te passen op basis van de financiële situatie van de (grotendeels) in het ongelijk gestelde partij en andere relevante factoren. De uiteindelijke beslissing over proceskosten wordt schriftelijk vastgelegd in het vonnis (Ministère de la Justice, 2018).

Bevoegdheid

De internationale kamer richt zich op internationale handelsgeschillen (Website *Chambre Internationale*). Dit zijn geschillen waarbij de economische transactie die eraan ten grondslag ligt, niet is bedoeld om binnen één land te worden afgewikkeld. Het kan ook gaan om geschillen die betrekking hebben op landgrensoverschrijdende verplaatsing van goederen, diensten of kapitaal. Binnen dit kader is de *PICC* bevoegd om geschillen te behandelen. Deze hebben met name betrekking op:

- commerciële contracten en beëindiging van commerciële relaties;
- transportovereenkomsten;
- oneerlijke mededinging;
- schadevergoeding na een geschil over mededingingsbeperkende praktijken;
- transacties met financiële instrumenten en raamovereenkomsten.

Hierbij merken we op dat deze lijst niet uitputtend is. Als een geschil binnen het economische domein voldoende internationaal karakter heeft, kan het worden voorgelegd aan de internationale kamer op basis van interne toewijzingsregels. De toewijzing van een zaak aan de internationale handelskamer van de handelsrechtbank van Parijs kan ook voortvloeien uit een contractuele bepaling die de bevoegdheid toekent aan de rechtbanken binnen het rechtsgebied van het Hof van Beroep van Parijs (zie artikelen 1.3 en 1.2 van de protocollen).

Procedurele aspecten

De procedures bij het PICC zijn gebaseerd op het Franse Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Code de procédure civile), aangevuld met specifieke protocollen die in 2018 zijn ondertekend (Biard, 2019). Deze protocollen hebben tot doel de efficiënte en kwaliteitsvolle behandeling van internationale handelsgeschillen te waarborgen (Ministère de la Justice, 2018, 2018).

De officiële taal van de procedure is Frans, wat in overeenstemming is met de Franse grondwet en wettelijke voorschriften. Voor internationale partijen is echter een belangrijke uitzondering geïntroduceerd: procedures kunnen gedeeltelijk of volledig in het Engels worden gevoerd, mits beide partijen hiermee instemmen (Ministère de la Justice, 2018). Processtukken, zoals conclusies en bewijsstukken, kunnen in het Engels worden ingediend, maar moeten vergezeld gaan van beëdigde vertalingen naar

het Frans. De kosten voor vertaling worden doorgaans gedragen door de partij die de vertaling aanlevert, tenzij de rechtbank anders beslist (Ministère de la Justice, 2018).

Zittingen bij het PICC zijn in principe openbaar, wat consistent is met het algemene principe van openbaarheid van rechtspraak in Frankrijk. Indien de aard van de zaak vertrouwelijkheid vereist, bijvoorbeeld in gevallen met gevoelige bedrijfsinformatie, kan de rechtbank besluiten de zitting achter gesloten deuren te houden (Biard, 2019). Anonimiseren van processtukken en uitspraken is ook mogelijk. In complexe zaken kan de rechtbank, met instemming van partijen, deskundigen inschakelen voor technische of economische kwesties (Ministère de la Justice, 2018).

De uitspraken van het PICC worden standaard in het Frans opgesteld. Voor zaken die onder de protocollen vallen, wordt een beëdigde Engelse vertaling aan partijen verstrekt. Openbare toegang tot uitspraken is beschikbaar via de griffie en het online platform van de rechtbank (Ministère de la Justice, 2018). Uitspraken kunnen in uitzonderlijke gevallen geanonimiseerd worden om bedrijfsgevoelige informatie te beschermen (Biard, 2019).

Hoewel volledig elektronisch procederen (e-filing) nog niet volledig wordt ondersteund, maakt het PICC gebruik van geavanceerde digitale systemen zoals het RPVA (Réseau Privé Virtuel des Avocats). Dit systeem stelt advocaten in staat om processtukken elektronisch in te dienen en toegang te krijgen tot zaakdossiers (Ministère de la Justice, 2018). De rechtbank biedt daarnaast een tweetalige website met uitgebreide informatie over procedures, protocollen en kosten, wat internationale toegankelijkheid vergemakkelijkt (Ministère de la Justice, 2018).

Uitspraak en tenuitvoerlegging

De tenuitvoerlegging van uitspraken van het PICC wordt geregeld door de Franse wettelijke kaders, zoals vastgelegd in het Code de procédure civile en de herschikte EEX-verordening. Een vonnis van het PICC kan binnen de Europese Unie ten uitvoer worden gelegd onder de herschikte EEX-verordening. Voor niet-EU-landen moet de tenuitvoerlegging worden gebaseerd op bilaterale verdragen of nationale wetgeving van de staat waar de uitvoerbaarheid wordt aangevraagd (Yip & Rühl, 2024).

De executie van vorderingen binnen het Paris International Commercial Court verschilt niet wezenlijk van die binnen andere Franse rechtbanken (Biard, 2019). Vonnissen kunnen worden uitgevoerd zodra ze definitief zijn. Als een voorlopige uitvoerbaarheid is toegestaan, kan al eerder worden overgegaan op tenuitvoerlegging. Deze procedures vallen onder de Franse wetgeving, zoals vastgelegd in het Code de procédure civile, en zijn bedoeld om de belangen van de in het gelijk gestelde partij effectief te beschermen (Ministère de la Justice, 2018).

De eindafwikkeling van een zaak in het PICC omvat een schriftelijk vonnis waarin alle relevante feiten, juridische argumenten en de uiteindelijke beslissing worden opgenomen (Biard, 2019). Uitspraken worden meestal gepubliceerd, maar in gevoelige zaken kan de publicatie worden beperkt of aangepast om vertrouwelijkheid te waarborgen. Partijen hebben het recht om in beroep te gaan bij de Cour d'appel de Paris, wat een herbeoordeling van zowel de feiten als de juridische aspecten van de zaak mogelijk maakt (Reyes & Tan, 2020). Het recht op hoger beroep kan niet contractueel worden uitgesloten, aangezien dit als een fundamenteel beginsel binnen het Franse recht wordt beschouwd (Biard, 2019).

De uitspraken van het PICC worden standaard in het Frans opgesteld, met de mogelijkheid om een beëdigde Engelse vertaling aan te vragen. Deze vertaaldienst is beschikbaar voor partijen die zich aan de protocollen van het PICC hebben gecommitteerd (Ministère de la justice, 2018). Vertrouwelijkheid wordt alleen toegekend in gevallen waar dit noodzakelijk is, bijvoorbeeld om bedrijfsgevoelige informatie te beschermen.

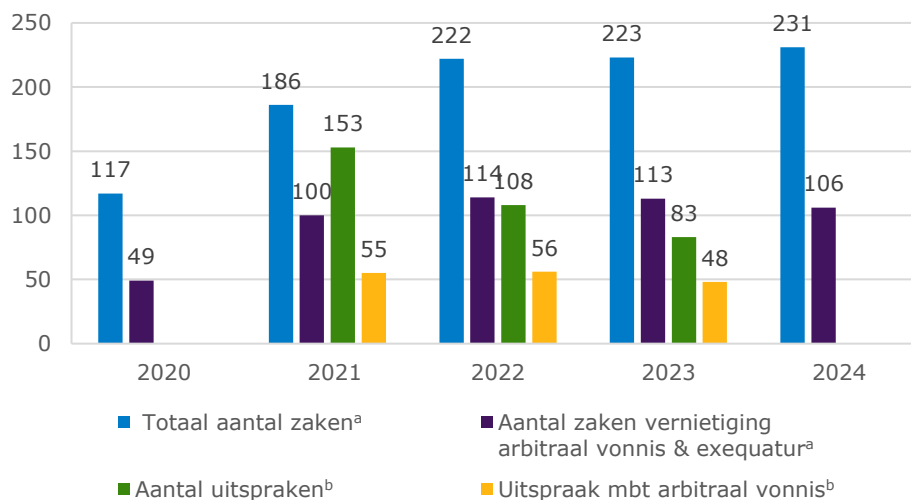
Hoger beroep

Partijen die het niet eens zijn met een uitspraak van het PICC, hebben de mogelijkheid om in hoger beroep te gaan bij de Cour d'Appel de Paris. Hoger beroep biedt een herbeoordeling van de juridische en feitelijke aspecten van de zaak, afhankelijk van de gronden van het beroep. Het recht op hoger beroep kan niet volledig worden uitgesloten in contracten, omdat het een fundamenteel principe is binnen het Franse procesrecht. Partijen kunnen echter afspraken maken om arbitrage te verkiezen boven een rechterlijke uitspraak, mits deze afspraken voldoen aan de wettelijke vereisten (Ministère de la Justice, 2018).

Ontwikkeling aantal zaken

Voor de rechtspraak in eerste aanleg zijn geen openbare gegevens beschikbaar over het aantal zaken dat aanhangig is gemaakt bij de internationale handelskamer. Deze informatie is wel beschikbaar voor de kamer bij het gerechtshof. Zie hiervoor figuur 3.25. Dit geeft een (beperkte) indicatie van het aantal zaken met een internationaal karakter dat in Parijs in eerste aanleg wordt afgedaan. In de eerste twee jaren na oprichting is er geen informatie beschikbaar. Maar wel over de jaren 2020 tot en met 2024. Uit deze gegevens komt het beeld naar voren dat de internationale handelskamer in eerste aanleg een flink aantal zaken in behandeling heeft. Waarschijnlijk heeft dit te maken met het verplichte karakter van deze voorziening, waarbij zaken die onder de competentie vallen van deze rechtbank en internationaal zijn, worden toebedeeld aan de internationale handelskamer.

Figuur 3.25 Aantal zaken per jaar (instroom) in de periode 2018-2023 bij de internationale kamer van het gerechtshof in Parijs

a Het gaat hierbij om het aantal zaken dat op de rol staat op 1 januari van het betreffende jaar.

b Dit betreft het aantal uitspraken in het kalenderjaar.

Tabel 3.3 Basiskenmerken van Netherlands Commercial Court, London Commercial Court, Kammer für internationale Handelssachen Frankfurt am Main, Chambre International du Tribunal de Commerce de Paris

Kenmerk	Netherlands Commercial Court	London Commercial Court	Frankfurt Commercial Chamber	Parijs International Chamber
Oprichting	2019	1895	2018	1995
Inrichting	Twee internationale handelskamers: • één bij rechtbank Amsterdam • één bij gerechtshof Amsterdam	Twee internationale kamers: • één voor handelszaken • één voor maritieme zaken	Eén internationale handelskamer	Twee internationale kamers: • één bij <i>Tribunal de Commerce</i> in Parijs • één bij <i>Court d'appel</i> in Parijs
Aantal rechters	In totaal 25 rechters, waarvan 16 bij de rechtbank en 9 bij het gerechtshof	In totaal 14 rechters	In totaal 3 rechters: 1 rechter + 2 externe experts van Kamer van Koophandel	9 rechters, ondersteund door 171 rechters van Tribunal de Commerce
Zaakbehandeling	Bodemzaken door 3 rechters, voorzieningen en kortgedingen door 1 rechter	Alle zaken door 1 rechter	Bodemzaken door 3 rechters, voorzieningen en kortgedingen door 1 rechter	Bodemzaken door 3 rechters, voorzieningen en kortgedingen door 1 rechter
Nationaliteit rechters	Nederlands	Brits	Duits	Frans
Plaats rechtssysteem	Onderdeel van rechtbank en gerechtshof Amsterdam	Onderdeel van Business and Property Courts, High Court London	Onderdeel van rechtbank Frankfurt	Onderdeel van Kamer Tribunal de Commerce Parijs en Court d'Appel
Wetgeving aangepast?	Ja, wetgeving gewijzigd voor gebruik van Engelse taal en voor aanpassing van het griffierecht	Nee	Nee	Nee
Standaardprocestaal	Engels (Nederlands bij akkoord)	Engels	Duits (Engels bij akkoord)	Frans (Engels of andere taal mogelijk)
Uitspraakstaal	Engels	Engels	Duits (Engelse vertaling mogelijk)	Frans (Engelse vertaling mogelijk)
Procedureregels	Lokale civiele regels, flexibel aanpasbaar via NCC-regels	Standaard 'Civil Procedure Rules'	Duitse burgerlijk procesrecht ('ZPO')	Lokale civiele regels, flexibel via eigen protocollen
E-filing	Ja	Ja	Nee	Nee

Kenmerk	Netherlands Commercial Court	London Commercial Court	Frankfurt Commercial Chamber	Parijs International Chamber
Oprichting	2019	1895	2018	1995
Online info	Engelstalige pagina op NL website	Zeer uitgebreide Engelstalige website	Summiere Engelstalige pagina	Uitgebreide Engelstalige pagina
Kosten	€9.143 - €24.382 (2024)	Afhankelijk van zaakomvang	Afhankelijk van zaakomvang	Standaardtarief
Tenuitvoerlegging	Via EEX (EU); anders nationaal recht	Verdrag van Den Haag of nationaal recht	Via EEX (EU); anders nationaal recht	Via EEX (EU); anders nationaal recht
Openbaar / vertrouwelijk	Openbaar; uitspraak ook openbaar	Openbaar; uitspraak ook openbaar	Openbaar; uitspraak ook openbaar	Openbaar; uitspraak ook openbaar
Totaal aantal zaken	12 zaken (2023)^a	552 zaken (2023)	1 zaak (2023)	223 zaken (2023)^b

a Voor het jaar 2023 is gekozen omdat voor dit jaar van iedere ICC volledige informatie beschikbaar was.

b Voor de PICC betreft het uitsluitend het Hof en zaken in eerste aanleg.

In dit hoofdstuk vergeleken we de instroom bij de NCC en NCCA met de verwachting in de memorie van toelichting (onderzoeksvraag 3a). Op basis van interviews en enquêtes onderzochten we vervolgens hoe eventuele afwijkingen kunnen worden verklaard (onderzoeksvraag 3b). Daarna analyseerden we waarom bedrijven volgens praktijkbetrokkenen wel of geen gebruik maken van de NCC en hoe het gebruik kan worden gestimuleerd (onderzoeksvraag 3c). Ook werden de motieven, verwachtingen en ervaringen van gemachtigden van procespartijen in kaart gebracht (onderzoeksvraag 3d). Tot slot werden de ontwikkeling in het aantal zaken bij de NCC in internationaal perspectief geplaatst door te kijken naar de rechtbanken voor internationale handelszaken in Londen, Parijs en Frankfurt (onderzoeksvraag 3e).

Verwachting en realisatie

Uit onze reconstructie van de uitgangspunten achter de NCC komt naar voren dat de voorziening een verwachte aanlooptijd van tien jaar heeft. Daarna moeten ongeveer 100 zaken per jaar in eerste aanleg worden behandeld en 25 zaken per jaar in hoger beroep. Dit is een totaal van 125 zaken per jaar. Deze instroom van zaken vormde de basis voor het vaststellen van de hoogte van de griffierechten. Gekozen is voor een groeipad van 20 tot en met 100 zaken in eerste aanleg en van 5 tot 25 zaken in tweede aanleg in negen jaar tijd. Uit onze reconstructie komen de volgende uitgangspunten achter deze instroom van zaken naar voren:

- De doorlooptijd van deze zaken is ongeveer twee jaar.
- De NCC slaagt erin een goede reputatie op bouwen.
- Concurrentie vanuit andere Europese landen blijft uit.
- Het gaat om zaken waarbij de wederpartij heeft ingestemd (in ongeveer de helft van de potentiële zaken zal dit het geval zijn).
- Bij de NCC zal geen minimum belangcriterium worden gehanteerd.
- Er wordt rekening gehouden met zaken tussen alleen buitenlandse partijen.

Bij het maken van de inschatting van het aantal zaken is door BCG benadrukt dat er grote onzekerheid is met betrekking tot het aantal zaken dat naar verwachting aan de NCC zal worden voorgelegd. Dit zou aanzienlijk lager of hoger kunnen uitvallen.

De realisatie van zaken in de onderzoeksperiode laat zien dat de instroom achterloopt op de verwachte ontwikkeling die is gemaakt voor de ex-ante berekening van de hoogte van de griffierechten. In elk jaar van de onderzoeksperiode is de verwachte instroom niet bereikt. De discrepantie tussen verwachting en realisatie is daardoor elk jaar verder toegenomen. Voor het meest recente onderzoeksjaar was het de inschatting dat 87 zaken zouden instromen bij de NCC en de NCCA tezamen. Dit zijn echter in totaal 11 zaken geworden, waarvan 4 bodemzaken, 3 kortgedingen, en 3 verzoekschriftprocedures en 1 hoger beroep. Het verschil tussen verwachting en realisatie is in het laatste onderzoeksjaar dus opgelopen tot in totaal 76 zaken.

Duiding lage instroom

Volgens geïnterviewde sleutelinformanten heeft de beperkte instroom van zaken in de eerste aanlooperperiode van de NCC (2019-2024) vooral te maken met het vrijwillige karakter van de procedure, en de extra waarborgen die in een late fase van de ambtelijke voorbereiding aan het wetsvoorstel zijn toegevoegd. Wat betreft de vrijwillig-

heid gaat het er vooral om partijen na het ontstaan van het geschil niet bereid blijken te zijn om alsnog een procedure bij de NCC te starten als dat niet vooraf is afgesproken. Volgens meerdere geïnterviewde rechters is dit een belangrijke reden voor dat de instroom achterblijft bij de verwachtingen. De afspraak met alle rechtbanken in Nederland om partijen te wijzen op de NCC-procedure als een geschikte zaak wordt aangebracht, heeft dan ook weinig vruchten afgeworpen. Vanwege het vrijwillige karakter heeft deze afspraak niet geresulteerd in de behandeling van een doorverwezen zaak. Volgens de geïnterviewde rechters is dit wat tegengevallen.

Wat betreft de extra waarborgen komt naar voren dat bepaalde categorieën van zaken niet bij de NCC instromen door de toevoeging van aanvullende eisen in de eindfase van de voorbereiding van het wetsvoorstel. Deze eisen dienen ter bescherming van consumenten en kleine ondernemers, maar zorgt er tevens voor dat sommige zaken die volgens geïnterviewden goed behandeld zouden kunnen worden door de NCC, uiteindelijk niet onder de competentie van de NCC-rechter zijn komen te vallen. Deze afbakening van de procedure maakte geen onderdeel uit van de inschatting van de instroom zoals verricht door het BCG-onderzoek en waarop de inschatting van de Raad op is gebaseerd. Deze schatting ging volgens verschillende geïnterviewde rechters uit van een bredere competentie van de NCC-rechter dan de uiteindelijk is vormgegeven.

Om het verschil tussen de verwachte instroom en de gerealiseerde instroom nader te duiden, zijn tevens enquêtes gehouden onder bedrijfsjuristen, brancheverenigingen en advocaten. Hierbij is eerst gevraagd naar de (naams)bekendheid van de NCC. Onder advocaten blijkt dit groot te zijn: elke deelnemende advocaat kende de NCC van naam. Bovendien zijn ze allemaal op de hoogte van de belangrijkste kenmerken van deze rechtspraakvoorziening, variërend van matig bekend tot zeer goed bekend. Onder bedrijfsjuristen van multinationals en Nederlandse bedrijven is de naamsbekendheid respectievelijk 72% en 71%. De meeste van deze respondenten zijn tevens op de hoogte van de belangrijkste kenmerken van de procedure. Door 31% van de bedrijfsjuristen die werkzaam zijn bij een multinational wordt de NCC als een optie gezien. Dit percentage is 27% voor Nederlandse bedrijven en 42% van de advocaten. Dit betekent tevens dat de meerderheid van de bedrijfsjuristen en advocaten de NCC niet als een optie beschouwen. De kans op toekomstig gebruik van de NCC wordt door de meeste bedrijfsjuristen bij multinationals en bij Nederlandse bedrijven als (zeer) laag inschat (respectievelijk 52%; 58%), een kleiner aandeel nam met een inschatting van een 'matige kans' de middenpositie in (28%; 25%), en het overige deel van de respondenten schatte toekomstig gebruik als (zeer) hoog in (respectievelijk 17%; 12%). Een klein deel gaf aan dit niet te weten (respectievelijk 3% en 4%). Voor advocaten waren deze percentages anders verdeeld: ongeveer 25% achtte de kans (zeer) laag, ongeveer 33% achtte de kans matig, en 30% achtte de kans (zeer) groot (2% wist het niet). Een procedure bij de NCC is overwogen door een beperkt aandeel bedrijfsjuristen van Nederlandse bedrijven (18%), een nog beperkter aandeel bedrijfsjuristen van multinationals (10%) en een relatief omvangrijk aandeel advocaten (60%).

In de enquête is vervolgens gekeken naar in hoeverre de NCC in internationale contracten wordt opgenomen. Ondanks de ruime (naams)bekendheid onder bedrijfsjuristen en advocaten, en de belangstelling onder een beperkt deel van de respondenten voor deze procedure, wordt de NCC slechts in weinig gevallen daadwerkelijk in het contract opgenomen. De NCC wordt door 6% van de bedrijfsjuristen bij multinationals genoemd als de geschilbeslechtingsinstantie die op het moment van enquêteren het meest waarschijnlijk in het contract wordt opgenomen. Dit was 7% van de bedrijfsju-

risten van Nederlandse bedrijven, 3% van de brancheverenigingen en door 4% van de advocaten. Ten opzichte van de reguliere procedure bij de rechtbank is deze plek bescheiden te noemen. Ten opzichte van andere geschilbeslechtingsmethodieken, zoals arbitrage of een reguliere procedure bij een rechtbank in het buitenland, is deze plek substantiëler te noemen. Hierbij moet worden opgemerkt dat soms de keuze wordt gemaakt voor de reguliere procedure bij de rechtbank, terwijl een procedure bij de NCC als meest geschikt werd geacht of de voorkeur had. Dit patroon is te zien bij zowel bedrijfsjuristen van multinationals als bedrijfsjuristen van Nederlandse bedrijven. Dit wijst erop dat de uiteindelijke contractuele vastlegging niet altijd rechtstreeks de bedrijfsvoorkeur of de geschiktheid weerspiegelt. Mogelijk spelen andere factoren een doorslaggevende rol in deze definitieve keuze.

Determinanten van NCC gebruik

Na de duiding van het verschil tussen de daadwerkelijke en gerealiseerde instroom, ging dit hoofdstuk verder met een meer algemene blik op de potentiële gebruikers. We analyseerden welke factoren van belang zijn voor hun keuze voor de NCC-procedure, welke belemmeringen zij ervaren en hoe het gebruik kan worden gestimuleerd. De analyse werd gebaseerd op interviews met sleutelinformanten, en enquêtes onder bedrijfsjuristen, brancheverenigingen en advocaten van grote kantoren.

Uit de interviews met sleutelinformanten komt naar voren dat de grootte van het bedrijf, de omvang van het geschil, sectorale tradities, neutraliteit, en de kosten van de procedure factoren kunnen zijn in de keuze van de wijze waarop geschillen worden beslecht. De grootste multinationals zullen waarschijnlijk niet bij de NCC procederen. Ze zouden vooral inzetten op mediation en eventueel een voorkeur voor een Nederlandse procedure kunnen afdwingen vanwege hun marktmacht. In zakelijke overeenkomsten die over honderden miljoenen gaan, zullen bedrijven in de regel niet kiezen voor het terughoudende Nederlandse stelsel van bewijsvoering en waarheidsvinding, maar voor de uitvoerige *disclosure* die ze in Engeland hebben. Sectorale tradities spelen ook een rol, zo blijkt uit de interviews. Zo zijn er sectoren die bijvoorbeeld geen affiniteit hebben met arbitrage en altijd procederen bij de rechtbank (bankwezen) en andersom (agrarische sector). Een keuze voor de NCC kan ook een compromis zijn tussen twee buitenlandse bedrijven uit verschillende landen als ze elkaar niet een thuisvoordeel willen geven. Voor een bepaalde categorie bedrijven kunnen de relatief lage kosten van een procedure bij de NCC een reden zijn om daar een (eventueel) geschil voor te leggen. De kosten bij buitenlandse Commercial Courts en bij arbitrage zijn vele malen hoger. Maar voor de meeste bedrijven maken de griffiekosten weinig verschil op de totale proces- en advocaatkosten.

Wat betreft het belang van specifieke procedurekenmerken in de keuze voor een bepaalde geschilbeslechtingsinstantie komt uit de enquête naar voren dat de Engelse taal door multinationals gemiddeld als een belangrijke overweging wordt gezien, en door Nederlandse bedrijven gemiddeld als een neutrale overweging. Dit patroon is ook waarneembaar in de enquête onder brancheverenigingen. En ook onder advocaten blijkt dat het gebruik van de Engelse taal gemiddeld genomen als minder belangrijk naar voren komt dan veel andere procedurekenmerken. De afdwingbaarheid van het vonnis is gemiddeld het meest belangrijk in de keuze, en het minst belangrijk is de mogelijkheid van digitale zaaksbehandeling.

Bedrijfsjuristen die een procedure bij de NCC hebben overwogen noemen vooral de toegang tot rechters met specifieke expertise en de snelle afhandeling van de zaak als de belangrijkste verwachte voordelen. Ook voor advocaten die de procedure hebben

overwogen zijn dit de meest genoemde belangrijkste verwachte voordelen van procederen bij de NCC. Opvallend is dat zowel bedrijfsjuristen als advocaten vaak de besparing van vertaalkosten als één van de verwachte voordelen van de procedure zien, maar dit vrijwel nooit kiezen als het allerbelangrijkste voordeel van het gebruik van de NCC. De drie meest belangrijke redenen voor bedrijfsjuristen om de NCC-procedure niet in overweging te nemen zijn dat ze onbekend zijn met de NCC (30% geeft deze reden), ze het niet hebben overwogen als optie (26%), of omdat dat de huidige werkwijze voldoende is (18%). De drie belangrijkste reden voor advocaten om dit niet te overwegen is dat de huidige werkwijze als voldoende wordt gezien (5 advocaten noemt dit als reden om het niet te overwegen), ze onbekend zijn met de NCC (3 advocaten noemen dit als reden) of vanuit kostenoverwegingen (3 advocaten). Nader inzicht in de redenen om wel of niet voor de NCC te kiezen is verkregen door te kijken naar de redenen van advocaten om ná het te hebben overwogen, er toch vanaf te zien. Of juist hebben doorgezet en vervolgens als gemachtigde hebben opgetreden in de procedure. De meest genoemde redenen voor afzien zijn dat de zaak inmiddels is geschikt, de wederpartij niet akkoord wil gaan, of hierover geen overeenstemming kon worden bereikt met de wederpartij. Daarnaast worden de door één of enkele advocaten nog de kosten genoemd, evenals een geringe meerwaarde, onbekendheid met de NCC, tegenvallende eerdere ervaringen, het juist niet willen procederen in het Engels, de beperkte mogelijkheden voor discovery binnen het Nederlands procesrecht, ongewenste inmenging van buitenlandse advocaten, een vrees voor 'bewijsdrang', de relatieve kleine pool van rechters, en een lastige voorspelbaarheid van de uitkomst.

Ervaringen van gemachtigden

De gemachtigden hadden gemiddeld hoge verwachtingen over de procedure. Deze over het algemeen hoge verwachtingen ten aanzien van vrijwel alle belangrijke elementen van de procedure zijn gemiddeld genomen grotendeels waargemaakt of zelfs overtroffen. Het oordeel over de kosten was gemiddeld positief, evenals het oordeel over de flexibiliteit, de snelheid, de uitspraak kwaliteit, de efficiëntie, de Engelstalige procedure en de deskundigheid van de rechters. Van alle procedurekenmerken zien gemachtigden vooral de snelheid van de procedure en het gebruik van de Engelse taal als belangrijkste redenen voor bedrijven om voor de NCC te kiezen. Twee procedurekenmerken die gemiddeld een licht negatief effect hebben om voor de NCC te kiezen betreft de hoogte van het griffierecht en de openbaarheid van de procedure.

In de toekomst zullen de meeste gemachtigden (waarschijnlijk) wel weer gebruikmaken van de NCC of dit adviseren (32 advocaten; 76%), een klein deel zegt hierover te twijfelen (7 advocaten; 16%) en weinig advocaten geven aan dit (waarschijnlijk) niet te zullen doen (3 advocaten; 7%). Redenen om (waarschijnlijk) wel weer gebruik te maken van de NCC (of gebruik te adviseren), hebben vooral te maken met de Engelstaligheid en de snelheid/efficiëntie van de procedure. De 7 advocaten die twijfelen over toekomstig gebruik of het adviseren ervan verschillen in hun redenen hiervoor. Sommigen zien beperkte meerwaarde, andere wijzen op beperkte ervaring en/of reputatie van de NCC, weer andere wijzen op de nadelen van de Engelse taal voor Nederlandse partijen. Andere twijfelpunten betreffen de flexibiliteit van de procedure (te inflexibel door de hoge snelheid), de deskundigheid van de rechters (twijfel over taal en materiedeskundigheid), de balans tussen snelheid en kwaliteit (die teveel zou uitvallen in het voordeel van de snelheid), en de kosten van de procedure. De 3 gemachtigden die (waarschijnlijk) niet meer gebruik zullen maken van de NCC plaatsten alle drie opmerkingen over de kwaliteit van de NCC. Dit betrof uiteenlopende onderwerpen, maar alle drie vonden de uitspraak kwaliteit onder de maat.

Ontwikkelingen buitenland

In het onderzoek zijn de ontwikkelingen bij de NCC in internationaal perspectief geplaatst door te kijken naar de ontwikkelingen bij de London Commercial Court, Kammer für internationale Handelssachen Frankfurt am Main en Chambre International du Tribunal de Commerce de Paris. Deze rechtbanken kunnen een tentatieve indruk geven van de mate waarin er behoefte is aan een internationale handelskamer, de gevolgen van de Brexit voor de dominante positie van London in dit geschillenlandschap, en eventuele concurrentie vanuit het buitenland (wat is benoemd als een risico in het NCC-ontwikkelplan van de Raad voor de rechtspraak). De ontwikkeling in het aantal internationale handelszaken bij de London Commercial Court suggereert dat de Brexit weinig of geen invloed heeft gehad op de positie van deze rechtbank in de behandeling van internationale handelsgeschillen. Het zeer beperkte aantal zaken dat door de internationale kamer van de rechtbank in Frankfurt is behandeld, suggereert bovendien dat de concurrentie vanuit Duitsland beperkt is gebleven. En de ontwikkelingen bij de internationale kamer van de handelsrechtbank in Parijs wijzen erop dat het potentieel aan internationale zaken best groot kan zijn. Hoewel het aantal behandelde zaken bij de nieuwe internationale handelskamer van het gerechtshof substantieel is te noemen, is dit succes waarschijnlijk vooral te danken aan het verplichte gebruik van de internationale handelskamer van de handelsrechtbank.

Verbetersuggesties

Vanuit de interviews kwamen verbetervoorstellen naar voren die vaak te maken hadden met de bepalingen in de wet die de consument en kleine ondernemer moeten beschermen. Deze zouden nog eens tegen het licht gehouden kunnen worden. Met name zou er nagedacht kunnen worden over de vraag in hoeverre en hoe het vrijwillige karakter zou kunnen worden ingeperkt, alsmede de criteria die momenteel zorgen voor een inperking van de bevoegdheid van de NCC-rechter.

In de enquêtes onder bedrijfsjuristen, advocaten, brancheverenigingen en gemachtigden zijn door de respondenten suggesties gedaan voor mogelijke verbeteringen. Deze suggesties hebben vooral betrekking op voorlichting en doelgroepbereik, toegankelijkheid en reputatie. Zo werd regelmatig gewezen op het creëren van meer bekendheid, niet alleen bij Nederlandse bedrijven, brancheverenigingen, en andere partijen, maar vooral ook bij buitenlandse bedrijven. Hierbij zou meegenomen kunnen worden dat de meeste partijen die geïnteresseerd zouden zijn in een NCC, juist *niet* op zoek zijn naar een 'Londense beleving'. Daarnaast hadden enkele suggesties betrekking op de toegankelijkheid. Hierbij ging het vooral om het hogere griffierecht en de vertaling naar het Engels van belangrijke delen van Rechtsvordering en bepaalde vaktermen. Wat betreft de reputatie ging het om het idee dat de NCC geduld zou moeten hebben omdat het nog een bescheiden trackrecord heeft. London heeft nu eenmaal de naam, en de ontwikkeling zou vooral een kwestie van de lange adem zijn. Verder zijn door enkele respondenten nog andere suggesties gedaan, zoals het aantrekken van andere rechters (met sectorspecifieke deskundigheid/uit het buitenland), het toevoegen van een branchespecialist, de wijze waarop het NCC zich presenteert, en de ondersteuning/logistiek. Kenmerken van arbitrage of buitenlandse rechtbanken die de respondenten graag bij de NCC terug zouden zien, betreffen meestal de sectorspecifieke deskundigheid, vertrouwelijkheid, en de juridische afdwingbaarheid.

De Wet Netherlands Commercial Court is op 1 januari 2019 in werking getreden. Het doel van deze wet is om het in bepaalde gevallen mogelijk te maken dat partijen in burgerlijke zaken, niet-zijnde kantonzaken, op verzoek in de Engelse taal procederen en een Engelstalige uitspraak verkrijgen, mits dit uitdrukkelijk is overeengekomen. Een randvoorwaarde is het budgetneutraal aanbieden van deze mogelijkheid door een verhoging van het griffierecht. Daarnaast beoogt de wet de reguliere handelskamers binnen de rechtspraak te ontlasten.

In dit kader zijn twee internationale handelskamers opgericht en in gebruik genomen. Eén kamer voor de behandeling van zaken in eerste instantie (NCC), én een andere kamer voor de behandeling van zaken in hoger beroep (NCCA). Beide handelskamers zijn organisatorisch en fysiek ondergebracht bij het gerechtshof van Amsterdam. De NCC valt onder het bestuur van de rechtbank Amsterdam en de NCCA onder het bestuur van het gerechtshof. Er is een periode van tien jaar uitgetrokken om deze handelskamers volledig te laten ontwikkelen en hun beoogde rol binnen het rechtsbestel te vervullen. Het onderhavige onderzoek maakt halverwege de aanloophase de voorlopige balans op van de ontwikkeling.

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek in een breder perspectief geplaatst. We maken hierbij gebruik van een reconstructie die is gemaakt van de beoogde werking van de wet in hoofdstuk 2. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen inputs, activiteiten, directe uitkomsten, bredere effecten en maatschappelijke impact. Deze indeling vormt het structurerende kader in dit hoofdstuk.

Omdat dit onderzoek plaatsvindt op het moment dat de voorziening zich halverwege haar geplande ontwikkeling bevindt, is het voorbarig om alle onderdelen van onze indeling op gerealiseerd doelbereik te onderzoeken. Met name de bredere effecten en de maatschappelijke impact vergen een langere tijdshorizon om zich daadwerkelijk te kunnen manifesteren. Waar mogelijk worden omtrent deze doelen voorlopige aanwijzingen besproken of verwachtingen geschetst. De nadruk in dit hoofdstuk ligt dan ook op de directe uitkomsten die tot op heden concreet zijn gerealiseerd, en de vraag in hoeverre de verwachte bredere effecten en maatschappelijke impact zich zullen manifesteren als de waargenomen trends zoals deze zich in de onderzoeksperiode hebben voorgedaan, ongewijzigd voortzetten.

Directe uitkomsten

De directe uitkomsten hebben betrekking op het feitelijke functioneren van de Engelstalige voorziening. Een eerste directe uitkomst zoals naar voren komt uit de parlementaire stukken betreft de daadwerkelijke behandeling van zaken door de internationale handelskamers van de rechtbank en het hof Amsterdam. In de stukken is verondersteld dat de NCC(A) inzetbaar zal zijn voor de afhandeling van internationale handelsgeschillen, mits aan de wettelijke voorwaarden is voldaan. Dat vraagt niet alleen om beschikbaarheid van rechterlijke capaciteit, maar ook om de implementatie van een Engelstalige procedure inclusief bestuurlijke en fysieke inbedding, hogere griffierechten, op maat gemaakte procedureregels, een digitaal systeem en ondersteunend personeel.

Uit dit onderzoek komt naar voren dat in de onderzoeksperiode, zowel in eerste aanleg als in hoger beroep, er zaken zijn geweest waarbij de procedure van begin tot eind volledig is doorlopen. In termen van inzetbaarheid voor de behandeling van internationale handelsgeschillen, blijkt de NCC daarmee naar behoren te functioneren. Niet alleen de behandeling van zaken wijst hierop, maar ook het (gedeeltelijk) gebruik van de Engelse taal tijdens de procedure in alle zaken, en de gemiddeld hoge tevredenheid van advocaten die als gemachtigde voor een cliënt hebben opgetreden in de procedure. Slechts een paar advocaten hadden kritiek of verbeterpunten; het merendeel is er tevreden of zeer tevreden over.

Een tweede directe uitkomst betreft het afhandelen van de beoogde zaken. In de memorie van toelichting staat de verwachting dat NCC-zaken altijd complexe maatwerkprocedures zullen zijn. Ook staat er dat deze zaken (aanzienlijk) arbeidsintensiever zijn dan de gemiddelde handelszaak. Omdat complexiteit op zichzelf geen criterium is, is de behandeling van eenvoudigere handelsgeschillen niet uitgesloten. Het is evenwel de verwachting van de wetgever dat partijen alleen kiezen voor de NCC(A) bij complexe, internationale handelsgeschillen over grote geldelijke belangen.

Het huidige onderzoek geeft zicht op de complexiteit van de aangebrachte zaken. Een belangrijk deel van de procedures is een kortgedingprocedure (35%). Deze procedures zijn minder uitgebreid dan een bodemprocedure. Ze zijn bedoeld voor situaties waarin snel een beslissing nodig is. De kortgedingrechter zal geen grondig onderzoek verrichten naar alle feiten en omstandigheden. Een ander deel betreft verzoekschriftenprocedures (32%). Deze verzoeken gaan bijna allemaal om een conservatoir beslag of onderhandse verkoop van aandelen. In vrijwel geen van deze zaken heeft de verweerder zich gesteld. Het resterende deel (32%) betreft bodemprocedures. Voor deze zaken is het de vraag welke ervan 'bovengemiddeld complex tot zeer complex' zijn.¹¹⁰ Wel is duidelijk dat deze bodemprocedures alle door een meervoudige kamer zijn afgedaan. In de andere procedures (74%) was de samenstelling telkens enkelvoudig.

In de memorie van toelichting wordt aangenomen dat alle NCC-procedures als maatwerkprocedures zullen worden vormgegeven. Wat dat betreft valt op dat in slechts 4 van de 23 ingestroomde en afgedane zaken een regiezitting heeft plaatsgevonden. Hoewel een regiezitting geen voorwaarde is voor maatwerk, fungeert zij in de praktijk vaak als instrument om afstemming over het procesverloop mogelijk te maken. Partijen worden dan actief betrokken bij de inrichting van de procedure. Het beperkte aantal regiezittingen suggereert dat maatwerk in veel gevallen een beperkte invulling krijgt. Tegelijkertijd is voorzichtigheid geboden bij het trekken van harde conclusies, aangezien maatwerk zich ook schriftelijk kan manifesteren. Daarmee zegt het aantal regiezittingen vooral iets over de vorm, niet noodzakelijk over de mate van maatwerk als zodanig.

Tot slot wordt in de memorie van toelichting aangegeven dat de zaak een internationaal aspect moet hebben. Dit is een ruim begrip, waaraan in elk geval is voldaan als één van de procespartijen een woonplaats heeft of gevestigd is buiten Nederland, het geschil rechtsfeiten of rechtshandelingen buiten Nederland betreft, of buitenlands recht van toepassing is. Uit het onderzoek komt naar voren dat vrijwel alle zaken ten minste één buitenlandse partij had. Drie procedures zijn gevoerd tussen enkel Nederlandse bedrijven. Voor twee van deze procedures kwam naar voren dat deze bedrijven onderdeel uitmaakten van internationale concerns en de derde betrof een doorhaling waardoor het internationale aspect in dit onderzoek niet kon worden vastgesteld.

¹¹⁰ *Kamerstukken I 2017/18, 34761, nr. B, p. 3.*

Bredere effecten

De *brede effecten* omvatten de verwachte middel- en langetermijneffecten van de invoering van de wet. Uit de parlementaire behandeling komt naar voren dat het vergroten van de bekendheid van de NCC(A) onderdeel is van de uitvoering. De enquêtebevindingen wijzen op een ruime naamsbekendheid onder bedrijfsjuristen en grote bekendheid onder advocaten van grote advocatenkantoren en die zich hebben gespecialiseerd op het vlak van internationale contracten en geschilbeslechting. Bij veel bedrijfsjuristen is de kennis over de NCC echter nog wel wat oppervlakkig. Ongeveer de helft blijkt helemaal niet tot matig op de hoogte van de belangrijkste kenmerken van de NCC. Voor de geënquêteerde advocaten ligt dit anders. De meeste advocaten zijn hiervan goed tot zeer goed op hoogte. Alles bij elkaar genomen komt naar voren dat de NCC halverwege de aanloopfase dus ruime naamsbekendheid geniet, maar het inzicht in de belangrijkste procedurekenmerken is voor een deel van de bedrijfsjuristen nog beperkt. Dit roept de vraag op of alleen de naam kennen, zonder echt te weten wat de NCC(A) inhoudt, voldoende is om bedrijven het ook echt te laten gebruiken. Uit het onderzoek komt naar voren dat meer gerichte informatievoorziening en bewustwording onder bedrijfsjuristen van zowel Nederlandse als buitenlandse bedrijven zou kunnen bijdragen aan de realisatie van de beoogde doelstellingen van de wet op langere termijn.

Het tweede bredere effect is de opname van de NCC in internationale handelscontracten. Dit vraagt om een verandering in het contracteergedrag van partijen waarbij de NCC als geschilbeslechtingsoptie vooraf wordt vastgelegd. Aan het einde van de onderzoeksperiode blijkt dit gedrag weinig veranderd. Hoewel een redelijk aandeel respondenten de NCC als een optie ziet voor het afwikkelen van een internationaal handelsgeschil, is het percentage respondenten die dit daadwerkelijk heeft overwogen, gezien de naamsbekendheid, (nog) relatief laag. De NCC wordt momenteel in weinig internationale contracten opgenomen.

Het derde bredere effect gaat om het aantal door de NCC behandelde zaken. Dit is niet zozeer een doel op zichzelf maar staat in het teken van de randvoorwaarde van budgetneutraliteit. In de toelichting bij het wetsvoorstel staat de verwachting dat op termijn ongeveer 100 zaken per jaar bij de NCC zullen worden aangebracht en 25 zaken per jaar bij de NCCA. Deze beoogde aantallen zaken vormen een belangrijk uitgangspunt voor de randvoorwaarde van budgetneutraliteit. Uit het onderzoek komt naar voren dat het aantal zaken dat bij de NCC en de NCCA aanhangig wordt gemaakt, in elk jaar van de onderzoeksperiode, lager is dan het verwachte aantal. In 2024 is het verschil tussen de verwachting (87 zaken) en de realisatie (11) opgelopen tot een totaal van 76 zaken. Als de instroom in de tweede helft van de aanloopperiode in eenzelfde lineaire lijn doorzet, zal de instroom van in totaal 125 zaken per jaar niet worden gehaald.

Hierbij moet een belangrijke kanttekening worden geplaatst. De schatting van 100 zaken per jaar in eerste aanleg en 25 in hoger beroep, zoals staat opgenomen in de memorie van toelichting, is afkomstig van de Raad voor de rechtspraak. Uit onze reconstructie komt naar voren dat deze schatting staat opgenomen in het plan tot oprichting van de NCC en een aanscherping betreft van de inschatting die is gemaakt in het BCG-onderzoek. In het uiteindelijke wetsvoorstel zijn echter beperkingen opgenomen die door de Raad voor de rechtspraak niet zijn meegewogen in de schatting van het aantal zaken. Dit gaat met name om de bevoegdheidsinbeperking van de NCC-rechter met het oog op het beschermen van consumenten- en kleine ondernemers. En omdat in de parlementaire stukken geen herijking is aangetroffen waarin

de schatting van in totaal 125 zaken nog wordt afgestemd op deze beperktere reikwijdte van de voorziening, ontstaat daarmee de vraag in hoeverre de schatting in de memorie van toelichting wel representatief was voor het wetsvoorstel in zijn uiteindelijk ingediende vorm. Hierbij moet ook het verkennende karakter van de schatting in het BCG-onderzoek benadrukt worden: destijds werd er al op gewezen dat inschatting 'aanzienlijk hoger of lager' kan uitpakken. In het onderzoek is in dit licht gewezen op andere initiatieven zoals de Ondernemingskamer en de maritieme kamer, waarbij het - vergeleken met de NCC - langer duurde voordat de eerste zaken aanhangig gemaakt werden. Volgens één van de rechters is er een langere aanlooptijd nodig is dan aanvankelijk werd verwacht bij aanvang van de NCC.

Het vierde bredere effect betreft de mate waarin de NCC voorziet in een vorm van geschilbeslechting die aansluit bij internationale praktijkstandaarden. Uit de parlementaire toelichting blijkt dat de voorziening is ontworpen als alternatief voor arbitrage en procedures bij buitenlandse commerciële rechtbanken. Daarmee wordt aansluiting gezocht bij wat in de internationale handelspraktijk gangbaar is, met name in termen van taal en procedurevorm. De mogelijkheid om in het Engels te procederen en het gebruik van een eigen procesreglement zijn hierbij centrale elementen. Op deze punten heeft de NCC(A) kenmerken die in lijn zijn met de internationale praktijk. Echter, in hoeverre het eigen procesreglement daadwerkelijk aansluit bij de voorkeuren van internationale gebruikers, vereist nader onderzoek.

Impact

Tot slot omvat de reconstructie van de werking van de wet ook een aantal effecten op maatschappelijk en economisch niveau die op langere termijn worden nagestreefd. De NCC zou passen in het regeringsbeleid om een concurrerend vestigingsklimaat te handhaven. Dit vestigingsklimaat maakt het aantrekkelijk voor ondernemingen om zich in Nederland te vestigen en handel over de hele wereld te drijven. Deze bedrijven zorgen voor werkgelegenheid en dragen daarmee bij aan de Nederlandse economie. Daarnaast wordt vermeld dat het wetsvoorstel past binnen het streven van maatwerk in de juridische infrastructuur. Bovendien kan de NCC(A) op termijn bijdragen aan het verlichten van de druk op de reguliere handelskamers. Door deze zaken te concentreren binnen een gespecialiseerde kamer met een verhoogd griffierecht, moeten de bestaande handelskamers op de langere termijn worden ontlast. Deze verlichting van de reguliere handelsrechtspraak vormt daarmee een expliciet beoogd bredere maatschappelijke effect van de invoering van de NCC(A). Gezien de ontwikkelingen in de onderzoeksperiode dient zich de vraag aan of deze bredere effecten op termijn gerealiseerd zullen (en kunnen) worden.

4.1 Slotwoord

Dit onderzoek biedt een tussenstand van de ontwikkeling van de NCC. Halverwege de opstartfase kan worden opgemaakt dat de NCC, zowel in eerste instantie als in hoger beroep, in termen van inzetbaarheid voor de behandeling van internationale handelsgeschillen, naar behoren functioneert. De eerste zaken zijn ingestroomd, Engelstalige vonnissen worden gewezen, en de ervaringen van proceduredeelnemers zijn gemiddeld positief.

Tegelijkertijd valt op dat de NCC vooralsnog vooral wordt ingezet voor relatief eenvoudig te behandelen geschillen waarbij snelheid in besluitvorming vooropstaat. Daar komt bij dat het aantal zaken dat jaarlijks instroomt tot nu toe achterblijft bij de

oorspronkelijke verwachtingen. Deze constatering zijn niet alleen relevant in het licht van de veronderstelde werking van de NCC, maar ook vanwege de implicaties voor twee kernaspecten van de NCC-wet. Ten eerste raakt zij aan de onderbouwing van het verhoogde griffierecht en daarmee aan de randvoorwaarde van budget-neutraliteit. Ten tweede werpt zij licht op de beoogde ontlasting van de reguliere handelskamers. Als de NCC na afloop van de aanlooperperiode zich niet anders heeft ontwikkeld dan in de onderzoeksperiode, en/of de verwachtingen ten aanzien van de instroom niet zijn bijgesteld, zal bij de toekomstige eindevaluatie het beperkte aantal zaken en overwegende procedurele eenvoud vragen oproepen over de feitelijke taakverdeling binnen de rechterlijke organisatie en over de rechtvaardiging van de positionering van de NCC binnen het bredere kader van de handelsrechtspraak.

Tegen deze achtergrond moet gewezen worden op het verschil tussen het ontwerp van de NCC en het uiteindelijke wetsvoorstel. In het ontwerp werd uitgegaan van een ruime bevoegdheid van de NCC-rechter. Ter bescherming van consumenten en kleine ondernemers is de bevoegdheid in de laatste fase van de ambtelijke voorbereiding ingeperkt, waaronder de afbakening op geschillen die ter vrije bepaling van partijen staan, zonder dat de inschatting van de instroom hierop is aangepast. Gegeven de discrepantie tussen de uitgangspunten achter de schattingen en de uiteindelijke vormgeving, kan worden afgevraagd in hoeverre het nog wel realistisch is te verwachten dat de genoemde aantallen in de toelichting bij de wet nog wel gehaald zullen worden. Bij ongewijzigd beleid zal dit in ieder geval vrijwel volledig afhangen van de mate waarin de NCC in contracten terechtkomt. Gezien de onderzoeksbevindingen is het de verwachting dat dit (te) beperkt zal blijven om te kunnen voldoen aan de randvoorwaarde van budgetneutraliteit. Tegelijkertijd kan niet volledig worden uitgesloten dat de instroom in de komende jaren nog zal toenemen, naarmate de NCC haar bekendheid onder de doelgroep vergroot en er meer geschillen zullen ontstaan uit contracten waarin al eerder voor de NCC is gekozen.

Het onderhavige onderzoek gaf een tussenstand in de opstartfase. Tegen deze achtergrond is niet geprobeerd een eindoordeel te geven over de effectiviteit of impact van de nieuwe voorziening. Wel biedt deze tussenstand inzicht in de mate waarin de beoogde werking de wet zich tot dusverre in de praktijk begint af te tekenen, en is vooruitgeblikt op mogelijke ontwikkelingen in de resterende aanlooperperiode. De huidige tussenstand laat zien dat de NCC(A) het mogelijk heeft gemaakt om in de Engelse taal te procederen. De NCC en de NCCA functioneren operationeel en hebben hun basisstructuur op orde. Tegelijkertijd staan zowel de verwachte maatschappelijke meerwaarde als de budgettaire rechtvaardiging onder druk. Het verschil tussen de oorspronkelijke aannames en het feitelijke gebruik wijst op een mogelijke behoefte aan bijsturing, met name op het gebied van positionering, informatievoorziening en eventueel de bevoegdheidsomvang, of aan bijstelling van de verwachtingen. Zonder gerichte aanpassingen is het realiseren van de oorspronkelijke ambities binnen de gestelde randvoorwaarde en aanlooptermijn onzeker.

Summary

The Netherlands Commercial Court

An interim assessment during the start-up phase

The Netherlands Commercial Court (NCC) was launched on 1 January 2019. The establishment was made possible by the Netherlands Commercial Court Act. The objective of this Act is to make it possible, in certain cases, for parties in civil matters that are not subdistrict court cases, to litigate in the English language upon request and to obtain a judgment in English, provided this has been explicitly agreed upon by the parties. A precondition is that this provision must be offered on a budget-neutral basis. In addition, the Act aims to reduce the caseload of the regular commercial chambers within the judiciary. This study presents an interim assessment of the development of the Netherlands Commercial Court.

To achieve the objectives, two international commercial chambers were established and brought into operation. One chamber for handling cases at first instance (Netherlands Commercial Court - NCC), and another for cases on appeal (Netherlands Commercial Court of Appeal - NCCA). Both chambers are organizationally and physically housed within the Amsterdam Court of appeal. The NCC is administratively part of the District Court of Amsterdam, while the NCCA falls under the authority of the Amsterdam Court of Appeal. A ten-year period has been allocated for the full development of these chambers and for them to fulfil their intended role within the Dutch judicial system.

This research provides a preliminary assessment of the functioning of the NCC and NCCA, with a particular focus on the inflow of cases during the period from January 1, 2019, through December 31, 2024. It examines how the annual number of incoming cases has evolved over time and how these developments can be interpreted. Furthermore, it outlines the trends in revenues and expenditures during this period. The research questions are:

- 1 How has the number and type of cases developed in the period from January 1, 2019, through December 31, 2024?
- 2 How have the revenues and expenditures of the NCC and NCCA evolved in the period from January 1, 2019, through December 31, 2024?
- 3 How can the development in the number of cases between January 1, 2019, and December 31, 2024, be understood considering the expectations set out in the explanatory memorandum to the Act?

Research methodology

To answer these research questions, multiple research methods and sources have been used. Both quantitative and qualitative methods have been applied. These include a desk study, content analysis of court judgments, various surveys, and interviews. In addition, information was collected from various actors, such as in-house counsel, lawyers, judges, court administrators, and industry representatives, in order to interpret the findings from multiple perspectives.

The following sections present the findings related to each research question. Thereafter, we reflect on the significance of these results in the context of the legislative objectives, as identified through our reconstruction of the parliamentary history.

Research findings

Cases in the period 2019-2024

Over the entire research period, a total of 37 proceedings were initiated at the NCC. The yearly distribution is as follows. In the first year after its launch on 1 January 2019, four cases were initiated. Another four cases followed in 2020. In 2021, the number declined to two. In the final two years of the research period, the number increased: 12 cases were initiated in 2023 and ten in 2024. Of the 37 first-instance proceedings, 26 were initiated by claim and 12 by application. The claim proceedings can be divided into 12 full proceedings on the merits and 13 were court in summary proceedings. Not all first-instance proceedings were conducted entirely in English, though most were. Of the 37 initiated proceedings, 29 were conducted fully in English and seven partially. One proceeding was conducted entirely in Dutch up to and including the interim judgment. This case concerned a motion on the jurisdiction designating the NCC. In 34 of the 37 proceedings (92%), at least one party was based abroad. In three cases, all parties were Dutch (8%); in no single case, all parties were foreign. Four of the 37 proceedings included a case management hearing (11%).

During the research period, 23 cases at first instance involved a substantive hearing (including court of summary cases) and resulted in a final judgement. The case duration varied widely in the six contested claim proceedings on the merits (from 126 to 460 days). In 17 of the 23 concluded cases that involved a substantive hearing (74%) the matter was handled by a single judge. Between 1 January 2019 and 31 December 2024, six appeals were filed at the NCCA: one in 2020, one in 2022, three in 2023, and one in 2024.

Revenues and expenditure

The initial start-up phase is characterized by lower revenues than expenditures for the NCC(A). The total annual revenue ranged from € 70,000 (in 2021) to € 110,000 (in 2020), and the total expenditures between € 487,000 (in 2021) and € 615,000 (in 2022). The largest difference between revenues and expenditures occurred in 2022. However, the difference narrowed substantially in the two years that followed, most notably in 2023, and the decrease continued in 2024. In this development, the increased income from new cases (from five cases in 2022 to ten and twelve cases in 2023 and 2024 respectively) and reduced ICT costs due to a change in service provider stand out most (from €294,000 in 2022 to €29,000 in 2024). Particularly the reduction in ICT expenses contributed to the narrowing of the difference between revenues and expenditures. Still, the balance remained negative in 2024.

Expected and actual case inflow

According to the explanatory memorandum, it was difficult to predict the actual number of cases the NCC would receive. However, it was expected that once fully operational, the NCC would receive around 100 first-instance cases and 25 appeals annually. Parliamentary history suggested this target should be reached ten years after the launch. Court fee projections were based on an initial 20 cases, increasing annually by ten until reaching the target of 100 cases after nine years.

Comparing this estimate with the actual inflow shows that midway through the introductory period, the NCC is significantly behind its projected growth path. Although case numbers increased between 2021 and 2022, and between 2022 and 2023, the increase of respectively three and seven cases fell short of the required annual increase of ten to reach budget neutrality. The same applies to the NCCA. The difference between expected and actual inflow has grown annually, peaking in 2024. Based on the growth path estimate, 87 cases were expected, but only 11 were filed with the NCC and NCCA combined—a discrepancy of 76 cases.

Explanation for the low case inflow

The original plan for the NCC, developed by the Council for the Judiciary, was set up with few restrictions on its use. The expectation of 100 cases in first instance and 25 appeal cases is based on a rough assessment of the anticipated demand among businesses and how this translates into actual use of the NCC. However, the actual number of cases has fallen short. According to key informants firstly due to restrictions that were introduced during the final stages of the legislative process to protect consumers and small businesses. This relates, among other things, to the limitation to disputes that are within the parties' freedom to determine. The expected number of cases was however based on a broader jurisdiction of the NCC than ultimately granted.

Secondly, the original estimate did not distinguish between the voluntary inclusion of a NCC clause in the contract and the voluntary choice for the NCC after a dispute had arisen. According to interviewed judges, this distinction is particularly relevant in the initial phase for understanding the limited case inflow thus far. A voluntary choice after the dispute has arisen leads to new cases only in exceptional situations, according to key informants, whereas a contractual agreement based on an NCC clause will only generate inflow after some time. Contrary to expectations, the voluntary choice after a dispute has arisen appears to be hardly a source of new cases, according to key informants. Both the surveys among in-house counsels and attorneys, and the interviews with key informants, consistently show that parties almost never choose the NCC unless it has been contractually agreed upon before the dispute arose.

For the NCC to be included in a contract, it is important that companies and/or their lawyers are aware of the NCC and consider the NCC procedure as an option. In addition, the procedure must address a need and be actively considered at the time of drafting an international contract. The survey shows that the NCC has relatively high name recognition among in-house counsels and lawyers, and that a part of these respondents are broadly familiar with the procedure. At the same time, the results also indicate that the NCC is not regarded as an option by the majority of these respondents, that few consider usage in the future, and that inclusion of the NCC in international contracts is rather limited. These findings suggest that awareness alone is not sufficient for structural use. An overview of these results is provided in Table S1.

Tabel S1 Overview of awareness, consideration and use of the NCC among respondents

	% In-house counsel (multinationals)	% In-house counsel (Dutch firms)	% Lawyers
Aware of the NCC.	72	71	100
Moderately to well informed about the NCC.	55	48	100
Considers NCC an option.	31	27	42
Estimates future use at 60-100%.	17	12	30
Has considered use before.	10 ^a	18 ^a	60
Expects NCC to be chosen in a new contract	6	7	4

a Percentage of in-house counsel familiar with the NCC and whose company has considered initiating proceedings in the past five years.

Determinants of NCC use

Interviews with key informants suggest that the size of the company, the scope of the dispute, sectoral traditions, neutrality and the cost of the proceedings, may be factors in the choice of how disputes are resolved. The largest multinationals are not likely to litigate at the NCC because it does not fit into their *modus operandi*. Besides, in business agreements involving hundreds of millions of euros, companies will generally be hesitant to opt for the Dutch system, which is known for its restrictive approach to evidence and limited fact-finding powers of the court. In these types of cases, they are more likely to opt for the extensive disclosure available in England, where a party can go to great lengths in the pursuit of truth. Sectoral traditions also play a role. For example, some sectors have no feeling for government litigation and will litigate at an arbitration institution. Neutrality may also matter in the choice: the NCC may be a compromise between two foreign companies from different countries if they do not want to give each other a home field advantage. Finally, for a certain category of companies, the relatively low cost of litigation may be a reason to bring a dispute (if any) before the NCC. But for most companies, according to key informants, the court fees probably make little difference on total litigation and attorney fees and thus on the choice of the NCC.

The surveys in addition included the importance of specific procedural characteristics in the choice of a particular dispute resolution body. On average, the English language is seen as an important consideration by multinationals, and a neutral consideration by Dutch companies. This pattern can also be observed in the survey of trade associations. And among lawyers, the use of the English language also emerges on average as less important than many other procedural characteristics. Access to judges with specific expertise and quick processing times are particularly seen as the most important advantages by lawyers who have considered using the NCC. Saving on translation costs is also mentioned as a benefit, but rarely as the overriding argument for considering the NCC. For in-house counsels, the most frequently cited reasons for not considering NCC proceedings are the unfamiliarity with the NCC, not considering it as an option, and being satisfaction with current practices. For lawyers, the three main reasons for not considering proceedings at the NCC are that the current method is already perceived as sufficient, unfamiliarity with the NCC, and cost considerations.

User experiences

The lawyers who acted as legal representatives for a company in proceedings before the NCC (the agents) had, on average, high expectations about the proceedings. These high expectations with respect to almost all key elements of the proceedings were largely met or even exceeded. On average, there were positive opinions about the cost, flexibility, speed, judgment quality, efficiency, the English-language, and the expertise of the judges. Based on their experiences, about half of the agents would (re)opt for proceedings at the NCC or draw companies' attention to this possibility (47%). Just over a quarter said they would probably do this (28%) and other agents were still in doubt (16%) or would (probably) not do so (7%). The English language and speed of the proceedings emerged as procedural features that agents said would be most relevant to companies that will choose the NCC.

Foreign courts

The study placed developments at the NCC in an international perspective by looking at developments at the London Commercial Court, Kammer für internationale Handels-sachen Frankfurt am Main and Chambre Internationale du Tribunal de Commerce de Paris. These developments provide insight into the potential of cases that could be handled, the impact of the Brexit, and possible competition from abroad. The trend in the number of international commercial cases at the London Commercial Court suggests that the Brexit has had little or no impact on its position in handling international commercial disputes. The very limited number of cases heard by the Frankfurt International Chamber of the Court suggests that competition from this court has been limited. And developments at the international chamber of the Paris commercial court indicate that the potential for international cases may be quite large. Although the number of cases handled at the court's new international commercial chamber is substantial, this success is probably mainly due to the mandatory use of the international commercial chamber of the commercial court in Paris.

Suggestions for improvement

The respondents surveyed in the study made several suggestions for improving the NCC's inflow. This report documents these without further weighting or rating by the researchers. It should therefore be conceived of as an initial inventory of possible lines of thought. The interviewed key informants came up with suggestions for improvement that often had to do with the provisions in the law that are supposed to protect consumers and small business owners. These could be re-examined according to some interviewees. Consideration could particularly be given to the extent to which, and how, the voluntary nature of the proceedings could be limited, as well as to a possible extension of the criteria that currently restrict the NCC court's jurisdiction. In the surveys of in-house counsels, attorneys, trade associations and agents, the suggestions mainly relate to information and target group outreach. For example, frequent reference was made to creating more awareness, not only among Dutch companies, industry associations, and other parties, but especially among foreign companies. This could include the fact that most parties who would be interested in a NCC are precisely not looking for a 'London experience,' but in a procedure designed on the basis of Dutch procedural law.

An interim assessment

To provide an interim assessment, the findings were put into a broader perspective. This was done by looking at direct outcomes, broader effects, and societal impact.

Because societal impact, and most broader effects, require a longer time horizon to manifest, the data collection focused primarily on the immediate outcomes realized to date. The longer-term outlook is based on the assumptions and premises as emerged from the reconstruction of the law's operation and the developments during the re-search period concerning the number of cases and their interpretation.

Direct outcomes

The NCC is positioned in the parliamentary papers as a specialized facility for handling complex, international commercial disputes in the English language, in which customized procedures shall be necessary. The functioning of the NCC as such is the starting point for assessing the immediate outcomes in this study. During the period 2019-2024, cases were actually filed and disposed of, both at first instance and on appeal. In all of the cases were litigated (in part) in English. Most of the lawyers involved were satisfied to very satisfied with the proceedings. The international character was present in almost all cases. Only three proceedings involved exclusively Dutch parties, two of which were part of international groups. In operational terms, the NCC is functioning properly.

The nature of the cases submitted shows that a significant proportion (35%) concerned summary proceedings, followed by petition proceedings (32%) and proceedings on the merits (32%). Only the proceedings on the merits are handled with multiple proceedings; the remaining cases were handled with a single hearing. This indicates limited complexity and application of customization, although this can also take shape in other ways.

Broader effects

The expected broader effects of the NCC focus on the medium and long term time period. One of the broader effects concerns name recognition among the target audience. Among lawyers, name awareness appears to be high midway through the start-up phase, and fairly high among in-house lawyers. However, for about half of in-house lawyers, substantive knowledge about the NCC is often limited. This raises the question of whether just knowing the name, without really knowing what the NCC(A) entails, is sufficient to get firms to actually use it. More targeted provision of information to in-house counsels could help in this regard. A second broader effect concerns the inclusion of the NCC in international contracts. This appears to be limited to date. Although some respondents do see the NCC as an option, fewer actually consider it and even fewer see it as a dispute resolution method that will be included in a new contract.

A third longer-term expectation concerns the number of cases. This is not so much a goal in itself---it is a precondition of budget neutrality. So far, the number of cases is well below expectations. In 2024, 11 cases were brought to the NCC(A), compared to an expected 87, leading to a deviation of 76 cases. With unchanged inflow, the targeted 125 cases per year (100 at first instance, 25 on appeal) is unlikely to be achieved. It should be noted that the estimate of the number of cases was based on an exploratory study with an uncertain estimate and has not been adjusted to reflect the more limited jurisdiction of the NCC as stipulated in the final Act. This raises the question of the extent to which the estimate included in the explanatory memorandum was representative of the Act in its final tabled form. A fourth broader effect concerns the NCC as an alternative to arbitration and foreign commercial courts. This is primarily about having features consistent with international standards of practice. The ability to litigate in English and the usage of its own procedural rules are central elements. On

these points, the NCC(A) has features that are in line with international practice. However, the extent to which the procedural rules are actually in line with the preferences of international users requires further research.

Impact

Finally, the reconstruction of the operation of the law includes a number of longer-term social and economic impacts. The NCC would fit into the government's policy to maintain a competitive business climate. This business climate makes it attractive for companies to establish themselves in the Netherlands and to trade on a global scale. These companies create jobs thereby contributing to the Dutch economy. In addition, it is mentioned that the Act fits within the aim of customization of the legal infrastructure. Moreover, the NCC(A) can eventually contribute to relieving the pressure on the regular commercial chambers. By concentrating these cases within a specialized chamber with an increased court fee, the existing commercial chambers should be relieved in the longer term. This relief of the regular commercial chambers thus constitutes an explicitly intended broader societal effect of the introduction of the NCC(A). Given the developments in the research period, the question arises whether these broader effects will (and can) be realized over time.

The results indicate that the NCC has so far primarily been used for disputes that are relatively straightforward to handle and where speed in decision-making is a key priority, and that the number of cases filed annually so far lags behind original expectations. These observations are relevant not only in light of the assumed operation of the NCC, but also because of the implications for two core aspects of the NCC Act. First, it touches on the rationale for the increased court fee and thus the precondition of budget neutrality. Second, it sheds light on the intended relief of the regular commercial chambers. If at the end of the start-up period the NCC has not developed differently than it did during in de past years, and the expectations with regard to the influx and/or start-up time have not been adjusted, the limited number of cases and predominant procedural simplicity will raise questions for the future final evaluation about the actual division of tasks within the judicial organization and about the justification of the positioning of the NCC within the broader framework of the commercial judiciary.

Conclusion

The present study provided an intermediate assessment in the start-up phase. Against this background, it did not attempt to make a final judgment on the effectiveness or impact of the new provision. However, it does provide insight into the extent to which the intended operation of the law is beginning to show up in practice so far and looks ahead to possible developments in the remaining start-up period. The current interim report shows that the NCC(A) has made it possible to litigate in the English language. The NCC and the NCCA are operationally functioning and have their basic structure in place. At the same time, both the expected societal added value and budgetary justification are under pressure. The difference between the original assumptions and actual usage points to a possible need for adjustment of the expectations or adjustment in the areas of positioning, information provision and possibly the scope of jurisdiction. Without targeted adjustments, the realization of the original ambitions within the set preconditions and start-up period is uncertain.

Literatuur

- Baas, R., De Groot-Van Leeuwen, L. & Laemers, M. (2010). Rechtspreken: Samen of alleen - Over meervoudige en enkelvoudige rechtspraak, *Research Memoranda 2010-5*. Den Haag: Raad voor de rechtspraak.
- Bauw, E. (2016). Ondernemerschap in de rechtspleging: Over de kansen van een Netherlands Commercial Court. *Ars Aequi*, 65(2), 93-98.
- Bauw, E. (2019). Commercial litigation in Europe in transformation: The case of the Netherlands commercial court. *Erasmus Law Review*, 12, 15.
<https://doi.org/10.5553/ELR.000110>
- Biard, A. (2019). International commercial courts in France: Innovation without revolution. *Erasmus Law Review*, 12(1).
- Bork, R., & Roth, H. (2024). Kommentar zur Zivilprozessordnung. In D. F. Mulla (Red.), *Commentary on the Code of Civil Procedure* (pp. 704-802).
- The Boston Consulting Group (BCG) (2015). Marktverkenning Netherlands Commercial Court. Raad voor de Rechtspraak.
- Connell, J. P., & Kubisch, A. C. (1998). Applying a theory of change approach to the evaluation of comprehensive community initiatives: progress, prospects, and problems. *New approaches to evaluating community initiatives*, 2(15-44), 1-16.
- Duszynski, T. J., Fadel, W., Dixon, B. E., Yiannoutsos, C., Halverson, P. K., & Menachemi, N. (2022). Successive Wave Analysis to Assess Nonresponse Bias in a Statewide Random Sample Testing Study for SARS-CoV-2. *Journal of public health management and practice (JPHMP)*, 28(4), E685-E691.
<https://doi.org/10.1097/PHH.0000000000001508>
- Judiciary (2016). *Admiralty and Commercial Courts Guide*. Geraadpleegd op 1 december 2024, van <https://www.judiciary.uk/courts-and-tribunals/business-and-property-courts/commercial-court/>
- Judiciary UK (z.d.). *The Commercial Court*. Geraadpleegd op 1 december 2024, van <https://www.judiciary.uk>
- Ministère de la justice (2018). *Practical guide to proceedings before the international commercial chambers of the Paris commercial court and the Paris court of appeal*. Geraadpleegd op 1 december 2024, van <https://www.tribunal-de-commerce-de-paris.fr/en/chambre-internationale>
- Ministerie van Justitie en Veiligheid (2019). *Wijziging van de Wet griffierechten burgerlijke zaken en het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering in verband met de oprichting van het Netherlands Commercial Court*. Geraadpleegd op 1 mei 2024, van <https://wetgevingskalender.overheid.nl/Regeling/WGK007566>
- Oranje, D., & Frakes, L. (2020). *De rechtsmacht van de Netherlands Commercial Court (of Appeal)*. Netherlands Commercial Court.
- Rvdr (Raad voor de rechtspraak) (2015). *Plan tot Oprichting van de Netherlands Commercial Court. Inclusief kosten-batenanalyse*. Raad voor de Rechtspraak.
- De Rechtspraak/NCC (2024). *Procesreglement voor de internationale handelskamers van de rechtbank Amsterdam (NCC District Court) en het gerechtshof Amsterdam (NCC Court of Appeal)*. De Rechtspraak/NCC.
- Rühl, G. (2021). Settlement of international commercial disputes post-Brexit, or: United we stand taller. In J. A. Kammerer, & H. Schafer (Reds.), *Brexit* (pp. 195-212). Edward Elgar Publishing.
- Sinninghe Damsté, M. H. C., Vroom, V. R., & Bosselaar, M. J. (2019). Annotatie bij Rechtbank Amsterdam 08-03-2019, NCC 19/003 (C/13/661952). Ondernemingsrecht 2019/103.
- Thomas, J. (2022). The role and functioning of the London Commercial Court. *Cambridge Law Review*, 15(3), 215-230.

- Van der Weide, J. A. (2020). The Netherlands Commercial Court (NCC): Its challenges and perspectives. *Dispute Resolution in China, Europe and World*, 79, 81-108. https://doi.org/10.1007/978-3-030-42974-4_4
- Van Houtert, B. (2023). Het 2019 Haags Vonnissenverdrag: Een game changer in Nederland? Een rechtsvergelijkende analyse tussen het verdrag en het Nederlandse commune IPR. *Nederlands Internationaal Privaatrecht*, 2023(4), 573-596.
- Weiss, C. H. (1995). Nothing as practical as good theory: Exploring theory-based evaluation for comprehensive community initiatives for children and families. *New approaches to evaluating community initiatives: Concepts, methods, and contexts*, 1, 65-92.
- WRR (Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid) (2003). Nederland handelsland: Het perspectief van de transactiekosten (rapport nr 66). SDU.
- Yip, M., & Rühl, G. (2024). *New international Commercial Courts: A Comparative Perspective*. Intersentia.
- Zilinsky, M. (2021). Brexit: De gevolgen voor forumkeuzeclausules en de erkenning en tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen in burgerlijke en handelszaken. *Tijdschrift voor Civiele Rechtspleging*, 2021(2), 51-59. <https://doi.org/10.5553/TCR/092986492021029002002>
- Zuckerman, A. A. (2021). *Zuckerman on Civil Procedure: Principles of Practice*. Sweet & Maxwell.

Samenstelling begeleidingscommissie

Voorzitter

Prof. dr. E. (Bert) Niemeijer	Hoogleraar (em) empirische rechtssociologie Vrije Universiteit Amsterdam en voormalig directeur van de Academie voor Wetgeving en Overheidsjuristen
-------------------------------	---

Leden

Mr. E.M. (Eliane) Eijnwachter	Ministerie van Justitie en Veiligheid Senior beleidsmedewerker
M. (Marieke) van Gerner-Haan, PhD	Rijksuniversiteit Groningen Universitair docent
Prof. mr. dr. K.G.F. (Kim) van der Kraats	Rechtbank Midden-Nederland/ Universiteit Utrecht Senior Rechter/ Bijzonder hoogleraar Rechtspraak
Prof. mr. dr. M. (Marcel) Ruygvoorn	Van Benthem en Keulen B.V./ Universiteit Utrecht Advocaat Partner/ bijzonder hoogleraar nationaal en internationaal commercieel contracteren

Bijlage 1 Uitnodigingen enquêtedeelname

Aanschrijffemail bedrijfsjuristen

Onderwerp: Online enquête naar rechtspraakvoorziening

Geachte heer, mevrouw,

Zoals vorige week aangekondigd in de nieuwsbrief, nodigen wij u graag uit om deel te nemen aan een online enquête over de bekendheid en het gebruik van de Netherlands Commercial Court. De enquête is onderdeel van onderzoek dat is toegezegd aan de Eerste Kamer. Uw mening is van groot belang. Ook als u niet bekend bent met deze voorziening, willen we graag uw mening weten. Alle leden van het Nederlands Genootschap van Bedrijfsjuristen zijn uitgenodigd om aan de enquête deel te nemen.

De antwoorden die u verstrekt worden volledig geanonimiseerd en kunnen niet worden herleid naar u als individu. Uw gegevens worden uitsluitend gebruikt voor onderzoeksdoeleinden en zijn niet gekoppeld aan uw persoonlijke informatie. Middels onderstaande link komt u bij de vragenlijst:

[Doorgaan naar onderzoek](#)

De enquête neemt ongeveer 5 tot 10 minuten van uw tijd in beslag. Deelname is vrijwillig. U kunt te allen tijde stoppen met invullen en op een later moment verder gaan. Het onderzoek wordt uitgevoerd door het Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum. Voor eventuele vragen kunt u contact opnemen met de projectleider [naam] [emailadres]. Voor meer informatie over het onderzoek kunt u hier kijken:

[Meer informatie](#)

Uw deelname wordt zeer gewaardeerd!

Met vriendelijke groet,
Het onderzoeksteam

[Naam projectleider]
[Contactgegevens]

Aanschrijfemail brancheverenigingen

Onderwerp: Uitnodiging korte enquête t.b.v. wetenschappelijk onderzoek

Geachte [persoonlijke aanhef],

In de bijlage vindt u een uitnodiging om deel te nemen aan onze enquête over geschillenbeslechting door bedrijven en organisaties, uitgevoerd door het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum.

Uw unieke perspectief als branchevereniging is van groot belang voor ons onderzoek. We waarderen het enorm als u de tijd kunt nemen om de enquête in te vullen. Uw deelname is vrijwillig, kost slechts 5-10 minuten en helpt ons een volledig en representatief beeld te vormen voor de Eerste Kamer. Uw antwoorden worden volledig geanonimiseerd en uitsluitend gebruikt voor onderzoeksdoeleinden.

Middels onderstaande link komt u bij de vragenlijst:

[Doorgaan naar onderzoek](#)

Mocht u iemand anders kennen binnen uw brancheorganisatie die beter geschikt is om de vragenlijst in te vullen, of als we niet het juiste emailadres gebruiken, dan stellen we het zeer op prijs als u de uitnodigingsbrief in de bijlage doorstuurt of aan ons doorgeeft wie we beter zouden kunnen benaderen.

Mocht u vragen hebben, dan kunt u contact opnemen met ondergetekende. Alvast bedankt voor uw medewerking!

Met vriendelijke groet,
Ook namens het onderzoeksteam,
[Naam]
[Contactgegevens]

Aanschrijfemail advocaten grootste advocatenkantoren

Geachte [persoonlijke aanhef]

Zoals eerder deze week aangekondigd, nodigen wij u graag uit om deel te nemen aan een online enquête over de bekendheid en het gebruik van de Netherlands Commercial Court. De enquête is onderdeel van onderzoek dat is toegezegd aan de Eerste Kamer. Uw mening is van groot belang. Ook als u niet bekend bent met deze voorziening, willen we graag uw mening weten.

De antwoorden die u verstrekt worden volledig geanonimiseerd en kunnen niet worden herleid naar u als individu. Uw gegevens worden uitsluitend gebruikt voor onderzoeksdoeleinden.

In de bijlage vindt u de volledige uitnodiging voor deelname aan het onderzoek. Middels onderstaande link komt u bij de vragenlijst:

[Doorgaan naar onderzoek](#)

De enquête neemt ongeveer 5 tot 10 minuten van uw tijd in beslag. Deelname is vrijwillig. U kunt te allen tijde stoppen met invullen en op een later moment verder gaan. Het onderzoek wordt uitgevoerd door het Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum. Voor eventuele vragen kunt u contact opnemen met de projectleider [naam] ([emailadres]).

Uw deelname wordt zeer gewaardeerd!

Met vriendelijke groet,
Ook namens het onderzoeksteam,
[Naam]
[Contactgegevens]

Aanschrijfbrief advocaten proceduredeelnemers

Geachte [persoonlijke aanhef],

Zoals afgelopen maandag aangekondigd, nodigen wij u graag uit om deel te nemen aan een online enquête over uw verwachtingen en ervaringen met de *Netherlands Commercial Court*. De enquête is onderdeel van onderzoek dat is toegezegd aan de Eerste Kamer. Uw mening is van groot belang. Bijna alle advocaten die hebben deelgenomen aan een procedure bij de *Netherlands Commercial Court* zijn uitgenodigd.

De antwoorden die u verstrekt worden volledig geanonimiseerd en kunnen niet worden herleid naar u als individu. Uw gegevens worden uitsluitend gebruikt voor onderzoeksdoeleinden.

Middels onderstaande link komt u bij de vragenlijst:

[Doorgaan naar onderzoek](#)

De enquête neemt ongeveer 5 tot 10 minuten van uw tijd in beslag. Deelname is vrijwillig. U kunt te allen tijde stoppen met invullen en op een later moment verder gaan. Het onderzoek wordt uitgevoerd door het Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum. Voor eventuele vragen kunt u contact opnemen met de projectleider [naam]][emailadres]).

Uw deelname wordt zeer gewaardeerd!

Met vriendelijke groet,

Ook namens het onderzoeksteam,

[Naam]

[Contactgegevens]

Bijlage 2 Vragenlijsten NCC-procedure

Enquête bedrijfsjuristen

Bedankt dat u de tijd neemt om deze vragenlijst in te vullen. Uw antwoorden zullen ons helpen inzicht te krijgen in waarom geschillen wel of juist niet aan de *Netherlands Commercial Court* (NCC) worden voorgelegd. De antwoorden die u verstrekt worden volledig geanonimiseerd en kunnen niet worden herleid naar u als individu. Uw gegevens worden uitsluitend gebruikt voor onderzoeksdoeleinden en zijn niet gekoppeld aan uw persoonlijke informatie.

Ik geef toestemming voor deelname aan dit onderzoek

Algemeen

- 1 **Wat is uw functie binnen het bedrijf waar u werkt?**
 - ☐ Bedrijfsjurist
 - ☐ General Counsel
 - ☐ Interim bedrijfsjurist/ZZP
 - ☐ Anders, namelijk...
- 2 **Werkt u bij een multinational?**
 - ☐ Ja ► [naar vraag 14](#)
 - ☐ Nee
 - ☐ Weet ik niet
- 3 **Is het bedrijf waar u werkt een dochteronderneming met een moedermaatschappij in het buitenland?**
 - ☐ Ja ► [naar vraag 14](#)
 - ☐ Nee
 - ☐ Weet ik niet

De volgende vragen gaan over contracten en geschillen met buitenlandse bedrijven. Dit zijn bedrijven:

- die juridisch in het buitenland gevestigd zijn, of
- met moedermaatschappij die juridisch in het buitenland is gevestigd, of
- onderdeel zijn van een multinational.

- 4 **Bent u in de afgelopen vijf jaar betrokken geweest bij het opstellen van één of meerdere contracten met een buitenlands bedrijf?**
 - ☐ Ja
 - ☐ Nee
 - ☐ Weet ik niet
- 5 **Bent u (eind)verantwoordelijk voor het afwikkelen van een eventueel geschil met een buitenlands bedrijf?**
 - ☐ Ja
 - ☐ Nee
 - ☐ Weet ik niet

Indien 4 & 5 'nee' of 'weet ik niet' als antwoord ► [vraag 45](#)

Keuze van geschilbeslechtsinstantie Nederlands bedrijf

- 6 **Welke methoden van geschilbeslechting, waarbij een derde partij een bindende beslissing neemt, beschouwt het bedrijf waar u werkt als opties voor het oplossen van internationale geschillen? (meerdere antwoorden mogelijk)**
- ☐ Bindend advies
 - ☐ Ad-hoc arbitrage
 - ☐ Institutionele arbitrage in Nederland
 - ☐ Institutionele arbitrage in het buitenland
 - ☐ Reguliere procedure bij een rechtbank in Nederland
 - ☐ Reguliere procedure bij een rechtbank in het buitenland
 - ☐ Procedure bij de *Netherlands Commercial Court* in Amsterdam
 - ☐ Procedure bij een *International Commercial Court* in het buitenland
 - ☐ Anders, namelijk...
 - ☐ Weet ik niet
- 7 **Welke methode van geschilbeslechting, waarbij een derde partij een bindende beslissing neemt, heeft de voorkeur van het bedrijf waar u werkt voor het oplossen van internationale geschillen? (één antwoord mogelijk)**
- ☐ Bindend advies
 - ☐ Ad-hoc arbitrage
 - ☐ Institutionele arbitrage in Nederland
 - ☐ Institutionele arbitrage in het buitenland
 - ☐ Reguliere procedure bij een rechtbank in Nederland
 - ☐ Reguliere procedure bij een rechtbank in het buitenland
 - ☐ Procedure bij de *Netherlands Commercial Court* in Amsterdam
 - ☐ Procedure bij een *International Commercial Court* in het buitenland
 - ☐ Anders, namelijk...
 - ☐ Weet ik niet
- 8 **Welke methode van geschilbeslechting, waarbij een derde partij een bindende beslissing neemt, is volgens u het meest geschikt voor het oplossen van internationale geschillen? (één antwoord mogelijk)**
- ☐ Bindend advies
 - ☐ Ad-hoc arbitrage
 - ☐ Institutionele arbitrage in Nederland
 - ☐ Institutionele arbitrage in het buitenland
 - ☐ Reguliere procedure bij een rechtbank in Nederland
 - ☐ Reguliere procedure bij een rechtbank in het buitenland
 - ☐ Procedure bij de *Netherlands Commercial Court* in Amsterdam
 - ☐ Procedure bij een *International Commercial Court* in het buitenland
 - ☐ Anders, namelijk...
 - ☐ Weet ik niet
- 9 **Heeft de coronacrisis invloed gehad op de geschilbeslechtskeuzes van het bedrijf waar u werkt? (meerdere antwoorden mogelijk)**
- ☐ Ja, er werd destijds vaker gekozen voor formele buitengerechtelijke geschilbeslechting (zoals arbitrage of bindend advies)
 - ☐ Ja, er werd destijds vaker gekozen voor informele oplossingen (zoals onderhandelingen of mediation)
 - ☐ Ja, er werd destijds vaker aangestuurd op minnelijke schikking zonder tussenkomst van een derde partij
 - ☐ Nee, de coronacrisis heeft destijds geen invloed gehad op de keuzes
 - ☐ Geen mening/ niet van toepassing
 - ☐ Anders, namelijk...

- 10 In hoeverre zijn de veranderingen door de coronacrisis blijvend van aard?
- ☐ Helemaal blijvend
 - ☐ Grotendeels blijvend
 - ☐ Gedeeltelijk blijvend
 - ☐ Grotendeels niet blijvend
 - ☐ Helemaal niet blijvend
 - ☐ Weet ik niet
- 11 Hoe vaak neemt het bedrijf waar u werkt clausules op in contracten met buitenlandse bedrijven waarmee de voorkeursmethode voor geschilbeslechting wordt geregeld? (zoals clausules over escalatie, toepasselijk recht, forumkeuze, arbitrage)
- ☐ Altijd
 - ☐ Vaak
 - ☐ Regelmatig
 - ☐ Soms
 - ☐ Zelden of nooit
 - ☐ Weet ik niet
 - ☐ Niet van toepassing
- 12 Hoe vaak worden standaardclausules gebruikt om de voorkeursmethode voor geschilbeslechting aan te wijzen bij het opstellen van een nieuw contract met een buitenlands bedrijf?
- ☐ Altijd
 - ☐ Vaak
 - ☐ Regelmatig
 - ☐ Soms
 - ☐ Zelden of nooit
 - ☐ Weet ik niet
 - ☐ Niet van toepassing
- 13 Als op dit moment een nieuw contract zou worden opgesteld met een buitenlands bedrijf, welke methode van geschilbeslechting, waarbij een derde partij een bindende beslissing neemt, is dan het meest waarschijnlijk om in een clause op te nemen? (één antwoord mogelijk)
- ☐ Bindend advies
 - ☐ Ad-hoc arbitrage
 - ☐ Institutionele arbitrage in Nederland
 - ☐ Institutionele arbitrage in het buitenland
 - ☐ Reguliere procedure bij een rechtbank in Nederland
 - ☐ Reguliere procedure bij een rechtbank in het buitenland
 - ☐ Procedure bij de *Netherlands Commercial Court* in Amsterdam
 - ☐ Procedure bij een *International Commercial Court* in het buitenland
 - ☐ Anders, namelijk...
 - ☐ Weet ik niet

► [naar vraag 24](#)

Keuze van geschilbeslechtsinstantie - Buitenlands bedrijf

- 14 Bent u in de afgelopen vijf jaar betrokken geweest bij het opstellen van één of meerdere contracten met een Nederlands of buitenlands bedrijf?
- ☐ Ja
 - ☐ Nee
 - ☐ Weet ik niet

15 Bent u (eind)verantwoordelijk voor het afwikkelen van een eventueel geschil met een Nederlands of buitenlands bedrijf?

- ☐ Ja
- ☐ Nee
- ☐ Weet ik niet

Indien 14 & 15 'nee' of 'weet ik niet' als antwoord ► [vraag 45](#)

De volgende vragen gaan over internationale geschillen. Omdat u werkt bij een multinational, of een bedrijf met een buitenlandse moedermaatschappij, beschouwen we een geschil met een Nederlands bedrijf ook als een internationaal geschil.

16 Welke methoden van geschilbeslechting, waarbij een derde partij een bindende beslissing neemt, beschouwt het bedrijf waar u werkt als opties voor het oplossen van internationale geschillen? (Meerdere antwoorden mogelijk)

- ☐ Bindend advies
- ☐ Ad-hoc arbitrage
- ☐ Institutionele arbitrage in Nederland
- ☐ Institutionele arbitrage in het buitenland
- ☐ Reguliere procedure bij een rechtbank in Nederland
- ☐ Reguliere procedure bij een rechtbank in het buitenland
- ☐ Procedure bij de *Netherlands Commercial Court* in Amsterdam
- ☐ Procedure bij een *International Commercial Court* in het buitenland
- ☐ Anders, namelijk...
- ☐ Weet ik niet

17 Welke methode van geschilbeslechting, waarbij een derde partij een bindende beslissing neemt, heeft de voorkeur van het bedrijf waar u werkt voor het oplossen van internationale geschillen? (één antwoord mogelijk)

- ☐ Bindend advies
- ☐ Ad-hoc arbitrage
- ☐ Institutionele arbitrage in Nederland
- ☐ Institutionele arbitrage in het buitenland
- ☐ Reguliere procedure bij een rechtbank in Nederland
- ☐ Reguliere procedure bij een rechtbank in het buitenland
- ☐ Procedure bij de *Netherlands Commercial Court* in Amsterdam
- ☐ Procedure bij een *International Commercial Court* in het buitenland
- ☐ Anders, namelijk...
- ☐ Weet ik niet

18 Welke methode van geschilbeslechting, waarbij een derde partij een bindende beslissing neemt, is volgens u het meest geschikt voor het oplossen van internationale geschillen? (één antwoord mogelijk)

- ☐ Bindend advies
- ☐ Ad-hoc arbitrage
- ☐ Institutionele arbitrage in Nederland
- ☐ Institutionele arbitrage in het buitenland
- ☐ Reguliere procedure bij een rechtbank in Nederland
- ☐ Reguliere procedure bij een rechtbank in het buitenland
- ☐ Procedure bij de *Netherlands Commercial Court* in Amsterdam
- ☐ Procedure bij een *International Commercial Court* in het buitenland
- ☐ Anders, namelijk...
- ☐ Weet ik niet

- 19 **Heeft de coronacrisis invloed gehad op de geschilbeslechtskeuzes van het bedrijf waar u werkt? (meerdere antwoorden mogelijk)**
- ☐ Ja, er werd vaker gekozen voor formele buitengerechtelijke geschilbeslechting (zoals arbitrage of bindend advies)
 - ☐ Ja, er werd vaker gekozen voor informele oplossingen (zoals onderhandelingen of mediation)
 - ☐ Ja, er werd vaker aangestuurd op minnelijke schikking zonder tussenkomst van een derde partij
 - ☐ Nee, de coronacrisis heeft geen invloed gehad op de keuzes
 - ☐ Geen mening/ niet van toepassing
 - ☐ Anders, namelijk...
- 20 **In hoeverre zijn de veranderingen door de coronacrisis blijvend van aard?**
- ☐ Helemaal blijvend
 - ☐ Grotendeels blijvend
 - ☐ Gedeeltelijk blijvend
 - ☐ Grotendeels niet blijvend
 - ☐ Helemaal niet blijvend
 - ☐ Weet ik niet
- 21 **Hoe vaak neemt het bedrijf waar u werkt in contracten met Nederlandse of buitenlandse bedrijven clausules op waarmee de voorkeursmethode voor geschilbeslechting wordt geregeld? (zoals clausules over escalatie, toepasselijk recht, forumkeuze, arbitrage)**
- ☐ Altijd
 - ☐ Vaak
 - ☐ Regelmatig
 - ☐ Soms
 - ☐ Zelden of nooit
 - ☐ Weet ik niet
 - ☐ Niet van toepassing
- 22 **Kunt u inschatten hoe vaak dit om standaardclausules gaat?**
- ☐ Altijd
 - ☐ Vaak
 - ☐ Regelmatig
 - ☐ Soms
 - ☐ Zelden of nooit
 - ☐ Weet ik niet
 - ☐ Niet van toepassing
- 23 **Als op dit moment een nieuw contract zou worden opgesteld met een Nederlands of buitenlands bedrijf, welke methode van geschilbeslechting, waarbij een derde partij een bindende beslissing neemt, is dan het meest waarschijnlijk om in een clause op te nemen? (één antwoord mogelijk)**
- ☐ Bindend advies
 - ☐ Ad-hoc arbitrage
 - ☐ Institutionele arbitrage in Nederland
 - ☐ Institutionele arbitrage in het buitenland
 - ☐ Reguliere procedure bij een rechtbank in Nederland
 - ☐ Reguliere procedure bij een rechtbank in het buitenland
 - ☐ Procedure bij de *Netherlands Commercial Court* in Amsterdam
 - ☐ Procedure bij een *International Commercial Court* in het buitenland
 - ☐ Geen van bovenstaande methoden
 - ☐ Anders, namelijk...
 - ☐ Weet ik niet

- 24 Hieronder staan verschillende overwegingen die kunnen meespelen in de keuze voor een geschilbeslechtingsmethode bij een internationaal geschil. Kunt u voor elke overweging aangeven hoe belangrijk deze is voor het bedrijf waar u werkt?

	Helemaal niet belangrijk	Niet belangrijk	Neutraal	Belangrijk	Ze er belangrijk	Weet ik niet	niet van toepassing
Procesefficiëntie							
De snelheid van de procedure	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De hoogte van de leges of griffierechten	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De advocaatkosten	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Procedureverloop							
Flexibiliteit van de procedure	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Inbreng in de procesvormgeving	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Eenvoud van de procedure	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vertrouwelijkheid van de procedure	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Engelstalige procedure	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Volledige digitale zaakbehandeling	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Uitkomstkwaliteit							
Specifieke expertise besliser	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Uitvoerbaarheid							
Wettelijk gezag	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Afdwingbaarheid van het vonnis	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mogelijkheid tot hoger beroep/cassatie	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Precedentwerking	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Bekendheid met *Netherlands Commercial Court* procedure

- 25 Heeft het bedrijf waar u werkt een formele procedure overwogen of gestart voor het oplossen van een internationaal geschil sinds 2019 (zoals bindend advies, arbitrage, rechtszaak)?
- ☐ Ja
- ☐ Nee
- ☐ Weet ik niet
- 26 Had u, voordat we u aanschreven voor deelname aan deze enquête, gehoord over de mogelijkheid om een procedure bij de *Netherlands Commercial Court* te voeren?
- ☐ Ja ► [naar vraag 28](#)
- ☐ Nee

De *Netherlands Commercial Court* is de internationale handelskamer van de rechtbank Amsterdam en maakt het mogelijk om een procedure volledig in het Engels te voeren. Het heeft zijn eigen procesreglement toegespitst op de behandeling van internationale geschillen. Er wordt een hoger griffierecht geheven dan bij de reguliere handelskamer en er wordt gebruik gemaakt van een eigen digitaal systeem voor zaakbehandeling.

- 27 Hoe waarschijnlijk is het dat het bedrijf waar u werkt in de toekomst gebruik zal maken van de *Netherlands Commercial Court*? Geef een schatting tussen 0% en 100%. Als u geen exacte schatting kunt maken, geef dan uw beste inschatting. Kunt u geen inschatting maken, kies dan 'weet ik niet'.

[SLIDER 0-100]

☐ Weet ik niet.

► [naar vraag 45](#)

- 28 Hoe goed bent u op de hoogte van de belangrijkste kenmerken van deze rechtspraakvoorziening?

- ☐ Zeer goed op de hoogte
☐ Goed op de hoogte
☐ Matig op de hoogte
☐ Weinig op de hoogte
☐ Helemaal niet op de hoogte

Indien 25 = nee: ► [naar vraag 32](#)

Wel of geen *Netherlands Commercial Court* procedure

- 29 Heeft het bedrijf waar u werkt op enig moment een procedure bij de *Netherlands Commercial Court* overwogen of gestart voor het oplossen van een internationaal geschil?

- ☐ Ja ► [naar vraag 32](#)
☐ Nee
☐ Weet ik niet ► [naar vraag 32](#)

- 30 Waarom heeft het bedrijf waar u werkt dit niet overwogen? (meerdere antwoorden mogelijk)

- ☐ Niet overwogen als optie
☐ De huidige werkwijze is voldoende
☐ De *Netherlands Commercial Court* heeft zich nog niet bewezen
☐ Voorkeur voor vertrouwelijke behandeling (rechtspraak is openbaar)
☐ De wederpartij wil dit niet
☐ Onbekendheid met de *Netherlands Commercial Court*
☐ Twijfels over de Engelstalige taalvaardigheid van de rechters
☐ Voorkeur voor arbitrage
☐ Kostenoverwegingen
☐ Anders, nl
☐ Weet ik niet

- 31 Wat was de belangrijkste reden? (Eén antwoord mogelijk)

- ☐ Niet overwogen als optie
☐ De huidige werkwijze is voldoende
☐ De *Netherlands Commercial Court* heeft zich nog niet bewezen
☐ Voorkeur voor vertrouwelijke behandeling (rechtspraak is openbaar)
☐ De wederpartij wil dit niet
☐ Onbekendheid met de *Netherlands Commercial Court*
☐ Twijfels over de Engelstalige taalvaardigheid van de rechters
☐ Voorkeur voor arbitrage
☐ Kostenoverwegingen
☐ Anders, nl
☐ Weet ik niet

- 32 Heeft het bedrijf waar u werkt, al dan niet op eigen initiatief, op enig moment deelgenomen aan een procedure bij de *Netherlands Commercial Court*?
- ☐ Ja
- ☐ Nee ► *naar vraag 35 als 29 ja is, anders naar 36*
- ☐ Weet ik niet ► *naar vraag 36*
- 33 In welke hoedanigheid heeft het bedrijf waar u werkt deelgenomen aan de procedure?
- ☐ Als eiser (of verzoeker)
- ☐ Als gedaagde (of verweerder)
- ☐ Als derde/tussenkomen partij ► *naar vraag 36*
- ☐ Weet ik niet ► *naar vraag 36*
- 34 Om welke reden of redenen heeft het bedrijf waar u werkt gekozen voor de *Netherlands Commercial Court*?
(Als u meerdere zaken heeft gehad, denk dan aan de meest recente zaak. Uw antwoord wordt vertrouwelijk verwerkt en geanonimiseerd voordat het in de resultaten wordt opgenomen, zodat het niet herleidbaar is naar u of uw bedrijf.)
-
- *naar vraag 36*
- 35 Waarom heeft het bedrijf waar u werkt geen procedure gevoerd bij de *Netherlands Commercial Court*?
-
- 36 Hoe waarschijnlijk is het dat het bedrijf waar u werkt in de toekomst gebruik zal maken van de *Netherlands Commercial Court*? Geef een schatting tussen 0% en 100%.
Als u geen exacte schatting kunt maken, geef dan uw beste inschatting. Kunt u geen inschatting maken, kies dan 'weet ik niet'.
[SLIDER 0-100]
- ☐ *Weet ik niet*
- 37 Welke van de volgende voordelen verwacht u te kunnen behalen met een (nieuwe) procedure bij de *Netherlands Commercial Court*? (Meerdere antwoorden mogelijk)
- ☐ Besparing op vertaalkosten
- ☐ Besparing op procedurekosten
- ☐ Besparing op advocaatkosten
- ☐ Snelle afhandeling van de zaak
- ☐ Eenvoudigere communicatie binnen afdelingen van procespartij
- ☐ Toegang tot rechters met specifieke expertise
- ☐ Grotere voorspelbaarheid van uitspraken
- ☐ Betere acceptatie van de uitkomst
- ☐ Mogelijkheid tot hoger beroep
- ☐ Andere voordeel, nl [open veld]
- ☐ Geen specifieke voordelen verwacht
- ☐ Weet ik niet
- 38 Welke van de volgende voordelen is voor het bedrijf waar u werkt het meest van belang? (Eén antwoord mogelijk)
- ☐ Besparing op vertaalkosten
- ☐ Besparing op procedurekosten
- ☐ Besparing op advocaatkosten
- ☐ Snelle afhandeling van de zaak
- ☐ Eenvoudigere communicatie binnen afdelingen van procespartij
- ☐ Toegang tot rechters met specifieke expertise
- ☐ Grotere voorspelbaarheid van uitspraken
- ☐ Betere acceptatie van de uitkomst
- ☐ Mogelijkheid tot hoger beroep
- ☐ Andere voordeel, nl [open veld]
- ☐ Geen specifieke voordelen verwacht
- ☐ Weet ik niet

- 39 Sinds de start in 2019 tot en met eind 2023 zijn er bij de *Netherlands Commercial Court* in totaal 28 zaken ingestroomd. Hoe beoordeelt u dit aantal zaken in vergelijking met uw verwachting?
- ☐ Veel hoger dan verwacht ► [naar vraag 40](#)
 - ☐ Iets hoger dan verwacht ► [naar vraag 40](#)
 - ☐ Gelijk aan de verwachting ► [naar vraag 41](#)
 - ☐ Iets lager dan verwacht ► [naar vraag 42](#)
 - ☐ Veel lager dan verwacht ► [naar vraag 42](#)
 - ☐ Geen mening/ Niet van toepassing ► [naar vraag 43](#)
- 40 Waarom had u minder zaken verwacht?
.... ► [naar vraag 43](#)
- 41 Waarom verwachtte u ongeveer zoveel zaken?
.... ► [naar vraag 43](#)
- 42 Waarom had u meer zaken verwacht?
....
- 43 Welke suggesties heeft u voor verbeteringen of toevoegingen aan de *Netherlands Commercial Court* die relevant zouden kunnen zijn voor het bedrijf waar u werkt of uw bedrijfstak?
[Open tekstveld]
- 44 Zijn er specifieke kenmerken van arbitrage of buitenlandse commerciële rechtbanken die u graag terug zou zien bij de *Netherlands Commercial Court*?
[Open tekstveld]

Bedrijfskenmerken

- 45 Wat is de branche van uw bedrijf? (Eén antwoord mogelijk)
- ☐ Handel
 - ☐ Industrie
 - ☐ Financiële dienstverlening
 - ☐ Bouwnijverheid
 - ☐ Informatie en communicatie
 - ☐ Vervoer, opslag en horeca
 - ☐ Verhuur en handel van onroerend goed
 - ☐ Zakelijke dienstverlening
 - ☐ Overheid en zorg
 - ☐ Landbouw, bosbouw, visserij
 - ☐ Delfstoffenwinning, energie, water en afval
 - ☐ Cultuur, recreatie, overige diensten
- 46 Wat is de grootte van uw bedrijf? Als u het niet precies weet, maak dan een zo goed mogelijke inschatting.
- ☐ 1 tot 10 werknemers
 - ☐ 10 tot 50 werknemers
 - ☐ 50 tot 100 werknemers
 - ☐ 100 tot 250 werknemers
 - ☐ 250 tot 500 werknemers
 - ☐ 500 tot 1000 werknemers
 - ☐ 1000 werknemers of meer

Einde vragenlijst

Indien “4 & 5” nee, of “14 & 15” ‘nee’ als antwoord ► *vraag 48*

- 47 **Zijn er nog onderwerpen die niet in deze vragenlijst aan de orde zijn gekomen, maar die u wel graag wil opmerken?**

[Open tekstveld]

Bedankt voor uw deelname aan deze vragenlijst. Uw feedback is van groot belang voor ons onderzoek.

➤ EINDE

- 48 **U komt niet in aanmerking voor het invullen van het hoofdgedeelte van de vragenlijst. Uw deelname wordt evenwel zeer gewaardeerd. Het draagt bij aan het krijgen van een betrouwbaar beeld. Als u nog iets wilt opmerken over deze vragenlijst of het onderzoek, kunt u dat hieronder doen.**

[Open tekstveld]

Bedankt voor uw deelname!

➤ EINDE

Enquête brancheverenigingen

Bedankt dat u de tijd neemt om deze vragenlijst in te vullen. Uw antwoorden zullen ons helpen inzicht te krijgen in welke keuzes bedrijven in uw branche maken in het aanpakken van conflicten, en waarom geschillen wel of juist niet aan de Netherlands Commercial Court worden voorgelegd. De antwoorden die u verstrekt worden volledig geanonimiseerd en kunnen niet worden herleid naar u als individu. Uw gegevens worden uitsluitend gebruikt voor onderzoeksdoeleinden en zijn niet gekoppeld aan uw persoonlijke informatie.

Ik geef toestemming voor deelname aan dit onderzoek

Algemeen

- 1 Worden binnen uw bedrijfstak wel eens contracten gesloten of gehandeld met bedrijven die (juridisch) in het buitenland gevestigd zijn?
☐ Ja
☐ Nee
☐ Weet ik niet
- 2 Worden binnen uw bedrijfstak wel eens contracten gesloten of gehandeld met multinationals, of Nederlandse bedrijven waarvan de moedermaatschappij (juridisch) in het buitenland is gevestigd?
☐ Ja
☐ Nee
☐ Weet ik niet

Indien 1 & 2 'nee' en/of 'weet ik niet' als antwoord ► [vraag 32](#)

Keuze van geschilbeslechtsinstantie

De volgende vragen gaan over internationale geschillen. Dit zijn geschillen tussen Nederlandse bedrijven en andere bedrijven die:

- juridisch in het buitenland zijn gevestigd, of
 - een moedermaatschappij hebben die (juridisch) in het buitenland is gevestigd, of
 - een multinational zijn.
- 3 Welke methoden van geschilbeslechting, waarbij een derde partij een bindende beslissing neemt, worden naar uw indruk door bedrijven in uw sector als opties beschouwd voor het oplossen van internationale geschillen? (Meerdere antwoorden mogelijk)
☐ Bindend advies
☐ Ad-hoc arbitrage
☐ Institutionele arbitrage in Nederland
☐ Institutionele arbitrage in het buitenland
☐ Reguliere procedure bij een rechtbank in Nederland
☐ Reguliere procedure bij een rechtbank in het buitenland
☐ Procedure bij de *Netherlands Commercial Court* in Amsterdam
☐ Procedure bij een *International Commercial Court* in het buitenland
☐ Anders, namelijk...
☐ Weet ik niet

- 4 Welke methode van geschilbeslechting, waarbij een derde partij een bindende beslissing neemt, wordt naar uw indruk het meest gekozen door bedrijven in uw bedrijfstak voor het oplossen van internationale geschillen? (één antwoord mogelijk)
- ☐ Bindend advies
 - ☐ Ad-hoc arbitrage
 - ☐ Institutionele arbitrage in Nederland
 - ☐ Institutionele arbitrage in het buitenland
 - ☐ Reguliere procedure bij een rechtbank in Nederland
 - ☐ Reguliere procedure bij een rechtbank in het buitenland
 - ☐ Procedure bij de *Netherlands Commercial Court* in Amsterdam
 - ☐ Procedure bij een *International Commercial Court* in het buitenland
 - ☐ Anders, namelijk...
 - ☐ Weet ik niet
- 5 Welke methode van geschilbeslechting, waarbij een derde partij een bindende beslissing neemt, is *volgens u* het meest geschikt voor bedrijven in uw bedrijfstak voor het oplossen van internationale geschillen? (één antwoord mogelijk)
- ☐ Bindend advies
 - ☐ Ad-hoc arbitrage
 - ☐ Institutionele arbitrage in Nederland
 - ☐ Institutionele arbitrage in het buitenland
 - ☐ Reguliere procedure bij een rechtbank in Nederland
 - ☐ Reguliere procedure bij een rechtbank in het buitenland
 - ☐ Procedure bij de *Netherlands Commercial Court* in Amsterdam
 - ☐ Procedure bij een *International Commercial Court* in het buitenland
 - ☐ Anders, namelijk...
 - ☐ Weet ik niet
- 8 Kunt u inschatten hoe vaak bedrijven in uw sector clauses opnemen in contracten met buitenlandse bedrijven waarin de voorkeursmethode voor geschilbeslechting wordt vastgelegd? (Zoals clauses over escalatie, toepasselijk recht, forumkeuze, arbitrage)
- ☐ Altijd
 - ☐ Vaak
 - ☐ Regelmatig
 - ☐ Soms
 - ☐ Zelden of nooit
 - ☐ Weet ik niet
 - ☐ Niet van toepassing
- 9 Kunt u inschatten hoe vaak dit om standaardclausules gaat?
- ☐ Altijd
 - ☐ Vaak
 - ☐ Regelmatig
 - ☐ Soms
 - ☐ Zelden of nooit
 - ☐ Weet ik niet
 - ☐ Niet van toepassing

- 10 Als op dit moment een nieuw contract zou worden opgesteld met een buitenlands bedrijf, welke methode van geschilbeslechting, waarbij een derde partij een bindende beslissing neemt, zou dan volgens u het meest waarschijnlijk in een clause worden opgenomen door de meeste bedrijven die u vertegenwoordigt? (één antwoord mogelijk)

- ☐ Bindend advies
☐ Ad-hoc arbitrage
☐ Institutionele arbitrage in Nederland
☐ Institutionele arbitrage in het buitenland
☐ Reguliere procedure bij een rechtbank in Nederland
☐ Reguliere procedure bij een rechtbank in het buitenland
☐ Procedure bij de *Netherlands Commercial Court* in Amsterdam
☐ Procedure bij een *International Commercial Court* in het buitenland
☐ Geen van bovenstaande methoden
☐ Anders, namelijk...
☐ Weet ik niet

- 11 Hieronder staan verschillende overwegingen die kunnen meespelen bij de keuze om een procedure te starten bij een instantie voor een internationaal geschil. Kunt u voor elke overweging een inschatting maken van hoe belangrijk deze is voor de meeste bedrijven in uw bedrijfstak?

	Helemaal niet belangrijk	Niet belangrijk	Neutraal	Belangrijk	Zeer belangrijk	Weet ik niet	Niet van toepassing
Procesefficiëntie							
De snelheid van de procedure	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De hoogte van de leges of griffierechten	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De advocaatkosten	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Procedureverloop							
Flexibiliteit van de procedure	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Inbreng in de procedurevormgeving	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Eenvoud van de procedure	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vertrouwelijkheid van de procedure	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Engelstalige procedure	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Volledige digitale zaakbehandeling	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Uitkomstkwaliteit							
Specifieke expertise besliser	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Uitvoerbaarheid							
Wettelijk gezag	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Afdwingbaarheid van het vonnis	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mogelijkheid tot hoger beroep/cassatie	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Precedentwerking	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Bekendheid met NCC-procedure

- 12 Heeft naar uw inschatting één of meerdere bedrijven binnen uw bedrijfstak een formele procedure overwogen of gestart voor het oplossen van een internationaal geschil sinds 2019? (zoals bindend advies, arbitrage, rechtszaak)
- ☐ Ja
 - ☐ Nee
 - ☐ Weet ik niet

- 13 Had u, voordat we u aanschreven voor deelname aan deze enquête, gehoord over de mogelijkheid om een procedure bij de *Netherlands Commercial Court* te voeren?
- ☐ Ja ► [naar vraag 15](#)
 - ☐ Nee

De *Netherlands Commercial Court* is de internationale handelskamer van de rechtbank Amsterdam en maakt het mogelijk om een procedure volledig in het Engels te voeren. Het heeft zijn eigen procesreglement speciaal toegespitst op de behandeling van internationale geschillen. Er wordt een hoger griffierecht geheven dan bij de reguliere handelskamer en het maakt gebruik van een eigen digitaal systeem voor zaakbehandeling.

- 14 Hoe waarschijnlijk is het dat de bedrijven die u vertegenwoordigt in de toekomst gebruik zullen maken van de *Netherlands Commercial Court*? Geef een schatting tussen 0% en 100%. Als u geen exacte schatting kunt maken, geef dan uw beste inschatting. Kunt u geen inschatting maken, kies dan 'weet ik niet'.
[SLIDER 0-100]
► [naar vraag 31](#)

- 15 Hoe goed denkt u dat de bedrijven die u vertegenwoordigt op de hoogte zijn van de belangrijkste kenmerken van deze rechtspraakvoorziening?
- ☐ Zeer goed op de hoogte
 - ☐ Goed op de hoogte
 - ☐ Matig op de hoogte
 - ☐ Weinig op de hoogte
 - ☐ Helemaal niet op de hoogte
 - ☐ Weet ik niet

Wel of geen NCC-procedure

- 16 Is het bij bedrijven binnen uw bedrijfstak, voor zover u dat weet, wel eens overwogen om een procedure bij de *Netherlands Commercial Court* te voeren?
- ☐ Ja ► [naar vraag 19](#)
 - ☐ Nee
 - ☐ Weet ik niet ► [naar vraag 19](#)

- 17 Waarom wordt dit niet overwogen denkt u? (meerdere antwoorden mogelijk)
- ☐ Niet overwogen als optie
 - ☐ De huidige werkwijze is voldoende
 - ☐ De *Netherlands Commercial Court* heeft zich nog niet bewezen
 - ☐ Voorkeur voor vertrouwelijke behandeling (rechtspraak is openbaar)
 - ☐ De wederpartij wil dit niet
 - ☐ Onbekendheid met de *Netherlands Commercial Court*
 - ☐ Twijfels over de Engelstalige taalvaardigheid van de rechters
 - ☐ Voorkeur voor arbitrage
 - ☐ Kostenoverwegingen
 - ☐ Anders, nl
 - ☐ Weet ik niet

18 Wat is de belangrijkste reden? (Eén antwoord mogelijk)

- ☐ Niet overwogen als optie
- ☐ De huidige werkwijze is voldoende
- ☐ De *Netherlands Commercial Court* heeft zich nog niet bewezen
- ☐ Voorkeur voor vertrouwelijke behandeling (rechtspraak is openbaar)
- ☐ De wederpartij wil dit niet
- ☐ Onbekendheid met de *Netherlands Commercial Court*
- ☐ Twijfels over de Engelstalige taalvaardigheid van de rechters
- ☐ Voorkeur voor arbitrage
- ☐ Kostenoverwegingen
- ☐ Anders, nl
- ☐ Weet ik niet

19 Weet u, van één of meerdere bedrijven binnen uw bedrijfstak, dat ze op enig moment al dan niet op eigen initiatief hebben deelgenomen aan een procedure bij de *Netherlands Commercial Court*?

- ☐ Ja
- ☐ Nee ► [naar vraag 21](#)
- ☐ Weet ik niet ► [naar vraag 22](#)

20 Om welke reden of redenen zullen bedrijven binnen uw bedrijfstak hebben gekozen voor de *Netherlands Commercial Court*, denkt u?

....

► [naar vraag 22](#)

21 Waarom worden er binnen uw bedrijfstak geen procedures gevoerd bij de *Netherlands Commercial Court*?

....

22 Hoe waarschijnlijk is het dat de bedrijven die u vertegenwoordigt in de toekomst gebruik zullen maken van de *Netherlands Commercial Court*? Geef een schatting tussen 0% en 100%. Als u geen exacte schatting kunt maken, geef dan uw beste inschatting. Kunt u geen inschatting maken, kies dan 'weet ik niet'.

[SLIDER 0-100]

- ☐ Weet ik niet

- 23 Welke van de volgende voordelen zouden bedrijven binnen uw branche volgens u kunnen behalen met een procedure bij de *Netherlands Commercial Court*? (Meerdere antwoorden mogelijk)
- ☐ Besparing op vertaalkosten
 - ☐ Besparing op procedurekosten
 - ☐ Besparing op advocaatkosten
 - ☐ Snelle afhandeling van de zaak
 - ☐ Eenvoudigere communicatie binnen afdelingen van procespartij
 - ☐ Toegang tot rechters met specifieke expertise
 - ☐ Grotere voorspelbaarheid van uitspraken
 - ☐ Betere acceptatie van de uitkomst
 - ☐ Mogelijkheid tot hoger beroep
 - ☐ Andere voordeel, nl [open veld]
 - ☐ Geen specifieke voordelen verwacht
 - ☐ Weet ik niet
- 24 Welke van de volgende voordelen is voor bedrijven binnen uw bedrijfstak waarschijnlijk het meest van belang? (Eén antwoord mogelijk)
- ☐ Besparing op vertaalkosten
 - ☐ Besparing op procedurekosten
 - ☐ Besparing op advocaatkosten
 - ☐ Snelle afhandeling van de zaak
 - ☐ Eenvoudigere communicatie binnen afdelingen van procespartij
 - ☐ Toegang tot rechters met specifieke expertise
 - ☐ Grotere voorspelbaarheid van uitspraken
 - ☐ Betere acceptatie van de uitkomst
 - ☐ Mogelijkheid tot hoger beroep
 - ☐ Andere voordeel, nl [open veld]
 - ☐ Geen specifieke voordelen verwacht
 - ☐ Weet ik niet
- 25 Sinds de start in 2019 tot en met eind 2023 zijn er bij de *Netherlands Commercial Court* in totaal 28 zaken ingestroomd. Hoe beoordeelt u dit aantal zaken in vergelijking met uw verwachting?
- ☐ Veel hoger dan verwacht ► [naar vraag 26](#)
 - ☐ Iets hoger dan verwacht ► [naar vraag 26](#)
 - ☐ Gelijk aan de verwachting ► [naar vraag 27](#)
 - ☐ Iets lager dan verwacht ► [naar vraag 28](#)
 - ☐ Veel lager dan verwacht ► [naar vraag 28](#)
 - ☐ Geen mening/ Niet van toepassing ► [naar vraag 29](#)
- 26 Waarom had u minder zaken verwacht?
.... ► [naar vraag 29](#)
- 27 Waarom verwachtte u ongeveer zoveel zaken?
.... ► [naar vraag 29](#)
- 28 Waarom had u meer zaken verwacht?
....
- 29 Welke suggesties heeft u voor verbeteringen of toevoegingen aan de *Netherlands Commercial Court* die relevant zouden kunnen zijn voor bedrijven die u vertegenwoordigt in uw bedrijfstak?
[Open tekstveld]
- 30 Zijn er specifieke kenmerken van arbitrage of buitenlandse commerciële rechtbanken die u graag terug zou zien bij de *Netherlands Commercial Court*?
[Open tekstveld]

Bedrijfskenmerken

31 Binnen welke branchecategorie valt uw vereniging? (Eén antwoord mogelijk)

- ☐ Handel
- ☐ Industrie
- ☐ Financiële dienstverlening
- ☐ Bouwnijverheid
- ☐ Informatie en communicatie
- ☐ Vervoer, opslag en horeca
- ☐ Verhuur en handel van onroerend goed
- ☐ Vervoer en opslag
- ☐ Zakelijke dienstverlening
- ☐ Overheid en zorg
- ☐ Landbouw, bosbouw, visserij
- ☐ Delfstoffenwinning, energie, water en afval
- ☐ Cultuur, recreatie, overige diensten
- ☐ Anders, nl....

32 Wat is de grootte van de meeste bedrijven die u vertegenwoordigt? Als u het niet precies weet, maak dan een zo goed mogelijke inschatting. (Eén antwoord mogelijk)

- ☐ 1 tot 10 werknemers
- ☐ 10 tot 50 werknemers
- ☐ 50 tot 100 werknemers
- ☐ 100 tot 250 werknemers
- ☐ 250 tot 500 werknemers
- ☐ 500 tot 1000 werknemers
- ☐ 1000 werknemers of meer

Einde vragenlijst

Indien 1 & 2 'nee' als antwoord ► [vraag 34](#)

33 Zijn er nog onderwerpen die niet in deze vragenlijst aan de orde zijn gekomen, maar die u wel graag wil opmerken?

[Open tekstveld]

Bedankt voor uw deelname aan deze vragenlijst. Uw feedback is van groot belang voor ons onderzoek.

➤ EINDE

34 U komt niet in aanmerking voor het invullen van het hoof gedeelte van de vragenlijst. Uw deelname wordt evenwel zeer gewaardeerd. Het draagt bij aan het krijgen van een betrouwbaar beeld. Als u nog iets wilt opmerken over deze vragenlijst of het onderzoek, kunt u dat hieronder doen.

[Open tekstveld]

Bedankt voor uw deelname!

EINDE

Enquête advocaten grootste advocatenkantoren

Bedankt dat u de tijd neemt om deze vragenlijst in te vullen. Uw antwoorden zullen ons helpen inzicht te krijgen in waarom geschillen wel of juist niet aan de Netherlands Commercial Court worden voorgelegd. De antwoorden die u verstrekt worden volledig geanonimiseerd en kunnen niet worden herleid naar u als individu. Uw gegevens worden uitsluitend gebruikt voor onderzoeksdoeleinden.

☐ Ik geef toestemming voor deelname aan dit onderzoek

Algemeen

De vragenlijst richt zich op het afwikkelen van internationale handelsgeschillen. Met een internationaal handelsgeschil bedoelen we een civiel geschil tussen een Nederlands bedrijf en:

- * een bedrijf dat juridisch in het buitenland is gevestigd,
- * een Nederlands bedrijf waarvan de moedermaatschappij juridisch in het buitenland is gevestigd, of
- * een multinational.

In het vervolg verwijzen we naar deze bedrijven als 'buitenlandse bedrijven'

- 1 Bent u in de afgelopen vijf jaar als advocaat betrokken geweest bij het afwikkelen van een internationaal handelsgeschil of heeft u hierover geadviseerd?
☐ Ja
☐ Nee
☐ Weet ik niet
- 2 Bent u in de afgelopen vijf jaar als advocaat betrokken geweest bij het opstellen van één of meerdere contracten tussen een Nederlands en een buitenlands bedrijf of heeft u hierover geadviseerd?
☐ Ja
☐ Nee
☐ Weet ik niet

Indien 1 & 2 'nee' als antwoord ► [vraag 32](#)

Keuze van geschilbeslechtsinstantie Nederlands bedrijf

De volgende zes vragen gaan over de bedrijven die u vertegenwoordigt of adviseert. We willen graag de algemene trends in uw praktijk achterhalen. We vragen u daarom, indien mogelijk, uw antwoorden te baseren op uw bredere ervaring met verschillende cliënten. Als dit echter sterk varieert per cliënt en een algemene inschatting moeilijk te maken is, kies dan voor de optie 'geen algemene inschatting mogelijk'.

- 3 Welke methoden van geschilbeslechting, waarbij een derde partij een bindende beslissing neemt, zijn voor de bedrijven die u vertegenwoordigt of adviseert doorgaans goede opties voor het oplossen van internationale geschillen? (Meerdere antwoorden mogelijk)
☐ Bindend advies
☐ Ad-hoc arbitrage
☐ Institutionele arbitrage in Nederland
☐ Institutionele arbitrage in het buitenland
☐ Reguliere procedure bij een rechtbank in Nederland
☐ Reguliere procedure bij een rechtbank in het buitenland
☐ Procedure bij de *Netherlands Commercial Court* in Amsterdam
☐ Procedure bij een *International Commercial Court* in het buitenland
☐ Anders, namelijk...
☐ Geen algemene inschatting mogelijk
☐ Weet ik niet

- 4 Welke methode van geschilbeslechting, waarbij een derde partij een bindende beslissing neemt, wordt volgens u het *meest gekozen* door bedrijven die u vertegenwoordigt of adviseert voor het oplossen van internationale geschillen? (één antwoord mogelijk)
- ☐ Bindend advies
 - ☐ Ad-hoc arbitrage
 - ☐ Institutionele arbitrage in Nederland
 - ☐ Institutionele arbitrage in het buitenland
 - ☐ Reguliere procedure bij een rechtbank in Nederland
 - ☐ Reguliere procedure bij een rechtbank in het buitenland
 - ☐ Procedure bij de *Netherlands Commercial Court* in Amsterdam
 - ☐ Procedure bij een *International Commercial Court* in het buitenland
 - ☐ Anders, namelijk...
 - ☐ Geen algemene inschatting mogelijk
 - ☐ Weet ik niet
- 5 Welke methode van geschilbeslechting, waarbij een derde partij een bindende beslissing neemt, acht u in de meeste gevallen *het meest geschikt* voor het oplossen van internationale geschillen? (één antwoord mogelijk)
- ☐ Bindend advies
 - ☐ Ad-hoc arbitrage
 - ☐ Institutionele arbitrage in Nederland
 - ☐ Institutionele arbitrage in het buitenland
 - ☐ Reguliere procedure bij een rechtbank in Nederland
 - ☐ Reguliere procedure bij een rechtbank in het buitenland
 - ☐ Procedure bij de *Netherlands Commercial Court* in Amsterdam
 - ☐ Procedure bij een *International Commercial Court* in het buitenland
 - ☐ Anders, namelijk...
 - ☐ Geen algemene inschatting mogelijk
 - ☐ Weet ik niet
- 8 Hoe vaak nemen de bedrijven die u vertegenwoordigt of adviseert clauses op in internationale contracten waarmee de voorkeursinstantie voor geschilbeslechting wordt vastgelegd? (Bijvoorbeeld clauses over forumkeuze, arbitrage of escalatieprocedures)
- ☐ Altijd
 - ☐ Vaak
 - ☐ Regelmatig
 - ☐ Soms
 - ☐ Zelden of nooit
 - ☐ Weet ik niet
 - ☐ Niet van toepassing
 - ☐ Geen algemene inschatting mogelijk
- 9 Kunt u inschatten hoe vaak dit om standaardclauses gaat?
- ☐ Altijd
 - ☐ Vaak
 - ☐ Regelmatig
 - ☐ Soms
 - ☐ Zelden of nooit
 - ☐ Weet ik niet
 - ☐ Niet van toepassing
 - ☐ Geen algemene inschatting mogelijk

- 10 Als op dit moment een nieuw contract zou worden opgesteld met een buitenlands bedrijf, welke methode van geschilbeslechting, waarbij een derde partij een bindende beslissing neemt, zou dan het volgens u meest waarschijnlijk in een clause worden opgenomen? (één antwoord mogelijk)

- ☐ Bindend advies
☐ Ad-hoc arbitrage
☐ Institutionele arbitrage in Nederland
☐ Institutionele arbitrage in het buitenland
☐ Reguliere procedure bij een rechtbank in Nederland
☐ Reguliere procedure bij een rechtbank in het buitenland
☐ Procedure bij de *Netherlands Commercial Court* in Amsterdam
☐ Procedure bij een *International Commercial Court* in het buitenland
☐ Anders, namelijk...
☐ Geen algemene inschatting mogelijk
☐ Weet ik niet

- 11 Hieronder staan verschillende overwegingen die een rol kunnen spelen bij de keuze voor een geschilbeslechtingsmethode in een internationaal geschil. Kunt u per overweging aangeven hoe belangrijk deze was voor het laatste bedrijf dat u hebt vertegenwoordigd of geadviseerd in een internationaal geschil?

	Helemaal niet belangrijk	Niet belangrijk	Neutraal	Belangrijk	Zeer belangrijk	Weet ik niet	Niet van toepassing
Procesefficiëntie							
De snelheid van de procedure	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De hoogte van de leges of griffierechten	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De advocaatkosten	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Procedureverloop							
Flexibiliteit van de procedure	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Inbreng in procedurevormgeving	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Eenvoud van de procedure	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vertrouwelijkheid van de procedure	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Engelstalige procedure	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Volledige digitale zaakbehandeling	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Uitkomstkwaliteit							
Specifieke expertise beslisser	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Uitvoerbaarheid							
Wettelijk gezag	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Afdwingbaarheid van het vonnis	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mogelijkheid tot hoger beroep/cassatie	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Precedentwerking	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Bekendheid met NCC-procedure

- 12 Had u, voordat we u aanschreven voor deelname aan deze enquête, gehoord over de mogelijkheid om een procedure bij de *Netherlands Commercial Court* te voeren?

☐ Ja ► [naar vraag 14](#)
☐ Nee

De *Netherlands Commercial Court* is de internationale handelskamer van de rechtbank Amsterdam en maakt het mogelijk om een procedure volledig in het Engels te voeren. Het heeft zijn eigen procesreglement speciaal toegespitst op de behandeling van internationale geschillen. Er wordt een hoger griffierecht geheven dan bij de reguliere handelskamer en er wordt gebruik gemaakt van een eigen digitaal systeem voor zaakbehandeling.

- 13 Hoe waarschijnlijk is het dat de bedrijven die u vertegenwoordigt of adviseert in de toekomst gebruik zullen maken van de *Netherlands Commercial Court*? Geef een schatting tussen 0% en 100%. Als u geen exacte schatting kunt maken, geef dan uw beste inschatting. Kunt u geen inschatting maken, kies dan 'weet ik niet'.

[SLIDER 0-100]

☐ Weet ik niet
► [naar vraag 32](#)

- 14 Hoe goed bent u op de hoogte van de belangrijkste kenmerken van deze rechtspraakvoorziening?

☐ Zeer goed op de hoogte
☐ Goed op de hoogte
☐ Matig op de hoogte
☐ Weinig op de hoogte
☐ Helemaal niet op de hoogte

Wel of geen Netherlands Commercial Court procedure

- 15 Heeft u op enig moment overwogen om een procedure bij de *Netherlands Commercial Court* te voeren?

☐ Ja ► [naar vraag 18](#)
☐ Nee
☐ Weet ik niet ► [naar vraag 18](#)

- 16 Waarom heeft uw dit niet overwogen? (meerdere antwoorden mogelijk)

☐ Niet overwogen als optie
☐ De huidige werkwijze is voldoende
☐ De *Netherlands Commercial Court* heeft zich nog niet bewezen
☐ Voorkeur voor vertrouwelijke behandeling (rechtspraak is openbaar)
☐ De wederpartij wil dit niet
☐ Onbekendheid met de *Netherlands Commercial Court*
☐ Twijfels over de Engelstalige taalvaardigheid van de rechters
☐ Voorkeur voor arbitrage
☐ Kostenoverwegingen
☐ Anders, nl
☐ Weet ik niet

17 Wat was de belangrijkste reden? (Eén antwoord mogelijk)

- ☐ Niet overwogen als optie
- ☐ De huidige werkwijze is voldoende
- ☐ De *Netherlands Commercial Court* heeft zich nog niet bewezen
- ☐ Voorkeur voor vertrouwelijke behandeling (rechtspraak is openbaar)
- ☐ De wederpartij wil dit niet
- ☐ Onbekendheid met de *Netherlands Commercial Court*
- ☐ Twijfels over de Engelstalige taalvaardigheid van de rechters
- ☐ Voorkeur voor arbitrage
- ☐ Kostenoverwegingen
- ☐ Anders, nl
- ☐ Weet ik niet

20 Om welke reden heeft u, of het bedrijf dat u vertegenwoordigde/adviseerde, na overweging uiteindelijk toch niet gekozen voor de *Netherlands Commercial Court*?

(Als u meerdere zaken heeft gehad, denk dan aan de meest recente zaak. Uw antwoord wordt vertrouwelijk verwerkt en geanonimiseerd voordat het in de resultaten wordt opgenomen, zodat het niet herleidbaar is naar u of uw bedrijf.)

....

21 Hoe waarschijnlijk is het dat de bedrijven die u vertegenwoordigt of adviseert in de toekomst gebruik zullen maken van de *Netherlands Commercial Court*? Geef een schatting tussen 0% en 100%. Als u geen exacte schatting kunt maken, geef dan uw beste inschatting. Kunt u geen inschatting maken, kies dan 'weet ik niet'.

[SLIDER 0-100]

- ☐ Weet ik niet

► [naar vraag 24](#)

23 Hoe waarschijnlijk is het dat de bedrijven die u vertegenwoordigt of adviseert in de toekomst gebruik zullen maken van de *Netherlands Commercial Court*? Geef een schatting tussen 0% en 100%. Als u geen exacte schatting kunt maken, geef dan uw beste inschatting. Kunt u geen inschatting maken, kies dan 'weet ik niet'.

[SLIDER 0-100]

- ☐ Weet ik niet

24 Welke van de volgende voordelen verwacht u te kunnen behalen met een procedure bij de *Netherlands Commercial Court*? (Meerdere antwoorden mogelijk)

- ☐ Besparing op vertaalkosten
- ☐ Besparing op procedurekosten
- ☐ Besparing op advocaatkosten
- ☐ Snelle afhandeling van de zaak
- ☐ Eenvoudigere communicatie binnen afdelingen van procespartij
- ☐ Toegang tot rechters met specifieke expertise
- ☐ Grotere voorspelbaarheid van uitspraken
- ☐ Betere acceptatie van de uitkomst
- ☐ Mogelijkheid tot hoger beroep
- ☐ Andere voordeel, nl [open veld]
- ☐ Geen specifieke voordelen verwacht
- ☐ Weet ik niet

- 25 Welk van de volgende voordelen is naar uw ervaring het meest van belang voor de bedrijven die u vertegenwoordigt of adviseert? (één antwoord mogelijk)
- ☐ Besparing op vertaalkosten
 - ☐ Besparing op procedurekosten
 - ☐ Besparing op advocaatkosten
 - ☐ Snelle afhandeling van de zaak
 - ☐ Eenvoudigere communicatie binnen afdelingen van procespartij
 - ☐ Toegang tot rechters met specifieke expertise
 - ☐ Grotere voorspelbaarheid van uitspraken
 - ☐ Betere acceptatie van de uitkomst
 - ☐ Mogelijkheid tot hoger beroep
 - ☐ Andere voordeel, nl [open veld]
 - ☐ Geen specifieke voordelen verwacht
 - ☐ Weet ik niet
- 26 Sinds de start in 2019 tot en met eind 2023 zijn er bij de Netherlands Commercial Court in totaal 28 zaken ingestroomd. Hoe beoordeelt u dit aantal zaken in vergelijking met uw verwachting?
- ☐ Veel hoger dan verwacht ► [naar vraag 27](#)
 - ☐ Iets hoger dan verwacht ► [naar vraag 27](#)
 - ☐ Gelijk aan de verwachting ► [naar vraag 28](#)
 - ☐ Iets lager dan verwacht ► [naar vraag 29](#)
 - ☐ Veel lager dan verwacht ► [naar vraag 29](#)
 - ☐ Geen mening/ Niet van toepassing ► [naar vraag 30](#)
- 27 Waarom had u minder zaken verwacht?
.... ► [naar vraag 30](#)
- 28 Waarom verwachtte u ongeveer zoveel zaken?
.... ► [naar vraag 30](#)
- 29 Waarom had u meer zaken verwacht?
....
- 30 Welke suggesties heeft u voor verbeteringen of toevoegingen aan de Netherlands Commercial Court die relevant zouden kunnen zijn voor bedrijven die u vertegenwoordigt of adviseert?
[Open tekstveld]
- 31 Zijn er specifieke kenmerken van arbitrage of buitenlandse commerciële rechtbanken die u graag terug zou zien bij de *Netherlands Commercial Court*?
[Open tekstveld]

Bedrijfskenmerken

32 In welke branche zijn de meeste bedrijven actief die u heeft bijgestaan in internationale handelsgeschillen? (Eén antwoord mogelijk)

- ☐ Handel
- ☐ Industrie
- ☐ Financiële dienstverlening
- ☐ Bouwnijverheid
- ☐ Informatie en communicatie
- ☐ Vervoer, opslag en horeca
- ☐ Verhuur en handel van onroerend goed
- ☐ Vervoer en opslag
- ☐ Zakelijke dienstverlening
- ☐ Overheid en zorg
- ☐ Landbouw, bosbouw, visserij
- ☐ Delfstoffenwinning, energie, water en afval
- ☐ Cultuur, recreatie, overige diensten
- ☐ Geen algemene inschatting mogelijk

33 Wat is de gemiddelde grootte van de bedrijven die u doorgaans bijstaat in internationale handelsgeschillen? Als u het niet precies weet, maak dan een zo goed mogelijke inschatting. (Eén antwoord mogelijk)

- ☐ 1 tot 10 werknemers
- ☐ 10 tot 50 werknemers
- ☐ 50 tot 100 werknemers
- ☐ 100 tot 250 werknemers
- ☐ 250 tot 500 werknemers
- ☐ 500 tot 1000 werknemers
- ☐ 1000 werknemers of meer
- ☐ Geen algemene inschatting mogelijk

Einde vragenlijst

Indien 1 & 2 'nee' als antwoord ► [vraag 35](#)

34 Zijn er nog onderwerpen die niet in deze vragenlijst aan de orde zijn gekomen, maar die u wel graag wil opmerken?

[Open tekstveld]

Bedankt voor uw deelname aan deze vragenlijst. Uw feedback is van groot belang voor ons onderzoek.

➤ EINDE

35 U komt niet in aanmerking voor het invullen van het hoofdgedeelte van de vragenlijst. Uw deelname wordt evenwel zeer gewaardeerd. Het draagt bij aan het krijgen van een betrouwbaar beeld. Als u nog iets wilt opmerken over deze vragenlijst of het onderzoek, kunt u dat hieronder doen.

[Open tekstveld]

Bedankt voor uw deelname!

➤ EINDE

Enquête onder gemachtigden van proceduredeelnemers

Bedankt dat u de tijd neemt om deze vragenlijst in te vullen. Uw ervaringen met de procedure zullen ons helpen inzicht te krijgen in waarom geschillen wel of juist niet aan de Netherlands Commercial Court worden voorgelegd. Uw antwoorden zullen anoniem worden verwerkt. Sommige vragen gaan over 'uw cliënt'. Mocht u als inhouse bedrijfsjurist/advocaat in deze zaak betrokken zijn geweest, dan wordt met 'uw cliënt' het bedrijf bedoeld waar u destijds werkzaam was.

Start het onderzoek

Ervaringen

De volgende vragen hebben betrekking op de zaak waarbij u een bedrijf vertegenwoordigde in een procedure bij de Netherlands Commercial Court. Als u aan meerdere zaken hebt deelgenomen, richt u zich dan op de meest recente zaak.

1 Wat was uw dienstverband in de tijd dat u bij deze zaak betrokken was?

- ☐ Advocaat bij een advocatenkantoor in loondienst
- ☐ Inhouse bedrijfsjurist/advocaat bij een bedrijf
- ☐ Zelfstandig advocaat (eigen praktijk)
- ☐ Anders, namelijk...

2 Welke rol had uw cliënt in de procedure bij de Netherlands Commercial Court?

- ☐ Eiser/ Verzoeker
- ☐ Gedaagde/ Verweerder
- ☐ Derde
- ☐ Anders, nl: ...
- ☐ Weet ik niet

3 Hoe beoordeelt u de complexiteit van het geschil in deze zaak?

- ☐ Zeer complex
- ☐ Complex
- ☐ Gemiddeld complex
- ☐ Eenvoudig
- ☐ Zeer eenvoudig

4 Voordat de procedure van start ging, hoe belangrijk vond u de mogelijkheid om de procedure in het Engels te voeren?

- ☐ Zeer belangrijk
- ☐ Belangrijk
- ☐ Neutraal
- ☐ Minder belangrijk
- ☐ Onbelangrijk
- ☐ Weet ik niet

5 Hoe waardeert u het voeren van de procedure in het Engels?

- ☐ Veel nuttiger dan verwacht
- ☐ Iets nuttiger dan verwacht
- ☐ Zoals verwacht
- ☐ Minder nuttig dan verwacht
- ☐ Veel minder nuttig dan verwacht
- ☐ Weet ik niet

- 6 **Hoe hoog waren uw verwachtingen ten aanzien van de snelheid van de gerechtelijke procedure bij de *Netherlands Commercial Court*?**
- ☐ Zeer hoog
 - ☐ Hoog
 - ☐ Gemiddeld
 - ☐ Laag
 - ☐ Zeer laag
 - ☐ Weet ik niet
- 7 **Hoe beoordeelt u achteraf de snelheid van de procedure bij de *Netherlands Commercial Court*?**
- ☐ Veel sneller dan verwacht
 - ☐ Iets sneller dan verwacht
 - ☐ Zoals verwacht
 - ☐ Iets langzamer dan verwacht
 - ☐ Veel langzamer dan verwacht
 - ☐ Weet ik niet
- 8 **Wat waren vooraf uw verwachtingen ten aanzien van de totale kosten van de procedure bij *Netherlands Commercial Court* (inclusief advocaatkosten)?**
- ☐ Zeer hoog
 - ☐ Hoog
 - ☐ Gemiddeld
 - ☐ Laag
 - ☐ Zeer laag
 - ☐ Weet ik niet
- 9 **Hoe verhouden de werkelijke kosten van de gevoerde procedure zich tot uw verwachtingen (inclusief advocaatkosten)?**
- ☐ Veel hoger dan verwacht
 - ☐ Iets hoger dan verwacht
 - ☐ Zoals verwacht
 - ☐ Iets lager dan verwacht
 - ☐ Veel lager dan verwacht
 - ☐ Weet ik niet
- 10 **Wat waren uw verwachtingen ten aanzien van de deskundigheid van de rechter bij de *Netherlands Commercial Court*?**
- ☐ Zeer deskundig
 - ☐ Deskundig
 - ☐ Gemiddeld
 - ☐ Onder gemiddeld
 - ☐ Onvoldoende
 - ☐ Weet ik niet
- 11 **Hoe beoordeelt u de deskundigheid van de rechter bij de *Netherlands Commercial Court* in vergelijking met uw verwachtingen?**
- ☐ Veel deskundiger dan verwacht
 - ☐ Iets deskundiger dan verwacht
 - ☐ Zoals verwacht
 - ☐ Minder deskundig dan verwacht
 - ☐ Veel minder deskundig dan verwacht
 - ☐ Weet ik niet

- 12 **Wat waren uw verwachtingen ten aanzien van de kwaliteit van de uitspraak?**
- ☐ Zeer hoog
 - ☐ Hoog
 - ☐ Gemiddeld
 - ☐ Laag
 - ☐ Zeer laag
 - ☐ Weet ik niet
- 13 **Hoe verhoudt de kwaliteit van de uitspraak zich tot uw verwachtingen?**
- ☐ Veel hoger dan verwacht
 - ☐ Iets hoger dan verwacht
 - ☐ Zoals verwacht
 - ☐ Iets lager dan verwacht
 - ☐ Veel lager dan verwacht
 - ☐ Weet ik niet
- 14 **Hoe hoog waren uw verwachtingen van de efficiëntie van de *Netherlands Commercial Court*?**
- ☐ Zeer hoog
 - ☐ Hoog
 - ☐ Gemiddeld
 - ☐ Laag
 - ☐ Zeer laag
 - ☐ Weet ik niet
- 15 **In hoeverre voldeed de efficiëntie van de gevoerde procedure bij de *Netherlands Commercial Court* aan uw verwachtingen?**
- ☐ Ver boven verwachting
 - ☐ Boven verwachting
 - ☐ Zoals verwacht
 - ☐ Onder verwachting
 - ☐ Ver onder verwachting
 - ☐ Weet ik niet
- 16 **Wat waren uw verwachtingen ten aanzien van de flexibiliteit van de procedure bij de *Netherlands Commercial Court*?**
- ☐ Zeer flexibel
 - ☐ Flexibel
 - ☐ Gemiddeld
 - ☐ niet flexibel
 - ☐ helemaal niet flexibel
 - ☐ Weet ik niet
- 17 **Hoe beoordeelt u de flexibiliteit van de gevoerde procedure bij de *Netherlands Commercial Court*?**
- ☐ Veel flexibeler dan verwacht
 - ☐ Iets flexibeler dan verwacht
 - ☐ Zoals verwacht
 - ☐ Minder flexibel dan verwacht
 - ☐ Veel minder flexibel dan verwacht
 - ☐ Weet ik niet

18 Alles bij elkaar genomen, hoe tevreden bent u met de procedure bij de *Netherlands Commercial Court*?

- ☐ Zeer tevreden ► [naar vraag 20](#)
- ☐ Tevreden ► [naar vraag 20](#)
- ☐ Neutraal ► [naar vraag 20](#)
- ☐ Ontevreden ► [naar vraag 19](#)
- ☐ Zeer ontevreden ► [naar vraag 19](#)
- ☐ Weet ik niet ► [naar vraag 20](#)

19 Waarom bent u ontevreden met de procedure bij de *Netherlands Commercial Court*?

[Open veld]

20 Als deze zaak zich had voorgedaan toen de *Netherlands Commercial Court* nog niet bestond, welke methode van geschilbeslechting, waarbij een derde partij een bindende beslissing neemt, zou dan het meest waarschijnlijk zijn ingeschakeld voor het krijgen van een beslissing?

- ☐ Bindend advies
- ☐ Ad-hoc arbitrage
- ☐ Institutionele arbitrage in Nederland
- ☐ Institutionele arbitrage in het buitenland
- ☐ Reguliere procedure bij een rechtbank in Nederland
- ☐ Reguliere procedure bij een rechtbank in het buitenland
- ☐ Procedure bij een *International Commercial Court* in het buitenland
- ☐ Anders, namelijk...
- ☐ Weet ik niet

21 Op basis van uw ervaringen, zou u in de toekomst (opnieuw) kiezen voor een procedure bij de *Netherlands Commercial Court* of bedrijven attenderen op deze mogelijkheid?

- ☐ Ja, zeker
- ☐ Waarschijnlijk wel
- ☐ Misschien ► [naar vraag 23](#)
- ☐ Waarschijnlijk niet ► [naar vraag 24](#)
- ☐ Nee, zeker niet ► [naar vraag 24](#)
- ☐ Weet ik niet ► [naar vraag 25](#)

- 22 Wat is voor u de belangrijkste reden om in de toekomst voor de *Netherlands Commercial Court* te kiezen. Of, als u vooral bedrijven adviseert, wat is de belangrijkste reden om bedrijven deze mogelijkheid aan te raden?
.... ► [naar vraag 25](#)

- 23 Wat is voor u de belangrijkste reden waarom u twijfelt of u in de toekomst gebruik zal maken van de *Netherlands Commercial Court*. Of, als u bedrijven vooral adviseert, wat is de belangrijkste reden waarom u twijfelt of u bedrijven deze mogelijkheid zal aanraden?
.... ► [naar vraag 25](#)

- 24 Wat is voor u de belangrijkste reden om in de toekomst niet voor de *Netherlands Commercial Court* te kiezen. Of, als u vooral bedrijven adviseert, wat is de belangrijkste reden om bedrijven deze mogelijkheid af te raden?
....

Reden voor Netherlands Commercial Court-procedure

Nu volgen een paar vragen over de redenen van bedrijven om voor een procedure bij de *Netherlands Commercial Court* te kiezen. Het gaat hierbij om uw algemene indruk van bedrijven die u vertegenwoordigt en/of adviseert.

- 25 In hoeverre heeft u inzicht in de overwegingen van bedrijven bij het kiezen van een geschilbeslechtingsmethode? Als uw cliënten te divers zijn, richt u zich dan op één cliënt waarvan u de overwegingen het beste kunt inschatten.
- ☐ Zeer veel inzicht
☐ Veel inzicht
☐ Enig inzicht
☐ Weinig inzicht
☐ Geen inzicht ► [naar vraag 28](#)

- 26 In hoeverre hebben onderstaande factoren omtrent procedeefficiëntie volgens u een positief of negatief effect op de uiteindelijke keuze van bedrijven om bij de *Netherlands Commercial Court* te procederen? Als uw cliënten te divers zijn, richt u zich dan op één cliënt waarvan u de overwegingen het beste kunt inschatten.

	Zeer negatief effect	Negatief effect	Neutraal	Positief effect	Zeer positief effect	Weet ik niet	Niet van toepassing
De snelheid van de procedure	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De hoogte van de griffierechten	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De advocaatkosten	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De efficiëntie van bewijsvoering	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

- 27 In hoeverre hebben onderstaande factoren omtrent procedureverloop volgens u een positief of negatief effect op de uiteindelijke keuze van bedrijven om bij de *Netherlands Commercial Court* te procederen? Als uw cliënten te divers zijn, richt u zich dan op één cliënt waarvan u de overwegingen het beste kunt inschatten.

Flexibiliteit van de procedure	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Inbreng in de procesvormgeving	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Eenvoud van de procedure	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Openbaarheid van de procedure	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Engelstalige procedure	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Volledige digitale zaakbehandeling	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

- 28 In hoeverre hebben onderstaande factoren omtrent uitkomstkwaliteit volgens u een positief of negatief effect op de uiteindelijke keuze van bedrijven om bij de *Netherlands Commercial Court* te procederen? Als uw cliënten te divers zijn, richt u zich dan op één cliënt waarvan u de overwegingen het beste kunt inschatten.

Specifieke expertise besliser	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Neutraliteit (forumlocatie)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

- 29 In hoeverre hebben onderstaande factoren omtrent uitvoerbaarheid volgens u een positief of negatief effect op de uiteindelijke keuze van bedrijven om bij de *Netherlands Commercial Court* te procederen? Als uw cliënten te divers zijn, richt u zich dan op één cliënt waarvan u de overwegingen het beste kunt inschatten.

Wettelijk gezag	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Afdwingbaarheid van het vonnis	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mogelijkheid tot hoger beroep/cassatie	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Precedentwerking	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

- 30 In hoeverre spelen onderstaande overwegingen een rol in de keuze om af te zien van het gebruik van de *Netherlands Commercial Court* voor de beslechting van een internationaal handelsgeschil? Als uw cliënten te divers zijn, richt u zich dan op één cliënt waarvan u de overwegingen het beste kunt inschatten.

	Geen rol	Een beetje	Enige rol	Belangrijke rol	Zeer belangrijke rol	Weet ik niet	Niet van toepassing
De NCC heeft zich nog niet bewezen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Een wijziging in werkwijze is niet nodig (omdat de huidige aanpak volstaat)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De andere partij staat niet open voor samenwerking	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Arbitrage is een geschiktere methode dan overheidsrechtspraak	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Engels wordt mogelijk onvoldoende beheerst door rechters	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De onbekendheid met de NCC zorgt voor terughoudendheid	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Aanpassing van de standaardoptie is moeilijk uitvoerbaar	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

► [naar vraag 32](#)

Einde vragenlijst

- 31 U komt niet in aanmerking voor het de laatste vragen in deze enquête (over de reden voor bedrijven om voor de *Netherlands Commercial Court* te kiezen). **Zijn er nog onderwerpen die niet in deze vragenlijst aan de orde zijn gekomen, maar die u wel graag wil opmerken?**
[Open tekstveld]

Bedankt voor uw deelname aan deze vragenlijst. Uw feedback is van groot belang voor ons onderzoek.

- 32 **Zijn er nog onderwerpen die niet in deze vragenlijst aan de orde zijn gekomen, maar die u wel graag wil opmerken?**
[Open tekstveld]

EINDE:

Bedankt voor uw deelname aan deze vragenlijst. Uw feedback is van groot belang voor ons onderzoek.

Bijlage 3 Non-respons analyse

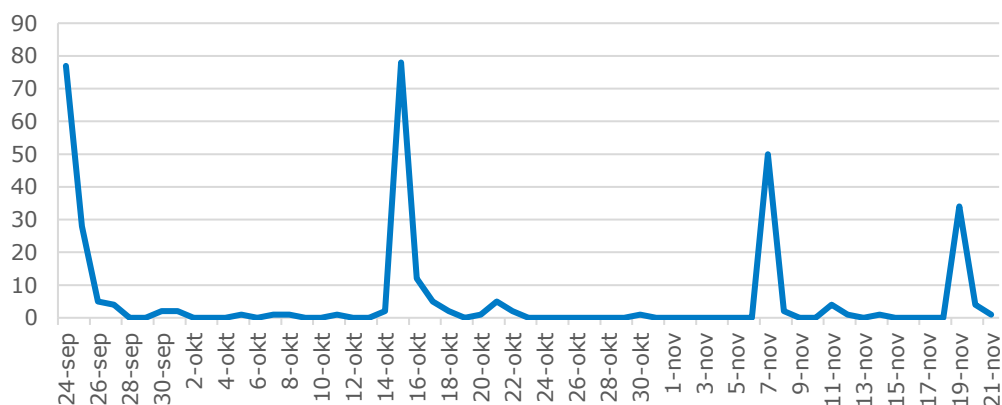
In de bijlage doen we kort verslag van onze non-respons analyse voor de enquête onder bedrijfsjuristen gegeven de lage respons. Het doel is om te achterhalen of deelnemers aan de enquêtes verschillen in hun antwoorden van niet-deelnemers. We hanteren hiervoor 'wave analysis' waarbij het idee is dat selectieve deelname zichtbaar kan worden door verschillende groepen enquêtedeelnemers te onderscheiden (voor een eerdere toepassing, zie bijvoorbeeld Duszynski e.a. 2022).

De indeling wordt gedaan aan de hand van het tijdstip waarop deelnemers de enquête hebben ingevuld. De veronderstelling is dat late respondenten veel gelijkenis vertonen met niet-respondenten. Als late respondenten blijken af te wijken van de vroege respondenten, dan is er waarschijnlijk sprake van selectieve deelname. Als de gelijkenis groot is, dan vormt dit waarschijnlijk geen of minder groot probleem in het onderzoek. We onderzoeken de non-respons achtereenvolgens voor de enquête onder bedrijfsjuristen, brancheverenigingen, advocaten en proceduredeelnemers. We beperking onze analyse tot twee belangrijke onderwerpen in het onderzoek, te weten de bekendheid met de NCC en de ingeschatte kans op toekomstig NCC-gebruik.

Bedrijfsjuristen

Figuur B3.1 toont het aantal personen dat met de enquête is gestart. De pieken hangen samen met de dag waarop de uitnodiging en de reminders zijn verstuurd. Op basis van deze patronen maken we onderscheid tussen vier groepen: de eerste uitnodiging en drie reminders.

Figuur B3.1 Responspatronen enquête onder bedrijfsjuristen

Bron: Enquête bedrijfsjuristen

In tabel B3.1 staat het percentage deelnemers dat wel of juist niet gehoord heeft over de NCC voordat ze aan de enquête deelnamen, onderverdeeld per respondentgroep. De verschillen tussen de groepen zijn statistisch niet significant. De groepen in deze steekproef laten op dit belangrijke kenmerk dus dezelfde antwoordpatronen laten zien.

Tabel B3.1 Bekendheid met de NCC onder vier groepen respondenten (in percentage deelnemers)

	Uitnodiging	Reminder 1	Reminder 2	Reminder 3	Totaal
Wel van gehoord	69	68	78	82	72
Niet van gehoord	31	32	22	18	28
Totaal	100	100	100	100	100

Bron: Enquête bedrijfsjuristen

Noot: $\chi^2(3)=4,14$; $p=0,25$

In tabel B3.2 staat de geschatte kans per groep weergegeven voor de kans dat een bedrijf in de toekomst gebruik zal maken van de NCC. De verschillen tussen de groepen zijn statistisch niet significant. We kunnen dus aannemen dat de groepen gelijk in hun beantwoording. Dit geeft een opnieuw een indicatie dat er waarschijnlijk geen sprake is van selectieve deelname van respondenten in de enquête onder bedrijfsjuristen.

Tabel B3.2 Percentage bedrijfsjuristen naar geschatte kans dat een bedrijf in de toekomst gebruik zal maken van een NCC-procedure, onderverdeeld in vier responsgroepen

	Uitnodiging	Reminder 1	Reminder 2	Reminder 3	Totaal
Zeer laag	27	24	25	18	25
Laag	30	27	21	42	29
Matig	23	29	38	24	27
Hoog	14	13	8	6	12
Zeer hoog	3	2	6	6	4
Weet niet	3	5	2	3	3
Totaal	100	100	100	100	100

Bron: Enquête bedrijfsjuristen

Noot: $\chi^2(25)=11,97$; $p=0,68$

Bijlage 4 Lijst van geïnterviewde sleutelinformanten

Netherlands Commercial Court

- Voorzitter/rechter*
- Rechter/voormalig voorzitter

Netherlands Commercial Court of Appeal

- Voorzitter/rechter*

Rechtbank Amsterdam

- President van de rechtbank
- Afdelingsvoorzitter privaatrecht sector civiel

Gerechtshof Amsterdam

- President van het gerechtshof
- Rechterlijk bestuurslid

Groot Nederlands detailhandelsbedrijf

- General Counsel

Universiteit Utrecht

- Hoogleraar Privaatrecht

* In de interviews met de voorzitters van de NCC en de NCCA participeerde een senior juridisch adviseur als toehoorder met aanvullende input vanwege zijn diverse rollen binnen de NCC en NCCA.

Bijlage 5 Interviewschema's

Hieronder staan de interviewschema's op hoofdlijnen opgenomen die de achtergrond vormgeven voor de interviews die zijn gehouden met vertegenwoordigers van de rechtspraak, bedrijfsleven en wetenschap. Afhankelijk van de geïnterviewde persoon zijn hierin kleine variaties aangebracht.

Introductie

- Kort voorstellen van interviewer en geïnterviewde(n).
- Uitleg van het doel van het interview.
- Vrijwilligheid en recht op terugtrekking
- Toelichting op vertrouwelijkheid en gebruik van de informatie.
- Vragen of er nog vragen zijn voordat het interview begint.

Thema 1: Verantwoordelijkheden en structuur

- Functie/betrokkenheid geïnterviewde(n).
- Positie van NCC(A) binnen hof/rechtbank

Thema 2: Strategische positionering en prestaties

- Beoordeling ontwikkeling zaaksvolume
- Positie in Nederland
- Positie internationaal
- Verhouding tot eerdere verwachtingen

Thema 3: Trends en karakteristieken van zaken

- Trends in type zaken
- Complexiteit
- Soort procedures
- Doorverwijzen naar NCC(A)
- Hoger beroep
- Bemensing NCC(A)

Thema 4: Toewijzing en procespraktijk binnen de NCC(A)

- Zaaktoedeling

Thema 5: Bekendheid en gebruik door advocatuur en bedrijven

- Afwegingen procespartijen
- Initiatieven vergroten bekendheid

Thema 6: Geschiktheid en toekomstplannen

- Forum voor MKB
- Vergroten toegankelijkheid
- Bevorderen toestroom zaken

Afsluiting

- Heeft u nog aanvullingen of opmerkingen die niet aan bod zijn gekomen?
- Bedanken voor de tijd en medewerking.
- Toelichten hoe de informatie zal worden gebruikt en de mogelijkheid om resultaten te delen.

Bijlage 6 Codeerschema bij interviews

Thema	Code	Omschrijving
Persoon	Achtergrond	Functieomschrijving, opleiding, of achtergrond van medewerkers.
	Functieomschrijving	Taken en verantwoordelijkheden
Organisatie	Ontstaansgeschiedenis	Hoe is het tot stand gekomen. Brexit driven?
	Organisatiestructuur	Opmerkingen over kamers en inbedding rechtspraak
	Bemensing	Pool van rechters, aantal vaste medewerkers, etc.
	Afwijken reguliere kamer	Alleen wat betreft organisatie. Bijvoorbeeld een 'virtuele' kamer.
	Rechtbanken buitenland	Hoe verhoudt het zich tot rechtbanken in het buitenland
	Ondernemingskamer	Hoe verhoudt het zich tot de Ondernemingskamer?
	Rechtbankcapaciteit	Gevolgen voor de capaciteit bij rechtbanken elders.
Procedure	Uniciteit	Waarin wijkt de procedure af van de reguliere procedure? Wat maakt het uniek?
	Zaaktoedeling	Hoe worden zaken toegewezen aan rechters?
	Griffierechten	Alle onderwerpen die relateren aan griffierechten
	Hoger Beroep	Alle onderwerpen die relateren aan hoger beroep.
Zaakvolume-ontwikkeling	Oordeel	Wanneer is het een succes? Wat vindt de respondent ervan? Hoe verhoudt het zich tot verwachtingen?
	Positie NL	Tov buitenland
	Positie Buitenland	Tov Nederland/andere ICC's
	Doorverwijzen naar NCC	(Bekendheid van) verwijzingstaak van rechtbanken; voordelen van doorverwijzen etc.
	Initiatieven bekendheid	Voorgaande en toekomstige initiatieven om bekendheid te vergroten
	Buitenlands recht	Alle onderwerpen die refereren naar de toepassing van buitenlands/internationaal recht
	Financiën	Alle onderwerpen die relateren aan de financiën van de NCC
Zaaktype	Complexiteit	Mate van moeilijkheid/inspanning die nodig is om zaken af te handelen (specialisaties, grootte van de zaak etc.)
	Trends in zaaktype	Ontwikkelingen/patronen in afhandeling van zaken
	Soort procedure	
	MKB geschikt	Alle onderwerpen die relateren aan MKB
Afwegingen partijen	Afwegingen	Welke afwegingen denkt de respondent dat de partijen maken om wel of niet voor de NCC te kiezen?
	Aantrekkelijkheid	Wat maakt de NCC aantrekkelijk voor partijen? Waarom zouden partijen de NCC moeten overwegen/voor de NCC moeten kiezen volgens de respondent?

Thema	Code	Omschrijving
	Afzienfactoren	Wat zijn factoren waardoor er wordt afgezien van de keuze voor de NCC?
Verklaringen zaakvolume- ontwikkeling	Vrijwilligheid	Refererende naar dat partijen zelf kunnen beslissen of ze hun zaak bij de NCC aanhangig maken; geen wettelijke verplichting; beide partijen moeten voor de NCC instemmen
	Vrij bepalende partijen	Verwijst naar het type geschil waarover de NCC mag oordelen.
	Schriftelijk uitdrukkelijk	Contractuele afspraken, uitdrukkelijk, over de keuze voor de NCC
	Bekendheid	Alle referenties naar bekendheid van de NCC onder rechtbanken, advocaten, partijen etc.
	Moeilijkheden	Zoals wetswijzigingen, politieke processen etc.
	Engels	Alle onderwerpen die relateren aan het gebruik van Engels bij de NCC

Het Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum (WODC), Kennisinstituut voor de rechtsstaat, is een onafhankelijk kennisinstituut dat valt onder het ministerie van Justitie en Veiligheid. Het WODC draagt bij aan behoud en verbetering van de rechtsstaat via het (laten) uitvoeren van kwalitatief hoog wetenschappelijk onderzoek. En door het aanbieden van gevraagde en ongevraagde kennis, verbeterpunten en (waar mogelijk) denkrichtingen.

Voor meer informatie, bezoek www.wodc.nl

BIJLAGE 1

VOORTGANG MAATREGELEN TER VERSTERKING VAN DE TOEGANG TOT HET RECHT

Hieronder treft u de voortgang op de maatregelen ter versterking van de toegang tot het recht. Deze zien op het gebied van civiel- en bestuursrecht. Ook binnen het strafrecht wordt gewerkt aan versterking van de toegang tot het recht, hierover wordt uw Kamer geïnformeerd in de jaarlijkse voortgangsbrief strafrechtketen. De maatregelen worden toegelicht langs de drie pijlers van de aanpak versterking toegang tot het recht, te weten, (1) informatie, (2) advies en ondersteuning en (3). beslissing van een neutrale instantie. In hoofdstuk 4 worden in het bijzonder de maatregelen en activiteiten die lopen onder de vlag van het programma stelselvernieuwing gesubsidieerde rechtsbijstand uitgelicht, ook omdat het programma eind 2025 afloopt. In het laatste hoofdstuk (5) worden de belangrijkste onderzoeken op het terrein van de toegang tot het recht en relevante internationale ontwikkelingen op een rij gezet.

Incidentele middelen ter versterking van de toegang tot het recht

Eén van de kernwaarden van de aanpak versterking toegang tot het recht is dat de rechtzoekende centraal staat bij de ontwikkeling, de uitvoering en de evaluatie van beleid, de juridische dienstverlening en procedures. Hierbij worden kennis en kunde gebundeld om rechtzoekenden verder te helpen met zo min mogelijk voorwaarden of drempels. Vanuit de incidentele middelen zijn investeringen gedaan voor de ontwikkeling van de hieronder genoemde initiatieven, die bijdragen aan het borgen van deze kernwaarde:

- Onderzoek in opdracht van de Mediators federatie Nederland naar de voordelen en effecten van alternatieve vormen van geschillenbeslechting (hierna: Alternative Dispute Resolution, ADR). Hierdoor zal ADR een effectievere en toegankelijke ondersteuning voor rechtzoekenden te kunnen bieden.
- Doelgroepenonderzoek in opdracht van het Europees Consumenten Centrum (ECC) ten behoeve van betere afstemming van de dienstverlening en informatie op de werkelijke behoeften van rechtzoekenden.
- Op de BES-eilanden loopt een pilot mediation in strafzaken. Met een bijdrage uit de incidentele middelen hebben de leden van de poule van strafrechtmediators een verdiepingsopleiding tot familiemediator ontvangen. Deze dienstverlening vergroot de mogelijkheid van burgers om te komen tot rechtvaardige uitkomsten bij probleem- of conflictsituaties.
- Het verzorgen van scholing door het Juridisch Loket in samenwerking met de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie voor versterking van de eerstelijns notariële dienstverlening, in samenwerking met partijen uit het sociaal en het juridisch domein.
- Het in kaart brengen van een integrale ketenklantreis om verbeterpunten te identificeren in de ervaring van de rechtzoekende gedurende het hele (juridische) proces en bij de overgangsmomenten tussen de organisaties, met als doel tot concrete voorstellen te komen om de beleving van burgers in het gehele proces te verbeteren. Dit traject wordt uitgevoerd door de Raad voor de rechtspraak in nauwe samenwerking met andere organisaties binnen het rechtsbestel.
- Tot slot wordt een deel van de incidentele middelen benut om de kosten van de kwartiermaker en haar ondersteuning te dekken. De kwartiermaker is aangesteld in navolging op de motie van de leden Van Nispen (SP) en Palmen (NSC) van november 2024 en zal verkennen hoe een landelijk dekkend netwerk van sociaaljuridische dienstverlening het best vormgegeven kan worden.¹

De toegekende incidentele middelen die vallen onder specifieke pijlers zijn terug te vinden in de navolgende paragrafen.

1. Pijler 1: Informatie

Het is belangrijk dat burgers, zzp'ers, bedrijven en organisaties hun geschillen en/of problemen op een laagdrempelige, duurzame en passende wijze kunnen oplossen. Dit begint met informatie om te kunnen nagaan wat er feitelijk is gebeurd, wat het (wettelijke) kader van het probleem of

¹ Kamerstukken II 2024/25, 36600-VI, nr. 91.

geschil is, welke oplossingsrichtingen er zijn en bij welke professionals ze voor advies en/of ondersteuning terecht kunnen. Door objectieve en begrijpelijke informatie makkelijk vindbaar te maken, kunnen rechtzoekenden hun juridische vraag op een laagdrempelige wijze beantwoord krijgen en/of een geïnformeerde afweging maken van de route en oplossing die voor hen het meest passend is. De volgende initiatieven, waarvoor in 2025 incidentele middelen zijn toegekend, dragen hieraan bij:

- Het verder ontwikkelen van de website van het Juridisch Loket door onder andere het verbeteren van de gebruikservaring door dynamische inhoud en het versterken van de interactiviteit met slimme tools voor een toegankelijke online dienstverlening, zoals beslisboomtools en rekenmodules.
- Het verder ontwikkelen van de digitale toegankelijkheid van de ECC-website voor bijvoorbeeld mensen met een cognitieve beperking of laaggeletterdheid, door gebruik van eenvoudige taal (B1) in het Nederlands en Engels.
- Het verbeteren van de website van de Geschillencommissie door het bieden van een laagdrempeliger toegang, ook voor kwetsbare groepen, waarbij wordt ingezet op vier domeinen: AI, meertaligheid, animaties en een uitsprakenregister met laagdrempelige zoekfunctie.
- Het verhogen van de publicatiegraad van uitspraken van de Geschillencommissie. Daarnaast worden uitspraken geanonimiseerd en samengevat en worden de uitspraken geanalyseerd. Consumenten kunnen hierdoor vergelijkbare gevallen vinden en brancheorganisaties kunnen van de uitkomsten leren. Dit maakt de informatie openbaar, vindbaar en begrijpelijk. Daarnaast krijgen ondernemers hiermee een beeld van de toepassing van recht in concrete zaken en kunnen zij op deze manier ook zien hoe zij anders kunnen handelen in bepaalde zaken. Dit draagt bij aan de rechtsbescherming van burgers.

In de navolgende paragrafen ga ik nader in op twee ontwikkelingen, waarin het belang van de vindbaarheid van objectieve en begrijpelijke informatie zijn beslag krijgt.

1.1. Informatievoorziening vanuit de overheid: website en boegbeeldfilmpjes

Zoals vermeld in de vorige voortgangsbrief, is er op 1 april 2025 een nieuwe webpagina 'Hulp bij een juridisch probleem' op Rijksoverheid.nl tot stand gekomen. Deze pagina is ontwikkeld door het ministerie van Justitie en Veiligheid samen met het ministerie van Algemene Zaken als onderdeel van de inzet om rechtzoekenden in Nederland beter te ondersteunen door hen toegang te bieden tot begrijpelijke en objectieve informatie.

De pagina dient als beginpunt voor burgers, zzp'ers en bedrijven die oplossingen zoeken voor (juridische) problemen en biedt hen toegang tot duidelijke en begrijpelijke informatie over verschillende vormen van geschiloplossing zoals mediation, geschilleninstanties, of de gang naar de rechter. Om duplicatie van informatie te voorkomen, verwijst de pagina naar relevante partners en bronnen. De pagina is geoptimaliseerd om ervoor te zorgen dat alle bezoekers moeiteloos kunnen navigeren naar subpagina's waar gedetailleerde informatie beschikbaar is. De teksten zijn zorgvuldig opgesteld volgens principes zoals taalniveau B1, vindbaarheid en mobile-first aanpak, zodat ze toegankelijk zijn voor iedereen.

Ter aanvulling op de webpagina zijn boegbeeldvideo's geproduceerd waarin beroepsbeoefenaars inzicht geven in specifieke oplossingsrichtingen, hun beroep en wat ze kunnen betekenen. Er zijn daarnaast video's beschikbaar over mediation, het notariaat, sociale advocatuur en geschilleninstanties. Naar verwachting zal in het voorjaar van 2026 ook een uitlegvideo volgen over gratis rechtshulp. Deze video's zijn bedoeld om de kenbaarheid van verschillende oplossingsroutes verder te vergroten.

Daarnaast zijn er video's gemaakt in Nederlandse Gebarentaal (NGT) om ervoor te zorgen dat de communicatie ook toegankelijk is voor doven en slechthorenden. Bestaande NGT-video's behandelen onderwerpen zoals 'Gratis online informatie bij een juridisch probleem' en 'Gesubsidieerde rechtsbijstand'. Binnenkort zullen er ook video's verschijnen over mediation en de sociale advocatuur.

1.2. Publicatie rechterlijke uitspraken

In de vorige voortgangsbrief is toegezegd dat uw Kamer begin 2026 zal worden geïnformeerd over de contourenbrief over het publiceren van gerechtelijke uitspraken. Ter voorbereiding hierop is in 2025 kennis uitgewisseld met het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over de balans tussen openbaarheid van de rechtspraak en de bescherming van de persoonsgegevens van procespartijen en andere betrokkenen bij een rechterlijke uitspraak. Ook ben ik hierover in gesprek met de Raad voor de rechtspraak, de Hoge Raad en de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Om meer helderheid te krijgen over fundamentele beleidsvragen rondom de publicatie van rechterlijke uitspraken zal, in overleg met de voornoemde gerechtelijke organisaties, in de eerste helft van 2026 de kennisuitwisseling worden voortgezet. Onder meer zal een specifiek juridisch-wetenschappelijke kennisuitwisseling plaatsvinden met Nederlandse deskundigen op het gebied van openbaarheid van rechtspraak en openbaarheid van overheidsinformatie. Ook wordt in contacten met andere Europese lidstaten de wijze van publiceren van rechterlijke uitspraken besproken. Aanleiding daarvoor zijn recente publicaties van het Europees Comité voor gegevensbescherming (EDPB) over pseudonimiseren van persoonsgegevens en van de Raad van Europa over publicatie van rechterlijke uitspraken, de vorm daarvan (tekst, gestructureerde data) en het hergebruik van uitspraken.² Over de beleidsvragen en denkrichtingen volgt een contourenbrief in de loop van 2026. Zoals hierboven reeds opgemerkt heb ik tevens extra incidentele middelen toegewezen aan de Geschillencommissie voor het verhogen van de publicatiegraad van uitspraken. Consumenten kunnen hierdoor vergelijkbare gevallen vinden en brancheorganisaties kunnen van de uitkomsten leren. De publicatie van de uitspraken van de Geschillencommissie acht ik van grote meerwaarde voor de rechtspositie van consumenten. Daarnaast is van belang dat ondernemers hiermee een beeld krijgen van de toepassing van recht in concrete zaken en dat zij op deze manier ook zien hoe zij anders kunnen handelen in bepaalde zaken. Op die manier draagt dit bij aan de rechtsbescherming van burgers.

2. Pijler 2: Advies en ondersteuning

Bij een goede toegang tot het recht is het belangrijk dat burgers, zzp'ers, bedrijven en organisaties advies en ondersteuning kunnen krijgen bij het uitoefenen van hun rechten en het oplossen van hun probleem of geschil. Het kan hierbij gaan om het geven van handvatten waardoor partijen (eerder) in contact treden met elkaar om gezamenlijk tot een oplossing te komen, zoals de pilot "voorRecht", om het geven van een verwijzing naar de juiste instantie of het bieden van concrete ondersteuning bij specifieke problematiek.

De volgende initiatieven, waarvoor in 2025 incidentele middelen zijn toegekend, dragen ook bij aan de verbetering van advies en ondersteuning:

- Het opstellen van dynamische webformulieren voor de website van het ECC met een gebruiksvriendelijke en toegankelijke interface om de rechtzoekende stapsgewijs te begeleiden.
- De ontwikkeling van een 'Check je recht tool' voor het ECC als een laagdrempelig hulpmiddel dat niet alleen informeert, maar ook praktische ondersteuning biedt.

In de volgende paragrafen zet ik het belang van advies en ondersteuning en de wijze waarop dit voor specifieke onderwerpen is uitgewerkt, nader uiteen.

2.1. Aanpak civiele invordering

Het Interdepartementaal Beleidsonderzoek (IBO) Problematische schulden³ heeft een aantal knelpunten in de schuldenketen geconstateerd, onder andere op het gebied van invordering. Zo leidt de focus op de individuele vordering tot een kostenoploop, is de huidige bekostiging vooral gericht op escalerende handelingen en niet of beperkt op de-escalatie en is de maximale

²Online publicatie van de European Data Protection Board: *Guidelines on Pseudonymisation, adopted on 16 January 2025*, en rapport van het project van de Raad van Europa 'Foster Transparency of Judicial Decisions and Enhancing the National Implementation of the ECHR (TJENI)': *Licensing of Reuse of Judgments: Analysis of Selected European Jurisdictions*, online publicatie april 2024.

³ Kamerstukken II 2023/24, 24515, nr. 770.

afloscapaciteit van de debiteur niet in de gehele invorderingsketen geborgd. In navolging op de kabinetsreactie op het IBO Problematische schulden is het afgelopen jaar gewerkt aan de verdere uitwerking van twee maatregelen op het gebied van civiele invordering: het collectief afbetalingsplan en de veranderende rol van gerechtsdeurwaarders. Hierover is uw Kamer op 20 mei 2025 geïnformeerd.⁴

Door meer ruimte te bieden voor een gecoördineerde aanpak van schulden in de minnelijke fase en door de gerechtsdeurwaarder meer ruimte te geven voor de-escalatie, kunnen knelpunten in het huidige systeem van civiele invordering beter worden aangepakt. Het collectief afbetalingsplan en de zorgplicht gerechtsdeurwaarders sluiten hier direct op aan. Daarom is gestart met de uitwerking van deze maatregelen. Deze maatregelen voegen extra instrumenten toe aan het stelsel van civiele invordering die eraan bijdragen de grootste kostenoploop te beperken en mensen met problematische schulden sneller (schuld)hulpverlening te kunnen verlenen.

Op dit moment wordt – in samenspraak met betrokken stakeholders – gewerkt aan de verdere uitwerking van de maatregelen aan de hand van het beleidskompas waarbij ook zal worden gezien welke aanpassingen in wetgeving nodig zijn om deze maatregelen goed te laten functioneren. Uw Kamer zal in het eerste kwartaal van 2026 hierover nader geïnformeerd worden. Deze maatregelen zijn onderdeel van het Nationaal Programma Armoede en Schulden.⁵ De hierboven beschreven aanpak civiele invordering levert een belangrijke bijdrage aan de doelstellingen van het Nationaal Programma. Over de uitvoering van het Nationaal Programma wordt uw Kamer periodiek geïnformeerd. De eerste voortgangsrapportage kunt u in de eerste helft van 2026 tegemoetzien.

2.2. Online dispute resolution

Sinds eind 2023 loopt de pilot voor Online (Supported) Dispute Resolution “voorRecht”. Op het platform ‘voorrecht-rechtspraak.nl’ vinden rechtzoekenden informatie over hoe de rechter omgaat met vergelijkbare gevallen en tips over het weer in contact komen met de andere partij(en). Lukt het niet om er met de wederpartij uit te komen, dan is persoonlijke begeleiding van partijen beschikbaar, bijvoorbeeld in de vorm van mediation. Als het nodig is, kan de zaak aan een rechter worden voorgelegd.

In 2025 is deze begeleiding bij drie rechtbanken aangeboden: Noord-Holland, Oost-Brabant en Amsterdam. Gewerkt wordt aan geleidelijke uitbreiding naar meer rechtbanklocaties. Ook het aantal onderwerpen waarop begeleiding is geboden, is uitgebreid. Na gestart te zijn met ondersteuning bij geschillen binnen Verenigingen van eigenaars is nu ook ondersteuning aangeboden bij bouw- en erfgrensgeschillen. De mogelijkheid verder uit te breiden naar andere onderwerpen, bijvoorbeeld geschillen bij nalatenschappen en huurgeschillen, wordt onderzocht.

2.3. Werkagenda 2025-2030 VN-Verdrag handicap

In februari 2024 is de nationale strategie van het VN-Verdrag Handicap voor mensen met een beperking gepubliceerd. De nationale strategie schetst een perspectief voor een toegankelijker en inclusiever Nederland in 2040.⁶ Op 11 juli 2025 is de eerste werkagenda 2025-2030 aan de Tweede Kamer aangeboden.⁷ De maatregelen in de werkagenda dragen eraan bij dat iedereen straks op gelijke voet mee kan doen in onze samenleving. Een van de doelstellingen betreft de versterking van de toegang tot het recht. Samen met het Juridisch Loket, de Raad voor de rechtspraak, de Raad voor Rechtsbijstand en het Verbond van Verzekeraars pakt het ministerie de uitvoering van de maatregelen op die gaan bijdragen aan meer bewustwording en het ontwikkelen van vaardigheden over het omgaan met mensen met een beperking en het vergroten van kennis over (specifieke en/of conflicterende) wet- en regelgeving bij juridisch dienstverleners.

2.4. Curatele, bewindvoering en mentorschap

⁴ Kamerstukken II 2024/25, 24515, nr. 798.

⁵ Kamerstukken II 2023/24, 24 515, nr. 799.

⁶ Kamerstukken II 2023/24, 24170 nr. 309.

⁷ Kamerstukken II 2024/25, 24170 nr. 362.

Met de kamerbrief van 16 april 2025 is uw Kamer geïnformeerd over de ontwikkelingen rondom het stelsel van Curatale, Bewindvoering en Mentorschap (CBM).⁸ Momenteel ontwikkelt de Rechtspraak in dit kader een landelijk digitaal klachtenformulier, zodat mensen voor wie een beschermingsmaatregel is ingesteld op een toegankelijk en laagdrempelige manier een eventuele klacht tegen hun wettelijke vertegenwoordiger kunnen indienen. Het onderzoek naar het in kaart brengen van de voor- en nadelen van het publiekrechtelijk maken van het CBM-stelsel – het tweede deel van de motie van Van Kent/Kat – is in gang gezet.⁹ In april 2026 verwacht ik de uitkomsten hiervan. Tot slot heb ik de Rechtspraak benaderd om in gesprek te gaan over hoe zij aankijkt tegen een eventuele verlaging van de termijn waarvoor schuldenbewind wordt uitgesproken van vijf naar drie jaar.

3. *Pijler 3: Beslissing van een neutrale instantie*

In gevallen waarin het bereiken van onderlinge overeenstemming niet lukt, is het van belang dat een neutrale en deskundige instantie tijdig, eenvoudig en laagdrempelig kan oordelen over het geschil. Een belangrijke instantie in dit kader is de Rechtspraak. Er wordt gewerkt aan institutionele vernieuwing binnen de Rechtspraak, waaronder in familie- en jeugdrechtspraak. Andere initiatieven en ontwikkelingen ten aanzien van de Rechtspraak betreffen maatschappelijk effectieve rechtspraak, Friese taal in het rechtsverkeer, tolken en vertalers, het vereenvoudigen van het burgerlijk procesrecht en videoconferentie. Daarnaast zijn alternatieve vormen van geschiloplossing van belang in het aanbod van goede toegang tot het recht. Over ontwikkelingen die deze instanties betreffen wordt verwezen naar de voortgangsbrief buitengerechtelijke geschilbeslechting voor consumentenzaken die begin volgend jaar wordt verzonden en de tussentijdse evaluatie van de wet Netherlands Commercial Court (zie hiervoor paragraaf 4.8).

3.1. Alternatieve Geschilbeslechting (*Alternative Dispute Resolution, ADR*)

In vorige voortgangsbrieven heb ik uw Kamer steeds geïnformeerd over ontwikkelingen ten aanzien van ADR. Over de ontwikkelingen in de buitengerechtelijke geschilbeslechting voor consumentenzaken wordt uw Kamer begin volgend jaar per separate brief geïnformeerd. Daarin zal ik onder andere ingaan op het SER-rapport van maart 2023 over ADR in Nederland, de aanbevelingen die daarin zijn gedaan en de wijze waarop daar invulling aan wordt gegeven.¹⁰ Daarnaast zal in 2026 een wetsvoorstel ter implementatie van de herziening van de richtlijn 2023/11/EU betreffende buitengerechtelijke beslechting van consumentengeschillen (Richtlijn ADR consumentenzaken) ter hand worden genomen. De publicatie van de wijzigingsrichtlijn wordt op korte termijn verwacht.

3.2. Versterking rechtspraak

Voor een onafhankelijke en onpartijdige rechtspraak is het belangrijk dat de Rechtspraak kan bouwen en vertrouwen op een stabiele financiering. In 2025 zijn nieuwe prijsafspraken gemaakt met de Raad voor de rechtspraak voor de periode 2026-2028.¹¹

De Rechtspraak geeft aan dat naast de huidige financiering een structureel verhoogde bijdrage voor extra investeringen noodzakelijk is. Voor het versterken van de rechtspraak (wat onder andere ziet op institutionele vernieuwing en investeringen in familie- en jeugdrechtspraak) wordt € 15,2 mln. in 2026, € 23,2 mln. in 2027, € 23,2 mln. in 2028, en structureel € 21,6 mln. vanaf 2029 toegevoegd aan de prijzen.¹²

Institutionele vernieuwing Rechtspraak

De Rechtspraak zoekt naar manieren om de werkdruk binnen de Rechtspraak te verlagen. In vervolg op de cao-onderhandelingen rechterlijke macht is professor Jaap Winter aangesteld als onafhankelijk verkenner om hier nader onderzoek naar te doen. Op 23 april 2024 heeft hij het rapport met aanbevelingen om de werkdruk te verlagen uitgebracht.¹³ Een deel van de

⁸ Kamerstukken II 2024/25, 24515, nr. 795.

⁹ Kamerstukken II 2022/23, 24515, nr. 707.

¹⁰ www.ser.nl/-/media/ser/downloads/adviezen/2023/geschillenbeslechting-consumentenzaken.pdf

¹¹ Kamerstukken II 2024/25, 36600-VI, nr. 162.

¹² Kamerstukken II 2024/25, 36600-VI, nr. 162.

¹³ Kamerstukken II 2023/24, 29279, nr. 871.

aanbevelingen ziet op institutionele vernieuwing, waaronder de bredere inzet van juridische ondersteuning.

Een vorm van institutionele vernieuwing waarin de Rechtspraak wil investeren is Artificiële Intelligentie (AI). De Rechtspraak ziet in AI kansen voor het beheersen van doorlooptijden en werkdruk. Daarnaast komen in zaken steeds vaker AI-vraagstukken voor, zoals het effect van AI op bewijsvoering of hoe moet worden omgegaan met door AI gegenereerde processtukken. De toegekende middelen stellen de Rechtspraak in staat te experimenteren met het toepassen van AI binnen bestaande werkprocessen.

Betere rechtsbescherming in de jeugdbescherming en jeugdrechtspraak

De voornoemde extra investeringen zien onder andere op het opvolgen van de aanbevelingen vanuit het rapport 'Recht doen aan kinderen en ouders' van de reflectiecommissie familie- en jeugdrechters van de rechtbanken en de gerechtshoven.¹⁴

De kinderopvangtoeslagaffaire is voor de familie- en jeugdrechters aanleiding geweest om te reflecteren op het eigen werk. De reflectie betrof zaken waarin sprake was van overheidsinmenging in het gezinsleven zoals jeugdbeschermingszaken (ondertoezichtstelling, uithuisplaatsing en gezagsbeëindiging) en gezag- en omgangszaken. In het reflectierapport zijn aanbevelingen gedaan om de rechtsbescherming van kinderen en ouders te verbeteren. Hiervoor zijn aanvullende middelen nodig. Het kabinet heeft voor het implementeren van deze aanbevelingen financiële middelen beschikbaar gesteld.

Zo heeft de rechter op zitting, door de middelen voor het realiseren van meer zittingstijd, meer tijd om te luisteren naar wat ouders en kinderen vertellen, welke standpunten zij naar voren brengen en om feitenonderzoek te doen. Daarnaast heeft de Rechtspraak gelden ontvangen voor het *standaard* plannen van een zitting bij een verlengingsverzoek van een ondertoezichtstelling en machtiging uithuisplaatsing, zodat ouders op zitting hun visie met de rechter kunnen bespreken. De Rechtspraak ontvangt ook gelden voor het realiseren van één rechter per gezin, de zogenaamde regierecht, en voor het aanstellen van een pedagogisch medewerker binnen de gerechten. Verder wordt structureel geld beschikbaar gesteld voor het spreken van kinderen vanaf 8 jaar.

Ook het wetsvoorstel versterken rechtsbescherming in de jeugdbescherming versterkt de rechtsbescherming van kwetsbare gezinnen die te maken krijgen met een kinderschermingsmaatregel, zodat zij beter worden gehoord, betrokken en ondersteund. Het wetsvoorstel voorziet in het toegankelijk maken van kosteloze rechtsbijstand voor ouders in zaken waarin een (eerste) machtiging uithuisplaatsing of beëindiging van het gezag wordt verzocht, zoals nu al op basis van een pilot gebeurt. Over de voortgang van het wetsvoorstel versterken rechtsbescherming in de jeugdbescherming is uw Kamer geïnformeerd in de voortgangsbrief jeugdbescherming van juni 2025.¹⁵

In 2025 is de Algemene Maatregel van Bestuur 'de Regelrechter' in werking getreden. De regelrechter is een laagdrempelige en oplossingsgerichte alternatieve procedure binnen het civiel recht. Deze regeling maakt het mogelijk dat de eisende partij bij kleine geldvorderingen (tot € 5.000) of loonvorderingen zelf kiest voor de laagdrempelige procedure, zonder dat instemming van de wederpartij vereist is. De gedaagde partij is verplicht deel te nemen aan de procedure. Van de procedure wordt al veel gebruik gemaakt; medio november 2025 zijn er ongeveer 400 zaken aangemeld. Dit experiment loopt door tot en met 2027 bij de rechtbanken Den Haag, Rotterdam, Overijssel en Zeeland-West-Brabant. Dit experiment wordt gedurende deze drie jaar voortdurend geëvalueerd.

3.3. Maatschappelijk effectieve rechtspraak (wijkrechtspraak)

¹⁴ <https://www.rechtspraak.nl/SiteCollectionDocuments/Publicatie%20Reflectietraject%20Familie%20Jeugd.pdf>.

¹⁵ Kamerstukken II 2024/25, 31839, nr. 1089.

Bij wijkrechtspraak staat het effectief bijdragen aan het oplossen van uiteenlopende en meervoudige problemen (multiproblematiek) van mensen centraal. Er zijn locaties voor wijkrechtspraak in Eindhoven, Rotterdam, Amsterdam, Heerlen, Tilburg en Den Haag. Uit eerdere evaluaties blijkt dat wijkrechtspraak positief wordt beoordeeld. Op basis daarvan is besloten wijkrechtspraak organisch uit te breiden. Zo zijn in 2025 de wijkrechtspraaklocaties Arnhem en Amsterdam Nieuw-West erbij gekomen. In Zaandam en Enschede is gestart met een verkenning. Verder onderzoeken de rechtbanken Oost-Brabant en Rotterdam uitbreiding naar andere gemeenten. Omdat de problematiek van de bewoners in de steden met wijkrechtspraak anders kan zijn, kunnen de diverse locaties een ander type zaken behandelen. Naast onder andere strafzaken, civiele zaken, leerplichtzaken en schulden is in 2025 ook een start gemaakt met de behandeling van bestuursrechtzaken.

Bij de uitbreiding wordt aangesloten bij het landelijke programma Preventie met Gezag. Vanuit dat programma is structureel budget beschikbaar om op steeds meer plaatsen wijkrechtbanken op te kunnen zetten. Het OM, de Raad voor de Kinderbescherming en (jeugd)reclassering worden hiervoor ook gefinancierd. Daarnaast is een landelijke regeling vastgesteld om adequate rechtsbijstand bij wijkrechtspraak te faciliteren. De regeling die een looptijd had tot 1 januari 2026 en voorziet in een extra toeslag voor rechtsbijstand bij wijkrechtspraak is onlangs met een extra jaar verlengd. Bekeken wordt of de extra toeslag in 2026 kan worden verankerd in het Besluit vergoedingen rechtsbijstand. De in het najaar van 2025 door het Kenniscentrum afgeronde evaluatie van de landelijke regeling, moet daarvoor de bouwstenen leveren.

In aanvulling op eerdere tussentijdse evaluaties verricht het WODC een meerjarig evaluatieonderzoek naar wijkrechtspraak. Het eindrapport wordt naar verwachting in de tweede helft van 2026 uitgebracht. De inzichten uit het onderzoek kunnen worden gebruikt bij de verdere invoering en ontwikkeling van wijkrechtspraak.

3.4. Vereenvoudigen van burgerlijk procesrecht

Rechtzoekenden vinden procederen bij de rechter vaak ingewikkeld. Om de toegang tot de rechter te vergroten onderzoek ik hoe de procedures voor de burgerlijke rechter kunnen worden vereenvoudigd. De Adviescommissie voor burgerlijk procesrecht heeft hierover op 23 december 2024 haar advies uitgebracht.¹⁶ Dit advies biedt een bruikbaar uitgangspunt waarmee met betrokken partijen het gesprek zal worden aangegaan om verder te onderzoeken hoe procedures voor de burgerlijke rechter kunnen worden vereenvoudigd.

3.5. Friese taal in het rechtsverkeer

De rechtbank Noord-Nederland en het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden spannen zich in om het gebruik van het Fries tijdens procedures te faciliteren en onder de aandacht van rechtzoekenden te brengen. De toenmalig staatssecretaris Rechtsbescherming berichtte u vorig jaar over de werkgroep die beide gerechten samen met DINGtijd zijn gestart om te kijken naar aanvullende maatregelen voor het gebruik van het Fries. De werkgroep bereidt een (basis)taalbeleidsplan voor het gebruik van het Fries in het rechtsverkeer voor, waarover de gerechtsbesturen zullen worden geadviseerd. De voortgang van de werkgroep wordt gemonitord.

De minister van Binnenlandse Zaken heeft onlangs namens het kabinet positief gereageerd op het voorstel van DINGtijd voor de oprichting van een Landelijke Kennistafel Fries (LKF).¹⁷ Een dergelijke tafel geeft kennis en expertise uit het Friese veld directe toegang tot het Rijk en verkleint daarmee de afstand tussen Den Haag en Fryslân. Het recht om Fries te spreken, het verkrijgen van de bijstand van een Friese tolk, en het indienen van processtukken in het Fries tijdens gerechtelijke procedures zijn gespreksonderwerpen die mogelijk ook op de agenda van de LKF zouden kunnen komen.

3.6. Tolken en vertalers

¹⁶ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/brieven/2024/12/23/advies-opheffing-onderscheid-dagvaardings-en-verzoekschriftprocedure>.

¹⁷ *Kamerstukken II* 2024/25, 33335, nr. 24.

Uw Kamer wordt jaarlijks geïnformeerd over de resultaten van de monitoring van de tolkdienstverlening. Over de prestaties in 2025 van de tolkdienstverlening en de stand van zaken rondom de ontwikkeling van het stelsel tolk- en vertaaldienstverlening wordt uw Kamer in het eerste kwartaal van 2026 geïnformeerd. In de Kamerbrief zal ook worden ingegaan op de motie van het lid Koops (NSC) over verbetermogelijkheden bij de aanbesteding van tolkdiensten en de voortgang van de aangekondigde onderzoeken met betrekking tot het vergoeden van de wachttijd, het vergoeden per begonnen half uur en de betaling per normregel.¹⁸

3.7. Videoconferentie

Samen met de Raad voor de rechtspraak werkt het kabinet aan de voorbereiding van een wetsvoorstel dat online deelname aan zittingen voor de burgerlijke rechter mogelijk maakt. Deze voorbereiding vraagt meer tijd dan oorspronkelijk gepland, mede vanwege het belang om deze wettelijke regeling goed te laten aansluiten op andere regelgeving omtrent videoconferentie, zoals de Verordening (EU) 2023/2844 betreffende digitalisering van justitiële samenwerking en toegang tot de rechter (e-Justice). Daarnaast is het essentieel om nieuwe technologische ontwikkelingen en hun mogelijke gevolgen voor procedurele waarborgen zorgvuldig in overweging te nemen.

3.8. Beleidsreactie tussenevaluatie NCC

Op 1 januari 2019 is de wet Netherlands Commercial Court in werking getreden.¹⁹ Er zijn op die datum twee internationale handelskamers opgericht en in gebruik genomen. Eén kamer bij de rechtbank Amsterdam voor de behandeling van zaken in eerste instantie (Netherlands Commercial Court: NCC) en een kamer bij het gerechtshof Amsterdam voor de behandeling van zaken in hoger beroep (Netherlands Commercial Court of Appeal: NCCA). Op basis van deze wet is het mogelijk dat partijen in de meeste internationale handelsgeschillen, niet-zijnde kantonzaken, in de Engelse taal procederen en een Engelstalige uitspraak verkrijgen, mits dit uitdrukkelijk tussen partijen is overeengekomen.²⁰

De toenmalige minister voor Rechtsbescherming heeft in 2018 tijdens de behandeling in de Eerste Kamer toegezegd aan het lid Duthler (VVD) om vijf jaar na inwerkingtreding van de wet NCC een tussenevaluatie te doen.

De tussenevaluatie laat zien dat de voorzieningen in eerste aanleg (NCC) en in hoger beroep (NCCA) operationeel zijn en hun (digitale) basisstructuur op orde hebben. Tegelijkertijd constateren de onderzoekers, mede op basis van het aantal en soort zaken, dat zowel de verwachte maatschappelijke meerwaarde als de budgettaire rechtvaardiging onder druk staan: het aantal aangebrachte zaken loopt achter op de verwachtingen.

Het onderzoek biedt aanknopingspunten voor de Rechtspraak om bij te sturen op het gebied van positionering van en informatievoorziening bij de NCC(A). Voor wat betreft voorstellen tot wetwijziging past halverwege de toegezegde looptijd terughoudendheid. Het staat de Raad voor de rechtspraak vrij om -in samenspraak met het ministerie van Justitie en Veiligheid- eventuele aanpassingen te verkennen, die kunnen resulteren in een experiment op basis van de Tijdelijke Experimentenwet Rechtspleging. Eventuele ervaringen van de NCC met een experiment kunnen dan worden meegenomen in de wetsevaluatie over vijf jaar.

Het rapport van de tussenevaluatie treft u aan in bijlage 1.1. De volledige beleidsreactie op het rapport treft u aan in bijlage 1.2.

4. *Programma stelselvernieuwing gesubsidieerde rechtsbijstand*

4.1. Burgergerichte overheid

¹⁸ Kamerstukken II 2024/25, 36600 VI, nr. 141.

¹⁹ Wet van 12 december 2018 tot wijziging van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en de Wet griffierechten burgerlijke zaken in verband met het mogelijk maken van Engelstalige rechtspraak bij de internationale handelskamers van de rechtbank Amsterdam en het gerechtshof Amsterdam (hierna wet NCC); Bekendmakingswet 20-12-2018, Stb. 2018, 474 en inwerkingtredingswet 01-01-2019, Stb. 2018, 475.

²⁰ Zie artikel 32a, eerste lid, Rv.

Het deelprogramma Burgergerichte overheid heeft zich gericht op het stimuleren en faciliteren van de informele aanpak in het contact tussen overheid en burgers. Op basis van het actieplan 'Meer vertrouwen, minder onnodige procedures' zijn in 2024 en 2025 verschillende acties ondernomen om onnodige procedures in het bestuursrecht terug te dringen en behoorlijk procedeedrag te stimuleren.²¹ Sluitstuk van dit actieplan is de ontwikkeling van een Afwegingskader hoger beroep.

Afwegingskader hoger beroep in het Bestuursrecht

Als het informeel oplossen van een geschil niet mogelijk blijkt, moet de overheid uiterst zorgvuldig omgaan met het besluit om al dan niet in hoger beroep te gaan. Een gerechtelijke procedure met de overheid kan namelijk veel impact hebben op burgers. Om ervoor te zorgen dat overheden bij het instellen van hoger beroep een gedegen afweging maken tussen de belangen van betrokken burgers en het algemeen belang, wordt een niet-bindend afwegingskader ontwikkeld voor het instellen van hoger beroep in het bestuursrecht. Eind juni 2025 is een expertsessie belegd met deskundigen uit de overheidspraktijk, wetenschap en stakeholders. Mede op basis van die inbreng is de bedoeling om te komen tot een gedragen en inhoudelijk sterk afwegingskader. Ik verwacht het afwegingskader hoger beroep in het voorjaar van 2026 met uw Kamer te kunnen delen.

4.2. Versterken eerstelijns rechtshulp

Een belangrijke doelstelling van de stelselvernieuwing is het versterken van eerstelijns rechtshulp binnen het stelsel van gesubsidieerde rechtsbijstand, met focus op laagdrempeligheid en meer (juridische) problemen oplossen aan de voorkant. Om dit te bereiken is onder andere ingezet op een betere aansluiting tussen het juridisch en het sociaal domein, zodat mensen beter geholpen kunnen worden met verschillende aspecten van het probleem en/of beter kunnen worden doorverwezen naar de juiste hulpverlener. In de afgelopen jaren zijn belangrijke stappen gezet om dit te bereiken. Zo is geïnvesteerd in een steviger Juridisch Loket, dat op landelijk en regionaal niveau aan veel mensen toegankelijke en laagdrempelige rechtshulp biedt. Rechtswinkels kunnen, mede op basis van de subsidieregeling vanuit de Raad voor Rechtsbijstand, beter dan voorheen hun bijdrage leveren aan de laagdrempelige toegang tot het recht. Vanuit zijn coördinerende rol zoekt het Juridisch Loket op regionaal en lokaal niveau de samenwerking op met relevante partners. Het belang van samenwerking tussen het sociaal en het juridisch domein was in het verleden lang niet zo vanzelfsprekend. Betrokken professionals, onder andere vanuit gemeenten, wijkteams, het Juridisch Loket, sociaal raadslieden en advocatuur, hebben in pilots en lokale initiatieven de afgelopen jaren succesvol een bijdrage geleverd aan het verbeteren van de laagdrempelige hulp aan mensen met juridische problemen. Een mooi voorbeeld hiervan is dat in maart dit jaar een tweede 'Huis van het Recht' van Nederland in Breda van start is gegaan. Een gezamenlijk initiatief van de Gemeente Breda, het Juridisch Loket en Bureau het Sociaal Raadsliedenwerk (van IMW Breda). Hiermee is een beweging richting meer samenwerking tussen het sociaal en juridisch domein in gang gezet, die de komende jaren verder zal worden versterkt en bestendigd. De bevindingen van de kwartiermaker voor het landelijk dekkend netwerk voor sociaaljuridische dienstverlening, die begin 2027 worden verwacht, zullen hiervoor ook belangrijke inzichten bieden.

4.2.1 Het Juridisch Loket

De kerntaak van het Juridisch Loket is het geven van rechtshulp. Dat betekent dat het Juridisch Loket op dit moment rechtzoekenden op laagdrempelige wijze gratis toegang geeft tot advies, informatie en ondersteuning bij juridische hulpvragen. Het gaat om praktische ondersteuning en het actief zoeken naar de best passende oplossing per individueel geval, waarbij de belangen van de rechtzoekende centraal staan. Op basis van een uitgebreide diagnose (probleem achter de vraag achterhalen) zoeken de juridisch adviseurs van het Juridisch Loket de beste oplossing voor rechtzoekenden en goede aansluiting op het netwerk in het juridische en sociaalmaatschappelijk domein, zowel landelijk als regionaal. Dat kan betekenen dat er contact wordt opgenomen met een wederpartij of dat iemand wordt geholpen bij het opstellen van een brief. Deze werkwijze voorkomt onnodige juridische procedures en richt zich op het vroegtijdig en duurzaam oplossen van conflicten.

²¹ Kamerstukken II 2024/25, 29279, nr. 920.

Door een goede bereikbaarheid met het gratis telefoonnummer, een uitgebreide website met veel informatie en voorbeeldbrieven, een spoedlijn voor urgente kwesties en de (inloop)sprekuren, biedt het Juridisch Loket snel en betrouwbaar (juridische) hulp en advies. Het Juridisch Loket als landelijke eerstelijnsorganisatie is daarmee een wezenlijk onderdeel van de brede (eerstelijns) basis voor de toegang tot het recht.

Positionering en governance

Het belang van rechtshulp en een sterke eerste lijn is de afgelopen jaren steeds nadrukkelijker in beeld gekomen. Daar hoort een stevige en stabiele organisatie bij. De positie van het Juridisch Loket wordt daarom bestendigd in de nieuwe Wet op de rechtsbijstand, waarin het een zelfstandige wettelijke taak krijgt die ziet op het verlenen van rechtshulp aan mensen die onder de reikwijdte van deze wet vallen. In 2023 heeft de toenmalig minister voor Rechtsbescherming mede op basis van een advies van adviesbureau Andersson Elfers Felix besloten om het Juridisch Loket apart van de Raad voor Rechtsbijstand te gaan positioneren in het vernieuwde stelsel.²²

Het Juridisch Loket blijft een stichting met een eigen wettelijke taak en valt met een directe subsidierelatie rechtstreeks onder het ministerie van Justitie en Veiligheid. Deze eigen verantwoordelijkheid van het Juridisch Loket en het directe opdrachtgeverschap zijn van belang vanuit de stelselverantwoordelijkheid van het ministerie. Een stichting gepositioneerd als een rechtspersoon met wettelijke taak, met een Raad van Toezicht, levert een relatief grote afstand op tot het ministerie en waarborgt daarmee ook de onafhankelijkheid.

Bekostigingsmodel

Voor 2026 maakt het Juridisch Loket voor het eerst gebruik van een nieuw bekostigingsmodel voor de onderbouwing van de begroting. Het model maakt inzichtelijk wat de verschillende dienstverleningsproducten die het Juridisch Loket levert aan kosten met zich meebrengen. Het komende jaar wordt een oefenjaar voor dit nieuwe model.

Meer oplossingsgerichte dienstverlening en betere diagnose

Binnen het programma 'Dienstverlening van Morgen' van het Juridisch Loket zijn stappen gezet om de dienstverlening door te ontwikkelen: er is ingezet op een uitgebreide diagnose, duidelijker adviezen en oplossen van de hulpvraag waarbij de behoefte van de rechtzoekende uitgangspunt is. Die werkwijze is gericht op het bieden van de best passende oplossing voor de rechtzoekende. Dat betekent dat de ondersteuning wordt afgestemd op het doenvermogen en de zelfredzaamheid van de rechtzoekende.

Het programma is afgerond en de nieuwe werkwijze wordt momenteel geïmplementeerd in de hele organisatie. Het hierbij ontwikkelde nieuwe adviesdocument is inmiddels een vast onderdeel van de dienstverlening en versterkt daarmee deze dienstverlening in de eerste lijn die zo belangrijk is voor de stelselvernieuwing. De rechtzoekende ontvangt dit document (opgesteld in begrijpelijke taal) na afloop van een adviesgesprek.

Betere toegang tot informatie, advies en hulp voor arbeidsmigranten

De dienstverlening aan EU-arbeidsmigranten is medio 2024 van start gegaan. Met middelen van het ministerie van SZW is de aanpak door het Juridisch Loket voortvarend opgepakt. Er wordt momenteel gewerkt vanuit vier locaties in het land met bijna 40 juristen die arbeidsmigranten in hun moedertaal kunnen adviseren. Ruim 50% van de hulpvragen betreft arbeidsrechtelijke kwesties.

De dienstverlening is nog volop in ontwikkeling, maar het is al duidelijk dat het nodig is om de dienstverlening aan te passen voor deze specifieke doelgroep. Om de EU-migranten te bereiken, is een actieve benadering nodig. Daarnaast is meer ondersteuning nodig en een meer oplossingsgerichte aanpak. Verder valt op dat er bij arbeidsmigranten vaker wordt doorverwezen naar een advocaat. Daarom is in samenwerking met de Raad voor Rechtsbijstand voor deze doelgroep vanaf mei 2025 een speciaal matchingsproces met landelijke dekking ontwikkeld voor arbeidsmigrant en advocaat voor de rechtsgebieden arbeidsrecht, huurrecht en sociaal zekerheidsrecht.

²² Bijlage bij *Kamerstukken II* 2022/23, 31753, nr. 268.

Signalerende functie

Vanuit zijn coördinerende rol en onafhankelijke positie kan het Juridisch Loket (naast andere organisaties in het stelsel) een belangrijke rol spelen in het signaleren van knelpunten in wet- en regelgeving. Het Juridisch Loket zet zich hierbij in voor het signaleren en aankaarten van juridische issues die structureel mis lijken te gaan en speelt een belangrijke rol in het signaleren van knelpunten in wet- en regelgeving en wat de consequenties daarvan kunnen zijn. In 2024 is het Juridisch Loket begonnen met het verkennen van de mogelijkheden en het stapsgewijs ontwikkelen van deze signalerende functie. Dat heeft in september 2025 geleid tot de eerste rapportage SignalenInZicht.²³

Deze signalerende functie wordt versterkt, doordat in samenwerking met onder andere de Raad voor de rechtspraak, de Raad van State en de Nationale ombudsman periodiek wordt gesproken over signalen uit de samenleving. Zo kunnen signalen vanuit verschillende perspectieven bij elkaar worden gebracht.

Kopregio

Op 6 maart 2025 heeft de voormalig staatssecretaris Rechtsbescherming samen met het Juridisch Loket, Divosa, Sociaal Werk Nederland en verschillende gemeenten en welszijnsorganisaties in Noord- en Midden Limburg een intentieverklaring (het zogenaamde LimPACT) ondertekend. Hierin is de ambitie verwoord om in deze regio tot een sluitende en integrale eerstelijns sociale en juridische dienstverlening te komen met voor de burger de propositie: "waar je ook binnenkomt met je hulpvraag, je bent aan de juiste deur".

Inmiddels hebben professionals van verschillende uitvoeringsorganisaties in de regio de handschoen opgepakt om deze ambitie om te zetten in concrete maatregelen. Onder aanvoering van het Juridisch Loket vormen zij een regionaal uitvoeringsoverleg dat de komende tijd concrete voorstellen uitwerkt om de (netwerk)samenwerking te verbeteren en te optimaliseren. In dat kader is op 23 oktober 2025 een tweede kennisbijeenkomst georganiseerd in Roermond voor professionals in de regio.

4.2.2 Kwartiermaker landelijk dekkend netwerk sociaaljuridische hulp

Op 1 september 2025 is Lilian Marijnissen gestart als kwartiermaker landelijk dekkend netwerk sociaaljuridische hulp ter uitvoering van de opdracht die uit de motie Van Nispen/Palmen vloeit.²⁴ Haar eerste reactie:

"Mijn ambitie is niet om nóg een rapport aan de stapel toe te voegen, maar om een onomkeerbare beweging in gang te zetten zodat de toegang tot sociaaljuridische hulp niet meer afhangt van je postcode of portemonnee."

Inmiddels heeft de kwartiermaker op 7 november 2025 haar plan van aanpak ingediend bij haar opdrachtgevers. Mede namens de ministeries van BZK en SZW en de VNG stuur ik u een verkorte versie hiervan als bijlage 1.3 bij deze brief.

4.2.3 Ontwikkelingen Caribisch Nederland

Bijzondere aandacht gaat uit naar het Caribisch deel van ons land: de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba. We weten – onder meer aan de hand van de nulmeting die het ministerie van Justitie en Veiligheid samen met het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in 2024 heeft laten doen, alsook op basis van de pilot Legal Desk die al lange tijd op Saba en sinds enige tijd op Sint Eustatius draait – dat toegang tot het recht voor burgers op de eilanden nog lang niet vanzelfsprekend is.²⁵

Eerstelijnsvoorziening voor rechtshulp en gelijke behandeling

De afgelopen jaren waren de voornaamste inspanningen gericht op de introductie van een permanente voorziening voor rechtshulp in Caribisch Nederland, zoals daarvoor in Europees Nederland het Juridisch Loket bestaat. Met veel genoegen kan ik uw Kamer melden dat de

²³ <https://www.juridischloket.nl/professionals/signalen-in-zicht/>.

²⁴ *Kamerstukken II 2024/25*, 36600 VI, nr. 91

²⁵ Bijlage bij *Kamerstukken II 2024/25*, 36551, nr. 7.

stichting die deze voorziening op de drie eilanden gaat introduceren op 13 oktober 2025 is opgericht. Dit is een bijzondere mijlpaal: Bonaire, Sint Eustatius en Saba hebben hiermee een onafhankelijke stichting die gaat zorgen voor fysieke loketten voor hulp en advies bij juridische problemen én bescherming tegen discriminatie. Dit betreft een voorziening waar al lange tijd behoefte aan is op de eilanden.

De komende maanden gaat de stichting consultants werven en locaties inrichten op de drie eilanden. De verwachting is dat de deuren in de eerste helft van 2026 worden geopend voor burgers.

Kosteloze rechtskundige bijstand

Om te borgen dat burgers in Caribisch Nederland hun problemen en geschillen in een zo vroeg mogelijk stadium kunnen oplossen, zijn – naast een laagdrempelige eerstelijns voorziening – toegankelijke en kwalitatief goede tweedelijns voorzieningen van groot belang.

Momenteel zie ik in samenspraak met de Raad voor Rechtsbijstand welke maatregelen nodig zijn om ook de gefinancierde rechtsbijstand voor de korte en langere termijn toegankelijk te houden voor burgers in Caribisch Nederland. Uw Kamer zal bij gelegenheid van de volgende voortgangsrapportage over de versterking van de toegang tot het recht hierover nader geïnformeerd worden.

4.3. Tweede lijn

4.3.1 Versterking van de sociale advocatuur

In de brief van 26 juni 2025 van de voormalig staatssecretaris Rechtsbescherming is de Kamer geïnformeerd over de implementatie van de aanbevelingen van de Commissie-Van der Meer II en hoe de sociale advocatuur op de korte en langere termijn wordt versterkt.²⁶ Dat gebeurt via twee invalshoeken: i) de toekomstbestendigheid en ii) de redelijke beloning.

i) Toekomstbestendigheid

Visietraject

De afgelopen jaren zijn verschillende maatregelen in gang gezet om de sociaal advocatuur te versterken²⁷, alleen een langere termijn visie ontbrak nog. In de brief van de voormalig staatssecretaris Rechtsbescherming van 26 juni 2025²⁸, is uw Kamer geïnformeerd over het visietraject voor de toekomst van de sociale advocatuur. Daarin zijn de vier pijlers uiteengezet waarop de visie is gestoeld: (alternatieve) bedrijfsstructuren, doelmatige bedrijfsvoering, imago en onderwijs en educatie. Het traject om tot deze visie te komen, is inmiddels in een vergevorderd stadium.

Vanuit de versterking van de toegang tot het recht is met betrokken partijen de missie vastgesteld dat we samen de toegang tot het recht borgen en versterken. In het onderhavige traject is dan ook in goede samenwerking met de Nederlandse Orde van Advocaten, Raad voor Rechtsbijstand en Vereniging Sociale Advocatuur Nederland een langetermijnvisie ten behoeve van de toekomstbestendigheid van het aanbod van advocaten in het stelsel ontwikkeld. Om tot deze visie en daarbij behorende maatregelen te komen, is het netwerk rondom het stelsel geconsulteerd. Dit netwerk bestaat onder meer uit diverse (sociaal) advocaten, wetenschappers, rechtsbijstandsverzekeraars, Rechtspraak, het Juridisch Loket, uitvoeringsinstanties (zoals het UWV), de Ombudsman Rotterdam-Rijnmond en rechtenstudenten. Hun input is opgehaald in een brede netwerkbijeenkomst en vier innovatiesessies rondom de pijlers (alternatieve) bedrijfsstructuren, doelmatige bedrijfsvoering, onderwijs en educatie en imago. Met deze brede inbreng uit het veld is de volgende visie tot stand gekomen:

²⁶ Kamerstukken II 2024/25, 31 753, nr. 312.

²⁷ Kamerstukken II 2022/23, 31753, nr. 269.

²⁸ Kamerstukken II 2024/25, 31 753, nr. 312.

Het stelsel van gesubsidieerde rechtsbijstand is aantrekkelijk, heeft goede voorwaarden en is toekomstgericht. Er is een stabiel aanbod van vakbekwame, mensgerichte advocaten. Hiermee dragen we bij aan de versterking van de toegang tot het recht.

Om deze visie waar te maken, worden in de komende periode langs de vier voornoemde pijlers operationele doelen geformuleerd met daarbij ook de concrete maatregelen die in gang moeten worden gezet of moeten worden verlengd. Ik zal uw Kamer in het eerste kwartaal van 2026 per separate brief nader informeren over de eindresultaten van het gehele traject en het vervolg.

- Bijdrage gehele advocatuur

Op 9 juli jongstleden heeft de voormalig staatssecretaris Rechtsbescherming gesproken met verschillende van de grootste advocatenkantoren in Nederland. Onderwerp van gesprek was de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de gehele advocatuur aan de toegang tot het recht, het stelsel van gesubsidieerde rechtsbijstand in het bijzonder en de samenwerking tussen sociale en commerciële advocatuur. Op 29 oktober 2025 heeft mijn ministerie over deze onderwerpen verder gesproken met verschillende sociaal advocatenkantoren. Het streven is om begin 2026 een bijeenkomst te organiseren met vertegenwoordigers van verschillende sociaal en commercieel advocatenkantoren om verder te verkennen waar de kansen voor samenwerking liggen.

- Onderzoek ontwikkeling aanbod sociaal advocaten (in de regio)

Zoals vermeld in de genoemde Kamerbrief van de voormalig staatssecretaris Rechtsbescherming van 26 juni 2025, doet het Kenniscentrum Stelsel Gesubsidieerde Rechtsbijstand onderzoek naar de aard en ontwikkeling van het aanbod van sociaal advocatuur. Hierin worden onder meer de spreiding van sociaal advocaten over het land en het aanbod per rechtsgebied meegenomen en wordt de vraag naar sociaal advocaten afgezet tegen het aanbod. Dit onderzoek is met name van belang om eventuele gerichte maatregelen in te zetten tegen de daling van de sociaal advocatuur en het aanbod van sociaal advocaten in de regio. De resultaten van dit onderzoek verwacht ik begin 2026.

Het Kenniscentrum voert verschillende onderzoeken en doorlopende monitoring uit binnen het thema duurzame sociaal advocatuur. Het onderzocht eerder de drijfveren van sociaal advocaten. In mei 2025 is het eerste onderzoeksrapport naar buiten gebracht naar aanleiding van doorlopend onderzoek naar drijfveren en motieven van advocaten die actief **worden** als sociaal advocaat. Begin 2026 wordt het eerste onderzoeksrapport verwacht naar aanleiding van doorlopende onderzoek naar drijfveren en motieven van sociaal advocaten die **stoppen** met werken op basis van gesubsidieerde rechtsbijstand. Ook is het Kenniscentrum begonnen met langjarig onderzoek dat de carrièrepaden van startende sociaal advocaten volgt en in beeld brengt. Dit levert kennis op die helpt om de duurzaamheid van de sociaal advocatuur te borgen.

- Aandacht voor sociale advocatuur in het onderwijs

Zoals in eerdere brieven²⁹ vermeld, werken de Raad voor Rechtsbijstand, Nederlandse Orde van Advocaten, Vereniging Sociaal advocatuur Nederland en mijn ministerie samen aan het vergroten van de aandacht voor de sociaal advocatuur in het rechtenonderwijs. Op 1 december 2025 is vanuit dit samenwerkingsverband een informatiecampagne gelanceerd voor op universiteiten. De campagne wil met onder meer prikkelende slogans als "sociaal advocaat word je niet, dat ben je", studenten aan het denken zetten over het beroep van sociaal advocaat. Er worden onder andere stickers en posters gemaakt en een standaardpresentatie ontwikkeld voor sociaal advocaten die gastcolleges verzorgen. Als onderdeel van de campagne is ook een website gelanceerd: www.ikbensociaaladvocaat.nl. Op die website is informatie te vinden over hoe je sociaal advocaat kan worden en welke initiatieven er lopen.

Voorts is Liesbeth Hulst per december 2024 bijzonder hoogleraar 'Toegang tot het Recht en Gesubsidieerde Rechtsbijstand' aan de Universiteit van Amsterdam bij de Faculteit der Rechtsgeleerdheid. De bijzondere leerstoel richt zich vanuit de wetenschap op de vraag hoe de toegang tot het recht verbeterd kan worden voor burgers die zijn aangewezen op het stelsel van gesubsidieerde rechtsbijstand en welke rol de gesubsidieerde rechtsbijstand daarin zelf speelt.

²⁹ Zie: *Kamerstukken II 2022-2023*, 31753, nr. 269 en *Kamerstukken II 2024/25*, 31753, nr. 294.

ii) *Redelijke beloning*

Opvolging advies commissie-Van der Meer II en besteding middelen sociaal advocatuur

In genoemde brief van 26 juni 2025 is verder aangekondigd welke aanbevelingen van de commissie-Van der Meer II zo spoedig mogelijk worden overgenomen. Dit zijn de aanbevelingen die zien op de verhoging van het basisbedrag, de puntenaantallen, verhoging van de toeslagen en de reistijd- en reiskostenvergoeding voor mediators. Hiervoor worden het Besluit vergoedingen rechtsbijstand 2000 en het Besluit toevoeging mediation aangepast. De aanpassingen zullen per 1 februari 2026 in werking treden.

Voorgaande aanbevelingen konden op korte termijn in gang worden gezet en daarom ook worden overgenomen. De aanbevelingen van de commissie die nog nadere weging behoeven zoals de kantoortoeslag zijn (nog) niet overgenomen, omdat die ingewikkelder liggen en niet de enige oplossing zijn om nieuwe aanwas te stimuleren. Tevens is het onduidelijk wat de financiële consequenties zullen zijn. Zoals gezegd in de brief van 26 juni 2025 wordt de aanbeveling van de kantoortoeslag betrokken in het visietraject.

Periodieke herijking van de vergoedingen is een herhaalde aanbeveling van de commissie-Van der Meer. In het wetsvoorstel tot aanpassing van de Wet op de rechtsbijstand zal deze herijkingsprocedure een vaste plek krijgen.

4.3.2 Overige maatregelen tweede lijn

Subsidieregeling rechtsbijstand en aanverwante kosten Tijdelijke wet Groningen

Vanaf 1 juli 2023 kan de eigenaar van een gebouw in het aardbevingsgebied dat te maken heeft met schade of versterking als gevolg van aardgaswinning en gasopslag, via de Raad voor Rechtsbijstand adequate en kosteloze rechtsbijstand en mediation krijgen. Dit is geregeld in de Subsidieregeling rechtsbijstand en aanverwante kosten Tijdelijke wet Groningen (hierna: 'de subsidieregeling').³⁰ Over de inhoud en monitoring van deze regeling, en de scholing van advocaten en mediators is eerder gerapporteerd in de elfde en twaalfde voortgangsrapportage. Naar aanleiding van een aangenomen amendement van de Tweede Kamerleden Beckerman en Bushoff op het wetsvoorstel tot wijziging van de Tijdelijke wet Groningen in verband met het herstel van omissies en het aanbrengen van verduidelijkingen, wordt de subsidieregeling gewijzigd.³¹ Het amendement biedt eigenaren die te maken hebben met complexe schadeherstel- en versterkingstrajecten, of te maken hebben met bouwfouten door een aannemer die zij zelf hebben ingehuurd, een bredere toegang tot juridische en technische bijstand door deskundigen. De wijzigingen in de subsidieregeling zijn voorgehangen aan de Eerste en Tweede Kamer. De gewijzigde regeling treedt naar verwachting begin 2026 in werking.³²

5. Onderzoeken en internationale ontwikkelingen

5.1. Monitoring en onderzoek: huidige Geschilbeslechtingdelta en verdiepende studie

Het is van belang om op basis van onderzoek inzichtelijk te maken hoe het staat met de toegang tot het recht in Nederland, wat de werking van maatregelen op langere termijn is en na te gaan in welke mate ze bijdragen aan de daadwerkelijke versterking van de toegang tot het recht. Hieronder volgt een overzicht van een aantal onderzoeken die momenteel lopen of recent zijn afgerond.

Onderzoek middeninkomens

Het Kenniscentrum stelsel Gesubsidieerde Rechtsbijstand onderzoekt samen met het Centraal Bureau voor de Statistiek mogelijke kwetsbaarheid van mensen met lagere middeninkomens in de toegang tot rechtsbijstand.

³⁰ Stcrt. 2023, 22116.

³¹ *Kamerstukken II 2024/25*, 36566, nr. 23.

³² *Kamerstukken II 2024/25*, 31753, 313.

In de eerste fase (deel A) is onderzocht welke groepen een variabel inkomen hebben rond de inkomensgrens uit de Wet op de rechtsbijstand, waardoor hun recht op rechtsbijstand onzeker kan zijn.³³ De tweede fase (deel B) van het onderzoek gaat dieper in op de verschillende kenmerken van de groepen, zoals leeftijd, gezinssamenstelling, of de belangrijkste inkomensbron. Het Kenniscentrum heeft het onderzoeksrapport van deel B op 25 augustus gepubliceerd.³⁴ De derde en laatste fase (deel C) is het najaar 2025 van start gegaan. In deze fase worden de routes in kaart gebracht die de mensen rond het middeninkomen volgen als ze een juridisch probleem hebben en ze worden bevraagd op de betaalbaarheid van rechtsbijstand. Daarvoor zal een enquête worden uitgezet.

Geschilbeslechtingsdelta 2025

Het WODC rondt momenteel de Geschilbeslechtingsdelta over de periode 2019 - 2024 af. De verwachting is dat deze begin 2026 wordt opgeleverd. Sinds 2003 doet het WODC elke vijf jaar met een survey onder de Nederlandse bevolking onderzoek naar de mate waarin problemen voorkomen waarvoor een juridische oplossing mogelijk is en de aanpak van deze problemen: de Geschilbeslechtingsdelta's. De Geschilbeslechtingsdelta's bekijken de toegang tot het recht en het functioneren van juridische instanties en procedures vanuit het perspectief van de burger. Door de brede insteek en de vijfjaarlijkse herhaling zijn de Geschilbeslechtingsdelta's bij uitstek geschikt om inzicht te geven in algemene trends in de samenleving.

Verdiepende studie Geschilbeslechtingsdelta

Naar aanleiding van de publicatie van de Geschilbeslechtingsdelta 2019 ontstond behoefte aan aanvullend, verdiepend onderzoek naar de overwegingen en afwegingen van burgers bij het aanpakken van hun juridische problemen. Het doel van deze verdiepende studie is om inzicht te krijgen in de ervaringen van burgers die een of meer juridische problemen hebben gehad en die voor deze problemen geen of onvoldoende passende rechtshulp hebben ontvangen (*unmet legal need*). De resultaten van dit onderzoek kunnen bijdragen aan het ontwikkelen van gerichtere maatregelen waarmee de toegang tot het recht kan worden verbeterd. De beoogde afronding van dit onderzoek is eind 2026. Hierover zal uw Kamer later worden geïnformeerd.

Onderzoek naar positie kleine ondernemers /zzp'ers

Als onderdeel van die verdieping wordt ook gekeken naar de positie van kleine ondernemers en zzp'ers in het rechtsbestel. Dit onderzoek beoogt inzichtelijk te maken welke keuzes kleine ondernemers en zzp'ers (en schijnzelfstandigen) maken bij (juridische) problemen en welke rol (juridische) voorzieningen daarin spelen. Ook de positie van zzp'ers in het stelsel van gesubsidieerde rechtsbijstand wordt onderzocht om zo gericht toe te kunnen werken naar een betere toegang tot het recht voor kleine ondernemers/zzp'ers.

5.2. Internationaal

Naast de nationale trajecten lopen er op Europees en internationaal niveau verschillende trajecten die hieronder worden toegelicht.

Digitalisering van de grensoverschrijdende justitiële samenwerking en de toegang tot de rechter

De Europese commissie wil grensoverschrijdende juridische procedures sneller en doeltreffende laten verlopen door de grensoverschrijdende samenwerking tussen justitiële autoriteiten te digitaliseren en processen te stroomlijnen. Hiervoor is een aantal verordeningen vastgesteld. Twee van die verordeningen zijn de Bewijsverkrijging- en Betekeningsverordening. De Bewijsverkrijgingsverordening heeft als doel vereenvoudiging van de grensoverschrijdende bewijsverkrijging in burgerlijke en handelszaken. Het gaat onder andere om het horen van getuigen of deskundigen in een andere lidstaat dan waar de procedure plaatsvindt (rechtstreeks of door een instantie in die andere lidstaat). De Betekeningsverordening heeft als doel de grensoverschrijdende betekening en kennisgeving van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken in burgerlijke en handelszaken te vereenvoudigen. De digitalisering ziet vooral op het aansluiten van de Rechtspraak en de gerechtsdeurwaarders op e-CODEX, een Europees systeem waarmee betrokken instanties onderling kunnen communiceren. Om de lidstaten tegemoet te komen bij de

³³ <https://www.raadvoorrechtsbijstand.org/kenniscentrum/projecten/lagere-middeninkomens/>.

³⁴ <https://www.raadvoorrechtsbijstand.org/kenniscentrum/projecten/lagere-middeninkomens/>.

digitalisering van de grensoverschrijdende samenwerking heeft de Europese Commissie software ontwikkeld, referentie implementatiesoftware. Deze software kan op vrijwillige basis ingezet worden. De door de Europese Commissie ontwikkelde generieke referentiesoftware bleek niet te passen bij de Nederlandse situatie. Nederland heeft daarom gekozen voor het ontwikkelen van eigen software door de Rechtspraak en de gerechtsdeurwaarders, die naadloos aansluit op de Nederlandse praktijk. Sinds september 2025 zijn de aansluitingen van betrokken instanties in gebruik genomen. Deze tijdige en succesvolle implementatie is gelukt, dankzij de door dit ministerie gecoördineerde programmatische aanpak. Deze aanpak heeft geleid tot een goede interdisciplinaire samenwerking tussen de Rechtspraak, de gerechtsdeurwaarders, ICTU, Justid en het ministerie.

Op de hiermee opgebouwde kennis en ervaring wordt voortgebouwd bij de implementatie van Verordening (EU) 2023/2844 over de digitalisering van de justitiële samenwerking en de toegang tot de rechter (e-Justice). Deze verordening omvat 24 rechtshandelingen, die in vier groepen worden geïmplementeerd. De implementatie van deze Europese verordening loopt tot en met 2031. Het is een complex proces, omdat het samenwerking vraagt van veel interne en externe organisaties in het civiele en strafrechtelijke domein. Bovendien is een multidisciplinaire benadering vereist, omdat de juridische, organisatorische, semantische en technische aspecten nauwkeurig op elkaar moeten worden afgestemd. In 2025 is een programma ingericht met de benodigde samenwerkingsstructuur voor een succesvolle implementatie. Met het programma worden naast de implementatietrajecten van de verschillende rechtshandelingen, ook de kennisdeling, coördinatie en afstemming van werkzaamheden en raakvlakken met andere digitaliseringsprojecten geborgd.

Meerlandenproject toegang tot het recht OESO

Nederland (ministerie van Justitie en Veiligheid) neemt samen met Ierland, Italië en Malta deel aan een meerlandenproject van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO), gefinancierd via het Technical Support Instrument van de Europese Commissie. Het doel van dit project is het verbeteren van de toegang tot het recht en het bevorderen van een mensgerichte benadering binnen rechtssystemen.

Het project loopt van medio 2024 tot medio 2027 en bestaat uit vier fasen: (1) een diagnosefase, (2) de ontwikkeling van een routekaart en actieplan, (3) implementatieondersteuning en (4) een eindrapportage. Begin 2025 is het *inception report* opgeleverd, waarin de uitgangspunten en eerste bevindingen zijn vastgelegd. Op basis daarvan wordt momenteel de diagnosefase uitgevoerd. Deze omvat een *user story*-analyse en een OESO-vragenlijst gericht op de vijf pijlers van een mensgericht rechtssysteem.³⁵ Vrijwel alle relevante Nederlandse organisaties die betrokken zijn bij de opgave 'toegang tot het recht' hebben hieraan bijgedragen. De resultaten van de diagnosefase worden in 2026 vastgelegd in een diagnoserapport, dat de basis vormt voor de Nederlandse *roadmap* en het actieplan. De bedoeling is dat dit actieplan concrete voorstellen bevat om de toegang tot het recht in Nederland verder te verbeteren. Om hier daadwerkelijk uitvoering aan te kunnen geven, wordt door de OESO ook implementatieondersteuning op maat geboden.

Het succes van dit project is in belangrijke mate afhankelijk van de actieve betrokkenheid en samenwerking met relevante Nederlandse partijen. Gedurende de gehele looptijd wordt het project daarom in nauwe afstemming met deze partijen uitgevoerd. Hun inbreng – onder meer bij het invullen van de OESO-vragenlijst – is van groot belang om gezamenlijk te werken aan een mensgericht, toegankelijker en effectiever rechtsbestel.

Bijlagen:

- 1.1. Rapport tussenevaluatie NCC
- 1.2. Beleidsreactie tussenevaluatie NCC
- 1.3. Plan van aanpak kwartiermaker sociaaljuridische hulp

³⁵ <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments?mode=advanced&committeeIds=863>

De Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtsbestel
Rechtspraak en Geschilopl.

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

nota

Voortgang aanpak versterking toegang tot het recht

Datum
8 december 2025

Onze referentie
6997936

Bijlage(n)
5

Bijlage(n)

1. Brief SJenV voortgang toegang tot het recht
2. Bijlage 1 Voortgang maatregelen toegang tot het recht
3. Bijlage 1.1 Rapport tussenevaluatie NCC
4. Bijlage 1.2 Kabinetsreactie tussenevaluatie NCC
5. Bijlage 1.3 Plan van aanpak kwartiermaker sociaaljuridische hulp

1. Aanleiding

In 2023 is de aanpak versterking toegang tot het recht (hierna: aanpak) gedeeld met de Kamer. Bij die gelegenheid is toegezegd dat de Kamer een keer per jaar geïnformeerd wordt over de ontwikkelingen ten aanzien van de toegang tot het recht. Het programma stelselvernieuwing rechtsbijstand vormt een eigenstandig onderdeel binnen de aanpak, waarover de Kamer tot op heden halfjaarlijkse voortgangsrapportages heeft ontvangen. Vanwege de onderlinge samenhang en het feit dat het programma een afrondende fase ingaat, zijn de brieven over de voortgang aanpak versterking toegang tot het recht en de voortgangsrapportage stelselvernieuwing rechtsbijstand vanaf vorig gecombineerd. Dit zal de laatste keer zijn dat over het programma wordt gerapporteerd, het programma loopt dit jaar af.

Met de bijgevoegde brief informeert u de Kamer over de belangrijkste ontwikkelingen omtrent de versterking van de toegang tot het recht en het programma stelselvernieuwing rechtsbijstand. Naast de voortgang van deze aanpak vindt u ook in de bijlagen een kabinetsreactie op de tussenevaluatie van de Netherlands Commercial Court (NCC) en een plan van aanpak door de kwartiermaker voor sociaaljuridische hulp.

2. Geadviseerd besluit

U wordt verzocht akkoord te gaan met verzending aan de Tweede Kamer van bijgevoegde brief over de voortgang versterking toegang tot het recht met als bijlagen:

1. Voortgang maatregelen toegang tot het recht
 - 1.1 Rapport tussenevaluatie NCC
 - 1.2 Kabinetsreactie tussenevaluatie NCC
 - 1.3 Plan van aanpak kwartiermaker sociaaljuridische hulp

3. Kernpunten

De afgelopen periode zijn er verschillende maatregelen ingezet of voortgezet die bijdragen aan de versterking van de toegang tot het recht. De maatregelen

worden in bijlage 1 toegelicht langs de drie pijlers van de aanpak versterking toegang tot het recht: informatie, advies en ondersteuning en beslissing van een neutrale instantie. De ontwikkelingen gaan over:

- Incidentele middelen (op blz. 1, 2 en 3)
- Informatievoorziening vanuit de overheid (blz. 2)
- Publicatie rechterlijke uitspraken (blz. 3)
- Aanpak civiele invordering (blz. 3-4)
- Online dispute resolution (blz. 4)
- Werkagenda 2025-2030 VN-Verdrag handicap (blz. 4)
- Curatele, bewindvoering en mentorschap (blz. 4-5)
- Alternatieve Geschilbeslechting (blz. 5)
- Versterking rechtspraak (blz. 5-6)
- Maatschappelijk effectieve rechtspraak (blz. 6-7)
- Vereenvoudigen van burgerlijk procesrecht (blz. 7)
- Friese taal in het rechtsverkeer (blz. 7)
- Tolken en vertalers (blz. 7)
- Videoconferentie (blz. 8)
- Beleidsreactie tussenevaluatie NCC (blz. 8) en bijlagen 1.1 en 1.2
- Onderzoeken en internationale ontwikkelingen (blz. 14-16)

Een apart hoofdstuk (blz. 8-14) is gewijd aan de maatregelen en activiteiten die lopen onder de vlag van het programma stelselvernieuwing gesubsidieerde rechtsbijstand.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtsbestel
Rechtspraak en Geschilopl.

Datum
8 december 2025

Onze referentie
6997936

4. Toelichting

4.1. Politieke context

Het kabinet heeft steeds het belang benadrukt van de toegang tot het recht om de rechtsstaat te laten werken voor burgers en bedrijven. Het kabinet wil burgers en bedrijven in staat stellen sneller, eenvoudiger en beter een passende en duurzame oplossing te vinden voor een juridisch probleem.

4.2. Financiële overwegingen

In de voortgangsbrief van 13 december 2024 is aangekondigd dat er eenmalig extra middelen voor de versterking van de toegang tot het recht zijn gereserveerd. Voor 2025 gaat het om € 3,4 mln. en voor 2026 om € 2,1 mln. In 2025 is voor een aantal projecten inmiddels subsidies verleend. Deze worden in de voortgangsbijlage bij de brief kort toegelicht. In 2026 zullen, binnen het kader van de incidentele middelen, tevens subsidies worden verleend.

4.3. Krachtenveld

De inhoud van de brief en voortgangsrapportage is afgestemd met de volgende (keten)partners: het Juridisch Loket, de Raad voor Rechtsbijstand, de Raad voor de rechtspraak, de Nederlandse Orde van Advocaten, de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie, de Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders, de Mediatorsfederatie Nederland, de Stichting Geschillencommissies voor Consumentenzaken, het Verbond van Verzekeraars, Divosa, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, DWJZ en de Inspectie Rijksfinanciën (IRF).

4.4. Communicatie

Naast publicatie op rijksoverheid.nl zal de brief met bijlagen via de LinkedInpagina van het programma, genaamd 'rechtsbijstand bij de tijd', onder de aandacht worden gebracht.

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

De persoonsgegevens van de ambtenaren zijn niet openbaar ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtsbestel
Rechtspraak en Geschilopl.

Datum
8 december 2025

Onze referentie
6997936